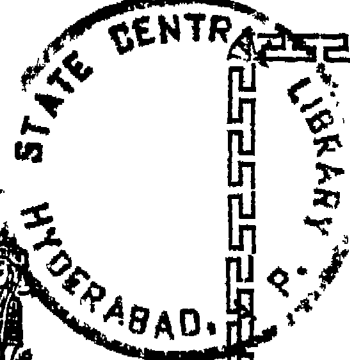
శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీరామకథాఽమృతము

అరణ్యకాండము.

బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి వేంకటప్పయ్యశాస్త్రిగారిచే
రచియింపఁబడి

వారి పుత్త్రుఁడగు
రాఘవనారాయణశాస్త్రిగారిచే
ప్రకటింపఁబడియె.

నిడుబ్రోలు:
తాతా ముద్రాక్షరశాల యందు
ముద్రితము.

 1935. [వెల రు 3-0-0

ని వే ది క.

క॥ తతరామకథా౽మృతమునఁ, దృతీయమగుసంపుటంబి ♦ దియునొ్గిముద్రా
పితమయ్యెదీనవస్మ, త్పితృపాదుల చిత్తమునకుఁ ♦ దృప్తికలుఁగుతన్. ౧

క॥ కాలస్థితిఁబట్టియునే, నీలోనొ్నరించినట్టి ♦ ఋణమట్టులుంటన్
నాలుగవుసంపుటమ్మున, కాలస్యమ్మగునునాలు ♦ గైదునెలలొ్గెన్. ౩

క॥ మీతఱిఁదోడ్పడిమెదమని, నాతరమునఁదప్పకున్న ♦ నరవరులనునే
నీతూరిసంపుటమ్మున, ఖ్యాతులనొ్నరింతువిడుతు ♦ నవములగొ్డవల్. ౪

క॥ సత్యప్రతిజ్ఞుఁడనయని, తుత్యయమేనాఁడులేని ♦ యచ్చటుజేరన్
బ్రిత్యయమునమెట్టెక్కుమ, పత్యముఁగనినట్టిఫలముఁ ♦ బడయుమతండ్రీ. ౧

క॥ కృతిపతిపరమేశానుఁడు, కృతివర్ణితయశులుజాన ♦ కీరఘునాథుల్
కృతిహేతువులలశివులుం, గృతికర్తజనకుఁడునన్నుఁ ♦ గృతిఁజేయరెటుల్. ౫

ఇట్లు,
తాడేపల్లి రాఘవనారాయణశాస్త్రి.

ఉ॥ ఆదిమకాండమంతమగు నంతకునెంతయొసంతసంబున
స్మిదగు భాతికాకృతియ నేత్రసుపర్వమొనర్చుచుండె నీ
మీఁదటికాండముల్భవదమేయశరీరము భావబద్ధమ
ర్యాదముఁజూపునింకఁగృత రామకథా౽మృత సద్గురూత్తమా.

శిష్యుఁడు,
పరిమి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
చందవోలు.

—•♦•—

శ్రీశివాయగురవేనమః

విషయసూచిక.

———-o———

శుద్ధాశుద్ధపత్రిక.

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	10	చులక	చుల
8	5	వెడ	లెడ
,,	24	నావు	నీవు
9	16	నెక్కను	నెక్కొను
15	28	యప్రి	యమప్రి
,,	29	వవ	వన
16	25	దయ్యా	దయ్యా
17	30	యుసే	యునే
29	27	విశ్వ్రీ	విశ్వ
36	8	బుప్రి	బుంబ్రి
39	15	పూజా	పూజా
44	8	బిదన	బిదప
46	28	సూఖా	సుఖా
51	19	నెమ్మె	నెమ్మై
53	26	పూటు	పూటి
56	25	అత	ఆత
65	20	కంజ	కజ
71	15	బంత	బలం
79	21	గచ	కచ
,,	,,	కమ	గమ
104	26	నిశ్చ	నిశ్చి
110	2	లకు	లకు
,,	20	దనపు	దనుపు
151	30	ముజ	ముజ్జ
157	6	కేల	కెల్ల
148	19	వక్రి	వక్త్రి

ప్రకటన.

—o—

శ్రీరామకథామృతగ్రంథమాల.

ఇందు శ్రీరామకథామృతమను గ్రంథరాజము ప్రధానమగుట దీనికీనామ ధేయముకలిగెను. తద్గ్రంథరాజము వాల్మీకి రామాయణమెల్ల గ్రహించి యధ్యాత్మ రామాయణానుసరణమున శ్రీరామునియందుఁ బరతత్త్వమును సమర్థించుచు భక్త్యావేశము శ్రావక శ్రోతృజనంబులకు మిగులనుట్టిపడ ప్రాచీనకవిత్వఫక్కికతోఁ బ్రణయింపఁబడియె. నయ్యది ప్రశస్తములైన పత్రములమీఁద ముద్రించి యయిదు సంపుటములుగ నేర్పరుపఁబడుచున్నది.

ఆగ్రంథముతోడ మఱికొన్ని తత్కవికృతములగు కృతులును నిఁకఁగొన్ని తత్పుత్ర విరచితములును మొత్తము పదిపొత్తము లీగ్రంథమాలయందు వెలువడును.

ఇరువదిరూప్యములు గ్రంథదిదృక్షచేఁగాని గ్రంథోద్ధరణబుద్ధిచేఁగాని సమర్పించువారలకుఁ బైగ్రంథమాలయందు ముద్రితములగు పొత్తములెల్లఁ బ్రత్యర్పితములగును. కేవలప్రధానగ్రంథమును మాత్రమపేక్షించినఁ బదేనురూప్యములు మాగ్రంథమాలకు సాయ్యమొసర్పవలయును. బుధులిద్దాని సంగ్రహించుకొనుట యందు సాదరులయ్యెదరుగాత.

వలయువారు :—

తాడేపల్లి బాలకోటీశ్వరశాస్త్రి.

చందవోలు,

గుంటూరు మండలి.

అనికాని —

తాడేపల్లి సత్యనారాయణశాస్త్రి,

నిడుబ్రోలు,

గుంటూరు మండలి.

అనికాని వ్రాయవలయును.

శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీరామకథామృతము

అరణ్యకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

మద్బృహదారణ్యక
సీమామహిమాధ్యమాని ♦ సేవితపదవీ
భూమానందరసోజ్జ్వల
ధామాక్షరతత్వదీప ! ♦ తాత్త్వికరూపా ! ౧

ఆ॥ అవధరింపు మట్టు ♦ లాసతి వేఁడంగఁ, గూర్చఁ దొడఁగెఁ బతియుఁ ♦ గూర్చువచన
రచన దాత్తఁ దేనె ♦ రహి రాముచరిత మూ, టించి మేలిరుచులఁ ♦ నించుచుండ.

క॥ మహిళావతంసమా విను, మహిరాజశయాను చరిత ♦ మమృతభరిత వా
నహ మనుచు జరామృత్యువి, రహముం బొనరించు నమ్మి ♦ రహి సేవింపన్. ౩

—♦ శ్రీరాముఁ డత్రిమునివల్ల సెలవుఁ గొనుట ♦—

ఉ॥ ఆమెయి నత్రిమౌనిమహి ♦ తాశ్రమసీమను నాఁటిరాత్రియున్
రామయుఁ దమ్ముఁడుం గొలువ ♦ రాముఁడు రాణ దలిర్ప నిల్చి సు
త్రామనుతుండు ముచ్చటలఁ దద్దయుఁ దేలుచు వారిఁ దేర్చుచున్
శేముషి వొంగ వేఁకువయుఁ ♦ జేరఁగ రాఁ గృతనిత్యకృత్యుఁడై. ౪

క॥ అమ్మునిఁ గొలిచి వికాసం, బిమ్మున వెలయంగ నిలిచి ♦ యిట్లనె మహితా
ర్థమ్మునఁ గల వల నరసితిఁ, జు మ్మోవిదితాత్మ ! నీదు ♦ సూక్తులకతనన్. ౫

ఆ॥ మౌనివర ! తపస్వి ♦ మండలమండితం, బై పొసంగు దండ ♦ కాటవిని వ
సింపఁ దలఁచినార ♦ మింపుమై సెల విడి, దారి సూప శిష్య ♦ తతిఁ బనుపవె. ౬

క॥ అనిన విని యల్ల నవ్వుచు, ననఘా ! సెల విడితి మున్నె ♦ యఖిలంబునకున్
జననియు జనకుఁడు నను నడి, విని కని యనువారి కెల్ల ♦ వివరముతోడన్. ౭

క॥ అందఱకు దారి సూపఁగ, నందితి వీలీలఁ బుట్టు ♦ వనవద్యగుణా
ముందుఁగని దారి యిది యని, యెం దెనయని చోటు చెల్వ♦నిం దొకఁ డున్నే.

ఆ॥ కా దనంగ నేల ♦ కల్యాణగుణధామ, రామ ; నిన్నుఁ బెరసి ♦ రాఁగఁ దొంటి
నోము లెన్ని గలవొ♦యామెయివా రెల్ల, వత్తు రనుచు వారి♦వలనుఁ గాంచి. ౯

క॥ ఆదేశ మొసఁగె నటఁజని, యాదేశముఁ జేర ననిచి ♦ యరుదెంచు తదీ
యాదేశమె శ్రుతి యనెడు శ్రు, తాదేశము మఱవవలవ ♦ దని ముని గిరిజా. ౧౦

ఆ॥ అనుమతింప వారి ♦ నందఱఁ దోడ్కొని, సామయికకలాప ♦ సంగ మొలయ
నరిగి యొడయఁ డెలమిఁ♦నామంత్రణము సేయ, నాశ్రమంబు సేరె♦నతఁడతంద్రి.

—♦ అత్రిమహాముని శిష్యుల రామునికి త్రోవఁజూపం బంపుట ♦—

క॥ మునిశిష్యులు తోడనరా, మునిపూజితుఁ డట్లు మోద ♦ మునఁ జని యొక్కం
డనుపమవాహినిఁ గని యి, ట్లనె ననితరగుణుఁడు రాముఁ ♦ డవ్వారలతోన్. ౧౨

ఆ॥ దీనిఁ గడచు తెఱవు♦దెలుపుఁ డియ్యాపగ, యాపగేంద్రుఁ బెరయ♦నై సమృద్ధి
వఱలుచున్నయది య ♦ వారణవారణ, ములకునైనఁ దెరువు ♦ మొనయరాక.

క॥ అని పలుక వారు సంతస, మునఁ బొదలుచు లోకనాథ ; ♦ మునివంద్య; యదే
తనరెడు నౌక సుదృఢ యం, దనువుగఁ గూర్చుండుఁ ♦ డౌదు మవ్వలఁ జేర్పన్.

మ॥ అన నవ్వారలు ముప్పురున్ విధిఁ బ్రయు ♦ క్తాచారులై యోడ నె
క్కిన వాచంయమచంద్రశిష్యులు ప్రిస ♦ క్తిం జేర్చి రక్కూల మా
ఘనుఁ జేరొక్కన్న జనౌఘ మా తెఱఁగున ♦ న్గాసంసృతిం దాఁటి యి
మ్మెనయం గాంతు రటన్న నౌను నలినా ♦ క్షీ ; వారి మే లెట్టిదో. ౧౫

క॥ కనెఁ దాపసపదపాండల, మినవంశవిభూషణంబు ♦ హేలావతితోఁ
దనతమ్మునితో నటఁజని, మునివటులం బనిచి మోద ♦ మున జీవమణీ. ౧౬

ఆ॥ సూర్యమండలమ్ము ♦ సొచ్చి వెల్వడు నట్టి
మేటితేజ మచట ♦ మేల్మి నూప
వింత యగుచు నెగడు ♦ విధ మెఱింగిరి వారు
బ్రాహ్మలక్ష్మి యనుచుఁ ♦ బ్రథితవిభవ

— ♦ రాముఁడు తాపసాశ్రమముఁ బ్రవేశించుట ♦ —

సీ॥ ఆశ్రావయ ముఖోక్తు ♦ లభ్యాస మొనరించి, పలుకు శుకాదుల ♦ పలుకుబడులు
నిత్యసేవాగతా ♦ నిమిషాంగనాబృంద, మంగళగీతికా ♦ మంజిమములు
బలిహోమసంప్రీతి ♦ పన్నయాజకక్లృప్త, సామవాదాత్మప్ర ♦ సాదనములు
స్వాధ్యాయగోష్ఠులఁ ♦ జర్చించు సద్బ్రహ్మ, చారుల బ్రహ్మఘో ♦ షప్రసక్త
లోకమొగి శ్రవణానంద ♦ మొలయఁజేయ
సత్యలోకంబె యిదియు ని ♦ స్సంశయముగ
ననుచు రాముఁడు ధనువు వి ♦ జ్యం బొనర్చి
యందుఁ జొరఁబాఱె నిత్యశు ♦ ద్ధాంతరంగ. ౧౮

ఆ॥ సర్వలోకభూత ♦ జాతశరణ్యలు, కుశసమిత్ప్రశస్తి ♦ గుంభయుతలు
వేదవేదికాని ♦ విష్టలు సంమృష్ట, చత్వరలుగఁ ♦ బర్ణశాల లొప్పె. ౧౯

క॥ మౌనికొనల నసియాడుచు, జానగు ఫలపుష్పములకుఁ ♦ జా టొనరింపన్
బూనినగతి యన కనియెడు, మానితవల్కలము లధిపు ♦ మలయించె నుమా!

క॥ వేర ముడిఁగి యొం డొంటిం, దోరముగాఁ జెరసి తిరుగు ♦ ధూర్తమృగపశు
స్వైరసికతఁ గని మెచ్చిరి, ధీరతములు వార లిమ్ము ♦ తీ రని సుదతీ! ౨౧

క॥ అచటి తపస్స్వాధ్యాయ, ప్రచయం బయ్యజ్ఞమూర్తి ♦ భావంబున స
ర్వచరాచర సంతుష్టిం, బచరింపం జాలు ననఁగఁ ♦ బరఁగె సురాజ్ఞీ! ౨౨

క॥ మెచ్చుచు వార లెనయుచో, వచ్చిరి తాపసులు భాను ♦ వైశ్వానరభా
భ్యుచ్చయులు తా రొనర్చిరి, హెచ్చుగఁ బాద్యాదికార్చ ♦ లిందునిభాస్యా!

ఆ॥ సకలలోకహితుఁడు ♦ సర్వాత్ముఁ డగు రాము
పాదపద్మములకుఁ ♦ బ్రణతు లగుచుఁ
బావకోపములు ప్ర ♦ వర్తిఁ దజ్జలము గ్ర
హించి రెట్టిపదవి ♦ నెంచిరో కొ.. ౨౪

తే॥ ఆంతరజ్ఞానసంపన్ను ♦ లామహాత్ము, లాహరి సమభ్యుదితు విధు ♦ నట్లు సీత
లక్ష్మిగా శేషభూతుఁగా ♦ లక్ష్మణుని ద, లంచి సుప్రీతు లైరి వి ♦ రించివినుత

ఆ॥ రూపసంహననని ♦ రూఢిసౌహార్దమా, ర్దవసుసౌమ్యవేష ♦ తలను రాము
నందుఁ గాంచి తపసు ♦ లాశ్చర్యరసమగ్ను, లైరి నిర్నిమేషు ♦ లయిరి సుదృశ!

క॥ అందఱుఁ గొని చని విడుదుల, యందు నిలిపి రామదేవు ♦ నభ్యంతరశా
లం దేవపీఠమున నిడి, పొందుగ నిట్లనిరి మునులు ♦ పురుహూతనుతా! ౨౭

— ♦ మునులు శ్రీరామునిఁ బూజించుట ♦ —

చ॥ ఇవె ఫలపుష్పమూలతతు ♦ లియ్యవె మేలికొలంకు లాకుటిం
డ్లివె యవె పువ్వుటీరములు ♦ నీయవె యాశ్రమభూము లిన్నియుఁ
న్నవవిదితంబులే భువన ♦ నాయక! నీయవె కావె యొడ్ల మే
మవుదుమె భార మన్యులదె ♦ సాదరత న్నము నిచ్చ లోమఁగన్. ౨౮

ఆ॥ లోకు లెందు నృపులు ♦ లోకపాలాంశచే, నర్థిఁ బ్రోవ జన్మ ♦ మందువార
లందు రంతెకాక ♦ యఖిలేశుఁడవ యిట్లు, జనన మంది తీవు ♦ జన శరణ్య!

క॥ గురుఁడవు దండధరుఁడ వీ, శ్వరుఁడవు నవు నీవు ధర్మపాలుఁడ వన నా
గరుఁడవుగా నేమి విపిన, చరుఁడవు గా నేమి సకల ♦ సంయమివంద్యా! ౩౦

క॥ పతి వీ వని నీదెస శా, సితి బలువిడి యొండు మఱచి ♦ జితకామక్రో
ధత గర్భభూతులమకా, గతి వేఱొకఁ డగునె మమ్ముఁ ♦ గావఁగ దేవా! ౩౧

తే॥ త్వద్విషయవాసులగు జను ♦ ల్తావకీను
లింతయును నీకు విషయంబ ♦ కొంత యనఁగ
నేల యస్మత్కృతార్చన ♦ లెనసి చూడ్కి
మాదెసఁ బొసంగ మమ్మేప్తు ♦ మనువుమయ్య! ౩౨

మ॥ అనుచున్ గన్నుల హర్షపూర మొలుకన్ ♦ హాయిం గనం గంటె మం
చనవద్యు ల్మును లమ్మహామహున క ♦ ర్ఘ్యార్చల్ పొసంగించి ర
వ్వనితారత్నముతో సహోదరునితో ♦ వా రిచ్చు సత్కారముల్
గొని మెచ్చె న్రఘురాముఁ డందఱ సుధా ♦ కుల్యావిహారోచితా! ౩౩

తే॥ అమ్మెయినిఁ బ్రితిగృహము పర్ణ ♦ శాలాశ్రమంబు
గాఁ గలుగుచోటు లన్నియుఁ ♦ గలయఁ గాంచి
యాదరం బొప్ప నవ్వారి ♦ కథయ మొనఁగి
పొంటి కచ్చో నిలిచె లోక ♦ నాథుఁ డజిత! ౩౪

క॥ భానునిభుఁడు భానూదయ, మా నాలో మేలుకాంచి ♦ యభ్యుదితమహా
శ్రీ నలరి కాల్యవిధుల, న్మానుగఁ బొనరించి మాని ♦ మండలి పొదువన్. ౩౫

తే॥ వారి నామంత్రితులఁ జేసి ♦ వార లనుప
నమ్మహారణ్యమార్గమ్ము ♦ నధిగమించి
యనుజుఁ గనుఁగొని రాముఁ డి ♦ ట్లనెఁ దదీయ
గర్భమునఁ జొచ్చుతఱిఁ జిద్వి ♦ కాసమహిత ! ౩౬

మ॥ ఇది ఘోరం బెడయాని వృక్షములతో ♦ సింహామృగవ్యాఘ్రము
ఖ్యదురాసాద సమస్తజంతుతతితో ♦ గ్రవ్యాదనవ్యాధనం
సద నిత్థంవిధభావవర్తనలతో ♦ సన్మార్గగమ్యంబుగా
క దెస ల్గ్రిమ్మి నిరాకరించెడు స్వ ♦ దార్గత్యైకమత్యంబునన్. ౩౭

ఆ॥ కాన దృఢవివేక ♦ మూని సంసృతి నట్లు, దీన మెలఁగవలయు ♦ దీప్తశరుల
మగుచు మనకు నడుమ ♦ నవనిజ జీవేశ్వ, రాంతరస్థమాయ ♦ యనఁ బొసంగ.

మ॥ అనిభాషించుచు సార్ధయోజనము వా ♦ రధ్యోజనం దిట్టలై
చని కల్హారమహోత్పలోత్పల వన ♦ చ్ఛాయాప్తిసుప్తాచ్ఛహం
సనిరాతంకరసాఢ్య యౌ సరసి నో ♦ జం గాంచి కాంచీనితం
బనికాశాంచితచక్రసైకతతల ♦ ప్రాకామ్య మీక్షించుచున్. ౩౮

—♦ సీతారామ లక్ష్మణులకుఁ ద్రోవలో విరాధుఁ డగపడుట ♦—

ఆ॥ చేరనరిగి తారు ♦ తీరమ్మున జలావ, తార మొనసి శుద్ధ ♦ తమము జలముఁ
గ్రోలి తనిసి సమను♦కూలతరుచ్ఛాయ, మొనసి సేదఁ దేర్చు♦కొనుచు నుండ.

సీ॥ కొన్ని మానిసిపీనుఁ♦గుల గ్రొచ్చి యెత్తిన, పెనుశూల మొకఁ డంస♦మున నమర్చి
శార్దూలమహిషాది ♦ జంతుసంతానంబు, గుదిగూర్చికొని చేతి ♦ కొనకుఁ దార్చి
నమలి యుంచిన యాంత్ర♦నాళమ్ము మొత్తమ్ము, నమియు నౌద్ధత్యప్ర♦యుక్తిఁ బేర్చి
దంష్ట్రిల నొక యట్టఁ♦దాటించి రస మాని, తలయెమ్ములును బెడ♦తల వెలార్చి
మిత్తిపై మిత్తి యిది యన ♦ మేను వెంచి
యట్టహాసంబు లెడనెడ ♦ నాశ లెడలఁ
జేయ మిడిగ్రుడ్లు మిణుఁగురు ♦ లెసదర డాయ
వచ్చె నొక పెద్దరాకాసి ♦ వారి గూరి ! ౪౧

క॥ వానిఁ గని రామచంద్రుం, డానెఱిఁ దనయనుజుఁ గాంచి ♦ యన్నా ! యదె స్వ
ర్భానుపగిది నరుదెంచెడుఁ, దా నలతిం బోఁడు వీఁడు ♦ దాఁకెడుఁ బెలుచన్.

ఆ॥ ఎదిరిమేలె యెడద ♦ నిడు మనబోంట్లకుఁ, దప్ప దిట్టి కష్ట ♦ దశ యొకప్డుఁ
గపట మెంచువారి ♦ గతికిఁ దోఁ డగు విధి, యెప్పు నప్రమాద ♦ యుక్తి తమకు.

కం॥ మెలఁకువ మెలఁగు మొకఁట నే, యలఁతం బాటింపకుము దు ♦ రంతుని వీనిం
బొలియించు నెటేఁ దలఁపు మి, య్యిలాసుతం దేర్పఁ బ్రోవ ♦ నేమఱకు మిఁకన్.

కం॥ అని జనకనందినిం గని, యనఘమతీ! నీవుఁగల్కి ♦ మందక నిలువం
జను నన లక్ష్మణుఁ డిట్లనె, మనువంశభవప్రధాన ♦ మణితో రమణీ!

ఆ॥ అన్న! తలఁకు గలదె ♦ యానాఁటికోపంబు, దొనుకుచున్న దివుడు ♦ దొసఁగువీని
పైని నున్నయంత ♦ పరఁగించువాఁడ నీ, తగినప్రాభవమునఁ ♦ దారసిలుము.

—♦ శ్రీరామ విరాధ సంవాదము ♦—

మ॥ అనుచున్ వా రెదిరింప నున్నతటి వాఁ ♦ డామృత్యు వామాంసభో
జనుఁ డాచెట్ట యుగాంతభైరవసమ ♦ స్యం బ్రోద్ధతారావగుం
భనవోల్లాసము భీషణంబుగఁ దనర్పం ♦ దోన త్రోఁతెంచి యి
ట్లనె రామాధిపుఁ గాంచి పెల్చనఁ గలా ♦ వ్యాసంగవశ్యాత్మికా! ౪౮

ఆ॥ మీర లెవ్వ రేమి ♦ మెయి నిట్టు లిక్కోన, జొచ్చినార లింత ♦ సొబగుకాండ్రు
కాలమృత్యు విచటఁ♦గాన్పించె నీఁకఁ దల, దాఁచికొనఁగఁ దగిన♦తావు గలదె.

ఉ॥ నాతి యొకర్తు తో నడువ ♦ నారలచీరెలు గట్టి పెంజెడల్
బ్రాఁతిగఁ జుట్టి వి ల్లొకఁడు ♦ పట్టకపట్టి యరణ్యసీమల
న్నీతియె యిట్లు మెట్టుటయు ♦ నేస్త మొకించుక జీవితేచ్ఛతో
నేతఱేఁ గల్గదో వెడఁగు ♦ లిప్పటి కైతిరో మాట లేటికిన్. ౪౯

కం॥ మెత్తని కబళము లీక్రియ, హత్తించిన విధిన పొగడ ♦ నగు నా కిఁక మీ
రి త్తరుణి నొసఁగి పోదురో, యిత్తురొ మీ దేహములను ♦ రహిం న్మొత్తముగన్.

ఆ॥ తెలుపుఁ డనిన నిట్టి♦తెఱవు తెక్కలికాఁడ, వెవఁడ వోరి! నోటి♦కెక్కనాని
కాఱు లఱచెదవు వి♦కారమ్ము లిన్నియుం, జక్కపఱుతు నింక♦జక్కనిలుము.

ఆ॥ భానువంశజులము ♦ పఙ్క్తిరథాత్మజ, న్మూలము తండ్రి యాజ్ఞ ♦ మునులు కోర
నిన్నుఁబోఁటివారి ♦ నేలకుఁ గోలకుఁ, దేర నిచటు ద్రొక్కి ♦ నార మనిన. ౫౨

కం॥ రాముని మినుకుల కులుకుచు, నేమేమీ యింతపనికి ♦ నీ రరు దేరం
గామితములు నెర వేరవె, హా మలుకు నె కప్ప నోటి ♦ పలుకుబడులకున్. ౫౩

కం॥ పేరు విరాధుం డందురు, నేర మనక మునిజనముల ♦ నెత్తురుగోలం
గా రావు లేకె మెలఁగెద, గారామునఁ గన్నవారి ♦ కలిమి వెలయఁగన్. ౫౪

తే॥ ఆశతక్రోద జననివి జ ♦ యాహ్వయుండు, జనకుఁ డే బ్రహ్మవరశక్తిఁ ♦ జావు లేని
వాఁడనై వాడవాడల ♦ వరుసఁ బెట్టి తిరుగుచున్నాడ బలయుక్తి ♦ తేటపడఁగ.

క॥ మున్నే తెలిపితి వినరో, కన్నియ నిడి చనుఁ డటంచుఁ ♦ గాదన కేలా
తిన్నని నుడు లాడఁగఁ దన, కిన్నెలఁతఁ గొనంగ ననుచు ♦ నెత్తిన కినుకన్. ౫౬

ఆ॥ కువలయాక్షి నొడిచి ♦ కొని పోవ నుంకింప, నామె చెదరి కురరి♦ యట్లెలుంగు
సూప రాముఁ డడరి ♦ సునిశితశరములు, గ్రొచ్చె వాని మేను ♦ వ్రచ్చి చనఁగ.

—♦ రామలక్ష్మణులు విరాధునితోఁ బోరుట ♦—

ఉ॥ దానికిఁ గోపగించి వసు ♦ ధాసుత డించి విదీర్ణజంతు సం
తానవసాంత్రనాల ముప ♦ దంశితమానికపాల మగ్ర సం
దానితవైరివీరజన ♦ తాశవజాలము శూల మెత్తి య
ద్దానవుఁ డేగుదెంచె హరిఁ ♦ దాఁకి జయించెద నంచు నుగ్రతన్. ౫౮

క॥ దాశరథు లిరువు రాదు, ష్టాశరు తలఁ పరసి కదిసె ♦ నంతకుఁ డని శా
తాశుగముల ముంచి రనీ, కాశప్రతిభావిశేష ♦ కలన దలిర్పన్. ౫౯

క॥ జృంభించిన వాని సమా, రంభంబున మేన నుండి ♦ రాలెఁ దెరలి యా
దంభమున దైత్యుచే టనఁ, గుంభినిఁ బడు నుల్కలనఁగఁ♦గొనకొని ములుకుల్.

అ॥ అస్త్రవిదుఁడు రాముఁ♦ డయ్యాగడం బెంచి, బాణయుగ్మమున వి ♦ భాసురమున
నసుర చేతి శూల ♦ మాఱడివోవ ఖం, డించి వైచె సురలు ♦ మించి పొగడ.

ఆ॥ కులిశసార మదియుఁ ♦ గూలె వజ్రాహత, మైన మేరుశిఖర ♦ మట్లు వహ్ని
కీల లాకసమున ♦ గిరికొని తోడ్తోన, వ్రాలెఁ బుడమిపైన ♦ రాలకేశి. ౬౨

—♦ విరాధుండు రామలక్ష్మణుల నెత్తికొని పోవుట ♦—

క॥ తెరలక పై కుఱికెడు నా, సురు బాకుల గ్రొచ్చి రంత♦ సొలయక వాఁ డ
య్యిరువుర మూఁపున నిడికొని, సరభసుఁడై పఱచె నబ్జ ♦ జాతసమాస్యా!
ఆ॥ సీత చెన్ను దొఱఁగి♦ జేజేలకును మ్రొక్కెఁ, దొడరె దనుజనాథ! ♦విడువు మనుచు
వేఁడె వాని మోడి ♦ వీడ కవ్వారిఁ గొం, పోవుచుండె వాఁడు ♦ పుణ్యచరిత! ౬౪
క॥ ఓడకు మిదె మే లని సై, దోడున కెఱఁగించి విభుఁడు ♦ ధూర్తుని భుజ మ
ప్డూడఁ బొడిచె ఖడ్గంబునఁ, దోడన జో డడఁచె నొండు ♦ దొలఁగ సుశీలా!
ఆ॥ పుడమి నిలిచి రంతఁ ♦ బోక వాఁ డడరి రా, నఱికె నొక్కదొడ్డ ♦ నారసమునఁ
దత్పదద్వయమ్ము♦దయితుండు భూజయు, సురలు భువిని దివిని♦జొక్కి పొగడ.
క॥ ఱాలు నులియ వాఁ డవనిం, గూలియుఁ బొలియకయ గొండ♦గుహఁ బోలిననో
రాలలితుల మ్రింగ నెటో, పోలు ననుచుఁ దెఱచి నేలఁ ♦ బొఱలె ధుతారీ!

ఆ॥ వీఁ డవధ్యుఁ డనుచు ♦ విశ్వాత్ముఁ డవ్వానిఁ, గాలఁ జేత నులుమ ♦ గా సుమిత్ర
పుత్త్రు మల్లు చేయఁ♦బొలిసియుఁ బొలియంగఁ, బోక వదరుచుండ♦బుద్ధిఁ దలఁచి.

—♦ రామలక్ష్మణులు విరాధుని గర్తమునఁ బూడ్చుట ♦—

క॥ మెడఁ ద్రొక్కి కంఠనాళము, వెడలించుచు గర్త మిప్పు ♦ డే త్రవ్వినచోఁ
బడవైతు మనిన ననుజుఁడు. కడునిడు పగు నొక్క కంద ♦ కం బొనరించెన్. ౧౯

క॥ అం దారక్కసు మే నిడి. పొందామరబొడ్డువేల్పు ♦ పూరించె శిలల్
పొందించె లక్ష్మణుం డట, బృందారకకుసుమవృష్టి ♦ పెనుపొందెఁ జెలీ! ౨౦

ఆ॥ సీత చేర వచ్చి ♦ చేచేత మగని నె, మ్మేను నిమిరి వక్ష ♦ మూన బిగ్గఁ
గౌఁగిలించి మఱఁదిఁ ♦ గాఁగలవాఁడవ, పో యటంచుఁ బొగడెఁ ♦ బుష్పగంధి!

—♦ విరాధుండు దివ్యపురుషుఁడై రాముని వినుతించుట ♦—

క॥ ఆదనుజు మేను వెలువడి, యాదటఁ బలుతేజ మొక్క ♦ యంబరచరుఁడై
మోద ముదంచితముగ సీ, తాదయితుం జేరి నిలిచెఁ ♦ దాత్పర్యమునన్, ౨౧

క॥ అంబరమణిడంబు విభూ, షాంబరముల యింబు సుంద ♦ రాకారంబున్
శంబరరిపు మార్చున యా, డంబర మిది యనఁగ నయ్యె♦డం బొడసూపన్. ౨౩

క॥ అందఱు వానిం గనుఁగొను, చుం దనరెడు ముదము తోడి ♦ చూపున నిలువన్
డెందము రామపదాబ్జం, బిందిర మై నెగడుగను ధృ ♦ తిం బరవశుఁడై. ౨౪

ఆ॥ ఆనతార్తిహరు ద ♦ యాకరు నాభవ, బంధమోచనైక ♦ బంధు రామ
చంద్రుఁ జక్కఁ గాంచి♦సాగిలపడి మ్రొక్కి, దోసిలొగ్గి పలుకు ♦ దొట్రుపడఁగ.

తే॥ పలికె శ్రీరామ! సంపుల్ల ♦ పద్మనేత్ర!
మహితసర్వాంగసుందర ♦ మంగళాకృ
తీ! జనించితె నన్నుఁబోఁటి ♦ తెఱఁగుమాలి
పడెడు తోడుసులఁ గావ నె ♦ పమ్ము నెఱయ. ౨౬

క॥ కానని వారలఁ గానవు, కానని కా న్వనసినావు ♦ కానల మెలఁగం
గా నని వార్యత మెయికొన, గా ననిచితి మంచిచెడ్డ ♦ గని పాలింపన్. ౨౭

ఉ॥ ఏనును దేవసంభవుఁడ ♦ నే యయి తుంబురుసంజ్ఞ యొప్పఁగా
జానగు తీరుఁ దేజుఁ దగఁ ♦ జారుశరీరుఁడనై మదంబునన్
జాన నొకర్తుకం గొని వి ♦ చారవిదూరుఁడ నౌట కారణం
బైన యతాత్ముఁ డొక్కఘనుఁ ♦ డల్గి శపింప నిరస్తభాగ్యతన్. ౨౮

తే॥ రక్కసుఁడ నైతిఁ దపము కఠరం బొనర్చి, యజు వరంబున నఖిలశస్త్రాస్త్రవధ్య
తం గడసి చేయరాని కృత్యములు సేసి, నేఁటి కిటు కడ తేఱితి నీ సనరున. ౭౯

తే॥ నీవుగాఁ గొండు గెడపంగ నేర్చునయ్య!
నన్ను వైష్ణవధామమ్ము నను బొసంగి
యన్నియు నెఱింగి యిమ్మెయి నసదు గాని
బలముఁ జలమును నెఱపి తీ ప్రథనమునను. ౮౦

క॥ మును మోహము పైకొన మే, నని యే నని తెలియ నిప్పు డఘహార! నీత
త్త్వనిరూఢిం గనఁగంటిని, దనుధారులఁ బ్రోచుదొరవు తథ్యమటంచున్.

ఆ॥ కాంచెఁ గడుపు చల్ల గాఁ దల్లి కౌలస్య
ని న్నటంచు జనకు నిష్ఠగన్న
కలిమి యీమె యంచుఁ గలికి సుమిత్రి యీ
యన్నఁ గనియె ననియుఁ నెన్నఁ గంటి. ౮౨

ఉ॥ ఇంక భవత్పదాబ్జయుగ మే భవబంధముఁ బాప నామదిం
బొంకముగా నిలం గలుగు పోఁడిమి చొప్పడుఁగాత వాణి యే
వంకకుఁ బోక త్వన్మనుజ పంబున నెక్కునుఁగాత కర్ణముల్
శంకరకీర్తితాత్మకృతి సారరసాయన మందుఁగావుతన్. ౮౩

ఆ॥ కరుణ కలద కాదె కల్యాణగుణధామ!, నిన్నుఁ బొగడు నేర్పు నీపదార్చ
నమునఁ దవులు వంద నకృతిపాటవమును. గూర్చు మయ్య! నాదు కోర్కె నెగడ.

క॥ రామ! రఘురామ! సీతా, రామా! యభిరామ! యాత్మ రామా రచితో
ద్దామ సపత్నవిరామా!, నామనవిని విని మనుపుము నతసుత్రామా! ౮౫

ఆ॥ నీకు వందనములు నిర్మలజ్ఞానమూ, ర్తీ! ప్రసన్నహృదయ! తేర్చుమయ్య!
ననుఁ బ్రపన్ను నింక నాకలోకము సేర, నాన సేసి యఘము లదరి చెదర.

—రాముఁడు వాని నుడులం మెచ్చి వరము లిచ్చుట—

క॥ మాయ ననుఁ జుట్ట కెడలఁగఁ, జేయుము తండ్రీ! యనంగ సీతావిభుఁ డిం
కేయఘములుఁ బొరయవు లె, మ్మోయీ! యజితుఁడవ యెందు నుజ్జ్వలకీర్తిన్.

క॥ భాసిల్లెదు మద్భక్తి ప్రి, యాసపడినఁ గాని దొరక దది కదిసిన మా
యాసంస్మృతి సంభవములు, దోసము లవ్వారిఁ బెరయ దొరఁకొన వనఘా! ౮౮

ఆ॥ నాదు దర్శనమున నలి వాసె ముక్తుండ, వైతి పొమ్మనంగ నాతఁ డంత
రంగ మలరఁ బొంగి యఖిలార్థసంసిద్ధి, కైన తీర్థ మనుచు నంఘ్రియుగము.

ఆ॥ మొనసి మ్రొక్కి రామ! ♦ మునిసంధ్యనామ! యీ
త్రోవ యోజనార్ధ ♦ దూర మెనసి
నీదురాకఁ గోరు ♦ నియతాత్మ శరభంగు
నరయఁ గాంచి పూజ ♦ లందుమయ్య! ౯౦

—♦ రాముఁడు శరభంగమహాముని యాశ్రమమున కరుగుట ♦—

క॥ అని తెలిపి వాఁ డరిగె న, య్యనఘులు ముఫ్వురుఁ దదాశ్ర ♦ మాంతము సేరం
జని రవ్వల నవ్వలనునఁ, గనరాని వికాస మొకఁడు ♦ గనుపట్టె సఖీ! ౯౧

సీ॥ కడలెల్లఁ గడకొత్తి♦గడవ మేకొనువృత్తిఁ, దొలుదొల్త నొకతేజ♦దోఁచి నెఱసు
వెలుఁగులో వెలుఁగన్న♦వెరవొప్పఁ దన్మధ్య, మండలంబగుచు వే♦త్రొండు వెలయఁ
బుష్పకంబని యెన్నఁ♦బోవంగ నంతలో, బూరుషాకృతి యందుఁ♦బొడమి మెఱయ
దివ్యుఁడంచు నొకింత ♦ తేటిచూచెడునంత, ఛత్రచామరశశి ♦ చ్ఛాయ లొలయ
ఘనుఁడె యానాఁగ సురసిద్ధ ♦ మునులు బలసి
కొలుచు నమ్మేటి విభవమ్ము ♦ క్రొత్తసేయ
నింద్రుఁడే యనస్నై త్రిద ♦ శేంద్రుఁ డమ్మ
హామునీంద్రునిఁ జేరంగ ♦ నరుగుటయును. ౯౨

క॥ వింత యనుచుఁ దమ్ముఁడుఁ దన, కాంతయుఁ గన రామవిభుఁడు ♦ కల్యాణగుణా
భ్యంతరుఁడు వారి కిట్లనె, మంతనమున సంతసమున ♦ మలయజగంధీ! ౯౩

చ॥ వయసునఁ దెల్వితేటల న ♦ వారితవైభవయుక్తిఁ దేజున
న్నెయికొను లక్షణంబుల న ♦ మేయగుణాకరుఁ డింద్రుఁ డంచు ని
శ్చయ మొదవె న్మహామహుని ♦ సంయమిఁ గన్గొనవచ్చినాఁడు నేఁ
డయము ఫలించె నిందఱకు ♦ హాయిగ నిమ్మహితాత్ముఁ గాంచుటన్. ౯౪

క॥ ఒక్కింతసేపు నిలిచినఁ, జక్కఁగ నం గనియు నచటి ♦ జాడ లరసియున్
దక్కిన మిముఁగాని చనియెద, నిక్కరణిన పొసఁగు మునుల♦యిక్క లెనయఁగన్.

చ॥ అనుచుఁ బరిక్రమించు తఱి ♦ నాసురమండలభర్త మానితో
ననె మునివర్య! రాముఁ డదె ♦ యాశ్రమముం బెరయంగ వచ్చువాఁ
డనుపహితాఖిలార్థు నిపు ♦ డాతనిఁ గన్గొన సిగ్గు దోఁచెడిన్
బనివినువాఁడ నామహితు ♦ పంపున నాదట రమ్ము సమ్మతిన్. ౯౬

—♦ శరభంగమహాముని యింద్రునిఁ బనిచి రాము నెదుర్కొనుట ♦—

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు♦నమరేంద్రుఁ బనిచి శ్రీ, రాము ధృతజటాభి♦రాముఁ గాంచి
యువనిజాతతోడ♦ననుజునితోడ న, మ్మానసీయు వేఁడి♦మమత నెఱయ. ౯౭

వ॥ అమ్మునివ్వరం దోడితెచ్చి యాశ్రమమధ్యప్రదేశంబునం బ్రవేశోత్సవంబు సంధానించి పూజించి తపోధనవరేణ్యుండు సంతుష్టాంతరంగుం డగుచుఁ బ్రణిధానప్రణిహితాంజలిబంధుండై మహితాదరంబునం గొలుచు నత్తఱి శక్రోపయానముం గూర్చి ముచ్చటించిన నమ్మాయామానుషవేషధారితో నాజటాధారి యిట్లనియె. ౯౮

క॥ నను బ్రహ్మలోకమునకుం, గొని చన నరుదెంచె నతఁడు ♦ కోవిదనుత! యే
నెనయుదునే పరమాతిథి, నినుఁ గొల్వక నీదుపనుపు ♦ నెత్తిఁ గన కొకఁటన్.

వ॥ చిరంతనతపఃప్రభావ సముపార్జితంబు లగు బ్రాహ్మ్యనాకపృష్ఠ్యాది సకల పుణ్యలోకంబులు సమర్పించువాఁడ నీయందుఁ జేర్చు నవి యెల్ల ముక్తాస్ఫోటంబునం బడు జలబిందువు లెల్ల మౌక్తికంబు లగు తెఱంగున నక్షయంబులై భాసిల్లు నని మఱియు నిట్లనియె. ౧౦౦

ఆ॥ ని న్నెదం దలంచి ♦ నీనామమంత్ర మా, వర్తనమునఁ గూర్చి ♦ వారకే ని
రీక్షణం బొనర్చి ♦ యిమ్మెయిఁ గనఁగంటి, తఱిఁ దనర్చు నీదు ♦ దర్శనంబు.

వ॥ ఇంక న న్నెకొఱంతలుం బొరయనేరవు నాపొనర్చు విధానంబున కానతి సేయవే యనిన శ్రీరాముండు స్మేరవదనుండై యిట్లనియె. ౧౦౨

ఆ॥ ఏగ్రహించువాఁడ ♦ నెల్లపుణ్యంబులఁ, దఱి నొసంగువాఁడఁ ♦ దరణి జలము
లట్లు పీల్చి యొసఁగఁ ♦ డా సమయప్రాప్తి, వాని శుద్ధములుగ ♦ వఱలఁజేసి.

వ॥ మహానుభావా! యపవర్గంబు చూఱఁగొంటి వింక నీయిచ్చవచ్చిన ట్లెల్ల మెలఁగు మనిన జీర్ణత్వక్కు నురగం బట్టు లమ్మేను విసర్జింపం దలంచి శరభంగుఁ డభంగురంబుగా జ్వలనంబుం బ్రజ్వలింపం జేసి యద్దానికి నిఖిలసంస్కారంబులుం బొనరించి సకలధర్మంబులు నప్పరమేశ్వరునందు సమర్పణంబు గావించి విరక్తుం డయ్యుం దదేకరక్తుండై సీతాలక్ష్మణసమేతుండు నప్రమేయగుణాకరుండు నగు నద్దేవుని వలగొని సభక్త్యున్మేషంబగు విశేషంబు దనుపారం గేల్మోడ్చి లక్ష్యాభిముఖ్యంబు నలువొంద నమందానందంబున నిట్లనియె. ౧౦౪

—♦ శరభంగమహాముని యగ్నిప్రవేశము సేయుచు రాముఁ బ్రార్థించుట. ♦—

ఉ॥ కన్నులు చల్లనయ్యె నినుఁ ♦ గాంచినయప్పుడె రామచంద్ర? నీ
వున్నతలంబు నిర్మలము ♦ హా సురభిత్వము సద్దయార్ద్రభా
వోన్నతియు న్నుతింపఁ ♦ దరమో ధర మోపితి పాద మింతకా
కిన్నెఱి నేఁగుదొంతె స్మరి ♦ యించిన యంతన పున్నె మంతయే. ౧౦౫

ఉ॥ అందఱచిత్తమందునిల ♦ నోదువటందురు పెద్దలంచుని
న్నిందఱవీడిపిల్వవిను ♦ చెట్టులొ రాకయు నెట్టులో మహా
సుందరమూర్తివై సుదతి ♦ సూనుఁడుఁదోడుగఁ బాఱు తెంచినా
ముందరఁగానుపించితివి ♦ మోహవిదూరతకిన్ని వావులే. ౧౦౬

ఉ॥ ముద్దులు మూఁటఁ గట్ట నగు ♦ ముల్లియ కా కిది యంతమాత్రమే
పద్దులు చూపుఁ బాపు స్ఫుట ♦ పద్మదళాక్షుము వల్కలాంబరం
బద్దిర? సజ్జటావళిక ♦ లాంచిత ముల్లసితస్మితంబు సం
పద్దయితంబు రూప ముప ♦ మాన మొకం డని దీని కుండునే ౧౦౭

తే॥ అభవ; దూర్వాదళశ్యామ ♦ లాంగ; నీవు, నిలుతుగా కెల్లవేళల♦నియతి నాదు
హృదయపీఠిఁ దటిల్లత ♦ యింతి సీత, ఘనుఁడ వగు నీదు చెంగటఁ ♦ గదలకుండ.

క॥ ఈబొంతఁ దపులఁ బెట్టెద, నేఁ బోయెద బ్రహ్మసభను ♦ నిలువఁగ నెటులో
నీబాటఁ బడితిఁ జాలు ని, రాబారులపాలిపంట! ♦ రహి నెల వీవే. ౧౦౮

— ♦ శరభంగమహాముని బ్రహ్మలోకమున కేగుచు సుతీక్ష్ణుఁ గనుమని రామునకుఁ జెప్పుట ♦ —

తే॥ అనిన రాముఁడు మేలు మే ♦ లని నుతింప
వహ్ని ముదిమేను దహియించు ♦ వరుసతోన
దివ్యరూపధరుం డయి ♦ తేజరిల్లి
బ్రహ్మపురి కేగె నతఁడు సౌ ♦ భాగ్యలలిత ! ౧౧౦

ఉ॥ అన్నెటి నేగుచోఁ దపసి ♦ యాడె సుతీక్ష్ణునిఁ గాంచు మన్న నా
కన్నఁ బ్రపన్నుఁ డాతఁ డని ♦ కానఁ దదాశ్రమముం గనంగఁ బో
నున్నతటిం దయామయు మ ♦ హోజ్జ్వలు రామునిఁ జూచు వేడ్క మే
ల్పన్నుగడల్ గడింతు ననెఁ ♦ బారులబాఱులు బాఱుదేఱఁగన్. ౧౧౧

— ♦ దండకారణ్యమున మునులు రాముని దర్శించి మాటలాడుట ♦ —

తే॥ దండకాటవి నున్న య♦త్తపసు లెల్ల, నమ్మెయిని జనుదెంచి మా♦యామనుష్య
భావలలితు లవ్వారల♦ప్రణతు లంది, దీవెన లొసంగి చిత్ప్రభా♦దీప్తి కలరి.

ఉ॥ రామునిఁ గాంచి పల్కి రభి ♦ రామగుణాకర ! భద్రమూర్తి! మా
నేమము లెల్ల నీవలని ♦ నేస్తము సూపి ఫలించె నేఁటికి
క్షేమము భారముం దలఁగ ♦ బట్టిన పట్టునఁ గాక పుట్టు వీ
వేమెయిఁ గాంతు కాఱడవి ♦ నెట్టులు మెట్టఁ దలంతు వింతలోన్. ౧౧౩

ఆ॥ నీవు హరివి లక్ష్మి యై♦నెలత జానకి లక్ష్మణుండు శేషుఁ డట్టు♦లుండి పుడమి
యందుఁ బాసి యడల ♦ నవతరించితి రిట్లు, దండిరక్కసుల వి ♦ తండ మడఁప.

ఆ॥ ఈవు దేవతలకు ♦ నింద్రుండ వోలె మా, కిలకు కర్మసాక్షి ♦ కులమునకు స
నాథుఁడవు ననాథ♦నాథుండవును నైతి, కష్టసుఖము లరసి♦కావుమయ్య! ౧౧౭

క॥ బలి షష్ఠాంశమ్ము తపసి, ఫలమునఁ జతురంశ మెనయు♦పార్థివుఁ డోమ
న్వలెఁ బ్రజలఁ బ్రజల నటుల, క్కలన న్ననఁదగు విశేష ♦ గతి మముఁబోంట్లన్.

క॥ ఆయువు శాశ్వతకీర్తియు, శ్రేయముఁ గొను రాజు జనుల ♦ చెడుగు లడంపన్
బాయుఁ దనమేలె మేలని, యేయెడ నేనియు నుపేక్ష ♦ నెనసి చరింపన్. ౧౧౮

క॥ నీయెఱుఁగని యది కలదె మ, హాయోగివరేణ్య! యింత ♦ యారసి చెట్టల్
త్రోయఁ దమకించి తోఁచితి, వాయనువున వెడలి తిప్పు ♦ డడవుల మెలఁగన్.

క॥ మాయావిదూర! తొలుతనె, మాయిరవులు ద్రొక్కి చూచి ♦ మాయంతరముల్
మాయెడఁ జాలమియును గని, మాయావి వివర్తనములు♦మాయింపఁగదే. ౧౧౯

క॥ ఏదియు విడువ కరయఁ దగు, నీదండక యను వనమ్ము ♦ నెనయు పొలములం
దోదయిత! యింతపట్టును, నీదయకై వేచియుంట ♦ నెఱి మా కొదవెన్. ౧౨౦

క॥ విన్నప మొనరింతుమ కా, కన్నెఱి వల నెఱిఁగి వచ్చు ♦ టరయక కాదో
సన్నుతగుణ! మాదెసను ప్ర, సన్నత నెఱపంగనీక ♦ చను నెవ్వేళన్. ౧౨౧

—♦ శ్రీరాముఁడు మునుల కభయ మొసంగుట. ♦—

ఆ॥ అనుచు దోసి లొగ్గి ♦ యతిదైన్యమున వేఁడు, వారిఁ గాంచి భాను♦వంశతిలకుఁ
డనియె నిట్టు లనఁగ♦నగునె యాజ్ఞప్తి వి, జ్ఞప్తిరూపసముప♦క్లృప్తి నెఱయ. ౧౨౨

తే॥ తండ్రియానతి నెమ్మదిఁ♦దవిలి త్రోవఁ, దమ్ముఁ డమ్మోయి రాజ్యభా♦రమ్ము మోవ
నరుగుదెంచితి నియ్యెడ♦నధివసించి, మానిమండలి కష్టము♦ల్మాలఁగఁ జేయ. ౧౨౩

క॥ కడుపెద్దపొలము తపసుల, కిడిన నివాసంబ దీని ♦ నేడ్తెఱఁ గొన మ్రి
క్కిడులు పొలదిండితోడుగఱి, లడరం దొరకొని రనంగ ♦ నది తెఱ వగునే.

తే॥ సంయములు నివసించు నా♦శ్రమము లెల్లఁ, జుట్టివత్తుము చెఱుపులు♦సూచి కట్టు
దిట్టములు పొనరింతుము♦ తెలివిమీఱఁ, గొంతకాలము వసిన చ♦రింతు మరయ.

క॥ అని నొడువు రాము నుడులకు, మును లెల్లగు సంతసమ్ము ♦ మునుకొన వారిం
గొని చని పూజించిరి తమ, యనువర్తితములు తపమ్ము♦లపుడె ఫలింపన్. ౧౨౬

—♦ శ్రీరాముఁడు మునుల యాశ్రమము లెల్లఁ దొ్రక్కి చూచుట. ♦—

తే॥ ఒక్క యాశ్రమమునుండ♦నొదిగియొక్క, రాశ్రయింతురుమాచోట♦నడుగిడంగఁ
బోలదే యని యుత్కంఠ♦వొసఁగ వారి, పున్నె మేమని వచియింతుఁ♦బూవుఁబోఁడి!.

చ॥ కనుఁగొనువారు పున్నెముల ♦ కాల మిదే యని యెన్నువారు ని
ర్ధనులు తపోధను ల్గాను సు ♦ తారఁపుఁ బెన్నిధి యంచు నుబ్బువా
రనయముఁ బాపనాశనస ♦ మర్ధము తీర్ధము గంటి మింక నే
మనియెదువారు నైరి మును ♦ లద్దియుపో సుఖ మన్న నద్రిజా!. ౧౨౮

మ॥ మృగబాధల్ దనుజాధమవ్యధలుఁ బో ♦ మిన్నంది కర్మందులా
ప్పఁగ నానందమయుండు రాముఁ డ డవిం ♦ బాలించె నీకైదు నా
నగు నేం డ్లమ్మెయిఁ ద్రొక్కి చూడని పొల ♦ మ్మా లేదు నైరస్యమా
మొగియంబో దను వాదము ల్సెలఁగ న ♦ మ్మోదప్రభావోదయా! ౧౨౯

తే॥ వనవిహారంబు సలుపుచు ♦ వచ్చివచ్చి, తపసు లొనరించు పూజలఁ ♦ దనిసితనిసి
యమ్మహాత్ముల సూక్తుల♦కలరియలరి, రామవిభుఁ డొప్పె నచట మ♦రాళగమన!

మ॥ తల లెమ్ము ల్పరిశుష్కగాత్రితతులుం ♦ దార్కాణగాఁ గానన
మ్ములఁ గాన్పింప దయామయుం డడుగఁగా ♦ మోమోట యింకేల యం
చలఘు ల్మౌనులు విన్నవించి రివె మా ♦ యయ్యా జనస్థానగు
ల్మోలదిండు ల్పొనరించు దుండగము లా ♦ ప్రొద్దుర్ సముద్దండత౯. ౧౩౧

క॥ దక్కిన తపసులఁ బోనీ, రెక్కరణిన యేని మెలఁగ ♦ నెంచరు వా రీ
ది క్కనయు మానిమండలిఁ, జిక్కిన దీజనమె యిపుడు ♦ సీతారామా!

ఆ॥ నిష్ఠఁ బాయలేమి నెఱిదక్కి యిక్కొన, నిలిచినార మెదిరి ♦ నేర మెంచి
కొంత వారణమ్ము♦గొనకొను బ్రాహ్మ్యతే, జమ్ము వమ్ముగాఁగ♦జరుపుకొనుచు.

క॥ నేఁటికిఁ గంటిమి నీకృప, మాటికిఁ బొగడితిమి నీదు ♦ మహిమ వితర్కం
బేటి కిహము పరమును నా, చోటుల మముఁ బ్రోవ నెట్లు ♦ చూచెదొ రామా.

క॥ అని వారు మొఱ్ఱవెట్టఁగ, వినిరాముఁడు కరుణ వెల్లి ♦ విరియ నపుడె నె
ట్టనఁ బ్రతిన నెఱపె నే న, ద్దనుజుల వధియింతు ననుచు దాక్షిణ్యనిధీ! ౧౩౫

క॥ శరచాపఖడ్గతూణీ, ధరులై రాక్షసవినాశ ♦ తత్పరతం గ్రు
మ్మరుచున్నవారి నిర్మల, తరభావం బరయ నెఱయ ♦తలఁ పొలయంగ౯. ౧౩౬

—♦ సీత శ్రీరాముని యభిప్రాయం బెఱుఁగఁదలచి ప్రశ్నించుట ♦—

క॥ మంతనమున సీతాసీ, మంతిని రఘురాముఁ జేరి ♦ మది నన్నెఱి నా
నంతసము దొనుకనిట్లనె, నంతర్ముఖపూజ్యసన్మ ♦ హాసామ్రాజ్యా! ౧౩౭

సీ॥ తలఁగు ధర్మువుమాటఁ♦దవ్వులుమానిసి కొంటి, కెడయానియఘుమెప్డు♦నెడయకుంట
నసదుక్తి యన్యదా ♦ రానక్తి విధిగాని, పరహింస సేఁత నాఁ ♦ బరగు నవియు
మొదలిరెండును నిన్ను♦మొనయవు సత్యసం, ఘఁడ వేకపత్నీవ్ర♦తుఁడవు నగుట
శస్త్రపాణిత్వంబు ♦ జతనమై మేకొంటి, వది కృత్యమో కాదో ♦ యరయరాదు.

రాజ్య మన్యుని దయ్యె దు♦రంబునాక
యొద్ద నూరక వధియించు♦టొప్పు నెట్లు
తపసుల పొలమ్ముఁ గాపాడఁ ♦ దలఁప యేనిఁ
గాచికొనియుండ నగుఁ గల ♦ కాల మనఘ! ౧౩౮

క॥ మునిచరితమునను మెలఁగుట, యును బొల్పడె దానిఁ దలఁగ♦ నుభయచ్యుతి నె
ట్టనఁ గనుట యగునొ వలనో, యనవద్యగుణా! యెఱింగి ♦ యగు వర్తింపన్.

తే॥ దహను చెంగట నింధన ♦ తతులపోల్కి, క్షత్రజాతి కెదుట విండ్లు♦శరము లున్నఁ
దేజ మతిమాత్ర మగుఁ గాని♦ తెరలఁబోదు, దాన నొడ్లకుఁ గీ డొంటఁ♦దారసిల్లు.

చ॥ కలఁడు తపస్వి యొక్కరుఁడు ♦ కాననసీమను గందమూలముల్
ఫలములుఁ దించు నిష్ఠమెయిఁ ♦ బాపము వంకకుఁ బోక సత్యముం
దలఁగక పెద్దకాలమును ♦ దాఁ గడుపం గని యిందుఁ డోర్వ కొ
క్క లసదసి న్ధరించి చని ♦ కన్నన నాతనిఁ గాంచి ముచ్చటన్. ౧౪౧

క॥ నీయొద్ద నునిచికొ మ్మని, ధీయుతుఁ డాఖడ్గ మొసఁగి ♦ దేవనగిరికిం
బోయిన నాన్యాసం బెడఁ, బాయ కతఁడు తెలివిమెయిన ♦ పరఁగుచు నుండన్.

ఆ॥ కొంతకాలమునకుఁ ♦ గ్రూరత వాటిల్ల, నెదుసుపడినవాని ♦ నెల్లఁ దునిమి
యోగనిష్ఠకలిమి ♦ నొదవంగ నగు గతి, సెడఁగ నిరయవసతి ♦ నొడిచికొనియె.

క॥ ఎక్కడ శస్త్రము క్షాత్రము, నెక్కడ వనమును దపంబు ♦ నెల్ల యొకఁడుగా
దక్క నన వలనుపడునే. తక్కొరులకు వ్యసని యేనిఁ ♦ దానును జెడఁడే. ౧౪౪

తే॥ దేశధర్మ మెడయనీని ♦ తెరువువట్టి, సారిది వర్తిల్లు నతఁడు సు ♦ శ్లోకుఁ డగును
పునుపయోధ్యాగమం బెప్డు♦పొనరుపడునొ. నాఁటి కీనాఁటివృత్తియు♦ననుచు నధిప!

ఉ॥ అన్నెఱి నత్తమామలకు ♦ నక్షయమౌ ధృతిఁ గూర్చుదాననై
తిన్ననిసేవ లే నెఱప ♦ దేవవిభుత్వము తోడిపాటి య
భ్యున్నతిఁ గంటి వీడితి మ ♦ హొజ్జ్వల సన్నియ ప్రసక్తి సం
పన్నతఁ గోరఁగావలదె ♦ పావన మాత్మసుఖంబు పొల్పడన్. ౧౪౬

తే॥ ధర్మసారమ్ము జగమర్థ♦తతియుసుఖము, ధర్మమునగాంచునరుఁడుత♦త్పరుఁడయేని
గానియమమ్ము లెడపక♦కార్శ్య మొంది, యైనవనచర్య నెఱపంగ♦నగుమహాత్మ!

క॥ కాన నకారణకృత్యం, బూని పరుల హింస సేయు ♦ టొప్పదొకో యం
చేను మదిఁ దలఁతు నిట్లను, నానేరమి సైపవలయు ♦ నాథ! నెనరునన్. ౧౪౮

క॥ గురుభక్తివశతఁ గరుణా, పరత విధిజ్ఞత నుదార ♦ భావంబున స
ద్వరణీయగుణత సీతో, సరిరాఁగలవార లెవరు ♦ జగతి నధీశా! ౧౪౯

ఆ॥ ఏను విన్నవింతు ♦ నిట్లని శాసించు, దానఁగాను తలఁపుఁ ♦ దఱిఁ దలంచి
యైన దారితల స ♦ మాశ్రయింపంబోలుఁ బ్రాణనాథ! లోక ♦ పావనముగ.

ఆ॥ అనుచు భర్తృభక్తి ♦ యనురూపముగఁ బల్కు
పలుకు లెడఁద మెచ్చి ♦ భరతుభ్రాత
యన్నియును నెఱింగి ♦ యద్దేవితో నవె
వింత నేర్మి నెఱయ ♦ విశ్వవంద్య! ౧౫౧

—♦ శ్రీరాముఁడు సీతపలుకులకుఁ బ్రత్యుత్తరం బిచ్చుట ♦—

సీ॥ హితము తథ్యముఁ గాఁగ♦నెలమి భాషించితి,వదె కాదె యాచితి♦యంగనలకు
ధర్మనిర్ణయమునఁ ♦ దవులు వికల్పంబు, లతిసూక్ష్మములు వాని ♦ నరయు టగిది
క్షత్రియుండై పుట్టి♦శరచాపములఁ బట్టి, యార్తనాదము విని ♦ యగునె తలఁగ
శరణాగతత్రాణ ♦ సమధికం బగు పుణ్య, మొందు ముజ్జగముల ♦ నుండు నెద్ది

పొలఁతి! పొలదిండిపోఁతులు ♦ పొదివి నిచ్చ
లుఱక దపసులఁ బొలియించు ♦ చున్నవార
లనిన ననుఁబోఁటికి సహించి ♦ యలఁతిఁ బోవ
వచ్చునే జీవితం బైన ♦ వదలవలదె ౧౫౨

చ॥ తపములు జన్మము ల్సెఱుపఁ ♦ దాపసుల న్వధియింప నింక నే
యపకృతులం బొనర్ప రెను ♦ కంజ యొకింతయు లేని చెట్టల
న్నృపవరపుత్రి! గెంటుపని ♦ నీదె కదయ్య! యనాథు లట్లు మే
మపగతరక్షణత్వగతి ♦ కాదుమటయ్య! యటంచు వేఁడఁగన్. ౧౫౩

క॥ విని యయ్యలార! యిట్లనఁ జనునే సిగ్గొదవె యేన ♦ చనుదెంచి పను
ల్గని పొనరింపకునికి కిం, క నుపేక్షకుఁ జొత్తునే సు ♦ ఖం బరయుదునే. ౧౫౪

వ॥ అని యవ్వారి నెల్ల నల్లన నూరడించి. ౧౫౫

క॥ ఏను బ్రతిజ్ఞ నొనర్చితిఁ, బూనిక రక్కసుల నెల్లఁ ♦ బొరిగొందు నటం
చానియతి మాన నీక మి, న్నేనియుఁ బై నొఱగిన న్మ ♦ హీతనుజాతా! ౧౫౬

తే॥ మాటకై వనవాసమ్ము ♦ మలయు టొంటి, యడ్డుసేసి యిందఱు పీడ ♦ నగుదు నన్నఁ
బున్నె మని యున్నె యింకఁ బూ ♦ బోఁడి తనకు, నింతమాత్రన తీఱెనే ♦ యెల్లబరువు.

తే॥ ఇద్దెసం గలతత్త్వ మెం ♦ డెఱిఁగి కాక, యాశ్రయింతురె యవ్వార ♦ లలఁతివారె
తపముపోక సహింపక ♦ తారసిల్లు, నాపదల నెల్ల నోర్చెద ♦ రవనితనయ. ౧౫౮

తే॥ ధర్మసంస్థాపనమున కీ ♦ తరమువారు. జనన మందుట యిదియె ని ♦ శ్చయము సుమ్ము
బ్రహ్మసత్త్వంబుపైఁ గాఁపు ♦ పనికిఁ గాక, కాల్పనే క్షత్రజాతి యే ♦ కాలమునను.

క॥ అలినీలాలక! యిప్పని, పిలువక మును దీర్చుమేలి ♦ బియ్యె దెనసి పద
మ్ములఁ బడి వేఁడినఁ గాదనఁ, గలనే కలనేనియు న్వి ♦ కారము గలదే. ౧౬౦

తే॥ చిచ్చిడెడువాఁడు విషదాయి ♦ క్షేత్రదార
హారులు ఘాతుకుఁ డఖిలస్వ ♦ హర్త వీర
లెదురుపడఁ జాలి వధియింపఁ ♦ డేని వారి
పాపమునఁ దానుఁ జెడు భవ్య ♦ భావసహిత. ౧౬౧

క॥ ఏ నిందులకై పోడమితిఁ, గానఁ దలంకంగఁ జనదు ♦ కాననసీమ
న్నానాసత్త్వవినాశము, మానుగ నాపాలఁబడె ని ♦ మంత్రిత మగుచున్. ౧౬౨

ఆ॥ పెరిమగలవుచాల ♦ శ్రేయసీరత్నంబ, వగుదువిట్టులాడి ♦ తనుచు మెచ్చి
నాఁడ స్వాభిజాత్య ♦ నందితగుణయోగ, మరసి స్వరసభావ ♦ మచ్చుపడఁగ. ౧౬౩

క॥ అని తెలిపిన నాయమ ముద. మునఁ బొదలఁగ దోడికొనుచు ♦ మున్నాడి సుతీ
క్ష్ణునిఁ గాంచఁగఁ గుతుకము మది, నినుబడిగాఁ జనిరి వార ♦ లేణాంకముఖీ!

ఆ॥ ధర్మభృత్ప్రదుండు ♦ తపసి యొండొక్కరుం, డనుపహాఁగ రాగ ♦ మతిశయిల్ల
ననుచు నతనితోడ ♦ నానాలతాద్రుమ, కామనీయకము ర ♦ కముల గనుచు.

ఉ॥ దూరము మార్గము న్నడచి ♦ తోరముగా నడిమిన్నునం దమో
దారి వెలుంగుచున్నతఱి ♦ దారితల న్గని రున్మనస్కులై
సారసకైరవోల్లసిత ♦ సౌరభసంపదుదార మొక్క కా
సారము నీరపూరరస ♦ సారవిశిష్టగుణప్రచారమున్. ౧౬౬

ఉ॥ ఆంతరతుష్టికిం దగిన ♦ యట్టులు బాహిరతృప్తిఁ గాంచ నౌ
నంతఁ దదంతరాంతరము ♦ నం దరయంబడె సౌధసార మి
ట్లింతలు సేయు నే వెలయు ♦ నేనియు రస్యమ కాక శ్రవ్యమే
వింతలు గావె యంచు రస ♦ విశ్రుతగేయనిబంధనోన్నతుల్. ౧౬౭

మ॥ పలుకు ల్దొ్రటిల నౌచితీకలనకుఁ ♦ భంగంబు కాన్పింప దు
జ్జ్వలరాగోన్నతి బీరువోదు రసభా ♦ వప్రక్రియ ల్మాఱ వ
ప్పలుకుందొయ్యలి యిన్నిసంపదలకు ♦ నైచ్యంగాపు గాకున్న ని
శ్చలయింపంగల గీత మున్నె యని వా ♦ రేకాగ్రత న్నిల్వఁగన్. ౧౧౯

క॥ ఆర్యనుతుఁడు రాఘవుఁ డా, తౌర్యత్రిక మొలయు తెఱవు ♦ దాపసవరు ని
ర్ధార్య మొనరింపు మన నా, దార్యము పెను పొంద ననె న ♦ తం డాత్తరసా.

—♦ మాండకర్ణి చరితము ♦—

తే॥ ఇదియు బంచాప్సరస్సర ♦ స్సిచట మున్ను
మాండకర్ణి యనం దగు ♦ మహితుఁడొక్క
తపసి పదివేల యేం డ్లొంటఁ ♦ దప మొనర్చె
వాయుజలభక్షుఁడై యని ♦ వార్యశౌర్య! ౧౨౦

సీ॥ అగ్ని మున్నగు వేల్పు♦లందఱు గుమిగూడి, యాలోచన మొనర్చి♦రలఘుఁడితఁడు
తఱి వేచి యిం దొక్క♦తల మాక్రమింపంగఁ, దలఁచెఁబోకాకున్నఁ♦దలఁగకున్నె
తపమున నిట్లని ♦ తద్దయు మఘువున. కెఱిఁగించి యల్లన ♦ నెఱుకఁ గాంచి
వా రచ్చరల మేలి ♦ వరవర్ణినులఁ బంప. నైదుగు రవ్వార ♦ లరుగుదెంచి

మచ్చికలు సూపి మునివృత్తి ♦ మలయఁజేసి
మెచ్చు లెనయించి యాతని ♦ మెచ్చువడసి
మ్రుచ్చు లే మిమ్ముఁ బాసి ని ♦ మునమయేని
బ్రిదుక ననిపించి రోరామ! ♦ ప్రథితనామ! ౧౨౧

క॥ వారలతో నీనాఁటికి, వారని కుతుకమున మౌని ♦ వరుఁ డీసరసిన్
నేరిమి నిర్మించిన సిం, గారఁపు గని మేడలో సు ♦ ఖస్థితి నుండున్. ౧౨౨

చ॥ మెలఁతల భూషణధ్వనులు ♦ మేలిమివాద్యరవమ్ములాటపా
టల నెఱయాఱజమ్ములును ♦ డంబగు శంబరవైరి బీర మి
వ్వలనున నెల్లవేళల న ♦ వార్యత నెక్కొనుచుంటఁ దెల్పు ని
ప్పొలమునఁ దత్ప్రభావమునఁ ♦ బూజ్యతఁ గాంచె నరేంద్రచంద్రమా! ౧౨౩

తే॥ అనుచుఁ దెలిపిన సంతస ♦ మ్మబ్బి మెదను
బెనఁగొనఁగఁ దీర్ఘ రాజమ్ముఁ ♦ బెరసి స్నాన
పానము లొనర్చి మునివరుఁ ♦ బనిచి యరిగి
రచటు నేరంగ భవ్య భా ♦ వానుషంగ! ౧౨౪

—♦ శ్రీరాముఁడు సుతీక్ష్ణాశ్రమమున కేగుట. ♦—

సీ॥ రామనామార్థమ్ము♦రహిఁ శారికలు వేఁడ, శ్రుతి గూర్చు శుకరాజి♦సూనృతములు
మనుప విష్ణుఁడె కాక♦మఱిలేఁడను పికాళి, పంచమస్థాయిప్ర♦పంచితమ్ము
లరగాదు పొండిదె♦యరుదెంచు హరి యంచు, నుబ్బి యాడెడుశేళ్ల♦యుల్లసితము
లబ్బె గేయప్రబం♦ధావళి మా కంచుఁ, బాడఁజొచ్చెడు తేంట్ల♦పన్నుగడలు
నడుగకయమున్నె వాచంయ ♦ మాశ్రిమమ్మె
యదియును సుతీక్ష్ణమునిచంద్రు ♦ నిదె యటంచుఁ
జెప్పకయ చెప్పె వా రల్లఁ ♦ జేర నరుగ
వల్కలాజినములును న ♦ వ్వలను సూపె. ౧౭౫

తే॥ ఎల్లఋతువ్రులు నద్దాన ♦ నెనసి మెలఁగ
బ్రథితఫలపుష్పసంతాన ♦ భరిత మగుచు
నొప్పు నప్పున్నెపుంబొల ♦ మోజ నెఱయఁ
దఱియఁజొచ్చిరి వారు కాం ♦ తాలలామ! ౧౭౬

క॥ మునిశిష్యులు తోడనె రా, మునిరాక యెఱుంగఁ జేయ♦మున్నె యెఱుక గాం
చినప్రోఁడ తబిసినెల తె, ప్పున నర్ఘ్యాదికముఁ గొంచుఁ♦బొడసూపె సఖీ! ౧౭౭

తే॥ ఏను రాముఁడ సోదరుండితఁడు లక్ష్మ, ణుండు ధరణిజ యీపె నీ♦యండ సేరి
నార మో బ్రహ్మనిభ! యని♦నలినగర్భ, వందితుఁడు వందన మొనర్చె♦వారిజాక్షి!

క॥ తక్కినవారును నమ్మని, కక్కరణిని మ్రొక్కి రాతఁ ♦ డాశీర్వ్యాధులం
ద్రిక్కక పొనర్చి రాముని, జిక్కని కౌఁగిటఁ గదించె ♦శ్రీరుచిరాంగీ! ౧౭౯

ఆ॥ నిన్నుఁ గొలిచి నీదు♦వేమను లీక్షింరించి, యింతవార మైతి♦మీవు మ్రొక్కఁ
గాంచు నేర మెట్లొ♦కల్యాణగుణమూర్తి, యనుచుఁ బొగడె మాని♦యలఘుకీర్తి

క॥ విధివత్పూజావిధుల, న్విధిసన్నిభుఁ డవ్విభునకు ♦ వేవే పొనరిం
చి ధృతాంజలియై వేఁడెను, విధుమండలసదృశవదన! ♦ విచికిలరదనా! ౧౮౧

తే॥ రమ్ము నాతండ్రి! యిమ్మంది ♦ రమ్ము పావ
న మ్మొనర్పు మటంచు మా ♦ నాథుఁ గొంచు
లోని కరిగెను ముని యెట్లు ♦ లోఁ దలంచి
యుంచెనో కదె రుచిరమ ♦ హోజ్జ్వలాంగి! ౧౮౨

ఆ॥ చిత్రకూట మీవు ♦ చేరిన యప్పుడె, యింద్రుఁ డరుగుదెంచి ♦ యెల్లజగము
లోడిచికొంటి వెనయు♦మోయయ్యవిధిలోక,మని యెనని మె మాని♦యఖిలవంద్య!

క॥ వెండియు నమ్మునిశశి నీ, యండఁ గనంగంటి నంటి ♦ వఖిలేశ్వర ! నీ
దండఁ బెరయఁ గాదే యిం, దుండవలసె నని సుధాస♦ముచితాలాపా ! ౧౮౪

వ॥ అని యిట్లు లొండొండ సరససల్లాపంబులం బెనుచుచు భక్తివిశేషోత్కలితలోచ
నుండై యయ్యగస్త్యశిష్యవరేణ్యుండు నిండుమనంబున రామా ! రక్షోవి
రామా ! మాయుకీనసుకృతంబు లెల్ల నీకే సమర్పించినాఁడ భవదీయాశ్రయణంబు
దక్క నొండు గతి యే నొల్ల చిరకాలమునుండియుఁ దావకీననామమంత్రమ్మె
జపించుచు భవద్దాసానుదాసుండనై నీదు సుచరిత్రమ్ములు వినుచుఁ ద్వదీయ
కల్యాణగుణంబు లెల్లప్రొద్దులం గొనియాడుచు ననితరసుఖోదయమ్మునఁ బ్రవ
ర్తిల్లుచున్నవాఁడ నవధరింపుము. ౧౮౫

—♦ సుతీక్ష్ణుఁడు రాముని స్తోత్రము సేయుట ♦—

తే॥ ఓయనంతగుణా ! యప్ర♦మేయ! ధరణి. జామనోహర ! హరవిధి♦సంస్తుతాంఘ్రి?
రామ ! నామాభిరామ ! సు♦త్రామవినుత !, పావితాఖిలలోకసం♦భావితాత్మ !

క॥ భవసింధుతరణమునకుఁ, భవదంఘ్రిసరోజ మెన్నఁబడెఁ బోతముగా
నవలంబనంబు మా కదె, నవరణ పొనరించు మోహ♦జనితాంధ్యంబుఁ. ౧౮౬

ఉ॥ నీ కయి సేవ వచ్చితివి ♦ నిర్మలభావతఁ బ్రోవ నెంచి యే
నేఁకటఁ బుత్రదారగృహ ♦ హేయభవాంధువునందుఁ గూలి యా
పోకనె పోయి పోయి మల ♦ పుద్గలపిండము డెంద మాంధ్యపుం
జోఁకున వృత్తి పాశములఁ ♦ జుట్టి తెరల్పఁ గలంగు చుండఁగఁ. ౧౮౭

సీ॥ ఎల్లభూతంబుల ♦ మొదఁదల నుండియు, నెడఁదల నుండు ని ♦ న్నెఱుఁగకున్న
నీమంత్రనిరతుల ♦ నియతిఁ బ్రోచెద వన్య, నిరతుల నల్లంత ♦ నిలిచి కాంతు
వధికారులేని నె ♦ య్యమునఁ బ్రబోధింతువే, వధికారులైనఁ జ ♦ య్యన నడంతు
వడర నీయవు స్వభ ♦ క్తాళిపై నిజమాయ, నిజమా యభక్తుల ♦ నిలువరింతు

మాయచే జుట్టి సంసార ♦ మగ్నులుగఁ బొ
నర్తు వింతలు వింతలే ♦ నర్తకుఁడవు
కపటనాటకమునను జ ♦ గమ్ము లొకట
ముంపఁ దేల్పంగ నగుచు ని ♦ ర్మోహ మొలయ. ౧౮౮

ఆ॥ ఎంత చేసికొనిన ♦ నంతియ ఫల మన్న, నెటికిఁ గూర్తుఁ వెటిఁగి ♦ నిన్ను వలచి
తలఁచి కొలుచువారి♦తాత్పర్య మీవ యై, ననిచి ప్రోతు లోక♦నాథ ! యెపుడు

చ॥ జలకలశంబులం దరణి ♦ సంగతుఁడై నటు లెన్నిరూపులన్
వెలయఁడు నీవు నట్టె పలు ♦ వేసములం గొని సృష్టిపుష్టిసం
కలనములం బొనర్చు మొన ♦ గాడవు ధాతృహరీశమూర్తివృ
త్తులు నిజమాయ నుప్పతిలఁ ♦ దొల్లిఁటి యేకత పాయ కుండఁగన్. ౧౯౧

ఆ॥ ఒకరహస్య మభవ ♦ యుద్వృత్తినేని స, ద్వృత్తినేని నెడఁదఁ ♦ దెరలనీక
నిన్నుఁ గట్టి వైచు♦నియతాత్ము ధన్యునిఁ, జేయఁ జూతువా యు♦పాయమునను.

తే॥ నీదు దివ్యపదాబ్జంబు ♦ నేఁడు గంటి
నిదె తమఃపరపారస్థ ♦ మిదె యలభ్య
మెల్లవారికిఁ జిద్వృత్తి ♦ నెనసియునుఁ బ్ర
పన్నులకు మాత్ర మెపుడుఁ బ్ర ♦ సన్నమగుట ౧౯౩

సీ॥ నాభాగధేయంబె ♦ ననిచె నివ్విధి రామ, రూపింపరాకయు ♦ రూప మెనసి
మాయావిడంబన♦చాయ నెక్కొనుఁగాక, పురుషోత్తమత దెసఁ♦బొరుపు గొనదు
కందర్పకోటిప్ర♦కామత్వమున మించి, సీతాసమేతమై ♦ చెలువు గాంచి
శరచాపములు బూని ♦ సదయార్ద్రహృదయమై, స్మితచారువదనల ♦ క్ష్మీవిశిష్ట
మప్రమేయ మనంతక ♦ ల్యాణగుణక
మంచితాజినవల్కలంబ ♦ రాఢ్య ముచిత
మైందవేందీవరద్యుతి ♦ యప్రధృష్య
మును నగుచుఁ గన్నులలరఁ ద ♦ మ్ముఁడును గొలువ. ౧౯౪

ఆ॥ కాంతు నెపుడు దేశ ♦ కాలాద్యుపాధిశూ, న్యంబు చిత్ప్రకాశ ♦ మనుచు వేద
సార మరసి దీని ♦ సరణి యెఱుంగ ని, క్కలయ నాదు మదిని ♦ నిలుచుఁగాత.

క॥ ఏ నొల్ల నింక నెవియు ర, మానాయక ! యివ్వలనున ♦ మనుపవె యన సీ
తానాథుఁ డలరి యిట్లనె, మానుగ స్మితరుచులు తమము ♦ మాయింపంగన్.

—♦ శ్రీరాముఁడు సుతీక్ష్ణమునికి వరము లొసఁగుట ♦—

తే॥ ఎవ్వి యొసఁగినఁ గొనువాఁడ ♦ నిచ్చువాఁడ, నెద్ది కోరిన సందియ♦ మేల యింక
నిర్మలము నీదు చిత్తమ్ము ♦ నియతి గెల్చి, నాడ వఖిలమ్ము నీసొమ్ము ♦ నంద్యచరిత!

క॥ మద్భక్తిపరుఁడ వీ వని, చిద్భూమానందమయునిఁ ♦ జేయఁగ వల నా
సద్భావనఁ దోఁచితి నీ, హృద్భవనమున న్వసింతు ♦ నింకఁ ద్వదిచ్ఛన్. ౧౯౮

తే॥ నాదు మంత్రము పాసించు♦నంద్యగుణులు, నన్నె శరణని నెమ్మది♦నమ్మి కొలుతు
రేనుఁదద్వృత్తి నేమఱ♦కెనసియుందు, సందియము లేక వారి హృ♦న్మందిరముల.

ఆ॥ ఇట్టి స్తోత్ర మెవ్వ ♦ రిచ్చమై నిచ్చలుఁ, జదువువార లరసి ♦ సంతసించు
వారు నఘ్టఘనులు ♦ వారక మల్లోక, సుఖముఁ గాంచి యెడఁదఁ ♦ జొక్కువారు.

క॥ నాయెడ భక్తి బెనుచు నిజ, మాయాబంధము దెరల్చు ♦ మన్మయ యోగ
శ్రీయుతుఁ బొనర్చి నరు సి, శ్రేయసపదవికి నధీశుఁ ♦ జేయు మునీంద్రా! ౨౦౧

ఆ॥ నీవు నన్నుఁ దలచుఁ ♦ నెఱి సర్వసంగవి, ముక్తిఁ గాంచితయ్య! ♦ మొనయు దింక
నంతమున మదీయ ♦ మైన సాయుజ్యంబు, సందియంబు లేదు ♦ సంయమీంద్ర!

క॥ అనఁ దద్వాగమృతఝుర, మ్మునఁ దోఁగి సుఖార్ణవమున ♦ మొనసి నియతి రా
మునిఁ దోడివారిఁ బూజిం, చెను ముని సుకృత మిదె యని వి ♦ శిష్టచరిత్రా!

ఆ॥ కడపె నచటఁ గొంత ♦ కాలమ్ము రఘువంశ, భూషణమ్ము మునులు ♦ పుణ్యఘనులు
చేరి కొలుచుచుండ ♦ సీతతో ననుజుని, తోఁ బ్రశస్తితోడఁ ♦ దోయజాక్షి! ౨౦౪

క॥ అదట నొకనాఁ డాఘనుఁ, డాదయితుఁడు తపసిఁ గాంచి ♦ యాదరమును స
మ్మోదముఁ బెనఁగొన నిట్లనె, వేదప్రసాదనిత్య ♦ విహారణశీలా! ౨౦౫

—♦ శ్రీరాముఁ డగస్త్యదర్శనార్థ మరుగుచుఁ దొ్రవలోఁ దద్భ్రాతను దర్శించుట. ♦—

చ॥ అనఘ! భవద్గురు న్స్మరవ ♦ రాఖ్య్య మహాత్ము నగస్త్యమానిచం
ద్రునిఁ గనఁగోరుచు న్మదిని ♦ రూఢతఁ దన్మయమై చెలంగెదుఁ
జనియెద మయ్యెడ న్నిలిచి ♦ సారతరోక్తులు వించు మేను గూ
ర్చిన విధికి న్ఫలంబు గన ♦ శ్రీకర మన్వయముం బొనర్పఁగన్. ౨౦౬

మ॥ అనిన న్మౌనివరేణ్యుఁ డిట్టు లనె మే ♦ లయ్యా మదీయాశయం
బును నమ్మైఁ దులకించుచున్నయది యి ♦ మ్మొం జూపి తీ వంతలోఁ
జనకా నేనును వత్తు నెల్లి సుజన ♦ శ్లాఘ్యుం దయామూర్తి నా
ఘను దర్శింప భజింప నెమ్మనములోఁ ♦ గౌతూహలం బయ్యెడిన్. ౨౦౭

క॥ తడ వయ్యె నామహాత్ముఁ గని, పొడ వయ్యె న్గోర్కి గుమియుఁ ♦ బోవుద మని యా
జడదారి స్వస్త్యయన మట్టు, నడిపెను మఱునాఁటి యుదయ ♦ నంబునఁ దరుణీ!

ఉ॥ ఆమెయి నందఱుం గదలి ♦ యాశ్రమము న్విడనాడి ప్రాంగణా
రామవిహారము న్నెఱపు ♦ రాణ మహచ్చరితప్రశంసలన్
నేమము యోగముం బడయఁ ♦ జేయఁగఁ జాలు ప్రసిద్ధసిద్ధభూ
భూమహితప్రసంగములఁ ♦ బొం పెద నింపఁ దొడంగి రంగనా! ౨౦౯

తే॥ అట్టు లన్యోన్యసంభాష ♦ ణానుమోద, సంగతి చెలంగఁ దొడరి యో ♦ జనచతుష్ట
యంబుఁ గడచిరి కడచిక్కి ♦ ప్రాంచితప్ర, పంచితవనస్థలి యొకంతు ♦ వడయఁ గనిరి

క॥ మునికులతిలకుఁడు రఘురా, ముని నుడిఁ గొని మహిమ నన్నుఁ ♦ బోలిన యనుజ
న్ముని యావాసం బిది యని, మునుకొనె నద్దాని విభవ ♦ మునువివరింపన్. ౨౧౧

సీ॥ మును గాంచినవియును ♦ మొనయ నౌ నవియును, ఫలభారనమ్రము ♦ ల్పాదపములు
పరిపక్వపిప్పలీ ♦ పరిమళ మ్మొడఁగొని, యందిచ్చుచున్నవాఁ ♦ డనిలుఁ డెజ్జేఁగి
వైదూర్యమణిదళ ♦ వర్చస్కములు దర్భ, లవె లూన శేషమ్ము ♦ లనువుపడెడు
ధూమమండలి దివిఁ ♦ దొలఁకెడు వేదిస్థ, మగ్నిఁ బేర్కొనుచు నీ ♦ లాభ్ర మట్టు
లెందు నిర్మలతీర్థమ్ము ♦ లెనసి స్నాతులై ద్విజాతికుమారు లి ♦ య్యదనునందుఁ
దారు వెంచిన తీవెల ♦ తరుల పూవు, లల్లన గ్రహించుచున్న వా ♦ రనఘ! కంటె.

క॥ పోసిన ధనరాసులె యవి, వీసరవోవని తపమ్ము ♦ విధ మెఱిఁగింపన్
భాసిల్లెడుఁ బెనుగొండల, తో సరిగా నింధనములు ♦ ధుతశత్రుచయా! ౨౧౩

తే॥ పుణ్యకర్ముండు పూజ్యుండు ♦ భూరిమహిముఁ,
డన్నయంతలు గలఁడీతఁ ♦ డలఘుచరితుఁ
డవ్వలను గాంచికాక యీ ♦ యన నగస్త్యు
భ్రాత యని పిల్వ నేమి ని ♦ పంబు రామ! ౨౧౪

ఉ॥ రమ్యతటాకము ల్వనులు ♦ రాణ దలిర్పఁ దపస్థలమ్ము ప్రా
థమ్యము నూప నేవి యవుఁ ♦ దార్కొని యయ్యవి యెల్ల నెల్లెడన్
స్వామ్యపరాజితత్వ మను ♦ సంగతిమై దనరంగ నొప్ప నో
సౌమ్య! మహాత్ముఁ డీతఁ డని ♦ సాటె సుర ల్మునులు న్నుతింపఁగన్. ౨౧౫

ఆ॥ ఇంతవట్టు వీర ♦ లంతకు నేనియు, లెక్క సేయ రెంత ♦ రక్కసులనఁ
గాని తపమువంకఁ ♦ గలిగెడు దార్ఢ్యమ్ము, కలిమిఁ బరిగణింపఁ ♦ గడఁగుచుంద్రు

క॥ ఎంతకు నేనియుఁ జాలియు, శాంతిమెయి స్నిదు రాకఁ ♦ జర్చింపుచు ని
ట్లెంతకు నిలిచెద రీదెస, సంతసమే చాలు జన్మ ♦ సాఫల్య మిడన్. ౨౧౭

ఆ॥ అనుచు నొడువు తఱిన ♦ యాశ్రమగర్భంబు, సొచ్చి మునివరేణ్యుఁ ♦ జూచి మ్రొక్కి
రమ్మహాత్ముఁ డలరి ♦ యందఱఁ బూజించె, రవియు నస్తగిరి శి ♦ రమున మెఱసె.

క॥ అంబరమణి యన్నగశీ, ర్షంబున నలువొందు నపుడె ♦ సాంధ్యకృతుల వం
కం బరఁగె వ్యగ్రభావము, శంబరరిపుజేతృవిహిత ♦ సక్తుల కొకటన్. ౨౧౯

క॥ ఎడఁ జని యావాసమ్ములఁ, బడయఁ దొడరు నీడజములు ♦ ప్రాజదువుల ప్రా
వడులఁ దగు పలుకుఁబడులం, గడకొలుపుచుఁ జాలు దెంచెఁ ♦ గంజదళాక్షీ! ౨౨౦

క॥ సమయము దోసం బిచ్చుటఁ, దమ మడరం జేయఁ జూడఁ ♦ దద్వేదిత చం
ద్రముఁ డరుదెంచెఁ బ్రబుద్ధత, కమర్త్యు లుప్పొంగఁ బ్రాంచి ♦ తాకారగుణా!

తే॥ తొవలు దమ్ములతోడఁ దో ♦ డ్తోడఁ బెంపు
గనుట నచ్చోట సరసులఁ ♦ గలసి మెలసి
యుంట నెవ్వేళ వెలయుచు ♦ నుండుఁగాని
పవలు రే లని భేదమ్ము ♦ పట్టువడదు. ౨౨౨

ఆ॥ సామిధేని శక్తి ♦ సంపదనో కాల, మహిమనో ప్రసక్తి ♦ నహిమకిరణు
కిరణసంక్రమణము ♦ పరఁగుటనో హుత, వహుఁడు ప్రజ్వలించి ♦ వఱలె నపుడు.

క॥ స్వాహాకారము లొప్పఁగ, నీహావిరహితులు తపసు ♦ లిడి రనలునియం
దాహుతులు పరోపకృతుల్, స్వాహంకారసువిదూరు ♦ లై నెగడొందన్.

క॥ పౌలఁతియు ననుజుఁడు రా రఘు, కులప్రదీపకుఁడు సమను ♦ కూలతఁ గృత్య
మ్ములు దీర్చి కులపతిం గని, యల రెఁ దదీయార్చనముల ♦ నగవంశమణీ !

సీ॥ మాపాలిభాగ్య మా♦ మరభూజమున పంట, కామధేనువు పాడి♦కలిమి యనుచు
నీనాఁట మముఁ గాంచ ♦ నేతెంచితే భక్త, వాత్సల్య మింత లే ♦ వరద! యనుచు
కఱకుఱాలును ముండ్లు♦ గాసిసేయవె మేలి, చరణాబ్జముల స్మర♦జనక! యనుచు
వత్స జానకి కూడి ♦ వచ్చెనే మృదులాంగి, కలితప్రజానురా ♦ గమున ననుచుఁ
దమ్ముడును రావలెనె యిట్టి ♦ దశ నటంచు
నెంచి ఫలమూలముల నేర్చ ♦ రించి యప్ప
నంబు పౌనరించి యమ్మౌని ♦ ననుచు వేడ్క
జరిపె వరివస్య హారికి స్త్రీ ♦ జనలలామ ! ౨౨౬

తే॥ నాఁటిరే యట్లు చన మఱు ♦ నాఁటి యుదయ
మునఁ బ్రభాతవిధులఁ దీర్చి ♦ ముద మెలర్ప
మౌనివరుఁ గాంచి సెల వీవె ♦ మహితచరిత !
యన్న సేవింప నన్న నం ♦ యమివిభుండు. ౨౨౭

క॥ నాతండ్రి! పోయిరమ్మా !, నాతరమా కా దనంగ ♦ నాయొక్కని సా
మ్మా తనపది వేనా ళ్లిటు, లీతలఁపున మమ్ముఁ బ్రోచు ♦ టెడపక మనుమా !

తే॥ నీతరమువారిలోఁ గీర్తి♦నెగడు మన్న, యనుచు దీవించి యనుపంగ♦నంత నంత
రంగ ముప్పొంగ వింజ మో♦క్కడచు చుట్టు, మల్ల తపసిని గనఁబోయి♦రవల నవల.

—♦ శ్రీరాముఁ డగస్త్యభ్రాతృ యనుజ్ఞ గొనిపోవుచుండ సుతీక్ష్ణుఁ డగస్త్యచరితంబు సెప్పుట. ♦—

క॥ దారితలనె వినిచెఁ దమో, దారి తలఁ పెఱింగి మౌని ♦ తచ్ఛిష్యుఁడు త
ద్దారితవారితవార్తలఁ, దా రితరులు మే లనంగఁ ♦ దరుణీమణిరో! ౨౩౦

తే॥ కడలి నీ రెల్లఁ జుళికించి ♦ విడిచినాడు, నడఁకు లే కడరెడు కొండ ♦ నడచినాడు
మిడియు పొలదిండిపోఁతుల♦మెక్కినాడు, తపసి తపసియె రఘుకులో♦త్తంసితాత్మ!

శా॥ మున్నీటం గల నీరు గ్రోలిన తఱి ♦ న్మోత్తమ్ములై వేల్పు లె
ల్ల న్నేమమ్మున వేఁడి వేడబమపో ♦ లావంచుఁ గీర్తింప నీ
పన్నాగంబు లి కేల యుంచు విడిచె ♦ న్బశ్చాద్గతిం దజ్జలం
బన్నన్నా! వినుతింప శక్య మగునే ♦ యాయయ్య దాక్ష్యం బిలన్. ౨౩౨

—♦ వింధ్యవారణము ♦—

తే॥ అవనిధరముల మేటి నే ♦ ననుచు వింధ్య
మొక్కతఱిఁ బాగ రెక్కి తా ♦ నిక్కి చూచె
సారగిరి మద మడఁగి పోఁ ♦ జఱతు ననుచుఁ
దపనశశిమండలమ్ముల ♦ దారి తలఁగ ౨౩౩

ఆ॥ కాలగతులు హవ్య ♦ కవ్యము ల్నెడఁగ ది, క్పాలకులును దోడి ♦ వేలుపులును
శిక్ష సేసి నీదు శిష్యుని వారించి, జగము మనుప నిదియె ♦ సమయ మనుచు.

క॥ కాశీనివాసు నాజిత, కాశి న్బ్రార్థించి తరలి ♦ కావు మని రవా
గాశఁ గలకాలమును నిలఁ, గా శమనాఁపురి వీడఁ♦గా నగు నియతిన్. ౨౩౪

క॥ దానికిఁ జెరలియు జగదవ, నానూనగుణాస్థ వఱలి ♦ యంగీకార
శ్రీ నలువారఁ దరలె గిరి, పోనీ నని మేను వెంచు ♦ పొలమున గుఱితోన్.

ఆ॥ పరమసాధ్వి ధర్మ ♦ పత్ని లోపాముద్ర, భద్రమూర్తి తన్నుఁ ♦ బాయరాని
కూర్మి నిన్ను సీత♦కొమరున మొనసి కా, ల్నడకఁ దొడరె నడవి♦నడుమ రామ!

ఆ॥ కఱకు ఱాలు ముండ్లు♦గడకొని పొక్కింపఁ, గోమలాంగి యడుగు♦కోటి లెక్క
కైనఁ దనుకఁ బోవఁ♦డమ్మహాత్ముఁడు లోక, రక్షకులకు నొంట♦రహియె మహిత!

సీ॥ ముత్తియమ్ములు పుట్టు♦మొనయుబో సంకుతోఁ, దామరపూవు నే♦స్తమునననుచు
నిందీవరప్రాంత♦మెనయుఁబో నీలిమ, యేల కాటుకపిట్ట ♦ జోలి యనుచు
విరిదీవె పొద మీఁద♦వెలయుఁబోయొండొక్క, పాడియే భ్రమరక♦పఙ్క్తికనుచు
మంచునఁ బై వెల్ల ♦ మలయుఁబో మొలకల, చాలు కొండలనేల♦చాయ ననుచు
పలుకఁ దొడరును గాని య ♦ క్కలికిమిన్న
యలఁత విడఁ జేత నైనంత♦లైనఁ జేయఁ
డడిచిపడు శిష్యు తీ రింత ♦ యరసికాని
యెం డొకఁడొనర్ప నని కల ♦ శోద్భవుండు. ౨౩౫

ఆ॥ డాసినంతలో వి ♦ డంబించు పొగరుతో, వాసి గాంచు శిరము♦వాంచి మ్రొక్కెఁ
దపసిఁ గంటఁ గన్న♦తపులున మైమఱి, పొదవఁ జెరలి యాశి ♦ లోచ్చయంబు.
తే॥ అతని దీవించి తలపైని♦హస్త ముంచి, పొదలనీయని తలఁపునఁ ♦ బూన్కి నించి
కట్టుపోఁగునఁ బెనుగొండ♦కట్టుపడఁగ, ననియె విడరాని చుట్ట మ♦య్యాదనునందు.
క॥ నవలామానిక మియ్యది. భవదాచార్యాని తోడఁ ♦ బరఁగుచు రా ని
య్యవసరమున నరుదెంచితి, నవాగ్దిశాయాత్ర సేయ ♦ నందిన మదితోన్. ౨౮౧
ఆ॥ నేల మిన్న గ్రమ్మ ♦ నేర్చు నీ విమ్మెయి. నడఁగి యుండఁ బొసఁగు♦నన్న! యింక
నేను వచ్చి పొదలు♦మీ యను నానాఁటి, కెగయవచ్చుఁ జెడునె♦యింతలోన.
శా॥ రాగద్వేషము లొందఁ గాక యొకటన్ ♦ రారాపు వాటిల్లునే
యాగంబే సురభర్త కద్రితతిపై ♦ హా వజ్ర మెత్తంగ నా
వేగం బేమిటఁ గల్గె శాంతికలిమి ♦ న్విశ్వాత్ముఁడా హీనుడున్
దా గర్వోద్ధతిఁ బెద్దవాఁడును జెడున్ ♦ దత్త్వంబు భావింపుమా! ౨౮౮
క॥ నాయాన మీఱఁ జన దని, యా యగము న్నిలిపి తత్స♦మర్చ లెనయ నై
జాయామణితోఁ దా నిటు, లీయెడ నివసించె నిమ్ము♦నీశ్వరుఁ డధిపా! ౨౮౪

—♦ వాతాపీల్వలుల నగస్త్యుఁడు పొడవడఁగించుట. ♦—

క॥ ఒక్కెడ దనుజు లిరువు రీ, దిక్కెనసిన పొలమునం దు ♦ దీర్ణు లగుచుఁ బెం
పెక్కిన మదమునఁ జొక్కఁపు, టిక్కన్నెలకొలిపి యన్య ♦ హింసాపరులై.
సీ॥ అతిథి రా రమ్మని ♦ యజపూపు ననుజన్ము, వాతాపిసంజ్ఞుని ♦ వండిపెట్టి
యగ్రజుం డిల్వలుం ♦ డనువాఁడు పిలువంగ, వరశక్తి నుదరమ్ము♦వ్రచ్చి యసుర
వచ్చిన నభయులు ♦ వాని భక్షించి త, దర్థము ల్గ్రహియింతు ♦ రందినంత
వట్టు ద్విజన్ముల ♦ వార కమ్మెయి నధి, యింప వేల్పులు ముని ♦ లెనసి తన్న
వేఁడికొన మోడి కొని వారిఁ ♦ గూడముట్టి
యర్థి ననఁ జెట్ట లెప్పటి ♦ యట్టు లెల్లఁ
జేయ భుజియించి పొట్టపైఁ ♦ జేయి వైచి
నిమురుకొనుచుండెఁ దపసి య ♦ న్నెఱి నధీశ! ౨౮౭
క॥ తనుకక ప్రథముఁడు కనుకని, జనుదెంచి యమీంద్రుఁ డున్న♦చంద మరసియున్
మనుపొరి ద్దారయనీయని, తనయెప్పటి యాగడంబె ♦ తఱుముచునుండన్. ౨౮౫
క॥ వాతాపి! రమ్మనుచుఁ గడు, నాతురుఁడై పిలువఁ బిలువ ♦ నపుడె జరించెన్
సీతరమా రప్పింపఁగ, బోతర మిఁకఁ జెల్ల దుడిఁగి ♦ పోరా! యనుచున్. ౨౮౬

ఆ॥ అమ్మహాత్ముఁ డన్న ♦ నారక్కసుఁడు మిట్టి, పడుచు నోరు తెఱచి ♦ పైకొనంగ
నీరులోని యగ్గి ♦ నీరు గావించె న, మ్మౌనిఁ గోపవహ్ని ♦ మౌనివరుఁడు. ౨౫౦

క॥ దిగ్గన నుడిఁబడి వాఁ డటు, మ్రిగ్గిన సుర లలరి మౌని ♦ మండలపతిపై
నగ్గుణనిధిపైఁ గురిసిరి, పగ్గె నెఱయ నలరు లుత్స ♦ వ పర్వతమునన్. ౨౫౧

ఆ॥ తపముసిరికిఁ బెన్ని ♦ ధానంబు దాక్ష్యంబు, నెలవు నిలయు మెల్ల ♦ కళల కలిమి
కాత్మ తత్త్వసన్మ ♦ హాస్పద మమ్ముని, నియతి నీయెఱుంగ ♦ నిదియె రామ!

క॥ ఇదె చేరవచ్చితిమి త, త్పద మాశ్రమవరము పులుఁగు ♦ పలుకుల వరుసన్
విదితము లగుచున్నవి శ్రుతి, పదవీబోద్ధవ్యధర్మ ♦ పద్ధతు లనఘా! ౨౫౩

మ॥ అని యాబోధపరుండు బోధహారు బో ♦ ధాత్ముం బ్రబోధించుచున్
జనఁ జూపట్టె నగస్త్యమౌని వన మా ♦ చారప్రచారాంచితా
వన ముద్యత్సకలర్తుశోభనకలా ♦ వ్యాఖ్యాతదేవాధిభూ
వన మభ్యాగతలోకపావనము దీ ♦ వ్యద్భాన మవ్వారికిన్. ౨౫౪

—♦ అగస్త్యాశ్రమ వర్ణనము ♦—

సీ॥ మృదుదళమ్ములతోడి ♦ మెలఁకువ శోభిల్లు, తనులతాలలితవ ♦ ర్తనము గాంచి
ఫలసుమసన్నమా ♦ పత్తిభాసురతరు, వరసమంచత్ప్రిభా ♦ వము దలంచి
రోమంథవిస్మృతి ♦ రూఢ మీాలన్నేత్రి, శాంతినిష్ఠమృగప్ర ♦ చార మెంచి
ప్రసితవల్కలయోగ ♦ పట్టావృతస్వక, శ్రీకలాస్ఫురణంబు ♦ చిత్తగించి
తెఱఁగు లెఱుకపఱుచు ♦ ద్విజసూక్తు లాలించి
తెరువు గని తలఁగని ♦ దృష్టి మించి
రాముఁ డలరె నలరి ♦ రామె సౌమిత్రియు
నంతరాత్మ సుఖని ♦ రంతరముగ. ౨౫౫

క॥ దేవర్షిబ్రహ్మర్షులు, సేవింపఁగ బ్రహ్మపదము ♦ సిరి దనరు కలా
శ్రీవిలసనమున నందన, మేవలనుననేనిఁ బోల ♦ దిద్దాని నన్. ౨౫౬

ఆ॥ అమ్మునీంద్రు పదము ♦ నం దడుగిడ నాజ్ఞఁ, గొనినఁ గాక యింత ♦ గూడ దనెడు
రాము మత మెఱింగి ♦ రహి సుతీక్ష్ణమహర్షి, గురునిఁ జేర నరిగెఁ ♦ గువలయాక్షి!

క॥ ఆలో నాలోకార్ధస, మాలోకననిపుణుఁ డిట్టు ♦ లనె వేడ్కఁ దదీ
యాలోకనపరు లగు హరి, ణాలోకకు ననుజునకు స ♦ మంజసయుక్తిన్.

ఆ॥ మిత్తి గెలిచి జగము ♦ మేలున కియ్యాశ, నిలిచె నాశ లెల్ల ♦ నెఱిఁ దెరల్చి
యాత్మనిష్ఠుఁ డిమ్మ ♦ హామహుం డితనిఁ, బోల నొండు గలఁడె ♦ భువనములను.

ఉ॥ ఈఘను చేరికం గనిమె ♦ నీదిశ దక్షిణ నాఁ బ్రసిద్ధి శాం
తాఘుయు నయ్యె నియ్యెడ దు ♦ రాత్ములు గానరు కాంచు దృష్టియుక్
మోఘుమె కాని మేఫలిత ♦ ముం గనజాలదు త్రాసయుక్తి దై
త్యౌఘు మడంగి మున్నటి దు ♦ రాగ్రహముం బరఁగింప దెంతయుక్. ౨౬౦

సీ॥ దీర్ఘాయు వివ్మాని ♦ దితిజులఁ గాల్చి చి, చ్చఖిలార్చితుఁడు సుజ♦నాభిరతుఁడు
సేవించుకొందురు ♦ జేజేలు సిద్ధులుఁ, బరమర్షు లీసిద్ధ ♦ పదముఁ జేరి
ధర్మసంపాదన ♦ తత్పరు లీమెడ, నివసింతు రమ్మౌని ♦ నియతి దనర
జీవింపఁ డిచ్చటు ♦ జెనసి మృషావాది, కాముకుండు శఠుండు ♦ ఘాతుకుండు
నిందు మేను దొఱఁగి ♦ యేప్రాణి యేనియుఁ
బొందు తలఁపు నొందు ♦ పుణ్యలోక
మెల్ల తపసి గుమికి ♦ నిమ్మైన తలకట్టు
నాయ మగు తపః ప ♦ రాయణంబు. ౨౬౧

క॥ ఇమ్మగు సుకృతమ్మునఁ గల, యి మ్మౌనసితి మింకఁ గొఱఁత♦యెందును గనఁ బో
మిమ్మహి వనవాసము శ్రే, షమ్ము గ్రమింపం దలంతు ♦ సౌజన్యనిధీ! ౨౬౨

ఆ॥ కూర్తు నా యెడంద ♦ గూరిమి గలఁడు నా, యెడ నితండు శ్రేయ♦మెల్లగతులఁ
బొనరఁ జేయఁ జాలుఁ♦బుణ్యాత్ముఁ డిమ్మౌయి, వారి ఁొందు మేలు♦దారి యిందు.

క॥ అను నెడ నవ్వారు ముదం, బును మొనయుచు నుండ నరిగి ♦ ముని మహానివరే
ణ్యునిఁ గాంచె సద్గురూత్తం, సు నితాంతదయాపరీతు ♦ శుభగుణనిరతుక్.

—♦ సుతీక్ష్ణుఁడు శ్రీరామాగమనవార్త యగస్త్యునకుఁ జెప్పుట. ♦—

సీ॥ తపమునఁ బరకాష్ఠ ♦ దనరంగఁ దనరంగ, మంది వేఁడెడు వారి ♦ నరసికొనుచు
వరగుణం బాగ్నేయ ♦ శరణంబు శరణంబు, గా నున్నశిష్యుల ♦ కలిమిఁ గనుచు
ననిచిన సద్భక్తి ♦ లను వార లను వారఁ, జెనయుమహాహ్లాదయ ♦ స్థితి కలరుచు
రామమంత్రార్థసా ♦ రము నించు రమ మించు, వేడ్క రసాంచిత♦విస్మృతికి నుచు.
బ్రహ్మసామ్రాజ్యపదపట్ట ♦ భద్రిభద్రి
వేషగుణ వేదపదవీన ♦ వీనవిధి వి
శేష తేజోనిధిముఖ్యప్ర ♦ సిద్ధి సిద్ధి
దొలఁకఁ దులకించు నమ్మహా ♦ త్మునకు మ్రొక్కి. ౨౬౫

ఆ॥ బ్రహ్మమూర్తి! యిదె ప్ర♦పంచావనము పొంటె, రాముఁ డనుజుతోడ♦రమణితోడ
నాశ్రమాంతసీమ ♦ నలరుచు నున్నవాఁ, డానకై త్వదర్చ ♦ నార్థి యగుచు.

మ॥ అను నంతం దన యంతరంగమున బ్రాం ♦ గాకాశగంగాచితిం
గని మేల్మే లని కూడి యాడ నరరే ♦ కా దంటినే నామనం
బున నున్నంతలు దోఁచె జాగు తగునే ♦ బ్రాం డింతలోఁ దోడితెం
డు నవీనాభ్యుదయంబ యిందఱకు నె ♦ ట్లు న్భాగ్యయోగంబునన్. ౧౧౭

క॥ రావలెఁబో నొకయెడ నిలఁ, గావలెనే మమ్ముఁ జూచు ♦ కలిమి కనుజ్ఞల్
కావలెనే మాసుకృతము, తేవలెనే యింతప్రొద్దుఁ ♦ దేఁకువ వెలయన్. ౧౧౮

మ॥ అని యానందమయాత్ముఁడై పొదలుచో ♦ నాశిష్యరత్నంబుతో
ననువా వర్గము సేరిరాఁ జని మహా ♦ త్మా! రామ! నీవారు నీ
వనివార్యుల్గదె రావె తండ్రి! యనుచున్ ♦ హాయిం గనం గాంచుచున్
గొని తెచ్చె న్మహితోత్సవోర్మికలనా ♦ కూలంకషత్వస్థితిన్. ౧౧౯

వ॥ ఆశ్రమప్రవేశ మనుసంధానించి యించు వేడుకమెయిం దత్తత్ప్రదేశంబుల విశేషంబుల నెల్ల నామూలాగ్రంబుగా వివరించి తెలుపుచు మఱియు శ్రుతిప్రతివేశంబులనందగు బ్రహ్మాస్పదంబును వీతిహోత్రశరణంబును విష్ణుపదంబును మహేంద్రమండపంబును రవిసోమమండలంబులును భగకౌబేరధాతృవిధాత్రనిలానంతగాయత్రీవసువరుణకార్తికేయధర్మాఖ్యస్థానంబులును నదసీయమాహాత్మ్యమ్ములును వేర్వేర నుగ్గడించుచు సముద్భూతప్రభూతహర్షు లగు నవ్వారలం గొనిచను నయ్యవసరంబున. ౧౨౦

—♦ అగస్త్యుఁడు రాము నెదుర్కొనుట ♦—

ఆ॥ అగ్నిహోత్రహోమ ♦ మాచరించి సమంచి, తార్ఘ్యపాత్రహస్తుఁ♦డై తనర్చి
మౌనిమండలీస♦మావృతుం డగుచు రా, ముని మునీంద్రుఁడెదురు♦కొనెఁ బురంధ్రి!

శా॥ తేజోరాశివిశేషదృశ్యకలనా ♦ దివ్యప్రభావాఢ్యు న
వ్యాజప్రోద్భవు సానుజు న్సహమహీ ♦ జానంతకల్యాణని
ర్వ్యాజస్ఫూర్తిని గన్నులారఁ గని తా ♦ నవ్వాసు నవ్వారిగా
నోజన్మిఱక మీఱు తృప్తిఁ గని రా ♦ యుష్మన్నిజా నాథకా! ౧౨౧

ఆ॥ అంతలోనె రాముఁ ♦ డతివతో ననుజుతో, నందరాని ఫలమె ♦ యబ్బె నందు
కొనుఁ డటంచుఁ గూర్మి♦గొనకొన సాష్టాంగ, వినతిఁ గూర్చె మునికి♦విశ్వవంద్య!

ఉ॥ వారును నట్లొనర్ప ముని ♦ వారని కౌతుక మూఱ వీరు నా
వా రను బంధుయోగ మని ♦ వార్యముగా ననువార రండు న
న్నారయవచ్చినారె శుభ ♦ మా సుఖ మంచితమా యటంచు నా
తారకనాము రాము సము ♦ దారత మీఱఁ గదించెఁ గౌఁగిటన్. ౧౨౩

తే॥ అగ్నిపరిచర్య జరిపి రా ♦ నయ్యె జాల, మట్లుగా కరుచేర మే ♦ లనువుపడదు
నీ వతిథిమాత్రుఁడవె జగ ♦ న్నేత వఖిల, కర్మసాక్షి వదియు భవ♦త్కలనగాదె.

ఆ॥ ఎంత మంచి కాల ♦ మేమందు నాభాగ్య, మిట్టి యతిథి యెవరి ♦ కెన్నఁ డబ్బు
ఫలముఁ గంటిఁ గాదె♦భవముఁ గాంచిన నాఁటి, కలిమి కెల్ల నిదియ♦కలిమిగాఁగ.

క॥ అని ముచ్చట లాడుచుఁ ద, త్తను సంగతిఁ బులక లొదవఁ ♦ దతహర్ష జలం
బను వరయుచుండ వారలఁ, గొని చనె నంతర్గృహమున ♦ కు న్మునివంద్యా!

క॥ పూజించెఁ బూజనీయునిఁ బూజితు లగు తోడివారిఁ ♦ బుణ్యోదయ వి
భ్రాజితుఁడు తపోధనుఁడు స, మాజమువా రెలమిఁ గన స♦మాహితుఁ డగుచున్

ఆ॥ ఇష్టభోజనముల♦నెలయించి వరయోగ, మిదియె యనుచు నొడివి♦యెల్లవారు
సంతసింప రాము♦మంతనమునఁ గని, పలికె దోసి లొగ్గి ♦ భాసురాంగి! ౨౮౯

క॥ శశినిభముఖ! కలతత్త్వము, విశదము గావించువాఁడ ♦ విధి వేఁడఁ గుభా
రశమకృతికి నాఁ డీవు క. లశాబ్ధికడ వల్లె యనిన ♦ లా గే వింటిన్. ౨౯౦

—♦ అగస్త్యుఁడు భోజనాద్యనంతరము శ్రీరాముని తత్త్వము ప్రకటించుట ♦—

ఆ॥ నాఁటఁగోలె నీదు ♦ నామరూపమ్ము లే, మెడఁ దలంచుచుంట ♦ యే తపమ్ము
గాఁగ నుంటి వీరుఁ ♦ గలసి యన్నిటఁ దోడి, వారుగా నిరీక్షి ♦ వఱలుచుండ.

సీ॥ ఎక్కటి నీ వుందు ♦ వెల్లసృష్టికిముందు, నిర్వికల్పసమాధి ♦ నిష్ఠ దనర
ననుపాధికుఁడవై త్వ♦దాశ్రయత్వద్విష, యయు మహామాయ నా♦నై యొకర్తు
నిజశక్తి నిర్గుణు♦ ని న్నావరించుట, నప్రాకృతునిగ వే ♦ దాంతవేత్త
లరసికందురు దాని ♦ నందురు మూలప్ర, కృతి యని కొందఱు ♦ కెలని యోగ
మాయ యందు రదియు ♦ మలసి సంసృతిబంధ
మై యవిద్య నాఁగ ♦ నై బహూక్తు
లందు క్షోభమాణ ♦ యై మహత్తత్త్వంబు
గను స్వసన్నిధాన ♦ కలన రామ! ౨౯౨

ఆ॥ నీప్రకాశ ముచట ♦ నెఱయ నహంకార
మమ్మహత్పదార్థ ♦ మందుఁ బొడము
నదియు మూఁడు గానము ♦ లంది సాత్త్వికము రా
జసము తామసమను ♦ సంజ్ఞ లెనయు ౨౯౩

ఆ॥ తామసమున సూక్ష్మ♦తన్మాత్రభూతముల్, స్థూలభూతములును♦సొరిదిఁ దోచు
నింద్రియమ్ములు రాజ♦సేచ్ఛ జనించు నా, రెండు సాత్త్వికమున♦నుండు నెగియు.

ఆ॥ ఎల్లసూక్ష్మములును ♦ నెనసిన యచ్చటు, లింగదేహ మందు ♦ లీల స్థూల
భూతసంగ్రహమునఁ ♦ బుట్టె విరాట్టను, రంగ నగుఁ జరాచ ♦ రము జగంబు.

క॥ మాయాగుణభేదంబున, నాయె జగత్సర్జనావ ♦ నాంతేచ్ఛల నీ
కా యజహరిరుద్రాఖ్య ల, మేయప్రాభవము దాన ♦ మేకొనె నభవా! ౨౮౬

తే॥ జాగరస్వప్నసుప్తులు ♦ సంభవించు, మూఁడు గుణముల బుద్ధిన ♦ మూఁడవస్థ
లిన్నిఁటికిని వివిక్తుండ♦వీవు రామ!, చిన్మయుఁడ వవ్యయుఁడవు నై♦చెలఁగుకతన.

క॥ మాయాకృతి సృష్టిక్రియ, నీయంగీకారముననుఁ♦నెగడుటచే వి
న్నాయదనున గుణవంతుఁడ, వో యందురు దానిదైన ♦ పొదలిక ననఘా!

సీ॥ అదియు విద్య యవిద్య ♦ యని ద్వివిధాకృతి, వెలయు నివృత్తిప్ర♦వృత్తు లనఁగ
నారెంటి మార్గంబు ♦ లనువొందుఁ ద్వద్భక్తి, నిరతులు వేదాంత ♦ నిష్ఠులునగు
వారలు మొదలింటి♦వరుసనె నిన్నుఁ జేరి, ముక్తు లౌదురు వారి♦మొనయఁబోదు
సంసృతిబంధం బ ♦ సారు లన్యు లవిద్యఁ, బడి నిత్యసంసార ♦ బద్ధు లౌదు

రమృతమయి విద్య రూపింప ♦ ననదుగాఁగఁ
దోఁపఁ జెడ్డతలంపులు ♦ దొరకొనంగఁ
జెఱుదు రేనాఁటికివి ముక్తిఁ ♦ జెందసీని
యఘవితతి తమ్ము ముంప న ♦ య్యాధము లధిప! ౨౮౯

ఆ॥ వేయు నేల రామ! ♦ వివరింతు నాకన్న, యంతవట్టు సజ్జ ♦ నానురక్తి
కన్న లేదు వేఱు♦గతి యయ్యదియ యున్న, నరుఁడు గాంచు ముక్తి♦నంద్యపదవి.

మ॥ సమచిత్తు ల్విరతేషణు ల్వినిహతా ♦ శాపాశులున్ శాంతిదాం
తిమనస్కారసమేతు లాత్మరములు ♦ స్నిభక్తులు న్నిత్యని
ర్మములుం ద్వత్పరసర్వకర్ము లతిని ♦ ర్మాయు ల్సుసంతృప్తులున్
యమముఖ్యాధ్యులు నాఁగ నొప్పుదురు దే ♦ వా! సజ్జను ల్భూస్థలిన్. ౨౯౧

ఆ॥ సాధుసంయమమ్ము♦సమకూరెనేని ద్వ, త్సంగ మొదవుఁ ద్వత్క♦థాశ్రవణము
నందు రతియుఁ బొసఁగు♦నందు భవద్భక్తిఁ, గనుఁ బ్రబోధ మవలఁ♦గాంచు ముక్తి.

తే॥ కాన నీపయిఁ బ్రేమల ♦ క్షణ ప్రపత్తి, యొక్కనాఁడును దలఁగక♦యుండుగాత
తనకుఁ ద్వద్భక్తులం దెప్డుఁ ♦ దవులు పీడ, రాని దన నవుఁగావుత♦ రాఘవేంద్ర.

క॥ చిరకాలాచరితతప, శ్చరణ మిదే శరణ మని ప్ర♦శంసించె భవ
చ్చరణార్చఁ గూర్చి యట్లే, శరణ్యుఁడవు గావె రామ! ♦ చర్చింపంగన్. ౨౯౪

ఆ॥ ఏది యెట్టు లైన ♦ నేమి జానకితోడ, నెలయు మయ్య! నాదు ♦ హృదయపీఠి
నాస్మరణమె నన్ను ♦ నాయాసమున భవా, ర్ణవముఁ గడవఁ బెట్టు ♦ రహిఁ దనర్చు.

క॥ అని పొగడిన మునిఁ గని మీ, యనుమతి మెయి నన్నియును స ♦ మగ్రము లగు మీ
కనరానిది కానరానిది, యును గలదే యనిన నతిస ♦ ముత్సుకుఁ డగుచున్.

—♦ అగస్త్యుఁడు శ్రీరామునకు దివ్యచాపశరాసిశరధుల నొసంగి రాక్షససంహారముం గూర్చి బోధించుట ♦—

ఆ॥ ఇది సమృద్ధరూప ♦ మిక్ష్వాకుకులదీప!, కార్ముకంబు విశ్వ ♦ కర్మనిర్మి
తంబు వైష్ణవంబు ♦ తపనీయమణిరత్న, భూషణోజ్జ్వలంబు ♦ పూజితంబు. ౨౯౭

క॥ ఈశరము బ్రహ్మదత్తం, బీశరధులు రెండు నక్ష ♦ యేషువు లివి ము
న్నాశరుల ద్రుంచి జయ మిడె, శ్రీశుఁడు గొని వాసవునక ♦ ధీశత నెలయన్.

క॥ ఈయసియు నట్లమోఘ మ, మేయగుణం బిన్ని నీదు ♦ మే లరసి యిడ
న్నాయొద్ద నునిచె నిందుఁ, డోయధిపా! కొనుము గెలువు ♦ మురుతరశక్తిన్.

ఆ॥ అడిచిపడెడు దర్ప ♦ మడర నెల్లెడ దైత్య, మండలంబు నీదు ♦ మర్మ మరయు
వలనె యింక భూమి ♦ భరముఁ బాపఁ దలంచి, తది పొనర్పు మొంటి ♦ నడుగ నేల.

తే॥ అనుచు నవి యెల్ల హరికి ♦ సమర్పణంబు, సేసి నిశ్శేషచులుకిత ♦ సింధునాథ
జలభరుం డిట్టు లనె సంప్ర ♦ సాదభరిత, మానసముఖాబ్జుఁడై పూజ్య ♦ మానచరణ॥

సీ॥ పరితుష్టి నొందితిఁ ♦ బడతి తమ్ముఁడు నీవు, నాయింటి కేతెంచు ♦ నయముఁ గాంచి
బడలితి రిందఱుఁ ♦ బరువంపు టిగురులు, గసిగందె నడుగులు ♦ కాననగతి
లలితాంగి యిద్దేవి ♦ లావఱఁ జొక్కెడు; నిట్టికష్టము లెన్నఁ ♦ డెఱుఁగ దబల
తన కరుంధతి సాటి ♦ యనవచ్చుఁ గాకొండ్ల, కనయు మే యిమ్మెయి ♦ ననిచి మెలఁగఁ
గానఁ బతిదేవతామణి ♦ కలికిమిన్న
లోకమున తరబడి గాదు ♦ లోల లగుచు
ననుసరింతురు సుఖస్థితి ♦ యమరెనేనిఁ
దలఁతు రెడయుంగ నిక్కట్టు ♦ దవిలెనేని. 30౨

తే॥ మెఱుఁగుఁదీఁగెల సడి నొంట ♦ మెలపుగాంతురు,
ములుకు లట్టులు తైక్ష్ణ్య ♦ మును వహింతురు
పవనగరుడప్రసక్తిని ♦ జవన లౌదు
రాండ్రు గావ నియమవృత్త ♦ మద్భుతంబు 303

క॥ ఎల్లయలంకారమ్ముల, కిల్లుగ నలువొందె నాదు ♦ నిక్క సుమిత్రా
ఫుల్లాబ్జాక్షి కొడుకు నీ, విల్లలితాంగియును ద్రొక్క ♦ నీనాఁ డనఘా! 30౪

ఆ॥ నిలువుమయ్య నీదు ♦ నెల విది నీయిచ్చ, వచ్చినన్నినాళ్ళు ♦ వనితతోడ
దమ్ముఁగుఱ్ఱతోడఁ ♦ ద్వద్భజనమునఁ గా, లముఁ గ్రమింతు మిట్టి ♦ క్రమము నెఱయ.

— ♦ శ్రీరాముఁడు మౌని వీడ్కొనుట. ♦ —

చ॥ అనునెడ రాముఁ డిట్టు లనె ♦ నంజలిఁ గూర్చి మహాత్మ వహ్నిక
ల్పుని నినుఁ జేరి కొల్వఁ దలఁ ♦ పు ల్ఫలియించు మనుష్యకోటి కం
చనుటయు నబ్రమే నిలుతు ♦ మమ్మొయి నిమ్మహితాశ్రమమ్ము గా
కనువగు నొక్కతావు గని ♦ యానతి సేయుము సమ్మదమ్మునన్. ౩౦౬

ఆ॥ పావనాత్మ! నీదు ♦ భావమ్ము గైకొన్న, యెలమి మెచ్చు గంటి ♦ మింతకన్నఁ
గలదె శుద్ధధర్మ ♦ కలన మాకాంచిన, భవము ఫలము సిద్ధిఁ ♦ బడసి వెలసె.

మ॥ ఫలమూలాంబుసమగ్రతాకలన మై ♦ భాసిల్లు నే నీమ యా
విలభావం బనరాని యన్నెలవున ♦ న్వేశ్మంబు నిర్మించి యా
వల నావంతయుఁ జింత లేక నిల భ ♦ వ్యశ్రీలకుం దానకం
బలఁతిం బోక లభించుఁ ద్వాదృశసమా ♦ హ్లాదోదయ మ్మెమ్మెయిన్. ౩౦౮

ఆ॥ అనిన సంతసించి ♦ యంతలు సేయంగఁ, దలఁచి యిచ్చ నిట్లు ♦ దరలివచ్చి
నాడ వనెడు మేలి ♦ జాడఁ గన్గొంటి నా, తపము పేరి త్వద్ర్వ ♦ తమున రామ!

ఉ॥ ఇచ్చట నిల్వు మంటి నివు ♦ డే యటఁబొమ్మని సమ్మతింప నా
కిచ్చ జనించెఁ ద్వచ్చరిత ♦ మెవ్వని కెట్టు లెఱుంగఁగా నగున్
బొచ్చెము లేక నిన్నుఁ గని ♦ భూపతి గాంచె యయాతి భాతి సం
విచ్చతురానుభావ్యగతి ♦ విచ్చెఁ దమం బఖిలాప్తకోటికిన్. ౩౧౦

తే॥ నీప్రతిజ్ఞాతకాలమ్ము ♦ నియతి నెఱయ, నయ్యె నయ్యెడ నివసించు ♦ మయ్య యెద్ది
యెల్లకృతిసిద్ధులకు మూల ♦ మే యనంగ, నగునొ యద్దాని తెలియఁగేను ♦ నరయువాఁడ

ఆ॥ అని ముహూర్తమాత్ర ♦ మాధ్యాన మొనరించి, ధర్మతత్త్వసంవి ♦ ధాననిపుణుఁ
డనియెఁ దపసి తండ్రి! ♦ యదె ఫలమూలోద, కాఢ్యమైన కాన ♦ నాంతరమ్ము.

క॥ పంచవటీసంజ్ఞితము ప్ర, పంచావనచతుర యదియు ♦ బహుమృగసంభా
రాంచితము పుణ్యతీర్థము, మించు న్గోదావరీస ♦ మీపగ మగుచున్. ౩౧౩

తే॥ రహిఁ బొనర్చు వివిక్తమ్ము ♦ రమ్యతలము, నగుచు సీతామహాదేవి ♦ యంతరాత్మ
కచటునకు దీనికి ద్వియోజ ♦ నాంతరమ్ము, గలదు కమలాకరవికాస ♦ కలనఁ దనరు.

మత్తకోకిల॥ నిత్యపుష్పితకాననం బగు ♦ నీకు నాకును సన్నిధి
ప్రత్యయం బొనఁగూర్చుచుండును ♦ భావిభావరసోచితం
బత్యయంబు లడంపఁ జాలుదు ♦ వన్న! యచ్చట నున్న సం
ప్రత్యభిజ్ఞుఁడ వైన నీనుడి ♦ భాసిలు న్వరమా సడిన్. ౩౧౫

పృథ్వి॥ మధూకవనమాలికా ♦ మహి యదే కనుంగొంటివే
విధుప్రతిభటాననా! ♦ వెలయు దానిక య్యుత్తరా
పథం బగు పథంబు సు ♦ ప్రథము మఱ్ఱి లక్ష్యంబుగా
విధింపు పయనం బట ♦ న్విదితమా గిరిప్రాంతతన్. ౩౧౬

క॥ ఆపంచవటీస్థలమునఁ, గాపుర మొనరింపుమయ్య! ♦ కలమట్టునకుం
దాపసులు గొలువ వత్తురు, శ్రీపతి వీ వనుచు నిచ్చఁ ♦ జెలఁగెడు మదితోన్.

ఆ॥ అని యగస్త్యముని స ♦ మాఖ్యాన మొనరింప. విని జగన్మయుండు ♦ విశ్వసించి
యధికభక్తి నెఱఁగి ♦ యామంత్రణము సేసి, తరలె నతఁడు వనువఁ ♦ దరళనయన!

—♦ శ్రీరాముఁ డగస్త్యు సెలవుఁగొని పంచవటి కేగుట. ♦—

క॥ అమ్మును లుదకాంతమ్మున, సమ్మత మనరాని యొక్క ♦ జతనమ్మున నొ
క్కమ్మడి నిలఁబడి చూడఁగ, నమ్మెయి వీడ్కోలు నూపి ♦ రగకులభూపా!

క॥ సన్నద్ధు లగుచు వడి న, య్యన్నయుఁ దమ్ముఁడును ♦ నడిచి యంతరమున సం
పన్నయయి మహిజ రా న, భ్యున్నత మప్పొలము సేరి ♦ రుడురాజముఖి! ౩౨౦

—♦ శ్రీరామునకు జటాయువు కనఁబడుట. ♦—

వ॥ మధ్యేమార్గంబున నలువొందు న్యగ్రోధవృక్షంబున సుమహాకాయుండు నతి భీమపరాక్రముండు నగు నొక్క సుపర్ణజాతి పక్షివరేణ్యుం గాంచి రాక్షసుం డగునేమొకో యని శంకించి నీవెవ్వండ వోరీ! యని యవ్వార లడిగిన నప్పతత్త్రి వంశాభరణంబు వారి చరిత్రం బెల్ల నారసి సౌమ్యస్నిగ్ధమధురం బగు వాచా రంభంబున వత్సా! యని రామునిం బేర్కొని వాత్సల్యంబు పెను పొంద గుణాంబుధీ! యేను నీతండ్రికిం బ్రియసఖుండను గాని యన్యుండఁ గాను దయార్ద్ర దృష్టుల నింపు నింపవే యనవుడు నమ్మహానీయుండు పితృపదశ్రవణంబున నవ నవోన్మిషచ్చిత్తవర్తనుండై యాతని సంభావించి యన్నా! నీదు కులగోత్రనామ ధేయంబు లెఱిఁగింపవే యనిన నాతండు వల్లె యని యిట్లనియె. ౩౨౧

—♦ జటాయువు వృత్తాంతము. ♦—

క॥ భద్రముఖా! తెలిపెద ని, ర్ణిద్రరఘూత్తంసకులమ ♦ ణివి నీ కిట న
క్షుద్ర మగు సంగ్రహమున స, ముద్రితము మదన్వయంబు ♦ మూలం బెల్లన్.

స్రగ్వి॥ నిత్యయోగాంచితో ♦ న్నిద్రలక్ష్మీస్మకలా
ప్రత్యయోపాత్తసం ♦ పద్విపద్భావనా
యత్యవక్రప్రకా ♦ రాధిగమ్య ప్రథా
సత్యచిత్సౌఖ్యసం ♦ సత్తిలక్ష్మ్యాత్మకా! ౩౪౯

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబునం దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

యెఱిఁగి నిజము సేయ ♦ నెంచి బిడ్డలఁ బిల్చి
వార్తఁ దెలిపి తురగ ♦ వాల మెనసి
కప్పొనర్పఁ డనినఁ ♦ గాదని రందు శే
షప్రముఖులు ధర్మ ♦ సంశ్రయమున. 3.౨౪

వ॥ తక్కినవారును జ్యేష్ఠుల మతంబ యనుసరించినం గోపించి మీర లెల్లరు నొక్క యాగంబున హోమకుండంబునం బడి నశియింతు రని శాపం బొసంగిన వెఱచి యాయురగులు శాపమోక్షణంబు ప్రసాదింపు మని జననిం బ్రార్థించిన నాపె నాశాసించిన కర్జంబు సమగ్రంబుగావించినవారి కీయపాయంబు సంభవింపంబోవ దనిన నందుఁ గొంద ఱద్దారాత్మ్యమ్మున కొడంబడి. 3.౨౫

ఆ॥ కశ్యపప్రసాద ♦ కలన జనించిన, కాద్రవేయు లెల్లఁ గామరూప
ధరుల యాట నల్ల♦హరిపుచ్ఛ మసితంబు,గాఁ బొనర్చి రొంటఁ♦గదిసి రామ!

సీ॥ ఘనుఁడు కశ్యపు ననుఁ♦గ్రహమునఁ దానును, మున్ను గర్భము దాల్చి♦మొనసి వినత
రెం డండముల్గనె ♦ నండము ల్వెక్కలు, గనెఁ గద్రు వయ్యవి♦కడఁగి యవియ
నైదు నూరేండ్లకు ♦ నైరి పన్నగు లది, గనుఁగొని యద్దాని ♦ కలిమి కులికి
తనగ్రుడ్లలో నొంటి ♦ దార్కొని చిదుమంగ, నరుణుం డనూరుఁడై ♦యవతరించి
తల్లి! యింక సవతి ♦ దాస్యం బొనర్పంగ
నౌదు వనిన నలికి ♦ యతని వేఁడ
నొండు గ్రుడ్డు గాచి ♦ యుండు మం దొక్కండు
పుణ్యుఁ డధికబలుఁడు ♦ పొడము ననియె. 3.౨౬

వ॥ అమ్ముద్దియముద్దరా లమ్ముద్దులాని కలకపాటునం దొలఁకిన యలుక కులికియుఁ బాయరాని పుత్రప్రేమమ్మున నమ్మప్పున కొప్పుకొని యన్నా! యిన్నేఱి నెంత కాలం బొడ్లు పఱపం బడుదాన నని యడలిన నమ్మహామహుండు కొండొక యేనూరేండ్లు గడచిన వాలఖిల్యప్రభావంబున కలిమి నింద్రప్రతిభటుండై జనియించు దానం జేసి పక్షీంద్రుఁ డనం దనరారి సురేంద్రునిం గెలిచి యమృతం బొడిసి పుచ్చుకొని యాభుజంగజాతి కొసంగు నెపంబున నీదు దాస్యం బీగంగల వాఁ డని యాయమ నూఱడించి చని సప్తాశ్వుం గొలిచి తద్రథసారథియై యాతండు పెనుపొందె. 3.౨౭

ఉ॥ కద్రువతోడి పందెమునఁ ♦ గానని కర్మము గాఁగ నోడి ని
ర్నిద్రనిశాక్షి యవ్వినత ♦ రీతిఁ దొఱంగి సపత్ని కూడిగం
బద్రితవృత్తిఁ జేయ సుతుఁ ♦ డై విహగేంద్రుఁడు తోఁచి యాపె ము
న్నిద్రిఁ దొలంచె స్త్రీయ మగు ♦ పున్నెము పూరుషభావము న్దగన్. 3.౨౮

వ॥ పదంపడి యమ్మహాత్ముండు గరుడుండు జగదీశు వాసుదేవుని సేవించి తదీయాను
గ్రహంబునం దద్వాహనంబై కరంబు డంబు మీఱె. ౩౩౦

ఆ॥ రాఘవాన్వవాయ ♦ రత్నంబ! యయ్యైను, యంత శ్యేని యను పొ ♦ లంతియందుఁ
గాంచె స్వానుభావ ♦ సంచితతనుల మ, మ్మరుణుఁ డిరువురను స ♦ మగ్రబలుల.

వ॥ సంపాతి యనువాఁ డగ్రజుం డేను గొండొక జటాయు వనెడువాఁడ నొక్కకారణం
బున నన్నయు నేను భిన్నపదస్థులమై యొండొరుల వార్తలరయం గానక
యుండి బెండువడి యండకై వేఁచి యున్న నన్నుఁ గొండొక కాలంబునకు మీ
తండ్రి దశరథసార్వభౌముండు నిండు చెలిమి మేకొనం గైకొని తనయంతవానిగా
సంభావించి గారవించుచునుండె. నియ్యది నాదు వృత్తాంతంబు. ౩౩౨

ఆ॥ అమ్మహానుభావుఁ ♦ డరిగె నే నుంటి మా, యయ్యలార! కన్ను ♦ లార మిమ్ముఁ
గంటి గంటిలేని ♦ కలిమి గైకొంటి నా, వంటి సుకృతి గలఁడె ♦ వసుధలోన.

వ॥ అని నెయ్యంబు తియ్యంబుగాఁ బలికి యప్పతంగపుంగవుం డయ్యాజితనయాగ్రణి
హితనయాగ్ర్యమణి నల్లనం గనుంగొని. ౩౩౪

ఆ॥ అన్న! మీర లిమ్మ ♦ హారణ్యమున వసి, యింప వచ్చినార ♦ లింతితోడ
గడుసురక్కసులకుఁ ♦ గాపురం బిప్పాలం, బట్లుగాన నొక్కఁ ♦ డడుగువాఁడ.

క॥ తోఁడై యుండెద మీ రే, వాడ కరిగిరేని వచ్చు ♦ వల నరయుచు నే
వాఁడుఁ గనువిచ్చి చూచుట, కోడఁగ నాబలిమికలిమి ♦ యొప్పారంగన్. ౩౩౬

—♦ శ్రీరాముఁడు జటాయువుసాయ మంగీకరించుట. ♦—

ఆ॥ అనువు పడున యేని ♦ నంగీకరింపఁగ, నగు నటన్న నింత ♦ కధిక మైన
మే లొకండు గలదె ♦ మేకొనఁగంటి మి, తండ్రిచెలిమిగూర్చు ♦ తత్ఫలమున.

క॥ అని యాతనిఁ దోడ్కొని యటఁ, జని వాఁ డెఱిఁగించుచుండ ♦ జనకుని వార్త
ల్విని సంతసమునఁ బొదలుచు, మొనసిరి పంచవటిఁ జేర ♦ ముగ్ధమృగాక్షీ!

ఆ॥ అరులఁ గాల్చు చిచ్చో ♦ యన రాముఁ డచ్చోటు, సేరి మెఱసె మిత్ర ♦ సిద్ధి కొసరు
గాఁగ లక్ష్మణుండు ♦ కడలేని గొనముల, బ్రో వెడమ్ము పడని ♦ ప్రోఁపు నెఱప.

క॥ దండఁ గల కొండచఱియల, నుండ ఖగేంద్రున కనుజ్ఞ ♦ యొసఁగి కడఁగి య
య్యండజవాహనుఁ డనుజుని, దండిమగనిఁ గాంచి పలికె ♦ ధరవంశమణీ!

—♦ శ్రీరాముఁడు పర్ణశాల నిర్మింప లక్ష్మణున కాజ్ఞయిచ్చుట ♦—

మ॥ మునినిర్దిష్ట ప్రదేశముం బెరసి యి ♦ మ్మున్ గంటి మిమ్మేదినిన్
ఘనపర్ణాంచితశాల మే లగు కృతిం ♦ గల్పింపఁగా నీదు నె
మ్మన మం దారసి చూచి యొక్కతల మా ♦ మంత్రింపు మద్దానిచెం
త నదీతీర్థసరోవనద్రుమలతో ♦ ద్యచ్ఛోద్య మొప్పారఁగన్ ! 380

క॥ తృణజలకాష్ఠసమృద్ధ్యను, గుణ మగు దేశంబె సమను ♦ కూల మగు నై
పుణిగలవు గానఁ గనుఁగొని, గణియింపుము నీకు నాకు ♦ తన్మజ కనువుగన్.

తే॥ అనినఁ గేల్మోడ్చి యన్న ! నీ ♦ వరసి పనుచు
పనుపున మెలంగువాఁడ నీ ♦ పదియు వేల
వత్సరంబులు నే నొండు ♦ వలను గాంచు
పాటియె యనుజ్ఞ సేయుము ♦ ప్రతిభ నెఱయ. 383

క॥ అను నాతని వినయశ్రీ, కినవంశాభరణ మెక్కు ♦ డెలమి న్గని తా
ననుపమ మగు పద మొక్కం, డనుపద మీక్షించి యరసి ♦ యనుమోదమునన్.

ఆ॥ చేర ర మ్మటంచు,సిద్ధ మియ్యది యంచుఁ, జేయి చేయి గూర్చి♦సిరిఁ దనర్చి
పలికె ననుజుతోడ ♦ భాషితంబుల జాడ, యమృతరసము నింప ♦ ననుమతింప.

క॥ ఇచ్చోటన మేలిమిఁ గను, మిచ్చ న్నెలకొలిపి తళుకు ♦ లే డెలిపెద సం
పచ్చయసమృద్ధి మీఱి వి, యచ్చరసంతృప్తిఁ గూర్చు ♦ టనువుపడంగన్. 386

సీ॥ ముని దెల్పి నట్టులు♦ముదిత గౌతమి దీని, మొనసి యొప్పెడు గాన♦మ్ముల ప్రసక్తిఁ
జెంగట రవిదీప్తి ♦ కిం గూర్చు సురభిళ, పద్మ పద్మిని కవి ♦ ప్రతిభ లోలయఁ
గ్రీడాద్రి సంపత్తి ♦ గిరికొను భ్రమరకులఁ గేకికేకలఁ గ్రేవ ♦ గిరివరమ్ము
సుమఫలతరులతా ♦ శోభితవనరాజి, రాజిల్లుఁ దీర్ఘసా ♦ రము గ్రహించి
యనఘ ప్రత్యక్షలక్ష్మి యి ♦ య్యదియ నాఁగఁ
గరిఘట ఘటింపఁ జాలు ని ♦ క్కముగ విజయ
మెల్ల యోగ్యత్వములకుఁ దా ♦ నిల్లట మగు
పర్ణశాలకు నిన్నెల ♦ పాడి మొదవు. 387

క॥ ఇది పుణ్య మిది వివిక్తం, బిది తీర్థం బిన్ని యొదవు ♦ నేమెడ నొకటన్
మది ముదమున నెనయింపుము, గుదికొను సంపదలకెల్లఁ♦గుదురు రిదె యనఁగన్.

క॥ రుచియించుమయ్య ? యిచ్చో, నచిరంబుగ నొక్క వేశ్మ ♦ మరిదుర్గశ్రీ
ప్రచురంబు డంబు నీదగు, రచనాకౌశలి గణింప ♦ రమణీయగుణా ! 389

క॥ అని తెలిపిన రాముని శా, సనము శిరమ్మున ధరించి ♦ సౌమిత్రి పుర
మ్మొనరించెను మనువంశం, మ్మున కలనల చౌ ప్పెలర్ప ♦ మునివంద్యపదా !

సీ॥ కల మృత్తికల గోడ ♦ కాల్ద్రొక్కి ఘట్టించి, స్తంభము ల్భిత్తిక ♦ ల్సంఘటించి
యాశమీశాఖల ♦ నగు దూలము లమర్చి, యుపకరణమ్ము ల ♦ ట్లొనరుపఱిచి
వంశాస్తరణములు♦ వైణవమ్ములు గాఁగ, మొగకొల్పి దృఢపాశ♦ముల బిగించి
శరకాశకుశపత్రి ♦ సంఛాదనమ్మును, మొనయించి వాకిళ్లు ♦ తనరఁదార్చి
చదురు లరుగులు గదులు పూ♦జాగృహములు
సముపహితములుగా నేర్మి ♦ సంతరించి
సంవృతివృతిప్రసంగ మ్మె ♦ సంగఁ బర్ణ
శాల సువిశాలఁ గూర్చె ని ♦ క్ష్వాకుకులుఁడు. ౩౫౧

క॥ తతలక్షణపదము సమీ, కృతతల మతిరమ్యమును సు ♦ కీర్తితమును నై
వృతభావుకవిధిసంప, త్ప్రితతి యనం దనరి పత్ర♦భవనం బొప్పెన్. ౩౫౨

క॥ అలఘుబలవిక్రముఁడు వాఁ, డలరుచు గౌతమిని స్నాతుఁ♦డై నళినములున్
ఫలములుఁ గొని తెచ్చి సదన, బలిపూజావిధు లొనర్చె ♦ భవ్యవిలాసా. ౩౫౩

—♦ లక్ష్మణుఁడు నిర్మించిన పర్ణశాలం గాంచి సీతారాము లానందించుట ♦—

తే॥ అన్న ! గనుఁగొనుమన్న మి ♦ న్నంది దాని
యందమును జందమును మేల్మి ♦ యనఘతయును
మెలఁతతోఁ గాంచి మే లెంచి ♦ మించి యనుజుఁ
గౌఁగిటఁ గదించి పలికె శ్రీ ♦ కాంతుఁ డజిత ! ౩౫౪

తే॥ భావమును గృతమును ధర్మ ♦ పద్ధతియును
నిమ్మెయి నెఱుంగువార లి ♦ య్యిలను గలరె
ధన్యుఁ డయ్యెను నినుఁ గాంచి ♦ దశరథుండు
సత్యసంధుం డనెడు వార్త ♦ జగతి నెఱయ. ౩౫౫

క॥ సంతోషించితి వత్సా !, సంతత మీభక్తి యే పొ ♦ సఁగుఁగావుత మి
ట్లింతకు నాయిడినది సు, స్వాంతం బాలింగనప్రి ♦ చారమె సుమిత్రా. ౩౫౬

ఆ॥ అట్లు రాముఁ డనఁగ ♦ నవనిజ దీవింప, దాసకృతుల కింత ♦ దలఁచి పొగడ
నేల యనుచు వారి ♦ కెఱఁగె వాఁ డవ్వార, లాదరించి రతని ♦ ననఘమూర్తి !

క॥ మందిరశరణుఁడు త్రిజగ, న్మందిరుఁ డటు సురల మునుల ♦ మనుపఁగ మహిజా
తేందిరతో నయ్యటవీ, మందిరమున నుండె నాస ♦ మయమున మహితా !

ఆ॥ జాగరూకుఁ డైన ♦ శౌరిఁ గొల్వఁగ వత్తు, రెఱిఁగి యెల్లవారి ♦ దేమి యింత
కేనుఁ దగనె యంచు ♦ నేతెంచె హేమంత, మంతరంబుఁ గాంచి ♦ యచలతనయ

—♦ హేమంతర్తు వర్ణనము ♦—

సీ॥ వడకించెఁ బడతులఁ ♦ వలను బాసితి మని, యాహితాగ్నులు గాని ♦ యట్టివారిఁ
జుళుకించె ఝురుల భా ♦ సురములౌ జలముల, నల్లనల్లనఁ జేరి ♦ యాగడమునఁ
బలికించె నేమన్కి ♦ పట్టుగట్టులు హిమ, వంతము ల్గా వంచుఁ ♦ బట్టు పట్టి
నడికించెఁ దీర్థ ము ♦ న్న నెగించుకొని పోవు, మనుజుల నిల్లెత్తు ♦ మందు సేసి
యెంతయుం జాల మేను హే ♦ మంత మొక్కఁ
డైన ముజ్జగముల ముంతు ♦ మామతింతు
మిందు మావాఁడె జాబిల్లి ♦ యినుని తెల్విఁ
గాంచఁ డని వీఁచు నమ్మంచు ♦ గాలి వాలి, ౩౬౦

క॥ కుంపటి యీసంసారము, దింపితి మని మురియువారు ♦ దేబె లగుచు నా
తెం పెనయ లేనివారును, గుంపటి యొండొక్కఁ డెత్తు ♦ కొని రెల్లజనుల్. ౩౬౧

ఆ॥ ఒంటి కేమి పండు ♦ పంట లింటికిఁ జేర్చి, గంటిఁ బాప నేర్చు ♦ కల్పతరువు
కంటివిందు నేలఁ ♦ గావించు నిధి యింత, కంబె మేలి తఱి యొ ♦ కండు గలదె.

క॥ బంతులు చేమంతులు నిసు, మంతయు నెడ యీక పూవు ♦ లందిచ్చు నెఱిన్
గొంత కొలంత దొఱఁగె హే, మంతర్తువు కలవునందు ♦ మహిభృత్పుత్రీ.

శా॥ అక్కాలంబున గౌతమీనదికి స్నా ♦ నార్థంబు సీతామృగీ
దృక్కాంతుం డనుజుండు భావినియు న ♦ ర్థిం దోడ నేతేరఁ బ్రా
గ్దిక్కాదిత్యుఁడు నేరరాకమును దీ ♦ ధత్యోఘ మద్దేవు తా
దృక్కృత్యంబు సమర్థత న్నెఱపఁ బ్రీ ♦ తిం గూర్చుచుం బోవుచోన్. ౩౬౪

క॥ అన్నఁ గని తమ్ముఁ డిట్లను; నన్నా! నీమనమునకు స ♦ మాహ్లాదకమై
సన్నుత మగు సమయం బా, సన్నం బైనది ప్రశస్తి ♦ సంవలితముగన్. ౩౬౫

తే॥ దేని కలిమి వత్సర మెల్ల ♦ దీప్త మగునొ, క్ష్మాసతీమణి కెది యలం ♦ కార మిదునొ
యట్టి హేమంత మీయెడ ♦ నరుగుదెంచె, నీప్రసాదంబుఁ గాంచ నో ♦ నెఱి యెఱింగి.

సీ॥ మంచు గ్రమ్మెడు నన్న ♦ మాట యొక్కఁడె కాని, సస్యశాలిని యమ్యో ♦ క్ష్మావధూటి
జలము లత్యంతశీ ♦ తలములే యగుఁగాని, వరణీయుఁ డగు హవ్య ♦ వాహనుండు
చలియోట కింట భూ ♦ జను లుందు రనికాని, దండయాత్రఁ జరింత్రు ♦ ధరణిపతులు
సారసరసలబ్ధి ♦ సన్నంబె యాఁగాని, సంపూర్ణ మా గోర ♦ సపరిచార

మఱియు నేలోపమును లేని ♦ దని యొకండు
గలదె గుణవృద్ధి గని దానిఁ ♦ గప్పిపుత్తు
రెల్ల సంపదలకు నిది ♦ హేతుభూత
మాటఁ గాదె శ్రుతిప్రశం ♦ సార్హ మయ్యె. 3౧౮

తే॥ ఆగ్రయణము లొనర్చెద♦రాహితాగ్ను, లెల్ల దేవర్షి పితృపూజ♦లెలయుచుండు
జనపదములొప్పెడుఁ గలాప్ర♦చారములను, మంగళాశంస లెల్లెడ♦మలయునిపుడు,

తే॥ ఎండ పూర్వాహ్ణమున నింత ♦ యొఱుకపడదు
స్పర్శసుఖ మిడు నదె నడి ♦ జామువేళ
నరుణపాండుర మగుచు సా ♦ యాహ్నమునను
గనులపండువు ఘటియింపఁ ♦ గాఁ గడంగు. 3౧౯

తే॥ స్వకము సౌభాగ్య మారవి♦సంక్రమింప, మంచునసి యొఱ్ఱనగు తన♦మండలమునఁ
గందువాఱిన యద్దంబు♦కరణిఁ జంద్రుఁ, డందగింపఁడు తొల్లింటి♦యట్లధీశ !

తే॥ అల్లనల్లనఁ దొడరి హి♦మావృతంబు, లైన కరముల భూస్థలి♦నందలేక
పగటి చందురుఁ బోలెడు♦భానుఁ డిపుడు, తపనశబ్దార్థతత్త్వంబు♦దారి తలఁగ.

సీ॥ ఎదిరి దిక్కునఁ బ్రొద్దు♦పొదలంగ నుత్తర, దిశ బొట్టులేని స్త్రీ♦తెఱఁగు నూపె
నినుఁడు దూరగుఁడు గా♦నివ యెల్లెడలఁ గప్పు, హిమవత్పదార్థ మ♦గేంద్ర మెనసెఁ
బున్నమ రేయెండ ♦ పొనరార దాతప, శ్యామయా నాఁగేటి ♦ చాలు భాతి
నీహారముక్తార్క ♦ నిహితాంశువుల శాద్వ, లావని రత్నశో ♦ భాఢ్య మయ్యె
పగలు సన్నగిల్లెఁ ♦ బ్రబలె నట్టి త్రియామ
శయ్య లాలసంబు ♦ జాడఁ జూడ
వయ్యె నళినవనవ ♦ నాళులు రిక్తతఁ
గనె హిమాని నెగడు ♦ కాల మడర. 3౨౨

క॥ మున్నెండఁ గన్నెఱుంగని, కన్నెలు జల మంచు ముట్టఁ ♦ గాఁ జాయయటం
చెన్నఁగఁ దలఁపరు హిమవే, ళౌన్నత్యం బింత లనియు♦నన రా దనఘా! 323

ఉ॥ మంచను చీరె గప్పుకొని♦మా నగు పూవుల సొమ్ము లూడ్చి యా
సంచున నిద్రఁ గాంచు వన ♦ సంతతి నాశుకశారికాళి తె
మ్మంచన దంచునన్నిలిచి ♦ యట్టె కనుంగొనుఁ గాని నీట ము
క్కుంచదు నీరపక్షితతి♦యుల్లము ఝుల్లన రొంప ముంపఁగన్. 3౨౪

క॥ చల్లనిది తీయనిది ముద, ముల్లసిలఁగఁ జేయునదియు ♦ నుదకము గని తా
నల్లనఁ గర మిడి వెంబడిఁ కల్లోలపడుం దృషితము ♦ కలభము కంటే. ౩౭౫

తే॥ చకితు లాహవమున నట్లు ♦ జలమున నవ
గాహనం బొనరింప వీ ♦ కవివితతులు
లోఁగి యొడ్డునఁ గూయు వా ♦ లుకల దడిపి
మంచుపొగ తమ్ముఁ గ్రమ్మి పై ♦ మాయఁ జేయ. ౩౭౬

ఆ॥ మేలి మంచు పడుట♦మృదువు భాస్కరుఁ డాట, జలము రస్య మై పొ♦సంగుఁ గాని
సరసు లొఱవు గనవు ♦ క్షతదళకర్ణికా, కేసరాబ్జవనవి ♦ గీతికతన. ౩౭౭

—♦ లక్ష్మణుఁడు భరతు గుణముల నన్నతోఁ జెప్పుచు దుఃఖించుట ♦—

సీ॥ అన్న కోసలనాధుఁ♦డానరసింహుండు, భరతుఁ డెమ్మెయిఁ గష్ట♦పడెడునొక్కొ
నీమీఁది భక్తిచే ♦ నెఱి బాసి వ్రతనిష్ఠ, సలుపుచు నున్నాడు ♦ సంతతముగఁ
గలిమిభోగము లంచుఁ♦ గాంక్షింపఁ డేనాఁడుఁ, ద్వద్దాస్యపరతపైఁ♦ దవులుతమిని
నియమితాహారుఁడై ♦ నేల సెజ్జను జడ, లట్టిన తల వ్యధా ♦ కారణముగ
మేను వైచి పదంపడి ♦ మేలుకాంచి
సారవజలంబులం దిట్టి ♦ సమయమునను
స్నాతుఁడై కొందఱం గూడి ♦ జరుగునప్పు
డేమిగతిఁ గానఁబడు వాఁడొ ♦ యెఱుక పడదు, ౩౭౮

క॥ సుకుమారుఁడు సుందరుఁ డ, త్యకలంకుఁడు సత్యవాది ♦ యాహ్లాదకుఁడున్
సుకృతజ్ఞుఁడు కృతి నేఁ డే, వికలతమై నున్నవాఁడొ ♦ విధికృతివశతన్. ౩౭౯

ఆ॥ గెలిచినాడు దివముఁ ♦ గేలిమై నీభ్రాత, భరతుఁ డమ్మహాను ♦ భావుఁ డెపుడు
నిన్నె తలఁచి కొలిచి ♦ నెఱిఁ ద్వత్పదధ్యాన, నిరతిఁ దవిలి యిట్లు ♦ నెగడుకతన.

ఆ॥ తండ్రితోడివారి ♦ దాయాదు లని వీడ, నెంతు రమ్మవైపు ♦ నెలమి గొంతు
రెపుడు ద్విపదు లనెడు ♦ నీవార్త రిత్తగాఁ, జేసెఁ గైక సుతుఁడు ♦ శ్రీకరుండు.

తే॥ దశరథునిఁ జెట్టఁ బట్టి శు♦ద్ధతఁ బరఁగియు
భరతు సజ్జననందితుఁ ♦ బడయఁ గనియు
నట్లు క్రౌర్యంబు వహియించె ♦ నంబ కైక
కేయుల దోసమో పూర్వ ♦ కృతము ఫలమొ. ౩౮౨

—♦ శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణునితోఁ గైకను నిందింపవలదని పలుకుట ♦—

క॥ అను నుడి సహింప కిట్లను, ననఘుఁడు శ్రీరామచంద్రుఁ ♦ డన్నా! నీ వ
ట్లనఁజనదు మధ్యమాంబిక, ననవద్యయ యామె తలఁప ♦ నన్నివిధములన్. ౩౮౩

క॥ భరతుని వార్తలె తెలుపుము, పరమాప్తుఁడు వాని కెడము ♦ పడి వననిష్ఠా
నిరతుండ నగు నామది త, ద్భరితప్రీతి నగుచుండు ♦ బాలిశ మనగన్. ౩౮౪

తే॥ మానసాహ్లాదకరములు♦మధురములగు, నతనిపలుకులె స్మరియింతు♦నహరహంబు
నమృతమయములె యనుకొందు♦నంతరంబు, దోఁపకుండుఁట మదిని ని♦ర్ధూతవైరి?

క॥ ఎన్నఁటికిఁ గాంచ నగునో, యన్నా! భరతునిఁ ద్వదీయు ♦ ననుజన్మని నీ
వు న్నేనును వారును ము, న్నున్నట్టులె యుండి యరుస ♦ మొలయం గలమో.

క॥ అని యుత్సుకతం బెరయుచు, ననుజుఁడుఁ దా మహిజయును మ♦హాగౌతమిఁ దోఁ
గి నియతి దైవతతృప్తిం, బొనరించి నుతించి రినుని ♦ బూర్ణేందుముఖీ! ౩౮౭

తే॥ అమ్మెయిఁ గృతాభిషేకుఁడై♦యనుజుతోడ, సీతతో రాముఁడొకవింత♦సిరిఁదనర్చె
నీవు విష్ణుండు తోడుగా♦నియతి నొకట. స్నానమొనరించి నే మించు♦చందమునను.

ఉ॥ ఆహ్నికకృత్యము ల్నెఱపి ♦ స్వాశ్రమభూమికిఁ జేరి తీర్ణమా
ర్థ్యాహ్నికులై మును ల్గొలువ ♦ నా సభ సత్కథలం దనర్చి సా
యాహ్నికముం బొనర్చి సుఖ ♦ మందిరి నిచ్చలు నట్లె యుందురే
నిహ్నవపుం గృతిం గనని ♦ నేమము ముజ్జగము ల్నుతింపఁగన్. ౩౮౯

తే॥ సీతతో రాముఁ డొకనాఁడు ♦ చెలువు మీఱఁ
జిత్రతోఁ జందురుని యట్లు ♦ చెలఁగుచుండ
నంజలి ఘటించి శుశ్రూష ♦ కలరు కలన
లరసి లక్ష్మణుఁ డిట్లనె ♦ నలరుఁబోఁడి. ౩౯౦

—♦ లక్ష్మణుఁడు తత్త్వోపదేశంబు సేయుమని శ్రీరాముఁ బ్రార్థించుట ♦—

క॥ ఏ నజ్ఞానము దలఁగఁగ, నీనెనరున మోక్షమార్గ ♦ నిర్ణయ మరయం
గా నెంచితిఁ గావవె యది, పూని యెఱింగించి నన్నుఁ ♦ బురుషోత్తంసా! ౩౯౧

తే॥ తనకు నీకన్న దేశికో ♦ త్తము లొకొండ్లు, లేరు లీలావిభూత్యవ ♦ లీఢమూర్తి
వచ్యుతుఁడ వట్లు గావున♦నవధరించి, న న్నొనర్పవె ధన్యు మ♦న్నాథ! నేఁడు.

తే॥ రాగవిద్వేషహరము వై ♦ రాగ్యకరము, జ్ఞానవిజ్ఞానభక్తివి ♦ స్తారకంబు
నైన తత్త్వంబు బోధింపు♦మయ్య! దాన, నిన్నుఁ గొలిచి భవాంభోధి♦ని స్తరింతు.

క॥ అనిన యనుజన్ము పలుకుల, కనుమోదితుఁ డగుచు వాని ♦ యాత్యంతికభ
క్తినిఁ గనుఁగొని మెచ్చుచు ని, ట్లని రాముఁడు తెలుపఁ దొడఁగె ♦ నజముఖ్యనుతా!

—♦ శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణునకుఁ దత్త్వోపదేశం బొనర్చుట ♦—

తే॥ అతిరహస్యంబు నిష్కృష్ట ♦ మైన తత్త్వ, మే నెఱింగింతు వత్స! నీ ♦ కెఱుకపడఁగ
గాంచు నిద్దాని నరసియా ♦ క్షణమె ముక్తి, బొదలు వైకల్పికభ్రాంతి ♦ వదలినరుఁడు

సీ॥ పరఁగ మాయాస్వరూ ♦ పము మున్ను వివరింతు, సమనంతరము జ్ఞాన ♦ సాధనంబు
విజ్ఞానయుతము సం ♦ విద్యోగ మాదటఁ, బరమాత్మతత్త్వాను ♦ భవముఁ బిదప
నలరు నద్ది వొసంగ ♦ నభయప్రతిష్ఠుండ, వయ్యెద వయ్య నీ ♦ వనఘమూర్తి
వాత్మబుద్ధి యనాత్మ ♦ మైన శరీరాది, యందుఁ దోచుట మాయ ♦ యనఁదనర్చు
వఱలు దాన సంసృతి పరి ♦ వర్తనంబు
తాన విక్షేపరూపంబు ♦ దవిలి జగము
లెల్లఁ జేయు నావరణాత్మ ♦ నెనసి జ్ఞాన
మావరించును దన్మూల ♦ మరయు టరిది. ౩౯౬

తే॥ అనఘ! కేవలుఁ డగు పర ♦ మాత్ము నందు
మాయచేఁ గల్పితంబయి ♦ మలయు జగము
రజ్జువున సర్ప మట్టిదై ♦ భ్రాంతి కలిమిఁ
దోఁచుచుండు వివేచింపఁ ♦ దొలఁగుచుండు. ౩౯౭

క॥ వినునది కనునది స్మరియిం, చునదియు నన మున్నుగాఁగఁ ♦ జొప్పడునది యె
ల్లను నన దన నగు స్వప్నం, బునఁ బొనరు మనోరథంబు ♦ పోల్కిఁ గృతాత్మా!

తే॥ తనువె సంసారతరుబీజ ♦ మని దృఢముగఁ, దలఁపు మది దారపుత్రాది ♦ కలల కెల్ల
మూల మగుఁ గాదె యద్దాన ♦ మొనయుజీవ, భావబంధభేదము లాత్మ ♦ పక్షమ నకు.

తే॥ భూతతన్మాత్రపంచకం ♦ బులు నహంత
బుద్ధి మన మక్షదశకంబు ♦ మూలభూత
ప్రకృతి యాభాసుఁడును జేరఁ ♦ బరఁగు క్షేత్ర
మింతకు విలక్షణుఁడె యాత్మ ♦ యిద్ధచరిత! ౪౦౦

క॥ తా జీవుఁ బ్రబోధించుట, కేఁ జెప్పెద సాధనముల ♦ నిడు మిది యెదలో
ధీజవ్య భిదమె క్రమముగ, నాజీవపరాత్మభేద ♦ మయ్యెఁ గుమారా! ౪౦౧

వ॥ మానాభావంబును దంభహింసాదిపరివర్జనంబును బరాక్షేపాదిసహనంబును నవక్ర
భావంబును ద్రిశుద్ధిపూర్వకంబుగ గురుపరిసేవనం బొనరించుటయు బాహ్య

భ్యంతర సంశుద్ధియు సత్క్రియాస్థైర్యంబును మనోవాక్కాయదండంబును విషయ
నిరీహత్వంబును నిరహంకారత్వంబును జన్మజరాద్యాలోచనయు నసక్తియు సుత
దారధనాదులయెడ స్నేహశూన్యతయు నిష్టానిష్టాదుల దెస సమభావంబును
సర్వాత్మకుడనైన నాయందు ననన్యవిషయం బగు మతివిశేషంబును వివిక్తదేశనిషే
వణంబును ప్రాకృతజనసంవాసవైముఖ్యంబును స్వాత్మజ్ఞాన ప్రయత్నంబును
వేదాంతార్థావలోకనంబును నను నీసద్గుణంబు లలవడునేని విధ్వస్తతమస్సముద
యం బగు జ్ఞానోదయంబు సముదంచితంబుగా సంఘటిల్లు: ౧౦౨

సీ॥ దేహేంద్రియప్రాణ ♦ ధీమనోహంకృతి, లక్షణాకృతికి వి ♦ లక్షణుండ
సురుచిరచిన్మాత్ర ♦ శుద్ధబుద్ధాత్ముఁడ, నే నంచు నిశ్చయం ♦ బెనయు దేని
చే నది జ్ఞానంబు ♦ చిత్ప్రకాశక మేక, మద్వితీయ మఖండ ♦ మక్షరంబు
పరిణామధీగుణో♦పాధిసంగవిముక్త, మానందపూర్ణమ♦వ్యయము నిత్య

మైన పరమాత్మతత్త్వంబు ♦ నందు సామ
రస్యయోగంబు యత్ప్రచా ♦ రమునఁ దనరు
నట్టి జ్ఞానంబె విజ్ఞాన ♦ మది గురూక్తి
శాస్త్రసిద్ధంబు నాఁ జను ♦ జనవరేణ్య ! ౧౦౩

తే॥ అట్టి జీవపరాత్మల ♦ కైక్య మెప్డు, సద్గురుప్రోక్తలక్ష్యాప్తి ♦ సముదిత మగు
నప్పుడె యవిద్య కరణకా♦ర్యములతోడ, నంతరించును పరమాత్ము♦నంతరమున.

ఆ॥ ఆయవస్థ ముక్తి ♦ యన నొప్పు నద్దియు, నౌపచారికమె ప ♦ రాత్మునందు
వెలయు మింక జ్ఞాన ♦ విజ్ఞానవైరాగ్య, సహిత యిట్టి యమృత ♦ సరసిఁ బెరసి.

క॥ ఇది దుర్లభ మని యెంచెద, నదనున మద్భక్తివిముఖు ♦ లగువారికి నే
యది పగలు సులభ మగు న, ప్పదమే నిశఁ గంటఁ బడయఁ♦బాల్పడని గతిన్.

తే॥ కాన మద్భక్తిపరుల కే♦జ్ఞాన మొదవు, జ్ఞానము లభింప బ్రహ్మసా♦క్షాత్కృతి యగుఁ
దనరు నెన్నియొ భక్తిసా♦ధనము లగుచు, నందుఁ గొన్నింటి వినిచెద♦ననఘ! వినుము.

సీ॥ మద్భక్తసంగతి ♦ మత్సేవనాసక్తి, మత్కథాశ్రవణసం ♦ పత్ప్రసక్తి
పఠనతద్వ్యాఖ్యాన ♦ పరత మదర్చనా, పరినిష్ఠకీర్తన ♦ భజననిరతి
మన్నామపదబీజ ♦ మంత్రజపాత్యంత, సంసక్తి సజ్జన ♦ సాధురక్తి
యేకాదశీముఖా ♦ భీష్టదాయివ్రతా, చారానుమోదప్ర ♦ చారయుక్తి

సంతతము గల్గి వర్తించు ♦ సాధకునకు
భక్తి యవ్యభిచారిణి ♦ పరఁగు నిచ్చు
లది యొకఁడె ముక్తి నందఁజే ♦ యంగఁ జాలు
జ్ఞానవిజ్ఞానవైరాగ్య ♦ సంశ్రియమున. ౪౦౯

క॥ నీయడిగిన యర్థము ముని, గేయము నే వినిచినాడఁ ♦ గీలించి మదిన్
శ్రీయుతుఁడై యస్మోయి ని, శ్రేయసమును బెరయు నరుఁడు ♦ చిరసంసిద్ధిన్.

ఆ॥ ఇంద్రరాజ్య మొసఁగె♦నేనియు నీయకు, మెవఁడు భక్తియోగ ♦ మొనయఁ డతని
కాదరించి పిలిచి ♦ యవ్వాని కిడు మిది, భక్తియుక్తి నొందు ♦ పరఁగునేని. ౪౧౦

క॥ మనసంవాదం బెవ్వం, డనితరసులభ మని తలఁచు ♦ నామ్నానించున్
ఘనుఁడై సుశ్లోకుండై, యనన్యుఁడయి వాఁడు ముక్తి ♦ నందు సుధీంద్రా! ౪౧౧

శా॥ భక్తు ల్యోగపరు ల్వినిర్మలతర ♦ స్వాంతుల్ప్రశాంతు ల్సునం
సక్తాధ్యాత్మవిచారు లౌపనిషద ♦ శ్రిద్ధానుబద్ధాత్ము లు
ద్రిక్తాఽజ్ఞానతమోనిహంత్మమదుపా ♦ ధిధ్యానసంభావనో
ద్యుక్తు ల్సమ్మతయుక్తులు స్వపదసా ♦ యుజ్యార్థులర్హోదయా! ౪౧౨

—♦ లక్ష్మణుండును సీతయు రాముని తత్త్వోపదేశంబున కానందించుట ♦—

తే॥ అని ప్రబోధింప లక్ష్మణుఁ♦డంతరంగ, మంతయును సంతసమ కాఁగ♦సంతమసము
దెరలసేవించె రాము వై♦దేహి వాగదె, భక్తచింతామణీ! గుణా♦భరణ! యనుచు.

తే॥ సంతతసుఖానుభూతిని ♦ సాంద్రు లగుచు
మునులు ననుజుఁడు మహిజయు ♦ మొనసి కొలువ
రాముఁ డటు సర్వసుజనాభి ♦ రాముఁ డగుచుఁ
గడపెఁ గొండొక కాలంబుఁ ♦ గమలనయన! ౪౧౪

క॥ నిత్యానందమయుం డటు, లత్యాహితములు దొలంప ♦ నై మునులకునై
సత్యసుజన్ములతో స్వా, నుత్యముతో నిలిచె నచట ♦ మహిభృత్తనుజా! ౪౧౫

క॥ అని శివుఁ డెఱిఁగించిన శివ, విని చేతోవృత్తిఁ దద్వి ♦ వేచనపరత
న్నొనయించి కొంత తడవున, కనంతరస్థితి వచింపు ♦ మని యడుగుటయున్.

ఉ॥ అక్షరతత్త్వమూర్తి విది ♦ తాక్షరగుంభనివేదితాత్మ ప్ర
త్యక్షసుఖానుభావమయ ♦ హానిసమృద్ధివికారదూర స
ద్వీక్షణసంహితాఖిలని ♦ వేశమహాశయలక్ష్య సర్వసం
రక్షణదీక్షితా సుజన ♦ రామమనోరమశాశ్వతత్పరా! ౪౧౬

క॥ ఈశ! బిలేశయసముదా, యేశనివేశితమహామ ♦ హీధరభారా
వేశా తద్భృతిహృతికృత, వేశ మహేశా! యనీశ! ♦ విశ్వాధీశా! ౪౧౮

మంజు॥ నవమోహనాకృతిస ♦ నాథ! చిన్మయా!
ప్రవరాత్మయోగ ♦ పటుభావనాంచితా!
వివృతస్వతత్త్వసుని ♦ విష్టసత్త్వభృ
త్కువికల్పనాఖిల వి ♦ కల్పనోచితా! ౪౧౯

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబునం బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయగురవే నమః

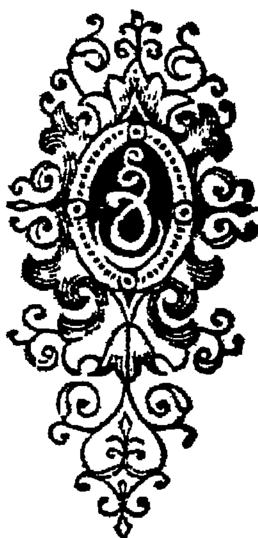
శ్రీరామకథామృతము

అరణ్యకాండము.

———o———

ద్వితీయాశ్వాసము.

———o———

యామినీంద్రభాస్వ
చ్ఛాయోత్సాదితతమఃప్ర ♦ సారణత్రిజగ
న్మాయాకలనా సాక్షి
త్వాయత్తగుణప్రచార ♦ ణా! మునిశరణా! ౧

వ॥ అవధరింపు మట్లు వేఁడిన మహాదేవీదేవి కమ్మహాదేవదేవుం డిట్లనియె. ౨

తే॥ వింటె యిందీవరాక్షి! శ్రీ ♦ విభుని చరిత
మూర్ధ్వమూల మథశ్శాఖ ♦ మూర్జిత మనఁ
దనరు చెఱ కిది రస మమృ ♦ తాయితంబ
కాదె కడముట్టఁ గోనఁ గాంచు ♦ కవివరులకు. 3

—♦ శూర్పణఖాఽగమనము ♦—

తే॥ ఆజనస్థానమున నుండి♦యడవిఁ దిరుగు, త్రిమ్మరి యొకర్తు రాకాసి♦తెరువుమిత్తి
తబిసిపిండున కయ్యాది♦దరలి యొక్క, నాఁడు గోదావరీమహా♦నది తటమున. ౪

క॥ దారితలం గాంచెఁ దమో, దారి తరుణచరణనళిన ♦ తత్తద్రేఖా
హారిసుపదముల శంబర, వైరియుఁ దోడ్తోనె యవ్వి ♦ వల్గిత నొంచెన్. ౫

ఆ॥ విస్మయాబ్ధిఁ దోఁగి ♦ విపరీత కామప, రీతచిత్తయగుచు ♦ నీతి లేని
రీతి సహజ తనకు ♦ దూతి యై తసర ని, ట్లని తలంచెఁ దలఁపు ♦ లబ్జముఖిరో. ౬

ఆ॥ కూటశంబరారి ♦ కోటి యిప్పదకలా, కోటి నొకఁటఁ బోల్పఁ ♦ గూర్చె నేనిఁ
జాలదే తదీయ ♦ సౌందర్య విభవంబు, జగము లెల్ల నేలఁ ♦ జాలుటకును. ౭

క॥ నెయ్యం బెట్టిదొ యియ్యెల, కియ్యెడుగులు దాల్చి మరియు ♦ నీతని యెడనే
నయ్యాకృతిఁగని యెమ్మెయి, నయ్యెదనో దయ్య మెఱుఁగు♦నయ్యలఁతికృతిన్. ౮

ఆ॥ ఎంతవాఁడొ తలఁపు ♦ లెంతలో యమ్మెయి, నింతకాని సొబఁగు ♦ వెలకుఁ గొన్న
యింతి యేమివలని♦యిల్లాలొ యెల్లైనఁ, గంతుగుటి యెకమ్మ♦గతియుఁగను నె. ౯

ఆ॥ శాంబరీ ప్రభావ ♦ సంసృష్టి నెట్టులైన, వాని ముంచి తేల్చు ♦ వలనుగాంచి
కూడిమాడియవలఁ♦గొన నెంతుఁదాత యి, త్తనువొనర్చి యిడిన♦తత్ఫలంబు. ౧౦

క॥ అని మొనకొని కొండొకవిధ, మున రూపొనరించి యసుఁగ ♦ మొనసిన చాయం
జని కనెఁ బర్ణనికేతన, మనంతరము గాంచె మోహ ♦ నాకారు మదిన్. ౧౧

సీ॥ శ్యామలాభ్రము వెంట♦జంట బాయకమించు, మించుఁదీవియ జాడ♦మెలపుతోడఁ
గామకోటిప్రతీ ♦ కాశప్రకాశమ్ము, మాకోటి దను చంద ♦ మామతోడఁ
గమ్మని నగు సోయ ♦ గమ్మని సిరి యాడు కమలపాలికపాలి ♦ కలిమితోడ
సమయోచితోద్యద్ర ♦ సమయోపహారమ్ము, లందిచ్చు స్మారశ ♦ రాళితోడఁ

గంబు లెత్తి పెంచి ♦ కమనీయ మంకమ్ము, గప్పిపుచ్చి యిడ ని ♦ కటకవాట
సీమ వెలయుపేర్ల♦చెలువమ్ము గలవింత, పురుషుఁగాంచె శోత్ర♦చరవధూటి. ౧౨

—♦ శూర్పణఖ రామునిఁ జూచి తలపోతలకుఁ జొచ్చుట ♦—

క॥ ఆసుస్వర మాస్వరసత, యాసామ్రాజ్యంబుకలిమి♦ నందినసిరి తా
నా సన్నాహము బీరం, బాసురి గని కామపరవ ♦ శాత్మిక యగుచున్. ౧౩

ఆ॥ స్మరునిఁ గెలిచి యతని ♦ సర్వస్వము హరించి, విశ్వమోహకలన ♦ వెలసి నట్టి
రుద్రుఁ డనినఁ గాక ♦ రూఢిమై వలఁదఁగా, భసిత మేల జటల ♦ పటలమేల ౧౪

ఆ॥ మొనసినాఁడు వీఁడు ♦ మునివేసమున నిట్లు, పడఁతి తోఁడుగాఁ ద ♦ పస్య నెఱపి
వైరి వైర మీఁగ♦వలను గాంచుచు నున్న, శంబరారియే య♦సంశయముగ. ౧౫

క॥ కన్నులు దమ్ములు నడు మని, యెన్నఁగఁ బిడికిఁటికిఁ జాల ♦ దెంతపొడవు లీ,
తిన్నని భుజములు నెమ్మొగ, మున్నది జగమెల్ల మొక్క♦దో తన కనుచున్ ౧౬

క॥ మగసరి నెనసిన తనసిరి, మగలనె యులికించు ననెడు ♦ మాట కితనికిన్,
మగువ లన నెంత సేయుదు, రగపడి రని మానధనము ♦ లరయక గొనఁడే. ౧౭

ఆ॥ ఊర కున్న నింక ♦ నోటమి వెట్టఁడే, దుండగీఁడు మరుఁడు ♦ తొలఁచి తొలఁచి
పలుకరించి యువలఁ♦బ్రౌఢను నెఱపంగ, వలయు పనికిఁ దూఁగ♦వలయుఁగాక. ౧౮

సీ॥ అని యిట్లు తలపోసి ♦ కొని యవ్విభావరీ, చారిణి కోరె హా ♦ స్యంబు నాక
రాము నిందీవర ♦ శ్యాము విశాలాక్షు, మారసుందరు సుకు ♦ మారు సుముఖు
వృత్తమధ్యు సుకేశుఁ♦బ్రియరూపు సుస్వరుఁ, దరుణు దక్షిణు న్యాయ♦తత్పరుఘను
రుష్ట వివర్ణ వి ♦ రూపాక్షి రాకాసి, కర్కశ దుర్ముఖి ♦ గండశైల.
మధ్య తామ్రకేశి ♦ మారి భైరవనాద, వృద్ధ వక్ర దుష్ట♦ వృత్త నీచ
చేరిపలికెఁ దనదు♦చెడుగు వేసముదాఁచి, చెలువ మెలమి కొంత♦ వెలయుచుండ. ౧౯

—♦ శూర్పణఖ రాముని వృత్తాంత మడుగుట ♦—

ఉ॥ నారలు గట్టి పెంజెడలు♦నా కివి యెట్టివి నాక దాల్చి తో
నారియు రాఁ గుమారదశ ♦ నాఁడె యనాకరనిష్ఠఁ బూని కాం
తారము రాక్షసాకరము ♦ దద్దయుఁ జొచ్చి వసించి తింతలా
నేరము లేమి వచ్చిపడె ♦ ని న్నొరు లొప్పుటకు న్మనఃప్రియా! ౨౦

ఉ॥ మెత్తని మేను సోయగము ♦ మేరకు మీఱిన దన్నమాటకున్
గ్రొత్తది ప్రాయ మిత్తఱిని ♦ గోర్కులు దీవెలు బాఱ నెట్టనన్
మిత్తికి గడ్డ వెట్టి రతి ♦ మించి సుఖించు నెఱిం దొఱంగు నీ
వృత్తము దెల్పుకున్న మది ♦ వెంగలి యై దెస లాఁగఁ దూఁగెడున్. ౨౧

తే॥ ఆకు లలములు మెసవి నీ♦ రాకరములఁ, దోఁగి కటకారు సెజ్జలఁ ♦దూలి వ్రాలి,
ఇన్నికడగండ్లు పడఁ గొన్న♦యీవ్రతమున, మేలి శరచాపములు లిఁ కేల♦మెలఁత యేల.

ఆ॥ ఎవనివాఁడవో కొ ♦ యెట్టిదో వ్యపదేశ, మేమి పనికి నిట్టు ♦ లెనయ రాని,
యాశ్రమంబు సొరఁగ♦నైతొ యెఱిఁగింపు, మేను విని యొకింత♦యెలమిఁగాంతు ౨౩

క॥ అన్న ద్దవ్వుఁ బలుకులే, యెన్నఁడు రామన్న యెఱుఁగఁ ♦ డిపు డఁట దీక్షం
బన్ని సతి కెలన నుండియు, నున్నది యున్నట్టు లనియె♦ నుర్వీధ్రసుతా! ౨౪

—♦ రాముఁడు శూర్పణఖతోఁ దనవృత్తాంతము సెప్పుట ♦—

క॥ ఏము దశరథుని తనయుల, మామహిపతి యనుప నడవి ♦ కరు దెంచితి మిం
దేమొయి నేనియు ధర్మువు, నేమంబున నెఱయఁ జేయు♦ నెటె మా కబలా! ౨౫

ఆ॥ ఈపె సీత యాదు♦ రిల్లాలు తనకు ల, క్ష్మణుఁ డతండు ప్రథిత ♦ గుణుఁ డనుజుఁడు
నన్ను రాముఁ డండ్రు ♦ నళినాక్షి దీక్షమై, నుంటి మిట్లు పితృని♦ యుక్తిఁ జేసి. ౨౬

క॥ నీ వెవ్వరిదానవో యిం, దే వెరవున నేమిపనికి ♦ నే తెంచితివో
నే వినవలతుం దైవత, భావము వాగ్రూపములఁ బ్ర ♦ పంచిత మగుటన్. ౨౭

—♦ శూర్పణఖ తనవృత్తాంతము సెప్పి రామునితోఁ దన్నుఁ జేకొను మనుట ♦—

ఆ॥ ఇచ్చ వచ్చె నేని ♦ నెఱిఁగింపు మనవుడు, నదియుఁ బలికె మదను♦ ప్రదరములకు
నులికిపడుచుఁ బడుచు♦హాయలున కెనయంగఁ, జేసినట్టితనదు♦ చిన్నెలాలయ.

ఉ॥ రావణకుంభకర్ణులు ప ♦ రాకృతశత్రులు తత్పరాక్రమం
బీవును వింటివే మొ సుజ ♦ నేద్యుఁడు ధర్మి విపీషణుం డెటుం
బోవఁడు పాపకృత్యముల ♦ పోకడ ముప్వురు విశ్రవస్సుతుల్
నే విను వారి సోదరిఁ గ ♦ నీయసి శూర్పణఖాహ్వయశ్రుతన్. ౨౯

క॥ ఆసురసంతతివారల, మాసురపతి కేని వెఱవ ♦ మాకూఁకలా
భాసురమాయాశక్తుల, భూసురభ సుదాకృతులను ♦ బొలిచెద మనఘా. ౩౦

తే॥ తల్లివైపున సోదరు ♦ ల్దమకు ఖరుఁడు, దూషణుండుఁ ద్రిశీర్షుఁడు ♦ ధుతసపత్ను
లలఁతిఁబోని బలమ్ము లి ♦ మ్మరసి కొలువ, నుందు మేము జనస్థాన♦ మం దధీశ;

ఆ॥ ఒంటి మెలఁగుచుందు ♦ నుజ్జ్వలభోగేచ్ఛ, నీదు విభ్రమమ్ము ♦ నెఱియుఁ గాంచి
నదియు మొదలుగాఁగ♦మదనుని ప్రదరమ్ము, లంటఁ గాఁగి యొడఁద♦నదరఁ జేయు.

క॥ అద నరసి యెల్లనారల, వగలితి నావలచు బుద్ధి ♦ వశమున నెమ్మేఁ
బొదలించెదో పురుషోత్తము, మదనాకృతిఁ గొంటి నిన్న ♦ మానుషమూర్తీ.

తే॥ అబల మానుషి యీసీత ♦ యంతలంత, లగుసుగా కెట్లు సుశోడి ♦ యతనులీల
లోలసి మెప్పింపఁ జాలెదు♦నులవరమ్ము, ప్రాతమెఱుఁ గిడ్డ నిలుచునే♦పొల్లువోక.

ఆ॥ అననురూప యీపె♦నటుండు మీతమ్ముఁ, డోలు మీవు నేనుఁ♦బొరసి సుఖము
లనుభవించువార ♦ మట్టు గాకున్న ని, య్యిరువురను గ్రసింతు ♦ నింతలోన. ౩౫

క॥ సురుచిరతరువనఝరని, ర్ఝరిణీసుమవల్లరీల ♦ సత్కుంజతటీ
గిరికందరాంతరముల వి, హరింపుదము కరికరేణు ♦ కాంచితకలనన్. ౩౬

ఆ॥ నిన్ను వీడ నేర ♦ కిన్నెఱి వేఁడితి, నెమ్మెమెయిన పోవ ♦ నిమ్మటన్న
దానితపులుమదముఁ♦దానిదానించివి, స్మయముస్మయముఁదోఁప♦ సవితృకులుఁడు.

ఆ॥ సీత మోము గాంచి♦స్మేరాస్యుఁడై పరి, హాసమునకుఁ దొడరి ♦ యనియె నిట్టు
లాసపడకు మితని ♦ కోసుందరీ! వ్రత, నిరతు నెన్నికొనఁగ ♦ నీకుఁ దగునె. ౩౮

క॥ నాకోలఁది కిదియ చాలును ♦ నీకోలఁదియు నీవ యరయ ♦ నేర్తు వదియుఁ గా
కేకాలము నను వీడఁగ ♦ నీకామిని తలఁపఁబోవ ♦ దిచ్చ మెలఁగుచున్. ౩౯

ఆ॥ దీని పొత్తు దొఱఁగి ♦ తెఱవ నెమ్మనితో, నేఁ జరించుటరిది ♦ నియత మింత
వట్టు నిన్నుఁబోటి ♦ వనిత సాపత్యంబు, కలి భరించు టంత ♦ కన్న భరము. ౪౦

ఉ॥ ఒంటిగ నున్నవాఁడు సుగు ♦ ణోజ్జ్వలమూర్తి గుణాధికుండు ని
న్నంటి మెలంపనేర్చు జగ ♦ మంతయు మోవఁగలాఁ డొకంట నే
గంటియు లేదు నీ వరిగి ♦ కైకొను మాతని మత్సమోత్థ ము
క్కంటి శరాసన మ్మగము ♦ గ్రిమ్మెడు భానువిభం గ్రమించుచున్. ౪౧

క॥ భార్యార్థి వీర్యవంతుం ♦ డార్యుఁడు తరుణుండు వాని ♦ నర్థించిన నీ
కార్యముఁ గొనుఁ బొ మ్మనఁగ న ♦ నార్య యచటి కరిగెనట్టు ♦ లాలె మ్మనుచున్.

—♦ శూర్పణఖ లక్ష్మణునిఁ జేరి పలుకుట ♦—

ఉ॥ ఆతనిఁ గాంచి నీనెఱికి ♦ నా ననఁగా నగు భార్య నన్ను నీ
వీతఱిఁ గొమ్ము మే లరయు ♦ మిట్లు వచించెను నీదు భ్రాత ల
ఖ్యాతతవన్యభూముల మ ♦ హామ్ములు సేకొను మన్న దాని య
ప్పోఁతర మెల్లఁ దా నరసి ♦ పూజ్యుఁడు సస్మితుఁడై తనర్చుచున్. ౪౩

ఆ॥ పలికె నమ్మహాను ♦ భావుండు సౌమిత్రి, యితఁడు రామదాసుఁ ♦ డింతి ! వీని
నెనసి దాసి వౌదె ♦ యేల యింతటిదాని, కిట్టికాని యోగ ♦ మెక్కె మదికి, ౪౪

క॥ సిద్ధార్థ వీ వతండు స ♦ మృద్ధార్థుఁడు, నీకలాస ♦ మృద్ధికిఁ దగువాఁ
డద్ధార్మికు వరియింపుము ♦ పద్ధతి, రెండవ యువతిగఁ ♦ బరఁగించు నినున్. ౪౫

ఆ॥ నిన్నుఁ జూచి నీదు ♦ నెఱిఁగాంచి మానుషి, ససతి నాకరాళ ♦ నావిరూప
నాబృహత్ప్రచండ ♦ నావృద్ధ భార్యఁగా, ననుమతించునే సు ♦ ఖాప్తిఁ గనఁడె. ౪౬

క॥ పొ మ్మనవుడు నమ్మాటలు ♦ నమ్మి యదియ నెమ్మి యనుచు ♦ నగుబాటగు నా
కమ్మాయావిని చనె నా ♦ కమ్మవిలుతు చేతి కందు ♦ క మ్మగు మతితోన్ ౪౭

తే॥ చేరియాతండు నీపేరఁ ♦ జీటి వ్రాసెఁ జులుకసేయక నామేలు ♦ జూడు మనినఁ
జాలు పొమ్మని రాముండు ♦ జాలుకొలుప, రాగములుకగ మాఱఁగ ♦ రాళయగుచు.

—♦ శూర్పణఖ సీతను మ్రింగఁబోవుట ♦—

శా॥ ఏమీ వింతలు నీతలం బొడమెఁ గా ♦ కిల్లా లొక ర్తున్న నే
రామం జేకొనరాదె మీకొలమున ♦ న్రాజు ల్బహుస్త్రీరతి
శ్రీ మానింపరె చెల్వ లేని యతడుం ♦ జెల్లాట లాడింప నా
బామె ల్వన్నెనె యిట్టి వెఱ్ఱి నడకే ♦ ప్రొద్దెల్లఁ బోకార్పఁగన్. ౪౯

తే॥ నీ పొరువు గాంచి మఱియు నీ ♦ నిర్ణతోదరిని హరించినఁగాని నా ♦ రీతిఁగానఁ
బో వనుచు ఘోరరూపమై ♦ భూతనూజ నఱిమి కబళింప నెట్టన ♦ నుఱుకుటయును

—♦ రామాజ్ఞచే లక్ష్మణుఁడు శూర్పణఖ ముక్కుఁజెవులుఁ గోయుట ♦—

శా॥ హుంకారమ్మున నాఁగి రాముఁ డగునే ♦ యున్మత్తఁ బేరేప సా
హంకారాత్మత సీత కీ డరయు నూ ♦ హం బేర్చెడుం దీని ము
ద్దింకం జూడకు మీపిశాచి నిపుడే ♦ హీనాకృతిం జేసి యే
వంకం బోవఁగ నైనఁ దోలు మన భా ♦ వజ్ఞుండు సౌమిత్రియుఁన్. ౫౧

తే॥ డాసి యద్దాని కర్ణము ♦ ల్నాసికయును, గోసి తరలించుటయు నది ♦ గోనసీమ
నల్లఁదడుపుచు నఱచుచు ♦ నల్లఖరుని, మోఁల వ్రాలె నశని నాఁగ ♦ ముదితవించె.

—♦ శూర్పణఖ ఖరాసురుఁజేరి విలపించుట ♦—

క॥ బోరనఁ బొక్కుచుఁ బొరలుచు, మీ రుండఁగ నాకు నిట్లు ♦ మెయికొనె నడరం
చారాటపడుచుఁ దిట్టుచు, నారక్కసి మిన్నుపగుల ♦ నార్చుచుఁ బెలుచన్. ౫౩

తే॥ చెవుల ముక్కుల రక్తంబు ♦ చీరనొత్తి, కొనుచుఁ గన్నీటిధారలు ♦ కొండఝరుల
ననుకరింపఁగ వికలమై ♦ వనట నొందు, దానిఁగాంచి సంభ్రాంతుఁడై ♦ దానవుండు.

చ॥ తఱి కయి వేఁచు మిత్తిపయి ♦ దాడికిఁ గ్రుమ్మరుమాడ్కి నెవ్వఁడ
క్కఱసెడ మీఁ దెఱుంగ కిటు ♦ గాసిలఁ జేసెను నిన్ను వానికి
న్నెఱి గలదే ధర న్నిలువ ♦ నీనుడి వెల్వడి నంతలోన మే
నఱవుడు గాఁగ నవ్వఱడు ♦ లామిషము న్గ్రసియించు సంచునన్. ౫౫

ఆ॥ కృష్ణసర్ప మేని ♦ కృష్ణుండు చేచేతఁ, బుణుకజొచ్చినాడు ♦ పొలఁతి! వాని
పొలితి దెలుపుమిపుడె ♦ పోకార్తు నంతకు, నంతలైనవిడువ ♦ నింత నిజము. ౫౬

తే॥ కాలపాశమ్ము చుట్టెఁ ద ♦ త్కంఠ మింత, సేసె వాఁడు విషాన్నమా ♦ సించినాడు
శమనుఁడో వహ్నియో పాక ♦ శాసనుండొ, యెవఁడొ వివరింపు డాఁపఁగా ♦ నేల యింక.

తే॥ ఏను బాణమ్ములనె వాని ♦ యించు ప్రాణ, నివహము హరించెదను నేఁడె ♦ నీటఁ గలిసి
నట్టి పాలెత్తి గ్రోలెడు ♦ నంచలట్టి వవియు నవనియు నానుఁ ద ♦ దస్రి మురల. ౫౮

క॥ ఎవ్వఁడు వానిం గావఁగ, నివ్వసుధను లేఁడునమ్ము ♦ మీ పూఱుటమై
నవ్వార్త యెఱింగింపుము, క్రొవ్వుట గొఱియకు దొసంగు ♦ గూరన కాదే. ౫౯

తే॥ అని పరాక్రిమ మెసఁగఁ బ ♦ రాక్రిమణము
నకుఁగడంగిన యన్నయ ♦ న్నయ మెఱింగి
వర్థమానేర్ష్య యది పల్కె ♦ వర్థమాన
కమ్మున రకమ్ము గ్రిమ్ము మొ ♦ గమ్ము నెఱయ. ౬౦

ఉ॥ మారునిఁ గెల్తు రాకృతిఁ గు ♦ మారులు శ్రీసుకుమారు లుద్భటుల్
చీరమృగాజినాంబరులు ♦ జృంభితపద్మదళాయతాక్షు లా
చారపరు ల్ఫలాశనులు ♦ సంయమివేషులు దాంతు లాస్థితు
ల్తా రఁట రామలక్ష్మణులు ♦ దాశరథుల్సురథు ల్గభీరతన్. ౧౧

చ॥ ఇరువురు నన్నదమ్ములు మ ♦ హేశ్వరలక్షణలక్షితు ల్గనన్
నరు లనరాదు దేవతలు ♦ నాఁ జన దొక్కడ వజ్రహస్తుఁడున్
వరుణుఁడు నిట్టు లై రనిన ♦ వాస్తవమే యగునేమొ యేల యి
ప్పరుసున నివ్వనంబుఁ జొరఁ ♦ బాటిరొ చొప్పలరార డెమ్మెయిన్. ౧౨

ఆ॥ వారి నడుమ నొక్క ♦ వనితఁ దిల్లోకమో, హినిఁ దటిల్లతాభ ♦ నిందువదనఁ
జూచి యదియు మదను ♦ సుందరిఁ గిందరి, జేయఁ జాలు ప్రతిభఁ ♦ జెలఁగుటయును

తే॥ దాని హరియించు కోర్కె ల ♦ క్ష్మినిదాన
మిదియపో యను చూడ్కి చూ ♦ లెనసి కనఁగ
జతన మొనరించి యీాయగ ♦ చాట్లు పడఁగ
నైతి నది కప్ప యెలుఁగు పా ♦ మని యరయమి. ౧౩

క॥ ఏమైనఁ గాని యింకిట నాముప్వర నటిమి యేని ♦ నడఁచియ యేనిన్
గామన దీటింగా మన మామెయిఁ దద్రక్త మాన ♦ నగు నే ర్వొలయన్. ౧౪

ఆ॥ ఇంత సేసి యిట్టు ♦ లే నయి మిన్నక, పోవ మీామగఁటిమి ♦ పొల్లుగాఁగ
నింక వీరె మనల ♦ ని ట్టట్టు దోలరే, సురలు మునులుఁ గనులఁ ♦ జూచుచుండ.

క॥ ఈదండకాఖ్యవనమున కీమండగపుం, దునేదు ♦ లే తేరఁగ సం
వాదింతుౕ లెక్క గొన రా, మోదమ్మున మనల నిచటి ♦ మును లిప్డుఖ రా! ౧౬

క॥ పూ లమ్మిన యూర నె మన, కేలా కట్టియలు విలువ ♦ నెందేఁ జనగాఁ
బాలుపడుము లేదా పరి, పాలింపుము మగతనంబుఁ ♦ బరిపంథిహాతిన్. ౧౭

ఆ॥ నాయవస్థఁ గనియు ♦ నడికి నీ వూరకే, యుందువేని నీక ♦ యొప్పఁజెప్ప
దాన నున్నమాట ♦ నేనె నాకయి యిప్డె, వ్రాసి యసుఱు లెడలఁ ♦ బుత్తు మాన.

—♦ శూర్పణఖ మొఱ విని ఖరుఁడు పతీక్ష్ణాదుల రామలక్ష్మణులపై బంచుట ♦—

మ॥ అనినం గ్రోధపరీతమానసుఁడు వాఁ ♦ డద్దాని నూరార్చి చ
య్యన న క్తంచరుల న్సుతీక్ష్ణముఖుల ♦ న్వ్యాస క్తసంరంభులన్
ఘనకోదండశరాసికుంతధరుల ♦ న్గ్రౌర్యకృథానద్ధులన్
బనిచె న్మర్త్యుల బిల్కు మార్పుఁ డని వా ♦ క్పారుష్య మొప్పారఁగన్. ౨౦

—♦ సుతీక్ష్ణాదులు పదునలువురు రామునితోఁ బోరి చచ్చుట ♦—

తే॥ నాథు ననుమతి నాపదు ♦ నలువు రసురు
లుగ్రరణరంగవిదులు త ♦ మ్మొరసి చుప్ప
నాతి చనుదేర నేతెంచి ♦ నాతిదూర
మునను నృపసూనులను గనుం ♦ గొనిరి గిరిజ ! ౨౧

ఆ॥ ఎగిచి యయ్యరణ్య ♦ మెల్ల నే నని యాక్రమించి మించువారి ♦ మేలి తేజ
మరసి దైత్యు లిభము♦ లడవిచి చ్చెడఁగని యడరఁ బోనియట్లు♦ లైరి గౌరి! ౨౨

క॥ ఆరక్కసి వెరవున రఘు, వీరుల తెఱఁగింత తెలిపి ♦ విడిదల యిదె యం
చారూఢి పఱుప నెఱిఁ గని, యారక్షోవరులు గవియ ♦ నరుదెంచుటయున్. ౨౩

ఆ॥ రాముఁ డరసి కొఱవి ♦ రాకాసి గొనివచ్చె భటులు తొడర సిద్ధ ♦ పడినవారు
నీవు సీత యున్న♦ నెలవుఁ గాపాడు మే నఱిమి వారిఁ ద్రుంచి♦ యరుగుదెంతు. ౨౪

వ॥ అని యిట్లు లనుజన్ము ననుమతునిం జేసి. ౨౫

క॥ సన్నద్ధుఁ డగుచుఁ దా నా, సన్నగతుల నెదిరె రామ ♦ చంద్రుఁడు వారా
సన్న గని తొడరి రాయుధ, సన్నాహముతోడ దేవ♦సంసద్వినుతా ! ౨౬

ఉ॥ వారలఁ గాంచి యిట్టు లనె♦ వారిజనేత్రుఁడు రాముఁ డెట్లు మీ
రూరక పోరు పోరున క ♦ నుద్ధతులేనిఁ జనుండు జీవితా
శారహితు ల్నిలంబడుఁడు ♦ చక్కఁగ నిక్కడ మున్న మానులన్
నేరము లేక ద్రుంచు పగ ♦ నేఁటికి నీఁగఁ దలంచి వచ్చితిన్. ౨౭

క॥ యోజింపుఁడు మదినన నా, రోజ న్నాకొలఁది యెఱుఁగ♦కూహ బెనఁగి తీ
వేజాలిపా లగుదు నిలు, మాజి క్షురకరుఁడు ఖరున ♦ కరి వైతి విఁకన్ ! ౨౮

ఆ॥ అనద యంచు నబల ♦ నవమానితం జేయు, పనియ కా దటంచుఁ♦ బరశుముద్గ
రాసి శూలకలన♦లలరార నెక్కటి, యనుచు రాముఁ దొడరి♦యడరుటయును.

ఉ॥ అందఱ కన్ని రూపు లయి ♦ యర్కకులీనుఁడు మౌర్వీటంకృతిన్
జెందిన వజ్రఘోషకృతి♦శ్రీఘనుఁ డాఘను నట్లు గ్రమ్మఁ జే
రొందినవారు దైత్యభటు ♦ లొక్కటఁ గుమ్మరి శూలసంహతిన్
మ్రిందితి పొ మ్మటంచు నతి ♦ మానవిమానన ల్లుల్లసిల్లఁగన్. ౩౦

ఆ॥ అన్ని శూలములకు ♦ నన్ని వాలమ్ములు, దొడిగి యేసి పొడిగఁ ♦ ద్రుంచి వడిగఁ
దొడరు పిడుగు లట్లు ♦ తూఁపులు నిగుడించె, వారి లెక్క నాజి ♦ వరసుతుండు.

చ॥ శరములు సొచ్చి వక్షమునఁ ♦ జయ్యన వ్రచ్చి ధరిత్రి గ్రొచ్చి దా
శరథినిఁ జేరవచ్చి నిము ♦ సంబునఁ దచ్ఛరధి న్నిల న్నెబా
సుర యని మెచ్చి రయ్యనిమి ♦ షు ల్వాడి రాహవభూమి నాసురుల్
సరగున ఛిన్నమూలములు ♦ సాలము లట్లు ధరేంద్రనందినీ ! ౫౩

ఆ॥ వారి పాటు గాంచి ♦ వల్లకాఁటి పిసాచి, మొనసి శిర మురమ్ము ♦ మోదుకొనుచు
నాకసమ్ము వగుల ♦ నార్చుచుఁ జనె ఖరుఁ, డున్నచోటి కలిమి ♦ యొరిమి సెడఁగ.

—♦ శూర్పణఖ మరల ఖరాసురుఁజేరి మొత్తుకొనుట ♦—

శా॥ నిర్యాతేపద, నార్ద్ర రక్తతలయై ♦ నిష్ఠ్యూతనేత్రాంబువై
నిర్యాసావిలసల్లకిం బెరయుచు ♦ న్నేరంబు లూహించు కా
దర్యం బాననమందు వ్రేలఁగ మహా ♦ దైత్యుండు వాఁ డాసభా
ధుర్యుండై కొలువుండు నయ్యెడ విని ♦ ర్ధూతాత్మయై వ్రాలిసన్. ౫౪

తే॥ వీక సెడి యున్న చెల్లెలి ♦ రాకఁ గాంచి, యేమిగతి గల్గె నేల యి ♦ ట్లేడ్చెదనిన
వారిదళఁ దెల్పియందఱ ♦ వలనుసూచి, ఘూర్ణమానాస్యయైపల్కెఁ ♦ గువలయాక్షి!

క॥ ఏరాణ సెడితి నని కా. దీరేడుజగమ్ము లేలు ♦ నీరాముఁడె పొం
డో రాక్షసులారా! యిఁకఁ, బోరున, నాతని జయింపఁ ♦ బోలునె మీకున్.

ఆ॥ రమణ నిచ్చటునఁ ది ♦ రమ్మయినాడు న, న్నిట్లుసేసె మీఁదఁ ♦ నెట్టు లగునొ
తొడరి వాని నింకఁ ♦ దోలెడువాఁ డొండు, గలఁడె యానపడకుఁ ♦ డిలను నిలువ.

శా॥ అయాసం బని యెంతు రేనిఁ జనుఁ డెం ♦ దైన న్సుఖం బబ్బుచో
నాయాస ల్విడనాడుఁ డొక్కట మహా ♦ న్నత్యంబు వాటిల్లునే
యాయుశ్శ్రీ లెడఁబాసి భర్త సన నే ♦ నోఁ గాదు నాకిమ్మెయిం
బ్రాయం బూరక పుచ్చి తుట్టతుదకుం ♦ బా లైతి నీచెట్టకున్. ౫౫

ఆ॥ ఒక్క మొగిన నెగసి ♦ యుఱికి యందఱు వారి, నఱికి ప్రోవులిడుఁడు ♦ నాదు మతము
గొంటిరేనిఁ బగఱ ♦ గొంటు మాయింపంగఁ, దలఁపరేని నిచటు ♦ దలఁగుఁ డిపుడె.

క॥ ఆతఁడు లంక సుఖించుచు, మీతల నిడినాడు నాదు ♦ మేళము నేఁ డి
ట్లై తలమున నిలకడ సెడఁ, బోతర మొనరించు బందె ♦ పో టొనఁగూడెన్. ౬౦

క॥ అని యారాటముతో నే, డ్చిన సోదరిఁ గాంచి యెట్లు ♦ సెల్లె రణ మ్మ
వ్వనిఁ దెలుపక మిన్నకె యి, ట్లనె దేమన నన్నతోడ ♦ నాసురి పలికెన్. ౬౧

ఉ॥ వచ్చిరి నాకుఁ దోడగుచు ♦ వాలుమగంటిమిఁ గ్రాలు శూలముల్
గ్రొచ్చిరి యన్నరేశునెద ♦ గొంటున నాతఁడు వానిఁ ద్రెంచి సం
విచ్చతురత్వ మేర్పడఁ బ ♦ విం బురుడించెడు నమ్ము లేయఁగాఁ
జచ్చిరి నీదు యోధులొక ♦ చర్చయుఁ గల్గెనె నే వచింపఁగన్. ౯౨

ఆ॥ ఎగిచిపడెడు వారి ♦ నెల్లర మంత్రించి, వైచినట్లు నేల ♦ పాలొనర్చు
మాయలాఁడు వాని♦మర్మ మే నరయంగఁ, జాలుదాననే ని ♦ శాచరేంద్ర. ౯౩

క॥ అన విని యాజ్యము వోసిన ననలుని క్రియ వాఁడు వెలిగి ♦ యనుజను గని యి
ట్లనె నింతమాత్రమునఁ బో యెనె వాఁడు కృతార్థుఁ డయ్యె ♦ నే చేర్పడఁగన్.

ఆ॥ ఖరుఁడు పనినఁ గాల ♦ గతులు దప్పిన నాఁటి, మాటగాక తెలివి ♦ మాలి నోరు
వగుల నేడ్వ నేమి ♦ పనివోయె నిపుడె యి, ల్లలికినంతఁ బండు ♦ వయ్యె ననెదె.

క॥ అని నుడివెడు నెఱితో న, య్యనదకుఁ జేవ యొదవించి ♦ యనుఁగులఁ గని చ
య్యన నాదగు స్యందనమును, ననువు పఱచి మీరుఁబయన♦మగుఁ డీకఁ బెలుచన్.

ఆ॥ పదియు నాల్గు వేల♦బలురథమ్ములవారు, నొక్కమొగిన తెగువ ♦ యుద్ధమునకుఁ
దరలవలయు నన్నఁడు♦దాత వానికిఁ దోడు, వచ్చునేనిఁ దలఁప♦వచ్చు నొకటి.

—♦ ఖరాసురుఁడు పదునాల్గువేల రథికులతో రామునిపై దాడివెడలుట ♦—

మహాస్రగ్ధర॥ అని యానం బాన నేయ♦న్వ్యవసితు లగుచున్ ♦యాతుధాను ల్మహాంబే
యను భావం బుల్లసిల్ల ♦ న్వ్యపగతభయులై ♦ యావదర్థ ప్రసక్తుల్
దనరార న్నేను నే ని ♦ త్తఱిఁ దఱిమెద ము ♦ త్తావులం గల్గు వీరుల్
గని ఘోరం దన్ను మిత్తిం ♦ గనినటు బెరలం ♦ గా నటం చాడికొంచున్. ౯౮

లయవిభాతి॥ అరదముల నొరసికొను ♦ ద్విరదముల రొదల కవ ♦ సరదముల మనని
మొన ♦ సరభసపు నుడులున్
బరగమన మరయనగుఁ♦బరఁగ మన మరసి యని♦ధర గదల నడచు భట♦వరతతి
కలనలున్
దరపవణడమరుకసు♦షిరపటహ మురజకము♦ఖరపటలపటురవణ♦భరభరితగతులున్
గర మొలసి యదితిజని♦కర మొడిచికొనఁ జను వి♦వర మొ యనఁ గరగతిక♦సుర
పదవి నఱుమన్. ౯౯

క॥ తరలిరి యోధు లమరులుం, దెరలిరి దితిజుల యదల్పుఁ ♦ దెంపును గని య
వ్వెరవునఁ దనయరదం బ, మ్మరుద్విరోధిపతి మెప్పు ♦ మైకొన నొప్పెన్. ౧౦౦

వ. స్వీయసేనాధినాథులగు దూషణుండును ద్రిశిరస్కుండును నమ్మేటి మన్నీని మన్ననలు వడసి తన్ను హెచ్చరించుచుఁ బన్నుగడలు మిన్ను ముట్టఁ బన్నించికొనిన తిన్నని తేరులఁ జేరుల నుగ్గడించి పంతమ్ములు నెఱపుచు నెలకొని నెలవుకొనఁ బురికొల్పు నపారమహాత్త్వవంబు డంబునకుం బునరుక్తిం బచరించు వందిజన జయోక్తినందోహంబులు గ్రందుకొన ఖరకరతేజుండు ఖరుండు సుమేరుశిఖరం బట్లు మణికాంచనభూషణభూషితంబై యవక్రహిరణ్మయచక్రంబును వైదూర్య కూబరంబును హాటకమణిరత్నకల్పితచంద్రసూర్యతారాగ్రహపుష్పద్రుమశైలనాగమత్స్యమృగపక్షిపాంచాలికాసమంచితంబును ధ్వజనిస్త్రింశవిరాజితంబును గింకిణీక్వణనసంపన్నంబును సమున్నతంబును సదశ్వయుక్తంబును నగు రథంబునుసామర్షుండగుచు నధిష్ఠించి యులతింబోని యమ్మేటివిలుకాండ్ర నెల్లరం దిలకించి దులకించు బీరంబు నఱసేయ కరుదెం డని యానతిసేయం దద్వాయుసహాయంబున నాయత్తంబై యుత్తలం బగు నాసైన్యపారావారంబు మీఱంబోలని చెలియలి కట్ట నెట్టన దూరంబున విడనాడి జనపదంబులు ముంపం బరతెంచెను నం జనస్థానంబుననుండి పొంగి పొరలి ముద్గరపట్టసశూలపరశ్వధఖడ్గచక్రతోమరశక్తిపరిఘగదాముసలవజ్రశరశరాసనంబుల వేరి మహామత్స్యగ్రాహాదియాదస్సంతతు లంతరంబు నిరంతరంబుం బొనరింప నయ్యరణ్యం బశరణ్యంబు గావించు వలనునం గానుపించుచు నేగుదెంచు నయ్యవసరంబున. ౧౦౧

క॥ పదునాల్గువేల రథములు, పదరి నడచుచుండ ఖరుని ♦ ప్రాంచద్రథ మ
య్యదనున నెఱిఁ గని సారథి, యద ల్పెసఁగఁ దీవె దివిచి ♦ న ల్లినయించెన్.

తే॥ శత్రు నెదిరించు ఖరు రథ♦చక్ర చంక్ర, మణమునం దోఁచి కడ లెల్ల♦మలసి వెలసె
వాన కారు మొగి ల్గుమి♦వలని రసిత, మట్టిఁ డగు నట్టి మ్రోఁత కాం♦తాఽవతంస.

క॥ అంతకుఁ డనఁగ ని యంత యొ, కింతయుఁ గొఱలేని దర్ప♦మెనయఁగ నొప్పెన్
యంతయు ననిలుఁడు ఘన మ, ట్లంతరమున నెయిద నెఱపె ♦ నాస్యందనమున్.

తే॥ అటు లనీకినితోడ దు♦ష్టాసురుండు, చటులతరసైన్యనాయక ♦ పటలితోడ
దూషణాదిప్రధానసం ♦ ఘుత్తుణంబు, దనరఁ దనరథ మొప్పారఁ ♦ దఱుమునపుడు.

—♦ ఖరునకు దుర్నిమిత్తంబులు దోఁచుట. ♦—

ఉ॥ ముందలఁ గొట్టె నట్టు లిల ♦ మొగ్గతిలంబడె యానయుగ్యముల్
పొందగు రాజమార్గమున ♦ బోరన నస్రము లొల్కు నస్రముల్
గ్రిందుగ నెట్టిడాలు గొని ♦ కందము లోలి స్రవించె నర్కునిన్
ముందుగఁ జుట్టె నప్పరిధి ♦ ము ప్పెటిఁగించుచుఁ గృష్ణరక్తమై. ౧౦౬

సీ॥ కాఁపురు గ్రమ్మె ది ♦ క్తటముల ధ్వజదండ, మెక్కె గ్రిద్ద కృతావ ♦ హేలనముగ
నాజనస్థానముం ♦ దంతట మాంసాద, మృగపక్షు లఱచుచు ♦ మెట్టఁ దొడరె
భైరవారావము ♦ ల్పరఁగించె వరళులు, మ్రాఁగెఁ గంకాదులు ♦ మొనలపైని
వీచికూచిధ్వను ♦ ల్వెడలించె శారిక, యుల్కలు తారల ♦ ట్లురలఁ దొడరె
పరిఘ మట్టి కబంధంబు ♦ భానుకెలనఁ, దోఁచె స్వర్భానుఁ డాతని ♦ నాఁచికొనియెఁ
బట్టపగలె యెఱ్ఱగ సంజ ♦ ముట్టఁ గదిసె, భూమి కంపించె నొకట నం ♦ భోరుహాక్షి!
తే॥ అదరె సవ్యభుజంబు గ ♦ ద్గదిక వొడమె, నశ్రుసంతతి కన్నుల ♦ నావరించె
ఫాలతలమున నట్టె గ ♦ న్పట్టె రుజయు, వాఁడు తలఁకఁడు మోహమో ♦ వస్తుగుణమొ

వ. తనతోడివాఁడై వాఁడి గలిగి మోడిగొని బీరమ్ము లాడుచుఁ గూడముట్టి దోఁ
తెంచు దూషణాఖ్యుం డగు నమ్మహామాత్యుండును వానిపిఱుంద నరుదెంచు
మహాకపాలస్థూలాక్షప్రమాథిత్రిశిరస్కు లను నలువురు సేనాధిపతులును నెల్ల
కడలం దామయై యేమెయి నేనిం దనయిమ్ము వాయని మేలుకోలున మేలుకోరి
పఱతెంచు శ్యేనగామియుఁ బృథుగ్రీవుండును యజ్ఞశత్రుండును విహంగముండును
దుర్జయుండును గరవీరాక్షుండును బరుషుండును గాలకార్ముకుండును మేఘమా
లియు మహామాలియు సర్పాస్యుండును రుధిరాశనుండును నను పండ్రెండుగురు
దండనాయకులును రోమహర్షణకరంబు లగు నచ్చెడుంగు నినాదంబుల నిదా
నించుచుండ నందఱం గలయం గనుంగొని కనుంగొనల నవ్వు దొనుకాడ నోడ
రాని దిట్టఁతనంబున మనంబున నెట్టన గట్టిసేసికొని సోఁకుమూఁకలఱేఁడు మేకొను
చలమ్మునఁ బ్రాఁకువెట్టుచు నిట్లనియె, ౧౦౯

—♦ ఖరుఁడు మంత్రులతో బీరము లాడుట ♦—

శా॥ ఏఁ జర్చింతునె దుర్బలమ్ముల బల ♦ మ్మే లేని సన్న్యాసి యి
య్యాజ న్నెక్కొనఁ గాక కాలజము లె ♦ ట్లో తోఁచు లోపించునే
యాజి న్నేనె జయింతు నం చెఱుఁగరే ♦ యా దేవరా జుల్క నీ
రాజా, లెక్కకు వచ్చువాఁడు కునరు ♦ ప్రారాఁపు సైరింతురే. ౧౧౦

ఆ॥ మిత్తి గెల్తు నుడుల ♦ మేకొని రాల్తు నే, హుంకరింప రుద్రుఁ ♦ డురు వడంగి
పోవు ననఁగ నిట్టి ♦ పురుషులు నా కు ప, దంశకముల యింత ♦ దలఁప నేల. ౧౧౧

తే॥ అని నెఱపు వాని గర్జల ♦ నవధరించి, పొంగె రాక్షసవాహిని ♦ భోరుకొనుచుఁ
గాల మాసన్నమైన నొ ♦ క్కండు దలఁప, వచ్చునే కీడు మే లంచు ♦ వరగుణాఢ్య!
తే॥ తపిలి బ్రహ్మర్షి దేవగం ♦ ధర్వసిద్ధ, చారణప్రముఖులు త ♦ త్ప్రచార మరసి
యంబరంబునఁ జేరి య ♦ ట్లనుకొనంగ, దొడరి రురుసుకృతము లెంచి ♦ ధూతకలుష.

క॥ శ్రీ వెలయఁగ స్వస్తి యగుం, గావుత గోబ్రాహ్మణులకుఁ ♦ గావరుల దురు
ద్భావన లడఁగుంగావుత, మావిధికృతి రామునకు జ♦యం బిడుగాతన్. ౧౧౪

తే॥ రాఘవుఁడు పౌలస్త్యుల ♦ రజనిచరులఁ, జక్రహస్తుండు పూర్వరా♦క్షసుల నట్లు.
సంహరించెడుఁగాత ని♦స్సంశయముగ, నెల్లెడ శుభప్రచారణం♦బెలయుఁగాత

ఆ॥ అట్లు వారి మంగ ♦ ళాశాస్య లొప్పార, నాగతాయువులును ♦ రారు లొండు
దలఁపనీని తమము ♦ దముఁ గప్ప శ్రీరాఘు, వాశ్రమంబు సేర ♦ నరిగి రగజ!

ఉ॥ ఏక్షితి మాకుఁ గల్గ దని ♦ యెన్నుచు నాసమరాభికామ యా
రాక్షసవీరసేన ఘన ♦ రక్షణ యై చని యాశ్రమాంతికం

బాక్షణ మాక్రమించె మహి ♦ జాధిపుఁ డత్సహజుణ్ రవీందులం
గక్ష వహించి యన్య గ్రహ ♦ కక్ష్యయ నా నెదిరింపఁ దెంపునన్. ౧౧౬

ఉ॥ అమ్మెయి సూచనమ్ముల న ♦ మార్పతి తేజుఁడు రాఘవేంద్రుఁ డ
య్యమ్మునినుండి కాంచి యిది ♦ యేమొకొ యంచుఁ దలంచుచుండ లే
లెమ్ము జయమ్ము గా మ్మని స ♦ లీలముగాఁ బురికొల్పె రాక్షసా
దమ్ము స్ఫురాపదేశమున ♦ దక్షిణమౌ భుజ మాక్షణంబునన్. ౧౧౭

—♦ శుభశకునములఁ గొని రాముఁ డానయిడ లక్ష్మణుఁడు సీతారక్షణమున కరుగుట. ♦—

ఉ॥ తమ్మునితోడ రాముఁ డనె ♦ దాశరథీ శరథీసమగ్ర! నీ
వి మ్మిహిళామణిం గొలిచి ♦ యీగిరికందరమందు నిల్వు మేఁ
గ్రమ్మెదఁ గోణపావలి ని ♦ కామమదాలస యేగుదెంచెదున్
సమ్మదవృత్తి మీఁ దరయఁ ♦ జాలక చాల గడంక మేకొనన్. ౧౧౮

ఆ॥ భూనభోంతరమ్ము ♦ భోరనఁ బోరున, కరుగుదెంచు వీరు ♦ లలఁతిఁ బోరు
వీరు బీర మింత ♦ వెలయింతు నాదగు, సంగరం బెసంగ ♦ సంగరమున ౧౨౦

తే॥ నీదు ముఖమున తేటయు♦నిర్మల మగు, తేజమును దెల్పుచున్నవి♦యాజి విజయ
మస్మదీయంబె యని కాని♦యట్టులైనఁ, దనర వవి యిటు లదియే ని♦దర్శనంబు.

ఉ॥ కా దిది యంతమాత్రమనఁ ♦ గాదు త్వదీయము తేజ మల్పముం
గా దిటు లొంటిమైఁ గదియఁ ♦ గాఁ దగదం చనుమాట వల్కఁగా
గాదిలితమ్ముఁడా తెలుఁగు ♦ గన్గొని యే తగుకట్టు సేసితిన్
గా దన కానమై నిలుము ♦ కర్మిమ్మటి యేఁ జనుదెంచు నంతకున్. ౧౨౨

ఆ॥ అనుచుఁ దీవరింప ♦ నన్నమాటకు మాఱు, పలుకరాక వాఁడు ♦ పడఁతిమిన్న
రక్షణమునకై తి ♦ రమ్మయి యమ్మెయి, వలనుగొని తొలంకె ♦ వారిజాస్య!

ఉ॥ సందడి వాసె నివ్వ డని ♦ సంతస మాంతర మెల్లఁ గ్రమ్మి రా
కేందునిభాననస్థితిర ♦ హి న్స్మితసంపద నావహింప ము
న్నందును నేరికి న్నొనయ ♦ నిట్టిదియుం గలదే యటంచు మి
న్నందుచు భూతము ల్పొగడ ♦ నాతఁడు దాల్చె జిరా వరాననా! ౧౨౪

క॥ ఆకత్తళమున తళతళ, లాకట్టెను గనెడు కనుల ♦ నమ్మోయిఁ బాగ శే
కేకతమ వెలుఁగు వెలుఁ గయి, చేకొనె శరచాపముల వి ♦ శిష్టగుణాఢ్యా! ౧౨౫

క॥ మేదురముగ జ్యావల్లిక, నాదకలాకోవిదుఁడు ని ♦ నాదితఁ జేసెన్
వేదపదవిహారోచిత, మాదయితుని జతన మొప్పె ♦ నధియోగదృశా! ౧౨౬

క॥ సావష్టంభుండై యా, ద్దేవుఁడు నిలువంగ దివిని ♦ దివిజులు సిద్ధుల్
దేవర్షు లాడికొని రిటు, లావిలసన మరయవచ్చి ♦ యభ్యుదయకలా! ౧౨౭

సీ॥ స్వస్తిగోబ్రాహ్మణ ♦ వర్గంబులదిగాఁగ, నొఁగాత మభయ మి ♦ య్యందఱకును
బరఁగఁ బంటవలంతి ♦ భాసిల్లనవుఁగాత, భారమ్ము దలఁగి ని ♦ ర్భరరసాప్తి
వెలయుఁగావుత గెల్పు ♦ కలిమి దాశరథిపా, లిఁటి సొమ్ము గాఁగ స ♦ లీలముగను
బౌలస్త్య సంతాన ♦ పటలంబు చేడ్పడి యడఁగుఁగావుత మింక ♦ యదరు దక్క

మాకనులు చల్లగా నెల్ల ♦ మహము లమర,
సమరనాయకుఁ డైంద్రియు ♦ నఘము లెడలి
ముజ్జగంబులఁ బాలించు ♦ మురువుగాంచు
వలను వనుపడుఁగావుత ♦ మలఘుగతిని. ౧౨౮

క॥ మాచేసిన పున్నెంబులు, పూచిన తంగేటిగముల ♦ పొలుపున నై యి
న్నీచులఁ బొరిగొన ననువౌ, నాచతురత రాముసిరికి ♦ నగుఁగాత తతిన్, ౧౨౯

తే॥ చక్రిహస్తుండు మును నిశా ♦ చరబలముల
నెట్టు లేర్చెనొ యార్చు ని ♦ య్యెల్లమొనల
నేర్చి రఘునేత పొరిఁ గడ ♦ తేర్చుగాత
మిప్పు డిప్పాలమున బాము ♦ లెల్లఁ దలఁగ. ౧౩౦

క॥ పదునాలుగువేవురు దొర, లదరిపడెడువారు భీమ ♦ నాకృతికృతు లి
మ్మదవదరాతుల నెమ్మొయి, గొదకొని కెడపునొ కకుత్స్థ ♦ కులుఁ డొకరుఁడనిన్.

క॥ మాయాపరు లిందఱు ని, ర్మాయికుఁ డనఘుం డితండుఁ ♦ మలసినచో నె
ట్లోయఁ దెరలింప నేర్చునొ, యాయుధముల తెఱఁగు లెట్టి ♦ వన నగునవియో.

ఆ॥ అనుచు వారు కనెడు ♦ నాస్థ విమానస్థు, లై మెలంగుచుండి ♦ రదనునందు
వెలుగొందు వింత♦వెరవున రాముని, యందుఁ దోఁచె ♦ వేల్పులరసిపొగడ.

క॥ యుద్ధమునకై మొనసి సం, క్రుద్ధుండై విల్లు దాల్చి ♦గొనకొన నితఁ డీ
పద్ధతిఁ బినాకి రుద్రుం, డద్ధా యని రల్లవార ♦ లచలతనూజా. ౧౩౪

క॥ ఆరూపం బాకోపం బారూఢోద్దీప్తతేజ ♦ మానెటి గనఁగా
నేరమి భూతము లెల్లను, భోరుకొన వడంకఁ దొడరె♦ఫుల్లాబ్జాక్షీ. ౧౩౫

వ॥ అట్టియెడ బిట్టడరి మట్టుమీఱి నెట్టుకొనుచు. ౧౩౬

సీ॥ తొడరి గర్జిల్లు న ♦ క్కడఁక లల్ల మొగిళ్లు, పిడుగుచప్పుళ్లపై ♦ పెచ్చు సూపఁ
గవిసి యొండొర్ల సం ♦ ఘర్షించు ధర్షణ, లబ్ధివీచుల వార్త ♦ లలఁతి సేయఁ
బదరి జ్యాటంకృతు♦ల్పరఁగించు పరుసన, ద్దరులొందు గాడ్పులఁ♦దఱిమి పొడువఁ
జెలఁగి జృంభించు న♦చ్చొయిదంపు నడవడు, ల్లయభైరవాట్టహా♦సంబు లొడియ
భేరిభాంకృతిముఖ్యవి ♦ భీషికలు ల, యాంతకృద్దంతఘట్టన ♦ లందికొనఁగ
ఖరము ఖరముఖరాక్షస♦గణము గవిసె, నశ్రమంబున రాఘవు♦నాశ్రమంబు.

ఆ॥ పొంగి పొరలి రాముఁ♦బొదువఁగా నెఱసె సం, రంభబోలె నెగచి♦దనుజసైన్య
మస్త్రశస్త్రహారిగ♦జాదిసామగ్రి యా, దస్తతియ యనంగఁ♦దతికొనంగ. ౧౩౭

ఆ॥ తిరిగిచూడ కరిగెఁ♦దెరలి మృగవ్రాత, మసురసంఘ మిక్క♦లాక్రమింప
నాకసమున కెగసి♦యల్లాడెఁ బులుగులు, త్రిదశు లొదిగి కాంచు♦తెఱఁగు గనిరి.

క॥ వనదేవత లడరునఁ జని, రనదలకా దెసలు వట్టి ♦ యమివర్యులు దై
త్యనివారణమంత్రస్మృతిఁ, గొని రారఘురాము మేలు♦గోరి జితారీ! ౧౪౦

క॥ ఆరణపండితుఁడు ధను, స్తోరణహారిహారిగాఁ బ్రి♦త్రోళీమదవ
ద్వారణఘట లయి సేనలు, పూరణ మొనరించె నచటు♦పోషితమదనా! ౧౪౧

ఉ॥ అగ్నిసమానవర్ణకవ ♦ చాభరణధ్వజదండకార్ముకా
భుగ్నవిభావిభాసిత మ ♦ పూర్వముపూర్వసురౌఘు మాయసం
విగ్నుఁడు గాంచె రాముఁడు ర ♦ విప్రభతో ఘనబృంద మట్ల ని
ర్భగ్నమహోమహోజ్జ్వలత ♦ భాసిలెఁ దాను యుగాంతవహ్నినాఁ. ౧౪౨

క॥ దక్షక్రతుసంహర్తృత, పక్షమున నమం గనంగఁ ♦ బడసిన వేల్పుల్
[illegible]ంపఁ జాలరైరి వి, పక్షుల దెస కఱుము రాము ♦ ప్రద్యోత ముమా! ౧౪౩

మ॥ నెఱయం గన్గొన రాముఁ డాయుధకలా ♦ నిష్ణాతుఁ డవ్వాహినిం
దఱియం జొచ్చి విదిర్పఁగాఁ దొడఁగె ని ♦ ద్దాతూఁపు లారూప మ
త్తఱి దుష్ప్రేక్షము కోప ముద్ధతము త♦ త్కల్పం బనల్పంబుగా
నెఱి పున్నెంబునఁ గల్గె నంచు సురలు ♦ న్నిద్రాక్షులై కాంచఁగన్. ౧౪౪

—♦ ఖరుఁడు సైన్యములతో గూడ నొక్కట రాముపైఁ బడుట. ♦—

కం॥ ఆవీరవర్యుఁ గని ఖరుఁ డావిష్టఖరస్వరత్వ ♦ మనువుపడ రయం
బావహిలఁ జేయు మన రథ, మావిధి గొని తఱిమె సూతుఁ♦డంటగదియఁగన్.

ఆ॥ ఉల్క లట్లు ములుకు ♦ లురల వి ల్లాడించు, వాని రాఘవేంద్రు♦ వాఁడు దాఁకె
నురవడించి యెల్ల♦యోధులు నట్లు పై, నెగసి రొంటిఁ జిక్కఁ♦బగతుఁ డనుచు.

కం॥ తారల నడుమ నుదితుఁ డౌ, గారకుఁ డను గ్రహము భంగి ♦ ఖరుఁ డాసేనా
వారములో మధ్యస్థుం, డై రాజిలె రథముపై మ ♦ హాద్యుతిమహితా! ౧౪౭

కం॥ విదితు మహారాజసుకుఁ గుల, ప్రదీపు రఘునాథుఁ గదిసి ♦ ప్రదరసహస్రం
బద నరసి గుప్పి ఖరుఁ డను, పద మార్చెం ద్రిదశు లుదిల ♦ హా యనయఁ జెలీ!

చ॥ అరదములం దురంగముల ♦ హస్తిశిరస్థలులం దనర్చుచున్
బరు వడి భీమమూర్తి హరిఁ ♦ బట్టసశూలపరశ్వధాసిము
ద్గరముసలక్షురప్రశర ♦ ధారల నొక్కటఁ గ్రమ్మి రమ్మహా
శరవరయోధు లెల్లఁ గుల ♦ శైలము వారిధరమ్ము లట్లుగన్. ౧౪౯

ఆ॥ తనుకఁ డింత యేని ♦ దాశరథి శరప్ర, వాహములు మహోగ్ర♦భంగిఁ దన్ను
ముట్ట మునుఁగఁ జేయ♦నెట్టన నద్యోఘు, శతము లఱుమ వఱలు♦శరధివోలె.

కం॥ ఎదిరి పరఁగించు శస్త్రము, లెదుర్కొనం దివురు రాము ♦ హేతిసమితు ల
య్యుదధి తెర లేటివాఁకలఁ, బొదలింపఁగ నెఱయు మేలి ♦ పొలుపున నెగడెన్.

ఆ॥ అశనినిభము లైన ♦ యసురవీరుల ప్రద, రముల నొఱపు గనియు♦రాము మేని
యచలధర్మ మొప్పె♦నదియు వజ్రమయంబె, యనిన నగునుగాక♦యచలతనయ!

కం॥ ఆజిఁ దనయచలభావం, బాజితనయునందుఁ దనరె♦నది జయలక్ష్మీ
నైజవరణసందేశ, శ్రీజనితం బనఁగ యోగ♦సిద్ధేంద్రనుతా! ౧౫౩

కం॥ క్షతజము సర్వాంగంబుల, నతిమాత్రము బులిమి నట్టు ♦ లైన రఘువరుం
డు తరణి సాంధ్యపయోదా, వృతిమెయిఁ జూపట్టు రీతి ♦ వెలయించె సతీ!

ఆ॥ కలఁతపడిరి దేవ ♦ గంధర్వసిద్ధర్షి, వరులు రాము నొకని ♦ వైరివరులు
వేలకొలఁది గలఁచు ♦ వేడబం బీక్షించి, తలఁప రతని మహిమఁ ♦ దలిరుఁబోడి!

వ॥ అంత. ౧౫౬

సీ॥ పిలిచె బొట్టిడి తన్నుఁ♦బేరటంబున కంచు, బొమముడి మిష నల్క♦పొలుపుసూపఁ
జకారియుధకలాను ♦ సంధానమున కల్మి, మండలీకృతము కో♦దండ మనఁగ
నాగడం బిఁకఁ జెల్లు♦ననరాదు లెం డని, నారితీవె మహాస్వ ♦ నంబు నెఱప
సృష్టికర్తను గన్న♦సిరి కెంత పని యంచు, వింతసంచు సృజించు♦వెరవు నొడువఁ
దరలెఁ గాలపాశ ♦ దండాభము లజిహ్మ, గములు కంకపత్ర ♦ కలితము లతి
దుర్విషహము లధిక♦దుర్వారములు రామ, శరము లసురజీవ♦ హరము లగుచు.

క॥ రానేరా దసురుల పా్రి, ణానిలములఁ గొనక పనిచి ♦ నట్టి ప్రదరకుం
భీనసములం దొకండును, దానే యామర్మ మరయు ♦ ధాత్రాదినుతా! ౧౫౭

తే॥ అగ్నిశిఖ లట్లు మెఱసె న♦య్యాశుగంబు, లంబరంబున రామస్పృ♦ష్టంబు లగుచు
నసురతనువులఁ జించి చెం♦డాడి తివిరి, రక్తసిక్తంబులై రాజ ♦ రాజవంద్య!

వ॥ వెండియుఁ జండతరదోర్దండసముద్దండ పాండితీమండితుండగు రామదండధరుని కోదండమండలంబున నుండి వెలువడి యసంఖ్యేయంబు లయ్యును సుసంఖ్యాఖ్యేయంబు లగు శరవిసరంబు లాశరప్రవరానీకప్రకరంబులపయిం బడి సుకరంబుగా నసునికరంబు లెడల్చి కరికరోపమంబులు సకోటీరంబులు నగు నూరుస్తంభంబులను సవలయవరంబులగు కరంబులను సకేయూరంబులగు బాహుదండంబులను సకిరీటంబులు మణికుండలాంచితమ్ములు నగు ప్రశస్తమస్తకంబులను స్ఫురత్తారహారవిమలంబులగు వక్షస్స్థలంబులను పదాతుల నపదాతులం బొనరించి కాంచనసన్నాహంబులగు సాదులతోడి హయంబులను విచిత్రసచిత్ర రత్నకంబళాస్తరణంబులుఁ బ్రశస్తరణంబులు నగు హాస్తిపకులతోడి హాస్తినిచయంబులను ససారథిరథికంబులు సప్రాసంగికంబులు నగు మణిరత్నరథంబులను ఛేదించియు భేదించియు దనివోక యని వీక విహరించుచుండె నయ్యవసరంబున. ౧౬౦

—♦ రాముఁడు రాక్షససైన్యములఁ జించి చెండాడుట. ♦—

తే॥ భీమరణరామబాణని ♦ ర్భేదనమున, భిద్యమానులు కోణపు ♦ లైనపు దక్కి-
యార్తనినదంబు లెనయించి ♦ రంబరచరు, లుల్లసనములు పరఁగింప♦నుత్పలాక్షి!

తే॥ మర్మభేదు లయిన రాము♦మార్గణము ల, నర్గళముగ విదారింప♦మార్గ మెఱుక
పడక కొంద ఱతనిఁ జేరి ♦ ప్రదరవృష్టిఁ, గురిసి రొం జేసి కల దని♦కోమలాంగి!

వ॥ అవారితవిక్రమరంహుం డగు రఘుసింహుం డవ్వారిగా నిగుడు నవ్వారి యాశుగవర్షణంబు నివారించి. ౧౬౩

క॥ వర్మములు సించి తత్తను, మర్మములం గలంచి చండ ♦ మార్గణకలా
కర్మఠుఁ డాదుష్కృత్ముల, ధర్మగృహాతిథ్య మొనయఁ ♦ దద్దయుఁ బనిచెన్. ౧౬౪

తే॥ పడిరి విచ్ఛిన్నులై వారు ♦ పవనగరుడ, వినిహతము లగు తరువుల ♦ విధము దోఁపఁ
దదవశిష్టులు చెదరి చె ♦ దరి వరి గన, నేర కరిగిరి శర ణంచు ♦ నేతఁ జేర. ౧౬౫

—♦ దూషణుఁడు సేనల కభయ మొసఁగి రామునితోఁ బోరవచ్చుట. ♦—

క॥ దూషణుఁ డయ్యసురులఁ గుల, దూషణుఁ డూరార్చి యసుఱు ♦ తోనే నుండన్
శోషింప నేల యని సం, భాషింపుచు వారిఁ గొంచుఁ ♦ బఱతెంచె సఖీ! ౧౬౬

తే॥ అంతకుఁడె యాతఁ డైన యు ♦ గాంతరుద్రు,
నెనయఁ బోవుచునున్నాఁడ ♦ హితము నాక
యెట్టు లయ్యెడునో యంచు ♦ నెంచి రపుడు
నాకసదు లాకసమున మే ♦ నాకుమారి! ౧౬౭

తే॥ దూషణాశ్రయతోషమ్ము ♦ తొంగలింప, మరలిరి స్వదోష మెంచక ♦ మరల వారు
తాలసాలశిలాస్త్రసం ♦ ధాను లగుచు, రాము దెస రోషమున నభి ♦ రామవేష.

క॥ కొందఱు గురిసిరి శరములఁ, గొందఱు వృక్షముల మఱియుఁ గొందఱు శిలలన్
గొందఱు శూలాద్యాయుధ, సందోహముల న్సరోష ♦ సంరంభమునన్. ౧౬౯

తే॥ మంచు మూఁగిన కరణి సా ♦ మర్ష మగుచుఁ
గప్పె రఘునాథదిననాథు ♦ క్షణములోన
రాక్షసబలంబు శరవర్ష ♦ రూక్ష మగుచుఁ
గదిసి పైఁబడి వికచపం ♦ కంజదళాక్షి! ౧౭౦

క॥ చేయిం గాలు దెమల్పఁగ, నీయక వా రఱును విభుఁ డ ♦ హీనధనుర్జ్యా
లాయుతు డనుసంధించెన్, హూ యని గాంధర్వ మస్త్ర ♦ ముద్యతుఁ డగుచున్.

ఆ॥ దాన నుద్గమించెఁ ♦ దతశక్తితోమరా, ద్యాయుధములు భీష ♦ ణాకృతులుగఁ
గప్పె నాకసమ్ముఁ ♦ గఱుబంతములును ని, మేషమాత్రమున మ ♦ నీషివంద్య!

సీ॥ అంధకారం బర్కు ♦ నాక్రమించెనె కాని, యాత్మభానుస్ఫూర్తి ♦ యావహిల్లెఁ
జాలనం బనరాక ♦ చాప మొప్పెనె కాని, విశ్వరూపము దాల్చె ♦ విశిఖపంక్తి
తివియుట విడుచుట ♦ తెలియదయ్యెనె కాని, లక్ష్యపాతము దెల్పె ♦ లాఘవంబు
జ్యాశంఖనినదప్ర ♦ సక్తి దోఁచెనె కాని, యెదిరి యాహారవ ♦ మెడలు గ్రమ్మె
నాజగన్మోహనుం డిట్టి ♦ దనఁగరాని, శాంబరీడంబరంబున ♦ సంగ్రహించి
వేలుపులు మెచ్చికొన నిరూ ♦ పించినట్టి, మేటి రాక్షససంహార ♦ నాటనమున.

క॥ ఒకమొగి వ్రాలెడువా రటు, లొకటఁ బతితు లైనవార ♦ లొకట హతులుగాఁ
గకవిక పడువారునుగా, వికీర్ణ మై వసుధ వింత ♦ విధమునఁ దనరెన్. ౧౨౪

వ॥ మఱియు నాప్రథనప్రదేశంబు, వెల్లివిరిసిన రక్తపూరంబునఛిన్నభిన్నవిదారితంబులై
పడిన రాక్షసకళేబరంబులచేతను సోష్ణీషంబులగు నుత్తమాంగంబులచేతను సాంగ
దంబులగు బాహుదండంబులచేతను సవిభూషణవిశేషంబగు నూరుజానుచరణా
దులచేతను నానావిధాభరణసంవిధానంబులతో విధ్వస్తంబులై యొరగిన యశ్వ
హస్తిరథాదులచేతను విశీర్ణంబులైన ఛత్రచామరవ్యజనధ్వజపతాకాదిబిరుదంబు
లచేతను ఖండీకృతభిండివాలశూలపట్టసప్రాసచంద్రహాసపరశ్వధబాణతూణాది
సాధనంబులచేతను శకలితచూర్ణితంబులగు గండోపలంబులచేతను సముపలక్షితం
బగుచు వికీర్ణవివిధ యాదోవర్గనిరర్గళవైతరణీ ప్రవాహదుర్గమంబగుయమ
మార్గంబు పగిది సార్గళంబు నతిభయంకరంబు నై యుండె నయ్యవసరంబున.

తే॥ హన్యమానం బగుచు శూన్య ♦ మనఁగ నైన,
తనదుసైన్యంబు నీక్షించి ♦ త్వరితుఁడై య
నన్యసామాన్యజన్యసం ♦ మాన్యబలులఁ
దొడరఁ బురికొల్పె రథికుల ♦ దూషణుండు. ౧౨౫

క॥ వా రయిదువేల లెక్కన, వారితవిక్రములు మొనసి ♦ వరశస్త్రాస్త్ర
సారమున రాముతోఁ బ్రవి, దారణమొనరించి రపుడు ♦ తాపసవంద్యా! ౧౨౬

ఆ॥ మఱి శిలాద్రుమవృష్టి ♦ మలయించి రయ్యెడ, ప్రాణహానికృతిని ♦ బద్ధగాఁగ
మెలఁగె దానఁ దా ని♦మీలితం బాభుగ్న, శిరము వృషము పోల్కి ♦ శ్రీవిభుండు.

ఆ॥ క్రోధ మెగిచి పొదువఁ ♦ గొనకొని యవ్వారి, నెల్లఁ గూల్తు నిప్పు♦డే నటంచు
భాస్కరాన్వయుండు ♦ పరఁగించె శరఘృణు, ల్నిట్టనిలిచి తేజ♦నెఱసి మెఱయ.

క॥ దోషాచరవాహిని నా దూషణు నడికింప శత్రు ♦ దూషణుఁ డతఁ డా
దోషి పవినిభశరమ్ముల రోషముమెయి రాముపయి ని♦రూఢతఁ బఱపెన్. ౧౩౦

క॥ తాఁ కోర్చి క్రుద్ధుఁ డగుచు న్మేకొని క్షుర మొకఁడు గొని ని ♦ మేషంబున ద
త్ప్రాకటధనుర్విపాటన మాకృతి యాకృతికి మూల ♦ మన నొనరించెన్. ౧౩౧

తే॥ మఱియు నాల్గింట హయముల ♦ మడచి యొకట
స్యందన మగల్చి ప్రథితార్ధ ♦ చంద్రశరముఁ
దొడిగి సారథి శిర మిలఁ ♦ దొరఁగ నేసి
వాని వక్షంబు మూడింట ♦ వ్రచ్చి యార్చె. ౧౩౨

తే॥ ఛిన్నధన్వుండు హతయంత♦శిథిలితరథుఁ, డధిగతశ్రముఁడును నయి♦యాశ్రమిజన
హంత వాఁడు పరాక్రమ♦మలఁతివోవ, నీ కనీకిని మెచ్చ జ♦యేచ్ఛ నెగడ ౧౮౩

మ॥ గిరిశృంగాభము రోమహర్షణ మయః♦కీలాన్వితం బన్యగో
పురవిస్ఫోటక మాత్తశత్రువస మా♦పూర్ణస్ఫురాజాల మా
సురసంతోషము స్వర్ణపట్టమహిప♦స్తోభం బమోఘంబు నా
పరిఘం బొక్కఁడు దాల్చి రాము దెస దీ♦ప్రక్రోధసంరంభుఁడై. ౧౮౪

చ॥ బ్రిదుకుదు గానిలేర యిఁకఁ♦బావనరా యనివాఁడు నేల గ్రి
క్కదల నెదిర్చి రా విభుఁడు♦గ్రక్కునఁ దద్భుజయుగ్మ మెమ్మెయిన్
బ్రదరయుగమ్మున న్నఱికెఁ♦బాటితదంతతలమ్ము దంతి నా
మదమఱి కూలె నప్పుడు వ♦మందరసోన్నతి వేల్పు లుబ్బఁగన్. ౧౮౫

తే॥ కంఠనాళంబు లవియ ర♦క్తంబు దెరల, రక్కసుఁడు బోరగిలపడి♦చక్కనీల్గ
సర్వభూతంబు లధిపుఁ బ్ర♦శంస సేసె, నగడు వాసె నటంచుఁ బ♦ద్మాయతాక్షి!

తే॥ అంతలోఁ గ్రుద్ధ లగుచు సే♦నాగ్రియాయు
లడఁచిపడఁజొచ్చి రదె కూర్చు♦నద నటంచు
మిత్తి త్రాఁట బిగించి యె♦మ్మెయినయేని
నొండు త్రోవఁ బెరయనీని♦యుక్తిఁ ద్రోయ. ౧౮౬

వ॥ మహోకపాలస్థూలాక్షప్రమాథులను నవ్వారలు శూలపట్టసపరశ్వథంబులు ధరియించి సన్నాహసముద్ధతులై యుద్ధార్థిత్వంబున నతిథులుంబోలె నరుదెంచినఁ దీక్ష్ణాగ్రంబులు నిశితంబులు నగు పృషత్కంబుల రఘువీరుం డమ్మువ్వురఁ గ్రహించి. ౧౮౮

సీ॥ ఛేదించెఁ దడయక♦శితకలంబముల మ, హోకపాలుని యుత్త♦మావయవము
మథియించెఁ దోడ్తోఁ బ్ర♦మాథి సారాగము, సంఖ్యేయశస్త్రప్ర♦చారణమునఁ
బూరించె స్థూలాక్షు♦స్ఫురితీక్షణంబుల, వివిధసాయకసన్ని♦వేశనమునఁ
జదిపెఁ బంచసహస్ర♦సంఖ్యాకు లగు తొంటి, రథికుల నన్నిశ♦రములు దాడిగి

యెపుడు నేర్చెనో యేమొ యీ♦కింతవట్టు, వారి నెల్లరఁ గెడపె దు♦ర్వారబలుల
నరసి యజితుండె యని యింత♦లంత లనఁగ, నేలనే లలితాంగి య♦న్నేల మనియె.

తే॥ దూషణుని దూషణము తోడు♦శోనె తోడి, వారి పాటును గాంచి వి♦పాటితారి
ఖరుఁడు పన్నిద్దఱ నసీక♦వరుల రణధు, రంధరులఁ గని పలికెఁ బు♦ష్పంధయకచ!

—♦ ఖరుఁడు దూషణు చావునకు వగచి సేనానాయకులఁ బన్నిద్దఱఁ బురికొల్పుట. ♦—

ఉ॥ కంటిరె వీని యాగడము ♦ కాపురుషుం డితఁ డింత సేసి తా
మంటికి మింటి కొక్కఁడుగ ♦ మా యనరాక వెలుంగుచున్న వాఁ
డంటి తెరల్చుఁ డిట్లు వెర ♦ వౌనె యుపేక్షఁ బొనర్ప నింక మీ
కంటికి నిద్ర వచ్చునె మొ ♦ గం బని యున్నె కులప్రతిష్ఠకున్. ౧౯౧

తే॥ దూషణుఁడు సనె సమ్మోటి ♦ తోడివారు, పెక్కువేలకు మడిసిరి ♦ పెనువు దక్కి
యున్నవారము మనమైన♦నోర్చి వీని, యుదుటు మాయింపకున్నచో♦నొకటి గలదె.

ఆ॥ అనిన వారు దొడరి ♦ రాతండు నడరిపైఁ, గవిసి యస్త్రవితతిఁ ♦ గ్రమ్మ రాము
నంతవట్టు యోధు ♦ లఱుమ నాదార విజృం, భించి తన్మదము ద ♦ లంచి మలసి.

క॥ ఒకముష్టినె రెండార్లును, సకలాత్ముం డాశుగములఁ ♦ జయ్యనఁ గాని వా
రక పండ్రెండు శిరంబుల, నొక క్షణమునఁ బుడమిఁ గూల్చె ♦ నుత్పలనయనా!

క॥ పలపలనిమ్మాఁక దలఁకొన, నలఁతి గెడపె నూఱు నూట ♦ నటు వేయును నొ
దల లొకవేయిఁట మును మిడి, యిలాసుతాధీశ్వరుఁడు మ ♦ హీధరతనయా!

ఆ॥ నెఱులు జీరుకాడ ♦ నెత్తుటఁ జొత్తిల్లి, పడినవారివలనఁ ♦ బ్రధనభూమి
యమరె శమితపశుకు ♦ శాస్తరణాంచిత, సవనవేదితోడి ♦ సామ్యమునను. ౧౯౬

క॥ ఛిన్నశరాసనమై ని, ర్భిన్నకవచ మగుచు నేల ♦ పెనఁకువతో న
ట్లున్న పొలదిండిగుమి రా, మన్నా! శర ణన్న యనెడు ♦ నన్నెఱి నొలసెన్.

తే॥ మాంసరక్తవసాకర్ద ♦ మద్రవంబు, నిహతశకలితరాక్షస ♦ నికర మొక్క
యరగడియలోనె నిరయము♦నట్టులరయు, నయ్యెనయ్యెడవిధిముఖా♦భ్యర్చితాత్మ!

తే॥ నాథుఁ డని కాకొకఁటఁ బదు ♦ నాల్గువేల
రక్కసులఁ జక్కడంచి పా ♦ రమ్ముగను నె
యొక్కఁడు పదాతి మానుషుఁ ♦ డొప్పలాఁడి!
దైవతంత్రంబునకుఁ బెడ ♦ దారి గలదె. ౧౯౯

క॥ ఆసైన్యమునను ఖరుఁడు మ, హాసురుఁ డొకరుఁడు త్రిశిర♦కాఖ్యుఁ డపరుఁడున్
జేసన్నకు మిగిలిరి దు, ష్టాసుహరుఁడు రాము నెదిరి♦యయ్యెడ నిలువన్. ౨౦౦

ఉ॥ అందఱు ఘోరదుర్విషహు ♦ లమ్మెయిఁ గూలిన నీడఁబొక ని
ష్పందితుఁ డాఖరాసురుఁడు ♦ పాల్పడెఁ జేష్టడె రాముఁ గిట్టి సం
క్రందనుఁ డాత్తవజ్రుఁ డయి ♦ క్రన్నన నన్నఱుమం గడంగిన
ట్లిందునిభాననా! ఖలున ♦ కెల్లయలంత ఘటిల్లకుండునే. ౨౦౧

అ॥ అపుడు రాము గెల్తు ♦ నని రోసమునఁ దోడ
రంగఁ బోవు ఖరు ప్రి ♦ సంగ మరసి
నెఱసి పలికె వాహి ♦ నీపతి యాత్రిశీ
ర్షుండు నెఱి వొసంగ ♦ సుందరాంగి ! ౨౦౨

— ♦ త్రిశీర్షుండు రామునితోఁ బోరాడి మడియుట ♦ —

సీ॥ ఇంత సాహస మేల ♦ యేనుండ ననుఁ బంపు, మధిప ! ప్రాశ్నికుఁడ వౌ ♦ దంతవట్టు
లీల రక్కసులపా ♦ లిఁటి మిత్తి యీరాము, సంహరించెద నొక్క ♦ క్షణములోనె
యాయుధం బంటి యీ ♦ య్యనఁ బూనర్తుఁ బ్రతిజ్ఞ. మరల సీతని దును ♦ మక యటంచు
వచ్చెద నీమెచ్చు వరము ల ♦ వ్వాలఁ గొంచు, సంతసంబున జన ♦ స్థానమునకు
నట్లు గాక సరుఁడె ♦ యంతలై గెలువంగ, నైన గిట్టి నీస ♦ మర్ధభావ
మెల్ల వెలయఁ జేసి ♦ యేలుదు జగమున, నొకఁడె గండఁ డనఁగ ♦ నోరపులేక.

క॥ అని మృత్యుగ్రహణమునకు, మొనసి ప్రసాదింపఁ జేయ ♦ ముదల యనుచు వాఁ
డెనయింపఁ జనెఁ ద్రిశీర్షకుఁ, డనుపమరథమునఁ ద్రిశృంగ ♦ మగు గిరి యనఁగన్.

క॥ రాము నెదిరి శరవృష్టి మ, హామేఘం బట్లు గురిసి ♦ యార్చె జలార్ద్రిం
బై మొఱయు దుందుభికి నెన, గా మదమున వాఁడు నిత్య ♦ కల్యాణగుణా !

ఆ॥ వాని నెదురుకొనియె ♦ వర్ధిష్ణుఁ డారఘు
వంశభానుఁ డెగుపు ♦ వఱలుచుండ
సాయకౌఘములఁ బ్ర ♦ సారింపుచు సురేంద్రు
ధనువుఁ బోల ధనువుఁ ♦ జక్కఁగొనుచు. ౨౦౬

మ॥ తుములం బయ్యెను జన్య మిర్వురకు ని ♦ ర్ధూమంబు ధామంబు సం
తమసంబు న్వారియింప రాముఁ డెగువ ♦ న్దైత్యుండు పైఁ గ్రమ్మ మో
హము బోధంబును జక్కటిం దొడరి వ ♦ ర్యాయప్రచారంబునన్
విమలంబుం గలుషంబు నౌ తెఱఁగు గా ♦ వింప న్నరల్ప్రెన్వడన్. ౨౦౭

క॥ సింగము బాఱిం బడిన మ, తంగజ మయ్యసుర నిఖిల ♦ దయితలలాట
ప్రాంగణమున మూఁ డమ్ముల, నంగనరో సిల్లు చూపి ♦ నట్టులు నాటెన్. ౨౦౮

తే॥ కుపితుఁ డయి రాముఁ డనె నోరి ♦ క్రూర ! యేమి
బలము పూవులఁ గొట్టితి ♦ ప్రదరము లని
నాదు తూఁపుల చేవయు ♦ నయము ద్రోవ
కెదిరి కనుఁగొను మగు త్రోవ ♦ నెనయఁగలవు. ౨౦౯

క॥ అని యాశీవిషరాజము, లన నగు పదునాల్గు శరము ♦ లాశరు వక్ష
మ్మున గ్రొచ్చి నాలు గిషువుల, ననితరరథరథ్యముల ర ♦ యంబునఁ గూల్చెన్.

ఆ॥ మఱియు భానువంశ ♦ మండనుం డెనిమిది
సాయకముల సూతుఁ ♦ జక్కడంచి
నొకఁట ధ్వజ మెడల్చి ♦ యుత్పిత్సుఁడైన య
య్యసుర యెద నగల్చె ♦ నాశుగముల. ౨౧౧

తే॥ దా నజఘుఁ డయ్యుఁ దలకొని ♦ దానవుని శి
రములు మూఁడును నిశితభ ♦ ల్లముల నఱికి
వైచెఁ దోడనె రఘుకులో ♦ ద్వహుఁడు దివిని
సురలు సంస్తవపరు లయి ♦ చూచుచుండ. ౨౧౨

క॥ నెత్తురు లొలుక నిశాటుని, యుత్తాలశరీరసాల ♦ ముర్వరఁ బడఁ ద్రా
సోత్తంభితులై నిలువక, తత్తరమునఁ బాఱి రున్న ♦ దైత్యు లభయదా ?

ఆ॥ వ్యాఘ్రభీతభీత ♦ మగు మృగవ్రాతంబు
పగిదిఁ జెదరి తనదు ♦ పదమె పదము
గాఁగ మొనయు మూఁక ♦ నాఁగి రాహువు చంద్రు
నట్లు రాముఁ గదిసె ♦ నపుడు ఖరుఁడు. ౨౧౪

—♦ ఖరాసుర యుద్ధము. ♦—

మ॥ దొరలు న్దూషణుఁడుం ద్రిశీర్షకుఁడుఁ దో ♦ డ్తోఁ గూలి రప్పాడుమూఁ
క రణోత్సాహిరొ యింక నేకరణి నేఁ ♦ గావింతుఁ బో రిట్టిదు
ర్భరునిం గిట్టి యటంచుఁ దా నెడఁద సం ♦ భావించె నుద్దామము
ల్కరణంబు ల్పెడ దైత్యుఁ డేకరణి యై ♦ క్రవ్యాదసంహారిణీ! ౨౧౫

క॥ మన మగలి చెదర నీఁక నే, మని మనవలె నని తలంచి ♦ యమరగణాధీ
శుని నముచివోలె రాముని, మునిఘస్మరుఁ డాఖలుండు ♦ మొగకొనె మగువా!

ఆ॥ దృఢము చాప మెత్తి ♦ దీర్ఘబాహువుల నా, కర్షణం బొనర్చి ♦ ఖరశరముల
రక్తభోజనముల ♦ రాముని యెద నాటె, విషధరముల నట్లు ♦ విశ్వశరణ. ౨౧౬

క॥ తనశిక్షమెఱుం గేర్పడ, ఘనభుజు రాఘవుఁ దెరల్తుఁ ♦ గా కని మౌర్వీ
నినదముతో మార్గణముల, ననుగతములఁ జేసె దిశల ♦ నట్లు విదిశలన్. ౨౧౭

శా॥ పూరించె న్రఘునాథుఁడు న్ధనువు సం ♦ పూర్ణస్ఫులింగాగ్నివి
స్తారాకారవిహారఘోరము శరా ♦ సారంబు పెంపార వి

స్ఫారస్ఫూర్జథుభాగిరమ్మదసర ♦ స్సంసత్తి స్వీయోరుతే
జోరంహస్సముదారనాదకలన ♦ ల్బూచింపఁ బర్జన్యుఁడై. ౨౧౯

సీ॥ ఉవిద యన్యోన్యపదసము♦ద్వ్యుక్తిఁ జేసి, యుభయస్పృష్టశితాశుగ♦యోగమున నె
కథిత మాకాశ మపు డనా♦కాశ మనఁగ, నయ్యె నటు లప్రకాశత♦నందె నినుఁడు.

తే॥ కదిసి నారాచనళికవి ♦ కర్ణికర్ణి, కాశరంబుల రాముని ♦ గలకపార్చె
ఖచుఁడు కరికలభముఁ దోత్ర♦కముల నట్లు, గలదు మేలను కాంక్ష పైఁ♦గనలినాడొ.

క॥ అరదమున నిలిచి చాపం, బురవడి నాడించుచుం బ ♦ యోద మన దురు
ద్ధరుఁ డగు నసురఁ గని యనిరి, సుర లంతటఁ బాశహస్తుఁ♦జూచితి మనుచున్.

చ॥ కనుఁగొని సర్వభూతతతి ♦ కంపము నొందఁ బ్రభూతవిక్రమం
బున నలిరేగి రక్కసుఁడు ♦ ఘోరున డస్సెను మర్త్యుఁ డింతకున్
ననుఁ దెరలింప శక్తుఁ డగు ♦ నా యని యెంచెన కాని కిమ్మృగ
మ్మును హరివోలెఁ ద న్నతఁడు ♦ మున్నె తలంచుట గానఁ డద్రిజా! ౨౨౩

ఆ॥ వెలుఁగు లురలఁ దేరు♦వెరవున నెఱయించి, యతిమొఁ దపనవంశ్యు♦నసురుఁ డప్పు
డగ్నిలోఁ బంతగ ♦ నుట్టులు వాఁ డగు, తెఱఁగు మాను లరసి♦ తెలుసుకొనఁగ.

క॥ దాశరథి శరము చాపము, నాశరుఁ డమ్ముష్టిదేశ ♦ మందె తెగ నిజో
ద్దేశ మిషులాఘవము ని, ర్దేశించుచు నేసి యార్చె♦ దివిజస్తుత్యా! ౨౨౫

తే॥ అశనినిభములు వహ్నిజి ♦ హ్వాభములును, నైన విశిఖమ్ముల ధరాత్మ♦జాధినాథు
వర్మ మేడింట నగలించె♦వాని చేటు, దెలుపఁ దొడరెడు నుల్కనాఁ♦దెర లెనదియు.

ఆ॥ మఱియు మర్మభేది ♦ మార్గణసాహస్రి, మెగిచిపడుచు రాము ♦ నెల్ల యవయ
వముల నాటి యఱచె ♦ వాని ఖరత్వమ్ముఁ, దలఁచి భూతగణము♦ తల్లడిల్ల.

క॥ ధామనిధిధాముఁ డట్లభి, రాముఁడు వేధింపఁబడియు ♦ రాజిల్లె సము
ద్దాముఁడనలుఁడాజ్యాహుతు, లాముకొన విధూముఁ డగు న♦యంబెనయంగన్.

చ॥ గొనకొని యెత్తె నత్తపసి ♦ కోరి యొసంగెనొ దేని వైష్ణవం
బనితరభేద్య మాధనువు ♦ నాదట సజ్యముసేసి యేసె న
మ్మనుకులభూషణం బసుర ♦ మార్గిన్పడ నొక్కట వాని యొక్కజీ
వన మటులుండ నోం డనఁగ ♦ వచ్చు ధ్వజం బిలఁ గూల్చెఁ బెల్చనన్. ౨౨౯

క॥ అతుల మతిదర్శనీయం, బతిశయితము హైమ మనఁగ ♦ నగు నది పడె నా
క్షితి నొకట దేవతాజ్ఞం, బతంగుఁ డెనయంగ నైన ♦ పద్ధతి దోఁపన్. ౨౩౦

ఆ॥ దాని కలిగి దుష్ట ♦ దానవుండు భిదాని, దాన మిషుచతుష్క ♦ మూని రాము
మేను వ్రయ్య నేసె ♦ దాని మహేభమ్ముఁ, బూని తోమరములఁ ♦ బొడిచినట్లు.

క॥ ఆంగనరో శోణితది, గ్ధాంగుండై యొప్పె క్షితిసు ♦ తాధిపుఁడాయో
జం గైరికధాతుద్రవ, సంగత మచలమ్ముతోఁ బ్రి ♦ సంగ మ్మొలయన్. ౨౩౨

ఆ॥ మఱల వాఁడు నిశిత ♦ మార్గణంబుల నల, యించి యార్వ నలుక ♦ మించి రాముఁ
డానిశాచరుని స్మ ♦ యాంతంబునకుఁ దాల్చె, నాఱు శరము లరిజ ♦ యాధ్యవసిత!

క॥ ఒంట శిరం బమ్మెయి రెం, డింట న్బాహుయుగ మటు గ ♦ డిందియురము మూఁ
డింటను వ్రచ్చె నమర్త్యులు, మింటన్మే ల్మే లటంచు ♦ మెచ్చుకొనంగన్. ౨౩౪

ఉ॥ అంతట దానవాంతకుఁ డ ♦ నంతమణిప్రభము ల్సురారిసీ
మంతవతీలలాటతట ♦ మార్జనదక్షము లౌ శరంబు లా
వంతున నాఱు నేడుఁ గొనె ♦ వానిచలం బెడలింప జ్యాస్వనా
క్రాంతదిగంతరుం డగుచుఁ ♦ గల్పలతోదితభూషణోజ్జ్వలా! ౨౩౫

చ॥ ఒకఁట యుగంబు నాల్గిఁట స ♦ మున్నతయుగ్యచతుష్టయంబు వే
ఱొకటను సూతు మస్తకము ♦ నొండొకమూఁటఁ ద్రివేణువు న్దద
న్యకమును రెంట నొంట ఘన ♦ శస్త్రశరాసముల న్దెరల్చి యా
ప్రకటబలుం డగల్చె నొక ♦ భల్లమునం బరిపంథి వక్షమున్. ౨౩౬

ఆ॥ దాన వికలుఁ డయ్యు ♦ దా నవప్లుతుఁ డయి, దానవుండు పృథుగ ♦ దానపేత
హస్తతాప్రశస్తి ♦ నిస్తులక్రోధసం, రంభుఁ డగుచు నిలిచె ♦ శుంభహంత్రి!

క॥ అటు లొనరించిన రాముని, పటుతరసామర్థ్య మెంచి ♦ ప్రాంజలులై పి
మ్మట దలఁగి మునులు వేల్పులు, ఘటియించిరి నతులు నుతులఁ ♦ గామకలాఢ్యా

తే॥ పాదతాడిత మురగంబు ♦ భంగిరోజు
చున్న క్రవ్యాదు వీక్షించి ♦ యన్న రేంద్రు
మణి పలికె నిట్లు మాటలే ♦ మంత్రము లను
సడికి మృదుపరుషం బగు ♦ జాడ నెఱయ. ౨౩౭

—♦ శ్రీరామ ఖరాసుర సంవాదము ♦—

సీ॥ ఎల్లలోకంబుల ♦ నెడరుపా ల్సేసితి, ప్రబలబలోన్నతి ♦ పరిఢవిల్ల
నెక్కటి మనఁ లేఁ డ ♦ దీశ్వరుండేనియు, ఘాతుకుండై యెడ్లఁ ♦ గలఁచునాతఁ
డాశీవిషంబు కీ ♦ డర సెడు ననువుమైఁ, బాపున కొదవింత్రు ♦ పరిభవంబు
నెఱయఁ డైశ్వర్యంబు ♦ నెలవున నిందితుం, డవశీర్ణమూలద్రు ♦ వట్లు జగతి

లోభకామాఘములు తన్ను ♦ లోఁ గొనంగఁ
గరకముం బట్టి బ్రాహ్మణి ♦ గతిని దొలుత
గానఁ గానేరఁ డంతంబు ♦ గాంచునపుడె
కాని కానీని కర్మంబు ♦ కట్టికుడుప. ౨౪౦

తే॥ తరువు లార్తవప్రసవసం♦తతుల నట్లు, తఱి దఱియవచ్చు నంతలోఁ♦దత్ఫలములఁ
గాంతు రెల్లరుఁ దమచేయు♦కర్మములకుఁ, దగినయట్టివ యై యవి♦దారసిల్ల.

తే॥ తనపూనర్చిన పాపకృ♦త్యముల బెడఁద, లనుభవింపక తీఱ వ♦య్యాజనకైన
నెన్నక విషాన్నము ల్దిని♦యెంతవట్టు, దలఁగి వర్తించుఁ బొడము సం♦తాపములను.

తే॥ దండకారణ్యవాసులౌ ♦ తాపసులను, ధర్మచారుల సాధులఁ ♦ దవిలి తవిలి
చంపి తేమని యమ్మెలి ♦ సంబరమున, నధిగతంబయ్యె నిది వేఱె ♦ యనఁగనేల

ఉ॥ ఎల్లర కప్రియంబుగ మ ♦ హిం జరియించెడు దోసకారులన్
మెల్లముగా వధింప నను ♦ మున్కొని పంపె ధరావిభుండు మి
మ్మెల్లలి నుండనీయ నిఁక ♦ నెందుఁ జనంగల రేమి చేయువా
రొల్లమి సూపినం దలఁగ ♦ దోరినిశాచర! తథ్య మింతయున్. ౨౪౪

తే॥ నేఁడు నాచే విడువఁబడు ♦ నిశితశరము, లలఁతి నీయెద భేదించి ♦ యనుపదంబె
యసువులఁ దెరల్చి తెరువర♦యంగఁగలవు, పుట్టయెడలించి వెడలెడు♦భోగులనఁగ.

తే॥ నేఁడు నీవారు నీవును♦నిహతిఁ గాంచి, నిరయఁపుంద్రోవఁ గొనిచన♦నరయఁగలరు
మున్ను మీపాలఁబడిచన్న♦యన్నియతులు, వ్యోమయానసమున్నతి♦నొప్పుగనుచు.

క॥ వారి సదాచారంబు ల, వారితసద్గతికిఁ గూర్చు ♦ వరుస దురాచా
రారంభులు దుర్గతికిం, బోరే మీబోంట్లు పాప♦ పుంజము పొదువన్. ౨౪౭

ఆ॥ చెనయు మెంతలైనఁ ♦ జేయుము ప్రహారింపు, మెట్టులేని విడువ ♦ నింతలోనె
నేలఁ గూలవైతు ♦నీతల తాలఫ, లంబపోలె శితక ♦ లంబములను. ౨౪౮

క॥ అని పలికిన సంరక్తన, యనుఁడై తెఱఁగంటిసూడ ♦ యమితమనస్కుం
డును క్రోద్ధతరోషుఁడునై, యనె నిటు వెడనవ్వుతోడి♦యారాటమునన్. ౨౪౯

ఉ॥ ప్రాకృతులైన రక్కసులఁ ♦ బల్వురఁ గూల్చితి నంచు స్వప్రశం
సాకృతికిం గడంగితివి ♦ చాలినయంతలు నేసి యైన నో
డ్లీకరణి న్వికత్థనము ♦ నెంచఁగఁబోవరు శూరులైనవా
రేఁకటఁ దీఱెనోటు తన ♦ కియ్యెడఁ బాటున మిత్తి వాయునే. ౨౫౦

ఆ॥ నీదు పొగడికోలు ♦ నీకె లఘుత్వంబు, గూర్చె నింతమాత్రఁ ♦ గొనెదె విజయ
మనలుఁ డెల్లఁ గాల్చి ♦ నట్లు సువర్ణంబు, గాని మణియు కాని ♦ గాల్పఁగలఁడె.

సీ॥ కనవొ నీచక్కటి ♦ గద దాల్చి భూధరం, బట్లకంప్యత నిల్చి ♦ యడరు నన్నె
యేను నీయసువుల ♦ నిద్దాననే కొనఁ, జాలుదు వల దింక ♦ సందియంబు
కదిసినంతన ముజ్జ ♦ గంబులు వడఁకు నం, తకుఁ డింతకును దండ♦ధరుఁ డితఁడని
పలుకు లెన్నియునేని ♦ గలవు ప్రా ద్దరిగిన, యుద్ధవిఘ్నం బంచు ♦ నూరకుంటి
వల నెఱుఁగ కిట్లు నీపోరి ♦ కలనిలోనఁ, బడిన పదునాల్గువేవురు ♦ బందుగులకు
నశ్రుమార్జన మొనరింతు♦నంతరమున, నిన్నుఁ దెగటార్చి యవ్వారి♦నెఱకిఁగూర్చి.

కం॥ అని పలికి ప్రబలరోషం, బున నాగదఁ ద్రిప్పి వైచెఁ ♦ బోయి తనుచు న
మ్మనుజాశి మనుకులోత్తం, సుని యెద గుఱి యునిచి చిత్ర ♦ సూనవికాసా!

ఆ॥ ఎడలు మంటలు గ్రమ్ముచు ♦ నెద్దియేనిఁ
దవులఁ జూర్ణించుచు న్వచ్చు ♦ దాని విభుఁడు
నుగ్గునూచ మొనర్చెను ♦ నూఱు శరము
లశనిసదృశము లనిచి గో ♦ త్రాత్మజాత! ౨౫౪

కం॥ కూలె మహౌషధిమంత్రస, మాలీఢవ్యాళి యగుచు ♦ నది పుడమి నిలా
పాలశరవ్యాపాదిత, యై లావఱి కొఱవి యట్టు ♦ లధియోగకలా! ౨౫౫

తే॥ దాని విశసన మొనరించి ♦ ధర్మకాముఁ
డనియె రఘురాముఁ డసురతో ♦ నధికబలుఁడ
వైతి వీహేతి గలుగఁ బ్ర ♦ త్యరినిహంత్రి
యిది సెడెఁ జెడంగ నంటి వీ ♦ వింతలోనె. ౨౫౬

కం॥ నీవైయాత్యము మాటల, నే వెరవరి వనఁగ నైతి ♦ విది యెంచి సురల్
నీవలను గాంచ నోడఁగఁ, గావఁగలే రింక నిన్నుఁ ♦ గంజభవాదుల్. ౨౫౭

తే॥ తోడివారల కన్నీరు ♦ దుడుతు నంటి, వదియు మిథ్యాభిశంసన♦మయ్యె మీఁద
నెన్నికొను మశ్రుమార్జన♦మొనసి నీకొ, నర్ప నొక్కని నధికస♦న్నాహయుతుని.

కం॥ మునిహింసారతు ని న్నిల, మననిచ్చినఁ బొనర దొక్క♦మాత్ర నుసు ఱిదే
కొనియెద గరుడుం డమృతము, గొనకొని హరియించి నట్లు♦కులవిధ్వంసీ! ౨౫౯

శా॥ నీరక్తం బిల గ్రోలుఁ దత్తలమునన్ ♦ నిద్రింతు వీ వాస్థమై
నీరామ ల్చరియింత్రనాశ లగుచు ♦ న్నేఁ డొందువా రిందు స
చ్చారిత్రంబున నొప్పు మానులు శుభా ♦ చారంబుల న్వేల్పులున్
దీయం గాంతురు భవ్యహవ్యకలనా ♦ దేదీప్యమానాంగులై. ౨౬౦

తే॥ నీచ! నినుఁబోటి చెట్టలి♦న్నేలఁ గ్రాల, దేవతాగణములును భూ ♦ దేవతలును
క్షుభితులౌదురుమిముఁ దెగఁ♦జూచుజాడ,నోటగాంత్రుమీయంగన♦లుస్సురనుచు.

క॥ అని నొడివెడు మనుకులమణిఁ, గని యభిసంరబ్ధుఁ డగుచు ♦ ఖరతర మగు ని
స్వన మొప్ప ఖరాసురుఁ డే, పున నుడివో కనియె నిట్లు ♦ ఫుల్లాబ్జముఖీ! ౧౬౨

మ॥ అవలిప్తుండవ వైతి వింతకు భయం ♦ బా లేదవాచ్యం బటం
చు విడంజూడదు నోరు నాకు నిటులే ♦ చొల్లాటమాటాడఁగా
నవునే కార్య మకార్య మంచుఁ గనఁగా ♦ నక్షోపసంజ్ఞానముం
దవులంగాఁ దలపండు మృత్యువశుఁ డౌ ♦ దౌర్భాగ్యవంతుం డిలన్. ౧౬౩

ఆ॥ రిత్తపలుకు లేల ♦ యిత్తఱి నీపొగ, రడఁగఁజూతు నంచు ♦ నడరి నొసఁట
భ్రుకుటియొడఁ దొడర♦భూరుహం బొక్కండు,గాంచి జతన నెఱయఁగాఁ♦బెకల్చి.

క॥ మడఁగితిలే పొమ్మనుచు న, వుడు గఱచుచుఁ ద్రిప్పివైవ ♦ భూతనయాకాం
ముఁడు పటుభల్లౌఘంబుల, నడపొడఁగనఁ బోలకుండు ♦ నట్లొనరించెన్. ౧౬౫

ఆ॥ దాని వమ్ము సేసి ♦ దానవుఁ డెరలింప, నెంత వలయు రోస ♦ మంత గొని స
హస్రమార్గణముల ♦ నాతని యొడలెల్లఁ, జిల్లులుగ నొనర్చె ♦ శ్రీవిభుండు. ౧౬౬

క॥ పొరిపొరి నురువులు గట్టుచుఁ, బరివహనము నెత్రుశేఖు ♦ పరఁగింప దురా
శరుఁడు మద మఱి దురాశా, పరవశమునఁ దన్నుఁ గదియఁ♦బఱ తెంచుటయున్.

ఆ॥ విస్రగంధ మెదకు ♦ వెక్కస మగుచుండ, నఱుము నల్లవాని ♦ యడుగుపరుస
నొదిఁగి వెనుక కునిచె ♦నొండు రెం డంజలుఁ, బడఁగ నొరసేయు♦పాము పగిది.

క॥ ఆపన్నగడ త్రివిక్రమ, తాప్పృతిఁ దలకడతు ననె న ♦ నంతరమాంచ
ద్వ్యాపారమ తదుభయ మను, మాపక మచ్యుతరసొద్య ♦ మమునకు నవలా!

ఉ॥ రెండవబ్రహ్మగండ ముర ♦ రీకృతపావకమూర్తి సాదరా
ఖండలసన్నిధాపిత మ ♦ ఖండజయావహశక్తియుక్త మ
య్యండజవాహనుండు గొనె ♦ నస్త్రము శస్త్రకలాధురీణుఁ డు
ద్దండుని దండిరక్కసునిఁ ♦ దాపసవైరిని మాప నుద్ధతిన్. ౧౭౦

—♦ రామాస్త్రము ఖరాసురు దహించుట. ♦—

క॥ సంధాత దాని వింట, న్సంధించి వికర్షణంబు ♦ జరిపి సురారి
స్కంధాంతరమున నాట మ, దాంధుం డెదవగుల దగ్ధుఁ ♦ డై పడెఁ బుడమిన్.

తే॥ మును వినిర్దగ్ధుఁ డయ్యె న♦న్ముట్టి మూర్ఖుఁ, డంధకుం డెట్లు శ్వేతవ♦నాంతరమున
నడఁగి రింద్రునిఁ గిట్టి వృ♦త్రాదు లెట్టు, లట్టు రాము నెదిరి హతుఁ♦డయ్యె ఖరుఁడు.

—♦ మునులు వేల్పులు రాముని గొనియాడుట. ♦—

శా॥ రాజర్షు ల్పరమర్షులుం గలిసి చా ♦ రాజద్వికాసు న్మహా
రాజశ్రీవిలసద్విలాసు నజితు ♦ న్రామావనీజాని ని
ర్వ్యాజోల్లాసితఁ జేరఁగాఁ జని మహీ ♦ యస్వీయవాక్యామృత
శ్రీ జాల్కాల్పుచు సన్నుతించి రమరీ ♦ సేవాఢ్యభావాంచితా! ౨౨౩

సీ॥ వరనిష్ఠ లెమ్మెయిఁ ♦ బరఁగింపఁ డిమ్మేలి, పరమార్థ మెదఁ గోరి ♦ పంక్తిరథుఁడు
గాధేయుఁ డిన్నెతి ♦ గనిచూచె జన్నంబు, గాపాడఁ గొనితేరఁ ♦ గాఁ గడంగె
నిన్న మొన్ననె కాదె ♦ నినుఁ గొల్వ సిగ్గుతో, హరి శరభంగుతో ♦ నని తలంగె
నెఱిఁగింపరే యంద ♦ ఱేకతంబున మును, ల్దమపడ్డపా ట్లెంచి ♦ తల్లడిలుచుఁ

దీర్చితయ్య ప్రతినఁ గడ♦ తేర్చితయ్య!, చెడుగురాకాసిపిడుగుల ♦ దునుముఁదనము
సుఖముపనుపడధర్మర్థిఁ♦జూతుమయ్య!, యింకనోయయ్య!యిలనీవ♦యేలుమయ్య!

క॥ మాపానరించిన పున్నెం, బీపగిది నుపాయకలన ♦ నేతేరఁగ నీ
ప్రాపు గనఁగంటి మింకిటఁ, బాపమ్ములు లేవు లే వ ♦ పాయకథనముల్. ౨౨౫

క॥ రామా! రక్షస్స్వామివి, రామా! నీనామమంత్ర ♦ రాజమె యిఁక మా
బాములఁ దొలంప సుకృతము, లామెఁత లొనరింపఁ జాలు♦నయ్యా! యెపుడున్.

తే॥ అని పొగడుచున్నయంతలో ♦ నంతరిక్షు
చారు లటు చారణకృతి ప్ర ♦ శంస లొలయ
నప్సరస్సంఘు సరసలా ♦ స్యములు వెలయ
విరులు గురియించి రెడ లెల్ల ♦ విరులుగొనఁగ. ౨౨౭

క॥ మ్రోసెం దుందుభు లమ్మెయి, భాసిల్లెను నారదుండు ♦ పరమప్రీతిన్
జేసిరి ప్రసంగ మిట్లని, ద్యోసదు లాసమయ మరసి ♦ ద్యుమణిద్యోతా! ౨౨౮

తే॥ అరచె సార్థముహూర్తకా♦లాంతరమునఁ, దునిమెఁ బదునాల్గువేవుర♦దుష్టరాక్ష
సులను ఖరదూషణప్రము♦ఖులను మఱల, హరివిలాసంబె కానంగ♦నయ్యె నిట్లు.

క॥ భీమం బీసంగ్రామం, బీమెయి వీర్యంబు దాక్ష్య ♦ మీ తేజం బు
ద్దామగుణుం డీరాముని, సామర్థ్యము వింత లనిరి ♦ సంయమివంద్యా! ౨౩౦

తే॥ అనుచు మితిమీఱు సంతసం♦బమరుచుండఁ, నమరు లరిగిరి గిరిదుర్గ♦మందునుండి
నిండు మనమున రాముని♦దండితనము, గాంచిక్షితిసుతఁగొంచుల♦క్ష్మణుఁడుమరలి.

—♦ స్వాశ్రమ మెనసిన రాము సీతయు లక్ష్మణుఁడు సుచితముగ సేవించుకొనుట. ♦—

క॥ రామాశ్రమతత్వ మెంచుచు, రామాశ్రమభూమి సేర ♦ రా మౌనివరుల్
రామావనీంద్ర జయ యని, రా మానధనుం డతండు ♦ రహి మొనయుటయున్.

తే. చెలఁగి సాగిలపడి మ్రొక్కెఁ ♦ జిష్ణునుండు, లక్ష్మణుండు ధరాజ లీ♦లావిభూతి
దనరఁ దనరహి నెఱయ ని♦ద్దంపు హర్ష, కలన పెనుపారఁ బ్రాణేశుఁ♦గౌఁగిలించె.

క॥ తదవయవస్పర్శంబున, నదనున నెలకొన్న గంటు ♦ లన్నియుఁ బాయన్
బద నెనసి మెఱయు మదనుని, ప్రదరం బన రాముఁ డొనరెఁ ♦ బర్వేందుముఖీ!

తే॥ అశ్రమతఁ బలువేవ్వుర♦నధిరధికుల, నెదిరి యిరుమూఁడు గడెలలో♦మద మడంచి
కదియవచ్చిన వల్లభు ♦ కలన లెంచి, పొగడె భూపుత్రి భూధర ♦ పుత్రి! వింటె.

క॥ మానిని సన్మానింపఁగ, మౌనివరుల్ స్తోత్రపాఠ ♦ మహితులుగా స్వా
నూనుఁ డనుజుండు వినతులు, మానుగ నొనరింప రామ♦మహీవిభుఁ డొప్పెన్.

తే॥ అజితుఁడఁటె తనభర్త ని♦త్యానుషంగ, తానఁటె విలాసమహిత త♦ద్దయుఁదదీయ
జయరమాశంసలే కూర్చె♦క్ష్మాప్రసూత, యుల్లసిల్లుచుఁ జన వెచ్చు♦నోలగమున.

క॥ వనమయ్యె నిహతకంటక, మనుపప్లవములు జగమ్ము ♦ లయ్యె జయశ్రీ
వినివేశ మయ్యె రఘురా, ముని చరితము మునుల తపము ♦ మూర్తం బయ్యెన్.

తే॥ మంగళాస్పద మగు రామ ♦ మహీవిభుండు
మంగళాలయ సీత ల ♦ క్ష్మణుఁడుఁ గొలువ
సంగతిఁ జెలంగె నప్పర్ణ ♦ శాల సర్వ
మంగళ ! యసంగుడు సుఖాను ♦ షంగుఁ డగుచు. ౨౭౯

తే॥ ఆజనస్థాన మపజనం ♦ బైన నచటు
గడచి కంపితుఁ డగుచు న ♦ కంపనాఖ్యుఁ
డింక గతి యే మనెడు శంక ♦ లంక కరిగి
రావణునిఁ గాంచి పలికె నా ♦ రావ మెసఁగ. ౨౮౦

—♦ అకంపనుఁడు లంక కరిగి రావణునితో జనస్థాన వృత్తాంతము సెప్పుట ♦—

క॥ ఆజి జన స్థానంబున, నోజ మహారాజ పొసఁగె ♦ నుద్వృత్తోద్య
త్తేజస్సంభృతి దైత్యో, ద్వేజకముగ నొండు గలదె♦ తెలుపఁగ నింకన్. ౨౮౧

తే॥ ఆమహాస్పదమున నున్న ♦ యంతవట్టు, వీరు లెల్లరు మడిసిరి ♦ సారబలుఁడు
ఖరుఁ డడఁగె నెట్లొ బ్రదుకంగ♦గలిగె నాకు, నీదు దర్శన మిడనున్న♦నియతికతన.

ఆ॥ అనిన యంతమాత్రి నసలకుండము లైన, కనుల నెదిరిఁ గాల్చుగతిఁ దనర్చి
పంక్తివదనుఁ డిట్లు భాషించె బీరంబు, రూపు మార్చి చరమ రూపమెనయ.

శా॥ ఏమేమీ? యెవఁ డేపరాసుఁడు మదీయేష్టార్థమై రమ్యమై
సామాన్యం బనరాని పూజితజన స్థానంబుఁ బోకార్చె వాఁ
డేమాద్రి న్మన నెంచె లోకతతి నెం దేనిఁ స్థితిం గాంచఁగా
లేమి న్మానసవృత్తి చేడ్పడదో ని శ్లేపత్వ మర్థించెనో. ౨౯౪

సీ॥ నాకు విప్రియ మగు నడగాంచి సుఖి గాఁడు, శక్రుండ యేని వైశ్రవణుఁ డేని
యముఁ డెంత విష్ణుఁడో యనఁబోడు కాలున, కేనె కాలుండ వహ్ని దహింతు
మృత్యువుపాలింటి మృత్యు వీతం డనఁ, బఱగుదు రవి శశిఁ బట్టి విడుతు
వాయువు గతియను వరుణు పాశంబు న, కించిత్కరములు మత్కేళిరుద్ధ
ములు వెునసి యొక్కఁ డిమ్మెయిఁ గలఁచె ననుచు
నా మొగమ్మునఁ దెలుపఁగా నేమి గలదు
లోకము లలోకములు గావో లోలభావ
మెనయుఁడో రుద్రుఁ డేనియు నింతలోన. ౨౯౫

క॥ అని సంరంభించు నతనిఁ, గననేర కకంపనుండు కలవరపడుచుఁ
దన కభయ మొసఁగు మని వేఁ, డిన వాఁ డిడఁ దల్లడంబు డిందుపడంగన్.

శా॥ శ్రీమంతుండు త్రివిక్రమక్రమణల క్ష్మీశ యోగి వృత్తాయతా
క్షామ స్థేమభుజుం డతంద్రుఁడు వృష ప్కంధుండు ప్రోద్యద్వయః
కామా రాఘవుఁడు సింహసంహననల క్ష్యశ్రీయశోవీర్యభృ
ద్రామాఖ్యుండు నరుండు దాశరథి చే రన్వచ్చె నచ్చోటికిన్. ౨౯౭

ఆ॥ అతనిచేత నిహత మయ్యె నయ్యా! జన, స్థాన మెల్ల ననిన సంశయింప
నేల యాతఁ డొక్కఁ డే యింత సేసెనో, సురలు దోడ్పడంగఁ జూచినారో.

క॥ వివరింపు మనుచుఁ బెనుబా, మువిధంబున రోజు దనుజ మూర్ధన్యు తెఱం
గవలోకించుచు వర్ణిం, చు వెరపులే కలుకుచు నె య సుర యిట్లనియెన్. ౨౯౯

సీ॥ విలుకాండ్రలో మేలి వలను గాంచినవారి, తల నుండు రాముండు దనుజనాథ!
యతని తేజున నక్కఁ డనలుండు సరిపోల, రనిన నన్యు లిఁకెట్లు ననుచువారు
దివ్యాస్త్రసంపత్తి తెఱఁగొందు తా విదె, యన నింద్రు నెంచుట యనవసరము
జోడుకోడె యఁట సైదో డాకం డవ్వాని, కనిలుఁ డగ్గికి నట్టు లైనవాఁడు
నెలవు గాపాడుకొనఁ బిన్న నిలువఁ బెద్ద, పేర్చినాడు దుర్గము పా డొనర్చినాడు
చేసె నిమ్మెయి నమ్మక చెల్లయొంటి, దంట వీడని తఱి నెంత దలఁచునొక్కొ.

తే॥ వేల్పులేపాటి యప్పీరు ♦ వింటఁ బొడము, తూఁపు లేనుతల ల్గలఁ ♦ పాఁప లగుచు
మొసవినవి సైనికుల నెల్ల ♦ మిత్తి యనుచుఁ, గలదెమనవారిఁజెనయర ♦ క్షఃకులేంద్ర!

క॥ ఏయెడఁ దల నిడె నెవ్వం, డాయెడ రాముఁడె శరాస ♦ నాన్వితుఁ డయి కం
దోయి భ్రమియించు నాఁడే, చాయం గొనెనొక్కొ యైందవి ♦ జాలికశక్తిన్.

ఆ॥ అనిన నేన పోయి యవ్వారి పొగ రడఁ, గంగఁ జూతు నని క ♦ డంగు నతని
యాత్ర మరసి పలికె ♦ నప్పు డకంపనుఁ, డున్నయంతవట్టు ♦ నొరసికొనుచు.

— ♦ రావణుఁడు రాము నెదుర్కొన నెంచ నకంపనుఁడు వారించి యుపాయము సెప్పుట. ♦ —

క॥ సామాన్యునిఁగా నెంచెదె. రాముని రాక్షసవరా! ధ ♦ రావలయమునన్
ద్యోమండలముననేనియు, నామెయి పురుషావతంసు ♦ నరయంగలమే. ౩౦౪

ఆ॥ ఆతఁ డాశుగముల ♦ నాపగావేగంబు, నాఁగుఁ బంకిలంబు ♦ గాఁగ వేలఁ
గడవఁ జేయు నబ్ధిఁ ♦ గెడపు సతారకా, గ్రహము నభము నేలఁ ♦ గలుపు గిరుల.

ఉ॥ అగ్గి నడంచు వాయుగతి ♦ నాల మొనర్చు ధరిత్రి ముక్కఁ గా
లొగ్గి యెడల్చుఁ జేతఁ బిడు ♦ గో యని తాల్చును ముప్పొలంబులన్
భగ్గున నుండఁజేయు నొక ♦ బాణమున న్దలఁ పింత గల్గినన్
దిగ్గన సృష్టి గూర్చుఁ దన ♦ తీ రొకఁ డారయకుండు నంతలోన్. ౩౦౫

ఆ॥ నీ వెదిర్చి యతని ♦ నేవగనేనియు, గెలుచు టరిది సురలుఁ ♦ గ్రిందుపడుదు
రనఁగ ననఘ! స్వర్గ ♦ మపకృష్టులకు నట్లు, రాముఁ గదియఁ జనదు ♦ రక్కసులకు.

క॥ నా నెఱి యరయ న్వలతువ, యేని న్వీను మేజగముల ♦ నెందును ధరణీ
జాని సతీమణిఁ బోలిన, చాన న్గన మేల నిఁక వి ♦ చారం బొంటన్. ౩౦౬

ఆ॥ మొలఁగి యెట్టులైన ♦ ముగ్ధముఖాంభోజఁ, కమలపాణి నీల ♦ గచ సుజఘనఁ
బీనవృత్తకుచ వి ♦ భీతమృగేక్షణ, నామెఁ దోడితేర ♦ ననువు గనుము. ౩౦౭

క॥ తదుపహితజీవితుం డతఁ, డది మూలముగాఁ గృశించి ♦ యవసానదశా
విదితుఁ డగు టొదవ నీ వే, లెదు జగముల నెల్ల నేక ♦ లీలాగృహివై. ౩౦౮

ఆ॥ అనిన వాని మెచ్చి ♦ యటఁబోవనిచ్చి యే
కాంతమున మహీజ ♦ కాంతుఁ గూర్చి
తలఁపు మెలపు లొలసి ♦ తలపోసికొనుచుండె
రాక్షసేశ్వరుండు ♦ రాజవదన. ౩౦౯

తే॥ అటు జనస్థానమున నున్న ♦ యనద చుప్ప
నాతి తన దిక్కు సెడ నతి ♦ భీత యగుచు
రామునిఁ గుఱించి పెనుమచ్చ ♦ రమ్ము ముంచి
తేల్పఁ బఱతెంచె లంకకై ♦ తీవ్రులాఁడి! ౩౧౨

క॥ ఘననాద యగుచు వికృతా, ననలక్ష్యత నొడ్లదెసఁగ ♦ నంభోలక క
న్గొనుచు దనుజాధిపుని కొ, ల్వునచక్కిం జేరి యార్తిఁ ♦ బొక్కుచు నచట౯.

సీ॥ వెలుఁగులఁజేని మం ♦ డలిఁబోని ప్రాసాద, మున వింత తేజమ్ము ♦ నినుచువాని
స్వర్ణ వేదికపైని ♦ జ్వలితాగ్నియట్టులు, సింహాసనమున భా ♦ సిలెడువానిఁ
దులకు దిక్పతులతోఁ ♦ దులదూఁగి మంత్రులు, దులకింప నింద్రునిఁ ♦ దొడరువానిఁ
గలితవిద్యాధర ♦ గంధర్వసూక్తు ల, య్యప్సరోలాస్యంబు ♦ లరయువాని

దేవజన్మవిశేషులఁ ♦ దెఱఁగు మాలి
మ్రింగఁ బది గాఁగఁ దెఱచిన ♦ మిత్తినోళ్ల
భావ మెఱిఁగించు దశముఖ ♦ పంక్తివాని
వింశతిభుజు న్గనుంగొనె ♦ వెలఁది సాధ్వి! ౩౧౪

వ॥ వెండియుఁ బ్రచండతేజో మండలుం డగు నద్దైతేయాఖండలుండు నిజవిశాల వక్షస్స్థలమండనాయమాన సుదర్శన దంభోళిప్రముఖనిఖిల దేవతాప్రహరణ వ్రణకిణాంకాంకణమ్ములై రావణవిషాణాగ్రప్రోత్రక్షతిప్రాంగణంబులై మహావీర లక్షణలక్షకంబు లగుచుండ జయశ్రీసమాకర్షమణోపదేశకంబు లగు తారహారం బులు యశస్సముపహారంబు లనం దత్తత్ప్రకరణపర్యాయనచణంబులగు మణి ప్రదీపగణంబుల ప్రయోజనం బనుసంధానింప దర్శనీయపరిచ్ఛదుండై స్నిగ్ధనై దూర్వసంకాశంబును దివ్యవస్త్రాభరణగంధమాల్యోపశోభితంబును దప్తకాంచన కుండలంబును సుభుజంబును శుక్లదశనంబును వితతాస్యంబును బర్వతోపమంబును మహాసన్నాహంబు నైన దేహంబు నిజాసాధ్యత్వం బభివర్ణింప నక్షోభ్యసము ద్రక్షోభంబును సుస్థిరపర్వతేంద్రక్షేపణంబును సర్వసుపర్వాయుధగ్రహణంబును ద్రిలోకీదండయాత్రయు ధర్మోచ్ఛేదనంబును యజ్ఞవిధ్వంసనంబును సోమహా విస్సంపాదనంబును వివిధజాతియువతీతతిసమభిమర్శనంబును భోగవతీగమనంబును వాసుకిపరాజయంబును దక్షకప్రియభార్యాపహరణంబును గైలాసతోలనంబును నరవాహనసంచాలనంబును బుష్పకవిమానాకర్షణంబును చైత్రరథాలోడనం బును నందనవనవిచ్ఛేదనంబును జంద్రసూర్యనిరోధంబును దిక్పాలకనిగ్రహణం బును దపఃప్రశస్తియు వీరహోమవిధానంబును స్వయంభూప్రసాదంబును సర్వతో

నిర్భయప్రస్తావనంబును వరలాభంబును మనుష్యానాదరంబును మృత్యునిగ్రహంబును నిఖిలలోకపాలనంబును మున్నుగాఁ గలుగు స్వీయచరిత్రంబు లుగ్గడించి చారణులు ప్రచారణం బొనరింప మంత్రిసామంతహితపురోహితప్రముఖులు పరివేష్టింప గూఢచారులు చారులు నెల్లవృత్తాంతంబు లెఱిఁగింప సకలభూతంబులు స్వీయశాసనమునకై వేచియుండ నిండుకొలువుండియు రామప్రతాపశ్రవణదోధూయమానాంతరంగుం డగుచుఁ దత్ప్రతారణపరత్వంబునఁ దనలోఁదా నెద్దియేనిం దలపోసికొనుచుం దగినవల నరయుచున్న యప్పౌలస్త్యకులసంభూతు భూతభయావహు బ్రహ్మఘ్నుఁ గ్రూరు దుష్టచారు నిర్విచారు నిరనుక్రోశుఁ గర్కశు నవిరతుఁ బ్రజాహితేతరరతు నవికలు మహాబలుఁ గాలకల్పు నకల్పు రావణు లోకవిద్రావణు నదరు నిజసహోదరుంగనుంగొని యయ్యభీతచారిణి వ్యభిచారిణి భయమోహమూర్ఛితయు ననర్చితయు వికలయు విహ్వలయు విరూపితయు నవోద్యచ్ఛోకనిరూపితయు నగుచు నాతని మ్రోల నేలంబడి పొరలుచు మహాజనసమక్షం బనక రోషపరుషాక్షరంబుగాఁ బలుకం దొడంగె.

—♦ శూర్పణఖ రావణుఁ దూలఁనాడుట ♦—

సీ॥ స్వైరితాస్థ నిరంకు♦శతఁ గన్న జనుఁడెందుఁ, బ్రాప్తఘోరభయాను♦భవముఁగొనఁడు
కామవృత్తుఁ బ్రమత్తు ♦ గారవింపఁ దలంప, రాశ్మశానానలు ♦ నట్లు ప్రజలు
దుశ్చారు దుర్దర్శు ♦ దుష్టు నస్వాధీను, నెఱయఁ జూచెద రెంత ♦ హితులయేని
నేటిపంకము నెంచి ♦ యిట్టట్టు జరుగవే, యిభములు రసవిహా ♦ రేప్సితములు

కొండలు సముద్రమున మున్గి ♦ గోఱలకున్న
యట్లు దేశమ్ము కాలమ్ము ♦ స్వాత్మవిషయ
మును విచారింపఁ బోవని ♦ మూఢతములు
చెడుదు రవ్వారి రాష్ట్రము ♦ ల్చేటు లెనయు. ౩౧౬

ఉ॥ కొంటి విరోధము న్గొసరి ♦ కోవిదులౌ సురముఖ్యు లన్న వె
న్నంటి యయుక్తచారుఁడ వ ♦ హంకృతిమగ్నుఁడ వస్తబుద్ధి వా
గొం టటు బాలచాపలమె ♦ కూర్చెను నా నిపు డేమి గంటి ని
న్నొంటి దలంటి మొత్తఁగ మ ♦ హోన్నతిమై బఱతెంచు బన్నముల్. ౩౧౭

గీ॥ చారకోశనయంబులఁ ♦ జక్క నరయఁ
జాలని జనేశుఁ డెనయునే♦జయము నయశు
భాయతుల నాయతములు కా ♦ నైనఁ గాంచు
మూఁడునాళ్లదె యనఁ దగు ♦ మురిపె మతఁడు. ౩౧౮

క॥ చారులవలన ననర్థము, లేఁగా జరసి ప్రతికార్య ♦ మెఱిఁగి ఘటించుఁ
దూరముననుండ నాతఁడె, ధీరోదాత్తుండు వాని ♦ దే దృష్టి యనన్. ౩౧౯

ఆ॥ వెడఁగులైనవారు ♦ విహితు లయుక్తులు, చారు లీ వసత్ర్వ ♦ సక్తి నుందు
వట్లుగాకయున్న♦నగునె యింతలు జన, స్థానమునను స్వజన♦సంహారణము. ౩౨౦

క॥ ఒంటి గెలిచె మనుజుఁడు ము, క్కంటికి భర మనఁగఁ దగు ప్ర♦ కామబలులఁ వే
గంటి నగ మునులు మొగకొని, తంటా లెడసె నని నుతులు♦దద్దయుఁ గూర్పన్.

క॥ వరమిచ్చినాఁడు వారల, కరుస మపుడె కూర్చినా డ ♦ హంకృతి నాతో
సరి వచ్చునె యొక్కఁడు సం, గరమున నని యున్నవాఁడు♦ఘనుఁడై నరుడున్.

క॥ ఆజిఁ బదునాల్గువేవురు, తేజోనిధు లాత్తరథులు ♦ ధీయుతు లడఁగం
గా జవనులు ఖరముఖ్యులుఁ, బో జయమే నీకు నికఁ బ్ర♦భుత్వము గలదే. ౩౨౩

ఆ॥ తీక్ష్ణుఁ డల్పదాత ♦ తీరని మత్తత, గలుగువాఁడు శఠుఁడు ♦ గర్వితుండు
నైన తేని కలిమి ♦ నాదరింపవు వాని, పోక కలరు నెల్ల ♦ భూతములును. ౩౨౪

క॥ అగ్రాహ్యుం డతిమానియు, నుగ్రకథుఁడు స్వప్రశంస ♦ నోల్లాసపరుం
డాగ్రహయుతుఁడు నగు విభుని, నిగ్రహ మొనరింపఁ జూచు ♦ నిజజన మేనిన్.

సీ॥ కర్జంబు నెఱప కా ♦ గతభయుం బరయక, యున్నవానికి సిరి ♦ యుండఁబోదు
తృణకాష్ఠలోష్టత♦త్కణములఁ బోల్పఁగ, నైన రా డపరాష్ట్రుఁ♦డైన యొడయఁ
డుపభుక్తమగు వస్త్ర♦ముత్సృష్ట మగు మాల్య, మానిరర్థకు సాటి♦యనఁగవచ్చుఁ
గనులుమూసియు నిద్రఁ♦గలసియు మేల్కాను,నయదృష్టి నెవఁడు స♦నాథుఁడతఁడు

సర్వదృక్కు జితాత్ముండు ♦ సత్స్వభావుఁ, డప్రమాది కృతజ్ఞుండు ♦ వ్యక్తకృత్ర్వ
సాదుఁ డగువాఁడు నిల్చు రా♦జ్యమున నెల్ల, కాల మఖిలజనస్తుతి♦లీల లోలయ.

ఆ॥ లేవు మేల్గానములు ♦ లేదు సద్బుద్ధి ప, రావమంత వింద్రి ♦ యప్రసక్తి
మనెదు ప్రొద్దు నేల♦యని గుణదోషమ్ము, లనియుఁ గనవు చెడెద♦వనతిచిరమె.

క॥ అని తన దోషమ్ముల నె, న్ని నవావజ్ఞ నిడు స్వసఁ గ ♦ నీయసిఁ గని యా
ఘనదర్పబలాన్వితుఁ డి, ట్లనెఁ దద్దయుఁ జింత వెనుచు ♦ నారాటమునన్ ౩౨౭

తే॥ ఏల దూఱెద వీసభ ♦ నిట్టు లెంత వాఁడు, రాముఁ డతని గుణ ♦ వర్తనంబు
లేవిధంబులు వల నెద్ది♦యెట్లు గలవు, రూపవిక్రమధైర్యని♦రూపణములు. ౩౨౯

క॥ ఏయాయుధంబుఁ గొను నచి, రాయుష్కుఁడు దేవ శూరు ♦ లందఱుఁ దునిమెన్
నీయున్న తెఱఁగునకు నెది, యామెను మూల మయి తనర ♦ నౌ కర్మంబున్.

క॥ పలుకుము వరుసనె యూరక, యులికిపడిన నేమిగల ద ♦ యుక్త మనఁగనై
తల పగులు వార్త వొడమినఁ, దలఁతురె స్వజనంబుతోడ♦దబ్బర లాడన్. ౩౩౧

క॥ అని త న్నాతం డడిగిన, విని క్రోధవశంవదాత్మ ♦ వివరణ మొప్పన్
ఘనుడు రఘురాము చరితము, వినిపింపం దొడరె నది ప్ర ♦ వీణత వెలయన్.

—♦ రావణుం డడుగ శూర్పణఖ రాముని పరాక్రమం బెఱిఁగించుట. ♦—

సీ॥ ఉరుతరదీర్ఘబా ♦ హుఁడు విశాలేక్షణుం, డటు చీరకృష్ణాజి ♦ నాంబరుండు
కందర్పసమరూప ♦ కలితుఁడు రామనా, ముఁడు దాశరథి జగ ♦ న్మోహనుండు
శక్రాయుధనిభంబు♦చాపంబు ధరియించుఁ, గనకాంగదము లందుఁ♦గ్రాలుచుండ
దీప్తాశుగముల ను ♦ దీర్ణమహావిషా, శీవిషాభముల సృ ♦ జించుచుండుఁ
గొనుట కూర్చుట తివియుట ♦ కోటి నెఱయ
విడుచుటయు ననునవి గానఁ ♦ బడ వతండు
ధనువు చేఁబూని నిలఁబడుఁ ♦ ద న్నెదుర్చు
వారు శరవిద్ధులై యిల ♦ వ్రాలుచుండ్రు. ౩౩౨

తే॥ అలిగి పర్జన్యుఁ డొదవించు ♦ నశ్మవృష్టిఁ, జాపకట్టుగఁ బడెడు స♦స్యంబు లట్టు
లతని శరవృష్టిఁ గూలు సై♦న్యంబు లెల్ల, స్వీయఘృష్టు లిరమ్మద♦సృష్టిఁగూర్పఁ.

తే॥ అభయ మిడినాడు వనవాసు ♦ లైన మునుల
కట్లు సార్థముహూర్తకా ♦ లాంతరమున
నడఁచినాడు పదాతియై ♦ యతిరథులఁ జ
తుర్దశసహస్రసంఖ్యాయు♦తులఁ గడంగి. ౩౩౪

క॥ దూషణుఁడుఁ ద్రిమస్తకుఁడును, దోషాచరవరుఁడు ఖరుఁడుఁ ♦ దొడరిన యప్పుడా
భాషణ మావిక్రమ మా, వేషము వర్ణింపఁ గలవె ♦ వేనోళ్లైనన్. ౩౩౫

తే॥ పరిభవము గూర్చి న న్నిట్లు, ♦ పనిచినాఁడు, స్త్రీవధాశంకఁ జర్చించు♦చిత్తవృత్తి
నింక రక్కసుఁ డడు గుంచు♦నే యటంచు, దండకాటవి నిడినాడు ♦ డిండిమంబు.

తే॥ అన్నమాటకుఁ దప్పఁ డ♦ట్లాతఁ డుండ, నన్న మాటకుఁ దప్పఁబోఁ♦డతని తమ్ముఁ
డన్నిఁటను దన్నె పోలెడు♦నన్నిరంకు, శప్రతాపుని గణియింప♦శక్తి గలదె. ౩౩౭

ఆ॥ లక్ష్మణాఖ్యుఁ డతఁడు ♦ లక్షణవంతుండు, దక్షిణంపు భుజము ♦ తనకుఁ గాఁగఁ
దొడరకుండు నెట్లు ♦ దుర్జయుం డఁట వాఁడు, చాల దింక శని ని ♦ శాచరులకు.

సీ॥ మెఱుఁగుఁ దీఁగెలు ప్రాఁకు♦మేల్మి నెమ్మేని కాం, తులు వనాంతరసీమ♦దుముకులాడ
వన దేవతలఁ గూర్చు ♦ వరుస పాటలతోడి, చిఱునవ్వు చంద్రికా ♦ శ్రీ ఘటింప

బంగారు నెఱపోతఁ ♦ బరఁగు సంహననమ్ము, సంపత్తి లక్ష్మిఁ బ్ర♦సక్తి నొడువఁ
దోఁబుట్టు వను బ్రీతి♦దోఁచెంచె ననఁగ ము, ఖాస్థానిఁ జంద్రుండు♦హరువు సూపఁ
బ్రియుని కనుసన్నల మెలంగు ♦ వెనువునడల
గునువు సయ్యాటలఁ దనర్చు ♦ నునుపుచూఁపు
దనువుఁ దనసొమ్ము లన నొప్పుఁ ♦ దనువలగ్న
రాము నిల్లాలు రతనాల ♦ రాజనాలు. ౩౮౦

ఉ॥ ఆడెడునాట యచ్చరల ♦ నాడఁ దొడంగెడు బాట ముచ్చటల్
గూడెడు మాట సంగడము ♦ గూర్చెడు ముద్దుల మూఁట యాసుధా
నాడికతోడ నివ్వనము ♦ నాటనము న్వనరించు నాటకుం
డోడునె వాఁడు ముజ్జగము ♦ లొక్కటియై చెనయంగ నెంచినన్. ౩౮౧

తే॥ చూడమే మన మాచంద్రి ♦ చూడు రాణి
లక్ష్మి భారతి శచి మున్ను ♦ లాఁతివార
లెంద ఱెందఱు సుందరు ♦ లిందువదనఁ
బోలఁబో దొక్కసతియు ము ♦ ప్పొలములందు. ౩౮౨

క॥ ఆతలిరుఁబోఁడి నామము, సీత యనంజెల్లు జనకు ♦ శ్రీయుక్తమహీ
జాతము రతనం బగుట స్మ, రాతతవిలసితము వింత ♦ యాసురనాధా! ౩౮౩

తే॥ లోలనయన ప్రియుని చూడ్కి ♦ లో మెలఁగుట
యబ్బమె విచిత్ర మాతఁడ ♦ య్యతివదృష్టి
లో నిలచి యుంట మఱియు నే ♦ లోకమునను
గలరె పతిపత్ను లట్టు ల ♦ ఖండరసులు. ౩౮౪

తే॥ ధర్మదేవతలే యనఁ ♦ దగు ప్రసక్తి, కేమి లోప మపాప తా ♦ నెవనిఁగోరె
నెవనిఁ గౌఁగిఁట గదియించె♦నెల్ల జగము, లేల నాతండ కాడె య♦ధీశుఁ డధిప.

క॥ ఏ నెంచితి నానెఱి నిటు, లానెలఁతుక నిన్నుఁ గూర్ప ♦ నైన సుయోగం
బౌ నని యానరునెడ నె, ల్లైనను లోపంబు లుండ♦వా యనియు నెదన్. ౩౮౬

క॥ పీనశ్రోణిపయోధర, నానీలాలక సుజఘన ♦ నావరవదనన్
దే నుద్యమించు టొక్కఁడు, నానేరం బయ్యె నసుర ♦ నాయక తొలుతన్.

ఆ॥ చెవులు ముక్కు లిట్లు♦చెక్కి విరూపితఁ, జేసి యనిచి రింకఁ ♦ జెప్పవలెనె
యీవు నామెఁ గాంచి♦యేమయ్యెదో స్మర, రామశరవరాంత ♦రప్రసక్తి. ౩౮౮

ఆ॥ తలఁపు వోఁడమెనేనిఁ♦దరలుము కుడియడు, గత్తి యునిచి వారి ♦ నెట్టులైనఁ
బొడిచి గెలువ కొదవఁ♦బోవ దమ్మహానీయ, మర్థ మరయు మిదియు♦నాసురేంద్ర.

క॥ ఇమ్మేలు వొసఁగనేనియు, నుమ్మలికము వాయుఁ దనకు ♦ నుల్లోకులకుఁ
సమ్మతి నటు యోజింపుము, కొమ్మం గొని సౌఖ్యవార్థిఁ ♦ గ్రుమ్మరుమఖిలుఁ.

క॥ నీబల మెదిరి బలము గని, యాబన్నము గన్నవారి ♦ యాగతి గని త్రో
రాబడి పోబడియుం గని, పూబోఁడిం దెమ్ము పొమ్ము♦పురుషుఁడ వగుమీ. ౩౫౧

—♦ రావణుఁడు మంత్రాలోచన మొంటిగఁ జేయుట ♦—

మ॥ అని తెల్పం గతి నిల్పరాని తమకం ♦ బాత్మస్థితిం దేల్ప రో
మనికాయంబు ప్రహర్షణోన్నతిఁ గన ♦ న్మానిత్వమానిత్వముల్
బెనుపొందంగ నమాత్యులం బంచి యా ♦ పేరోలగం బాఁగి లోఁ
జని యోజించె గొనమ్ము దోస మెదలోఁ ♦ జగ్ప్రాప్రయు క్తంబుగన్. ౩౫౨

ఆ॥ రెండుగడెలలోఁ బ్ర♦చండులఁ దనవారిఁ. దునిమినపుడె యతని ♦ దోర్బలంబు
దలకు మీఱె నింక♦దశరథాత్మజుఁ డన్న, హరియ కాక యపరుఁ♦డనఁగ నగునె.

ఆ॥ ఐన నేమి చెడియె♦నద్దేవుఁడేని నై, కుంఠపదవి కేను ♦ గూర్చువాఁడ
నన్యుఁడేనిఁ దోలి♦యాఁపెతో జగమెల్ల, నేన యేలువాఁడ♦నింత నిజము. ౩౫౪

క॥ ఔౌ లెమ్మని యల తిమ్మనిఁ, బోలిన మది గుదురు పఱచి♦పోమె నతఁడు కుం
డాలగతి యానశాలకు, నాలోలకటాక్షభృతసు ♦ మాయుధవిభవా! ౩౫౫

ఆ॥ ఒంటి సేరి సూతు ♦ నోరి మామక పుర, దమ్ము దెమ్మనంగఁ ♦దత్క్షణమ్మ
వాఁడు గూర్చి తెచ్చె♦వరహేమమణిభూష, ణోజ్జ్వలమ్ము ఖంఖ ♦ రోచితమ్ము.

తే॥ స్వర్ణకుండలచామర ♦ ఛ్ఛత్రయుతుఁడు
వింశతిభుజుండు తేరిపై ♦ వెలసి మెఱసె
బెగ్గురులు గూడ మించుల ♦ పెనుపుతోడఁ
గొండపై మెండుకొను మొగి ♦ లండఁ బెరయు. ౩౫౬

—♦ రావణుఁడు జనస్థానమునకుఁ బ్రయాణ మగుట. ♦—

తే॥ పదితలలకొండ వాఁ డట్లు♦పరఁగి పెరిగి, కామగమనము కింకిణీ ♦ క్వణభరితము
నైన యానమ్ము నెమ్మనం♦బలరఁ జేయ, నబ్ధి తలమీఱి యావల♦నరయఁ గోరి.

చ॥ చని చని శీతమంగళర ♦ సప్రవిభాసిసరోజనీరమాఽ
వనచణతీరపుష్పవన ♦ వన్యఫలద్రుమశారి కాదిని

స్వనయుగభంగురాలిగుణ ♦ శాలికలాంచితగీత్రిలక్ష్యశో
భనభవనప్రచారముని ♦ పావనశాలల లీల లెన్నుచున్. 3౫౯

తే॥ సిద్ధచారణగంధర్వ ♦ సేవితంబు, లప్సరశ్చరితములు హం ♦ సాశ్రయంబు
లప్సరశ్చయములు కొండ♦లనుపమంబు,లుపవనంబులుఁగనియెన♦య్యుజ్జ్వలుండు.

తే॥ చందనవనంబు లగరుద్రు ♦ సంశ్రయములు
మరిచతక్కోలజాతిగు ♦ ల్మములు నక్త
మాలసుతమాలమాలికా ♦ మంజిమములు
వాని రంజల్లఁజేసె ను ♦ ద్యానరసిక! 3౬౧

శా॥ శంఖప్రస్తరవిద్రుమోత్కరకలా ♦ శాలీనముక్తాత్మభూ
కంఖాణద్యుతిరత్ననూత్నఘటనా ♦ కల్పాఢ్యసత్కాంచనో
త్పుంఖప్రేక్ష్యవిమానహర్మ్యతలసం ♦ పూర్ణోదయోచ్ఛృంఖల
ప్రేంఖద్బాలకురంగదృక్శ్రితతి సం ♦ ప్రీతిం బ్రశంసించుచున్. 3౬౨

క॥ అనుకృతగరుడుం డంబుధి, యనూపముం గాంచె ధనదు ♦ ననుజుఁ డవలఁ గ
న్గొన మునిపదము సుభద్రం, బను న్యగ్రోధము సురాంగ♦నార్చిత చరణా! 3౬౩

సీ॥ మును దంష్ట్రి యానతి ♦ మొనసి ఖగేంద్రుండు, గజకచ్ఛపగ్రాస ♦ కబళనమున
కధిరోహణ మొనర్చె ♦ నధిరోహణస్థితి, శతయోజనాయత ♦ శాఖమైన
యవ్వటశాఖయం♦దత్యుచ్ఛ్రిత యొకొండు, శాఖ నయ్యదియు వి♦శ్లథిత యగుడు
వాలఖిల్యాదులు ♦ వరతపస్వులు దాని, యాశ్రయంబున వ్రేలు ♦ టరసి నోటఁ
గొమ్మ నిఱికించుకొని తాతఁ ♦ గూర్చి వేఁడ
వారిఁ బ్రార్థించి యనిచి యి ♦ ప్పాదపలత
వార్ధి నిడు మన నాతండు ♦ వైవఁ గూలి
రచట నున్న నిషాదు ల ♦ త్యంతఖలులు. 3౬౪

క॥ ఆకరికచ్ఛపములఁ దిని, యాకలివో నాకనాథు ♦ నదలించి సురా
నీకము దోలి సుపర్ణుఁడు, శ్రీకర మమృతాస్పదంబు ♦ సేరె లతాంగీ! 3౬౫

ఆ॥ తల్లి దాస్య ముడిపెఁ ♦ దద్దయు రసఘుటిఁ, దెచ్చి కద్రుసుతుల ♦ కిచ్చి యాతఁ
డనలలోహజలమ♦హారత్నగృహముఖ్య, యంత్రములఁ దెరల్చి♦యతిరయమున.

క॥ వానవుఁడు వేఁడ వారల, యాస న్నేఁ దీర్తుఁ గడఁగి ♦ యాకలశము నీ
వాసన్ననె కొను మనుచు ను, ధీనన్నుతుఁ డనియె నట్ల ♦ దితిజుఁ డొనర్చెన్.

క॥ ఆవైన తేయకీర్తిల, తావాలము మానిజుష్ట ♦ మగ మరసి చనెన్
రావణుఁ డంబుధిపరపా, రావస్థితిరమ్య మొక్క ♦ యాశ్రమమునకున్. 3౬౬

క॥ ఆరాము బాణగతి త, త్సారూప్యము గూర్చె నన న ♦ చట వల్కజటా
ధారి మితాహారియు నగు, మారీచుం గాంచె మౌని ♦ మానితచరితా! ౩౬౮

—♦ రావణుఁడు మారీచాశ్రమమున కేగి వానిసహాయముఁ గోరుట. ♦—

తే॥ ఎనసినంతనె కని రాక్షసే ♦ శ్వరుఁ డని
యతఁడు పూజించె భయభక్తు ♦ లమర నసుర
నమితభోగ్యంబుల నమాను ♦ షముల నేర్చి
కూర్చి కూరిమిఁ గొసరుచుఁ ♦ గోమలాంగి! ౩౬౯

ఆ॥ మఱియుఁ బలికె వాఁడు ♦ మామకానుగ్రహ, హేతు వెద్ది పొసఁగె ♦ నేమివింత
లచట నందఱును సు♦ఖాంచితులే కద, యేల యిట్లు పదరి ♦ యేగుదేర. ౩౭౦

క॥ తడయ కెఱిఁగింపు మన నా, తఁడు దడఁబడ కిట్టు లనియెఁ♦దాత! యొకఁడు నా
ర్తుఁడ నైతి దాని నీ వే, ర్పడఁ గొని సవరింతు వనుచుఁ ♦ బడయం గంటిన్.

సీ॥ ఎఱుఁగుదు గాదె నీ ♦ వింతయు నాయాన, నాజనస్థానంబు ♦ నందు ఖరుఁడు
దూషణప్రముఖయో♦ధులు నంట శూర్పణ, ఖయు వారికడ మేలి♦కలన మంట
యొరపిడి సేయుచు ♦ నొడ్లఁ దాపసుల నో, రెత్తనీయక సుర ♦ లెగిచిపడక
యుంట నొదుగఁ బాఱ♦ నున్నతభుజులు వా, రధిసహాయులు గాఁగ♦నఖిలగతుల
సుఖమె చేకూరెఁ దన కట్టి ♦ సోదరులను
బలములను నేలపా ల్సేసెఁ ♦ బగతుఁ డగుచు
మునులు ప్రేరేప మానిసి ♦ మూర్ఖ దశర
థాత్మజుఁడు రాముఁ డను నాతఁ ♦ డదరిపడుచు. ౩౭౨

ఆ॥ తండ్రి త్రోల వనికిఁ ♦ దరలివచ్చెను భార్య, తోడ జీవితాశఁ ♦ దొఱఁగి వాఁడు
నాదు సోదరికి మ ♦ హాదైన్య మొనరించె, రూప మరయఁ జనవి ♦ రూపఁ జేసె.

క॥ అది కారణముగ మనవా, రెదిరిన వధియించె సత్య ♦ మే కొనెనఁట వాఁ
డదనున నాతెఱఁ గింతయు, మది నరయక త్యక్తధర్మ♦మర్మం డగుచున్. ౩౭౪

ఆ॥ ఆయకామవైరు ♦ నాక్షత్రియాధము, నావిశీలు లుబ్ధు ♦ నాయవశుని
మొఱఁగి వాని భార్య ♦ మోహనాంగినిఁ గొని, తెత్తు దాన నవసి♦తీఱు నతఁడు.

క॥ దాన సహాయుఁడ వీ వై, తేనిం దలయెత్తి కాంతు ♦ రే సురలైనన్
మానితుఁ జేయుము నాయభి, మానముఁ గాపాడి ప్రథిత ♦ మాయోపాయా!

తే॥ జాపయికమున మేటి వీర్యమున సార, దర్పమున నిన్నుఁ బోలినదనుజుఁ డున్నె
నన్నుఁ దేర్చు మాశ్రవోపనతుఁడ వగుచు, వీటిబుచ్చకు మిమ్మేలు వెడమతమున.

క॥ వింతమెకమునై తత్పతి, చెంతఁ జరింపంగ నీదు సిరిఁ గనుఁగొననై
మంతనము గరఁగ నాపెయుఁ, బంతమున న్మగనిఁ బనుచుఁబట్టుకొనంగన్. ౩౭౯

ఆ॥ అతఁడు దోడుతోడనటు దోఁడు తోడరా, నల్ల నరిగి పొలములెల్లఁ గలయఁ
జెరయుచుండు మే వి భీతమృగేక్షణఁ, దెత్తు నొంటి గదిసి తెలివి నెఱయ. ౩౮౦

క॥ చందురుని సిరిని రాహువు, చందమున న్రాము సాధ్విఁ జయ్యనఁ గొని వా
నిం దెగఁజూచెద నావల, నిందలపాలై కృశించి నెఱి దొఱఁగినచోన్. ౩౮౧

తే॥ అనుచు గొంతెమ్మకోరిక లలర ఱేఁడు, నొడువ రామకథాశ్రుతి నోటి తడి త
లంగఁ బెదవులు దడుపఁ గడంగి వెఱ్ఱి,చూపు చూచుచు వెల్లనై స్రుక్కి యతఁడు.

క॥ శవ మట్టులు గానఁగనై, యవయవములు వడఁక నిట్టు లనెఁ గరములు మో
డ్చి వినీతుఁ డగుచుఁ దోన, య్యవినీతుని వలనుపడిన యంతలు దేర్పన్. ౩౮౩

—మారీచుఁడు రావణునకు హితములు చెప్పుట.—

క॥ ఏ నెఱిఁగించెద నీ మే, లానయమున నాదు మేలు నారసి విన నా
దేనిం దీన నపాయము, వో నిచ్చ లనూనసుఖము వొరయును నిన్నున్. ౩౮౪

తే॥ ఎందునేనియు దొరకుదు రేలువాని, కిచ్చకము దోఁప వచియింప నెంచువారు
పథ్యమును హితమును నైన పలుకు వలుకు,వాఁడు లేఁడదియాలించువాఁడు లేఁడు.

తే॥ నిజముగా నీ వెఱుంగవు నియతసత్త్వు, రాము సద్గుణనిరతుఁ బరాక్రమాఢ్యు
నింద్రవరుణోపము నొకొండ్లకెఱుకగలదె,చపలుల కయుక్తచారసంచారులకును.

తే॥ కలదె శుభ మని యింక రక్కసుల కెందుఁ
గుపితుఁడై రాముఁ డెనసి సంక్షోచ మెడలి
లోక మపగతరాక్షస లోకముగ నొ
నర్తు నని పూని నిలఁబడ ననిచె నేని. ౩౮౭

ఆ॥ నీకు నాకు బ్రదుకు నెఱి యున్నె యిమ్మెయి, సీతఁ గాళరాత్రిఁ జెనయఁ దలఁప
లంక పాడు వడదె లాఁతివారలు నవ్వ, దైత్యయువతు లెల్లఁ దల్లడిల్ల. ౩౮౮

తే॥ కామచారి దుశ్శీలుఁ డు ద్రెక్కుఁడు పాప
మంత్రితుఁడు నగు నినుబోఁటి మండలంబుఁ

జెఱచుఁ దాఁ జెడు నిం కెద్ది ♦ చెడక యుండు
నభిజనము మున్నె చెడిపోవు ♦ నతని కతన॥ ౩౮౯

సీ॥ తనుఁ దండ్రి వెడలింపఁ ♦ దరలినవాఁడు గాఁ, డపగతమన్యుఁడుఁ ♦ డనఁగరాదు
లోపంబు దుశ్శీల ♦ లోలత కులదూష, కతయు నాతనియందుఁ ♦ గలుగఁబోవు
హితము పథ్యము గాని ♦ యేపల్కు బలుకఁబోఁ, డే భూతమున కేని ♦ నెగ్గుదలఁపఁ
డజితేంద్రియత్వం బ ♦ హంకృతి కార్కశ్య, మవ్వాని పే రెత్తు ♦ నచటు సోరవు
రూపు గైకొన్న ధర్మువు ♦ రూపధేయ, శాలి యభిరూపుఁ డధిగత ♦ సత్త్వుఁ డట్టి
రాము నెటు వింటి వే మంటి ♦ రాక్షసేంద్ర, మాటవో బాఱెడలిననగు ♦ బాటుగాదె.

ఉ॥ సత్యపరాక్రముండు నెఱ ♦ సాధువు ధర్మరతుండు యోగసం
ప్రత్యయశాలి సర్వహిత ♦ భావనుఁ డింద్రనిభుండు దుష్టభూ
తాత్యయకారి కాతరజ ♦ నావనుఁ డేలఁగఁ జాలు రాముఁడే
నిత్యవిభూతిమై నిఖిల ♦ నేతృత పైఁ దలఁ పూనెనేనియున్. ౩౯౧

తే॥ తండ్రి! యెట్లు హరింతు వా ♦ తపనుని ప్రభ, స్వీయతేజోభిరక్షిత ♦ శ్రీవిలాసఁ
దలిరుఁబోఁడి విదేహభూ ♦ తనయ యనుచు, నెఱిఁగి యేదుష్టుఁ డని చెని ♦ న్నెడరు పఱుప.

తే॥ ఎవఁడు నిద్రించు నీతల ♦ యెడయ మోదెఁ, గాలఫణి నోట నెవఁడు నీ ♦ వ్రేలిఁ జొనిపె
నతఁడె శత్రుం డతండె దే ♦ వారికులము, శృంగ మెడలింపఁ దలఁచిన ♦ చేటుకాఁడు.

తే॥ శుద్ధవంశాగ్రకరము తే ♦ జోమదంబు, దోర్విషాణంబు యుద్ధసం ♦ ధుక్షితంబు
రామ గంధగజంబుపై ♦ రాణ నెఱపఁ, బోకుమది చెలరేగినఁ ♦ బొలియఁ జేయు.

క॥ ఆసింగము మేల్కొలుపకు, మాసురమృగహరము శితశ ♦ రాసినఖరదం
ష్ట్రాసదృశచేష్టితం బది, కేసరితరుణప్రకార ♦ కీర్త్యము వింటే! ౩౯౫

సీ॥ ఇషుకీల మధికార్ము ♦ కేంధనాకృష్య మా, రామాగ్నిలోఁ జొచ్చి ♦ రాఁ దలంతె
కోరిక ల్లేకున్నఁ ♦ గోదండధరరాఘు, వాస్యంబు సేరఁగా ♦ నరుగు మింక
బాడబజ్వాలతోఁ ♦ బరఁగు కాకుత్థ్సను, తార్ణవం బీద నీ ♦ కనువుగలదె
మించుఁ గాంచి భ్రమించి ♦ మేకొనె దేమొ య్యె, త్స్వాకాభ్రమశనులఁ ♦ గ్రమ్ముఁజుమ్ము
వహ్నిశిఖ నరసింహుఁ డ ♦ వ్వాని వనిత, మిత్తి జిహ్వయ నీ వేమి ♦ మెయిఁ గొనంగఁ
దలఁచితో యనపాయిని ♦ తత్పురుషున, కనెడు వింత నీ చెవి యింత ♦ యరయ దధిప.

ఆ॥ బ్రదుకఁ దలఁచి తేనిఁ ♦ బదరకు మింతలు, సచివు లాప్తు లింటి ♦ జాడవారు
నేమి నోడువువారో ♦ యెఱిఁగించి యారయు, మవల వలయుకర్మ ♦ మందఁగలవు.

ఆ॥ చెనుగు కర్జ మూని ♦ చేరె దాతని మొఱం, గెద నటంచు నున్న♦కీ లెఱుఁగవు
సిద్ధ మింత నీదు ♦ జీవితాంతమునకుఁ, గాని రాము నెదిరి♦కలియఁబడవు. ౩౯౮

క॥ నోనాడుటగా దిటు ని, న్నే నెఱిఁగింతు విను మెంత ♦ తెగిచిపడి ఫలం
బే నెఱిఁ గంటినో రాముని, తో నెదిరింపఁ గని మదము ♦ తోఁ జల మెడలన్.

మ॥ మొగిలో కాటుకకొండయో యనఁగ నై ♦ ము న్నేఁ గిరీటంబు మే
ల్నగ లాకుండలము ల్వెలుంగఁ బరిఘా ♦ నద్ధైకహస్తుండనై
పగ లేకే పగలే మునిప్రవరుల ♦ న్బాధింప నవ్వారిలో
మొగకాఁ డక్కౌశికాత్మజుండు చని వా ♦ జ్మాలంబు డం బొప్పఁగన్. ౪౦౦

తే॥ దశరథునిఁ గాంచి నీసుతు♦దత్తు మాస, వనము వనమునఁ గాపాడ♦ననుపు మనిన
నేను బఱతెంతు విఘ్నంబు♦లెడలఁ జేయ, నేల పసికూన లను నృపు♦జాల మరసి,

క॥ నీసాటి లేరు దివిజుల, కే సాయపడంగ నైతి ♦ వెఱుఁగుదు నైనన్
వేసారి వేఁడవచ్చితి, నో సాకేతాధిపా మ ♦ హోద్యమ మరయన్. ౪౦౨

క॥ ఆ రాక్షసులం గెడపఁగ, శ్రీరాముఁడు దక్క నొల్లు ♦ చేడ్పడుదురు నీ
గారాము దలఁప కొనఁగుము, నారాముఁడె యనెడు నెఱి గ♦నం గను మింకన్.

తే॥ నేను గొంపోదు శుభ మగు ♦ నీ కటంచుఁ
దఱిమి ముని వల్క యోజించి ♦ తద్దఁ బనిచెఁ
దమ్ముఁడును దోఁడుగా రఘూ ♦ త్తంసు నతఁడు
వారిఁ దొడితెచ్చి తో నని ♦ వార్యుఁ డగుచు. ౪౦౪

క॥ క్రతు వారంభింపఁగ నే, నతిదర్పోద్ధతుఁడ నగుచు ♦ నది మాయింపన్
జతన మొయిఁబరిచరులఁ గొని, యతిబలుఁడు సుబాహుతోడ♦ నరిగితిఁ బెలుచన్.

మ॥ ధనువుం ద్రిప్పుచు శ్రీ రహింప నవజా ♦ తవ్యంజనుం డబ్జప
త్రనిభాక్షుండు సువర్ణదామపరిణ ♦ ద్ధపోల్లసచ్చూచుఁ డు
త్కనఁ దేజంబున నెక్కుఁ డీతఁ డన న ♦ కోక్కన న్వెలింగించు చి
ద్ఘనుని న్రామునిఁ గంటి బాలశశిసం ♦ కాశు న్మహోల్లాసునిన్. ౪౦౬

క॥ చూతము పోతమె కద యని, యాతతబలు లెక్కసేయ ♦ కరిగి క్రతుశ్రీ
కాతంక మొదవఁ జేసితి, నాతఱి వేదిపయి నశుచి ♦ యనఁ దగు వృష్టిన్.

తే॥ అగ్నిబాణంబున సుబాహు ♦ నంటఁ గాల్చి
యొక్క మొగిఁ దక్కువారల ♦ యుక్కడంచి

యేల ననుఁ గూలనైచెనో ♦ యెఱుకపడదు
సందఱ్రిమున గాలితూఁపున ♦ సవిత్రుకులుఁడు. ౪౦౮

ఆ॥ తడవు మూర్ఛ మునిఁగి♦తద్దయుఁ దేఱె ది, గ్భ్రాంతి యెట్లొ వీడ♦గతియు గాంచి
లంకఁ జేరఁ గంటి ♦ లాఁతులు నవ్వ నీ, బ్రిదుకు గలిగె ననెడు ♦ భావమునను.

క॥ అకృతాస్త్రుఁడు రామునిచే, నికార మానాఁడు గన్న ♦ నెఱి యెన్నక దం
డకసీమ నున్నతఱి న, య్యకలంకుని జూడ లరయ ♦ నరిగితి మఱలన్. ౪౧౦

తే॥ చెట్ట లిరువురు రక్కసు ♦ ల్చేరిరాఁగ, దారి తల నున్నవారి నే ♦ తాపసులనొ
మారిమసఁగి మెసంగుచు♦మదముముదము,మిగులఁ దఱిసితి నచ్చోటు♦మృగకలనల.

క॥ పెనుకోఱలు బలుగొమ్ములు, ఘనకాయము లొప్పఁ దీక్ష్ణ ♦ గతి నమ్మాంసా
దనలక్షణ మెడయక త, మ్మనువర్తింపంగ నైన ♦ యామార్గమునన్. ౪౧౨

తే॥ తాపసుఁడు నియతాహార ♦ తత్పరుండు, ధర్మచారి సమస్తభూ ♦ తప్రచార
నిరతసంచారుఁ డురుయోగ♦నిష్ఠుఁడు నఁగు,నతని జాయానుజసమేతు♦నజితుఁగాంచి.

క॥ నెఱి పెడ నియతికతన ని, త్తఱిఁ దెరలఁడె వైరమిాఁగఁ ♦ దగు నను ధృతి నే
డ్తెఱ నెఱయఁ బెరయఁగసక్ర,మ్మఱమలసి తెయనుచుఁగినుక♦మార్పడు మదితోన్.

తే॥ మూఁడు తూఁపులు సంధించి ♦ ముట్టవిడువ, రెండు వారలఁదోడ్తోనె♦గండడంచె
నొకటి దొల్లిఁటియట్లు న♦న్నుదధి వైచె, నెద్ది మూలమొ కాకున్న♦నేటి నెనరొ.

ఆ॥ సిగ్గుపాటుఁ విసుపు ♦ చేడ్పాటుఁ దను ముంపఁ, గూడ దింక నిట్టి ♦ కూళతన మ
టంచుఁ దపసి నైన ♦ మాహితవృత్తి ని, ట్లుంటి నింటి వంక♦నోజ తలఁగ. ౪౧౬

మ॥ తరుషండంబులఁ గొండలం గుహల ను ♦ ద్దాముండు రాముండు దా
శరచాపంబులు దాల్చి నిల్చు నెఱి ని ♦ చ్చ ల్దోఁచు స్వప్నాదులం
దరవిందాక్షుఁడుఁ దాపసాకృతియు నై ♦ యాతండె చూపట్టు నం
తరమం దంతకుభాతి నెల్లజగముం ♦ దాద్రూప్యముం బొందెడిన్. ౪౧౭

తే॥ ఉలికిపడుచుందు రాదియై♦యొప్పు నామ,పదము చెవిసోఁక రామవి♦భ్రాంతిగదుర
రత్నరథరణరాజ్యరా ♦ ష్ట్రిప్రభృతులు, రావణ మదంతరంగవి♦ద్రావణములు.

ఉ॥ కావున నామెఱింగిన ప్ర ♦ కారమున న్వచియించినాడ నీ
చేవఁ దలంచి యెమ్మెయిని ♦ జేరెదొ తాల్మి వహించెదో యిఁకం
బోవఁగఁజాల రాముఁ గనఁ ♦ బున్నెము నీ కగు నన్ను వీడు మా
చావునకన్న మేలు గనఁ ♦ జాలనె తద్వ్రతనిష్ఠ నున్నచోన్. ౪౧౯

క॥ అలిగిన బలినముచులు నన, దల యీ వే ననఁగ నెంత ♦ దైత్యేశ్వర! నీ
పలికిన యది కాదే యతఁ, డలఁతి ఖరాదుల వధించె।నను నన్నుడియున్. ౪౨౦

తే॥ చెట్టపనులకుఁ దొడరి నీ♦చెలియ లరిగి, పడసె నవ్వారి రాపాడి ♦ పరిభవంబు
మూల మదిగాఁగ మడిసిరి♦మూల నున్న, యాఖరాదులుఁ దనదు త♦ప్పరయవలదె.

క॥ నేరముపొనర్చి యొడ్డదె, నేర మనుచు నటుమఁ జూడ ♦ నేర్చినవాఁడే
పో రాముఁడు సెలరేగిన, గారవ మునుఁటును భరింపఁ♦గా వసురేంద్రా. ౪౨౧

చ॥ ఒనరిక నున్న స్త్రీయగణ ♦ మోర్వఁగఁ జాలమి యాత్మసౌఖ్యఁపుం
బనిగొని యుండరామియును ♦ బన్నము లన్నియు లంకపాలివై
పనుపడ వీఁడబోలమియు ♦ భావమునం గనుపట్టనేని న
న్నన కటఁబోయి యాకృతికి ♦ నా జతనం బొనరింపు మొక్కఁటన్. ౪౨౩

ఆ॥ నేను రాముఁ జూచి ♦ నినుఁ జూడ నాయాస, లేల నాదు జాడ ♦ లీవు గనవు
పొమ్ము తలఁచి నంత♦పూని చేసెదువానిఁ, బొరువు పీడ గూడఁ♦బొదువవలెనె.

తే॥ ఆతనిది తప్పని యొకింత♦యనఁగఁ బోల
దడరి పైఁబడ దలఁకి తా ♦ విడువఁబోఁడు
మాయలును మంత్రములు రాము ♦ చాయఁ గనవు
మరలి మెయిమెయి నిలు గాంచ ♦ మలయు టరిది. ౪౨౫

క॥ ము ప్పరసి యేను దెలిపితిఁ, ద ప్పన కటు నీదు హితము ♦ దవిలిన మదితో
నిప్పలుకు గొని మెలంగిన, నెప్పటి సుఖవార్ధి తెరల ♦ నెనసెద వధిపా! ౪౨౬

మ॥ అనుచుం బథ్యము తథ్యము న్నెఱియు నె ♦ య్యంబొప్ప బోధించు నా
తని పల్కుల్చెవి నాటవయ్యె నిజవి ♦ ధ్వంసాప్తికిం గాలచో
దన కై కోలునఁ బోవు రోగి మది వై ♦ ద్యప్రోక్తభైషజ్యముం
గొనునే వ్యత్యయముం బొసర్చుగతి కె ♦ క్కుంగాక శైలాత్మజా! ౪౨౭

చ॥ అనియెను వానిఁ గాంచి దను ♦ జాధిపుఁ డీ వని యేగుదేర ని
య్యనువునఁ దప్పఁ బల్క నగు ♦ నా నినుబోఁటి మొఱంగి మామకే
చ్ఛను దెరలింపనేర్చునె ప్ర ♦ శంసకుఁ గూర్చునకాని తేఁడు వ
ట్టది తలఁగింప నొక్కనికిఁ ♦ దావల మానె తలంప వింతయున్. ౪౨౮

— ♦ రావణుఁడు మారీచుని గోపించి పలుకుట. ♦ —

చ॥ మనుజుఁడు పాపశీలుఁ డటు ♦ మూర్ఖతముం బినతల్లి మాటకై
వనమున కేఁగుదెంచె నిజ ♦ వర్గము రాజ్యము వీడి యంతమా
త్రిన చన కస్మదాశ్రయము ♦ దారుణమౌ నటి కాఖరాములం
దునిమె నిజాప్తులం గడఁక ♦ దోషిని వానిఁ జెలంగ నిత్తునే. ౪౨౯

ఆ॥ వాని భార్యఁ దెచ్చి ♦ వఱలింతు లంకలో, నునిచి యెట్లు నిదియ ♦ యొలయు బాట
నీవిభీషికలకు ♦ నేఁ దలంగెడువాఁడఁ, గా నటన్న మాట ♦ గానవాక్కు.

క॥ నిను దోషము గుణమును గని, వినిర్ణయము సేయు మన్న ♦ విధ మే యే మం
చని యె దపాయ ముపాయం, బని యనివార్యముగఁ గార్య ♦ మంత లరయుదే.

ఉ॥ చేతులు మోడ్చి రాజుకడఁ ♦ జిన్నలఁ బెద్దలఁ గాంచి శుద్ధమౌ
చేతమున న్మృదూక్తి కృతి ♦ చెల్లఁగఁ బొల్లుగఁ బోని మాటఁ దా
నాతతభక్తి నాడఁదగు ♦ నాదట నానతిమై మెలంగ నాఁ
గాతరుఁ జేయఁ జూచునెటి ♦ గా దన కిట్లు గడింపఁ జెల్లునే. ౪౩౧

ఆ॥ అగ్ని వేఁడిమియు బి ♦ డౌజు విక్రమమును, సోము సౌమ్యత రవి ♦ సుతుని దండ
శక్తి పాశధరు ప్ర ♦ సాదవిశేషంబుఁ, దాల్చు నధిపుఁ డెపుడు ♦ దైవతారి! ౩౪౨

క॥ కావున నవిమానార్హులు, భూవల్లభు లెందు లోక ♦ పూజ్యులు గారే
నీ విట్టులాడఁ దగునే, కావరమున ధర్మ్మ మరసి ♦ కాని తెరువునన్. ౪౩౪

క॥ ఇంటికి వచ్చితి నని యి, ట్లంట దురాత్మతయ కాదె ♦ యీయెం బోయెన్
గంటకము వీడి దుర్గతి, కంటక మెలపొందు మతిన ♦ యము గను మింకన్.

శా॥ నాకర్జం బిటు చక్కఁ జేయునెటి నె ♦ య్యం బొప్ప నీ వొప్పినన్
నీ కర్పించెద నర్ధరాజ్య మెపుడు ♦ న్నీవాఁడనై యుండెదన్
లేకున్నం బొలియింతు నిప్డె ప్రదరా ♦ లీఢాగ్నినిర్దగ్ధుగాఁ
గైకొ మ్మేయది మేలు కీ డరసిన ♦ న్గాన్పించునో మించుగన్. ౪౩౬

తే॥ యుద్ధమునఁ బోని పద్ధతి ♦ నోటమి యని, లేక వారలఁ జెరలింప ♦ లీల మెయిన
వఱలి లీలావతిం గొని ♦ వత్తు నవలఁ, జూచుకొందము పోనరెడు ♦ సూచనముల.

క॥ తప్పదు నీ కన నెటులు, న్మాప్పే సమకూరె నైన ♦ మున్నాడి పటం
బొప్పం జెప్పెద నని వాఁ, డప్పిశితాశనునితోడ ♦ ననె నిట్లు సఖీ! ౪౩౮

—♦ మారీచుని చిగురుమాటలు ♦—

సీ॥ ఎక్కించె నెవ్వఁడో ♦ యీపాపకృత్యంబు, దవిలి చిత్తంబునఁ ♦ దలఁగకుండఁ
దిరుగదు కాలంబు ♦ దీటె నింతటితోన, నిన్ననఁ బనియేమి ♦ నీదు మిత్తి
యాపె యయ్యెను మంత్రి ♦ హతకులు వధ్యులు, త్పథునిన్ను మరలించు ♦ పాటుగొనరు
రాజుచే ధర్మ మ♦ర్థము కామము యశమ్ము, నందఁగాంతు రమాత్యు♦లట్లు ప్రజలు

మంచి వడయుదు రటుగాక ♦ మడియు వార
లతనితో మందయంత్రక ♦ మయిన రథము
తురగములు రథితోఁగూడఁ ♦ దునిసి నట్టు
లడరి దుస్తంత్ర మను గహ ♦ నాంతరమున. ౪౩౯

క॥ ప్రతికూలుం డవినీతుం, డతితీక్ష్ణుం డైన రాజ ♦ నర్హుఁడు ప్రజలుం
గతిసెడుదు రతనికతన ని, హతుఁ డగు నవ్వాఁడుఁ గడఁగి♦యాయతి యెడయన్

తే॥ నక్క ప్రోఁపున మేఁక లెం♦దాఁక బ్రదుకు, నట్టులన రాదె దుష్టుఁడౌ♦నధిపుఁగొలుచు
వారి జీవిత మింతకు వచ్చిపడె న! నర్థ మిమ్మెయి నీదు స్నే ♦ హంబుకతన.

తే॥ కాకతాళీయ మిది యయ్యెఁ ♦ గాని మున్నె
నిన్నుఁ జంపన తోఁచె న♦ స్త్రీలవణ్టుఁ
డాపెయును యోగమాయయే ♦ యంట విరించి
వేఁడె నంట దివ్యముని తెల్ప ♦ వింటి నిట్లు ౪౪౦

క॥ నీనాచేష్టల కనియే, యే నింతలు వగవ బంధు ♦ హితసుతముఖ్య
శ్రీనాశనమున కడలెద, నానెఱి విని కులముఁ బ్రోచు ♦ నయముం గనుమీ.

క॥ రఘునందను భజియించిన, నఘసంచయ మడఁగు సౌఖ్య ♦ మందెదు విజ్ఞా
నఘనుఁడ వయ్యెదు స్వీయకు, లఘుస్మరత వాయు నిది త♦లంపు మెడఁదలోన్.

మ॥ అనిన న్నన్ను వధింపఁగాఁ బొడమి వాఁ ♦ డర్థక్రియ న్వ్యర్థతం
గనునే విష్ణుఁ డధీశుఁ డింద్రముఖులుం ♦ గంజోద్భవుండున్ ఘటిం
చిన సూ డెంచి చలించెనేని వినుమీ ♦ శీఘ్రంబె యుష్మన్మన నె
మ్మనము న్గట్టి పొనర్చి యయ్యెడకు నే ♦ మం బొప్ప నేఁ బోయెదన్. ౪౪౧

ఆ॥ హరియయేని ముక్తిఁ ♦ బెరయుదుఁ గాకున్న, నవనిజాతఁ దెచ్చి ♦ యఖిలసౌఖ్య
కలన లందఁగాంతుఁ♦గాదన్న నసికి ని, న్నిపుడె బలి యొసఁగుదు ♦ నింత నిజము.

ఆ॥ ఏల చెడెదు రాము ♦ నెడయించి నిను ముట్టఁ
గదియఁ గూక లిడుము ♦ త్మ్మాజ లక్ష్మ

ణా యటంచు దాన ♦ నాతండుఁ దెరల నే
సీతఁ దెత్తు నొంటిఁ ♦ జిక్కఁ బెరసి. ౪౪౭

క॥ ఆవల నెందేనిం జను, మీావలనున మేలు గాంచి ♦ యేలించెద ని
న్నావంతయేనిఁ గొఱ తే, దీవంత దొలంప సుంత ♦ యీావటు గనుమీా! ౪౪౮

మ॥ అను నమ్మాటకు వీనిచేఁ దెగిన నే ♦ మాఁ బాపి మూర్ఖుండు చ
చ్చునకా కావల రాము బాఱిఁ బడి నేఁ ♦ జూపట్టెదం దొల్త శ్రీ
ఘను కల్యాణకటాక్షవీక్షణము లు ♦ త్క్రాంతు న్నను న్మూతభా
వనునింగాఁ బొనరించుఁగాత మని ని ♦ ర్వాణేచ్ఛ వెంపొందఁగన్. ౪౪౯

క॥ లేలెమ్ము రావణా! యటు, లా లెమ్మని తరలు వెంచి ♦ యాతఁ డతని గా
ఢాలింగితుఁగాఁ బొదివి స, మాలీఢుం జేసె రథము ♦ నం దభిరూపా! ౪౫౦

తే॥ వెఱచితివి త్రోవఁ దప్పితి ♦ వీరుఁ డనఁగఁ
బరఁగియును ద్రిప్పకొంటి వి ♦ ప్పటికి మఱల
ననఁ గడంగెద మారీచ! ♦ యనుచు నిన్ను
ననుచు ప్రేముడి నీదెస ♦ నినుచు వేడ్క. ౪౫౧

క॥ నాకర్ణము సాధింపుము, నాకసదు ద్దెరల ననుచు ♦ నవ్యవచశ్శ్రీ
ప్రాకట్య మతనిఁ దేర్పఁగ, నాకసఁపుం గతి రఘూత్త ♦ మాశ్రమ మెనసెన్.

—♦ సీతారామ సంవాదము. ♦—

ఉ॥ అంతకు మున్నె రాఘవుఁ డ ♦ నంతవిలాసుఁడు సీతతోడ నే
కాంతమున న్జెలంగుతఱి ♦ నంగనరో చనుదెంచువాఁడు దే
వాంతకుఁ డల్లరావణుఁ డ ♦ హంయువు వాని మొఱంగ వహ్ని తే
జోంతరితాత్మత న్నిలువు ♦ మాకృతిఁ జాయ స్వకీయ కూర్పఁగన్. ౪౫౩

ఆ॥ మాయదారి రూపు ♦ మలసి లంకకుఁ జని, యుండు మవలఁ గర్జ♦మొప్పఁ దీర్చి
వత్సరాంతమున భ♦వదోగ్యగముం గను, వాఁడ సురలు మునులు♦వచ్చికొలువ.

ఆ॥ అనిన వల్లె యనుచు ♦ నద్దేవు నాదేశ, మున మెలంగఁ గాంచి♦మొనసి యుండె
దేవి! చిత్రకలన ♦ దిటవు మేకొన జగ, చ్చిత్రితాత్మరూప ♦ చిహ్న మెలయ.

క॥ అని భవుఁ డభవుఁడు వినిచిన, విని వేడ్క భవాని యవలి ♦ వృత్తాంతము నె
మ్మనము మననమ్మునకుఁ దార్కొనఁజేయఁగఁ గోర్కి నేటు♦కొనఁగోరుటయున్.

శా॥ స్వారాజ్యప్రతిభాసమానమహిత ♦ ప్రస్తావనానంతలీ
లారాజత్ప్రతిభాఽసమానవిజయో ♦ ల్లాసాఢ్య సంపోషణో
దారత్వాంచితసర్వభూతనిజత ♦ త్త్వప్రాపణశ్రీపద
పారిరంభోచితపావనాకృతికలా ♦ ప్రాగ్భారసంభావనా? ౨౫౭

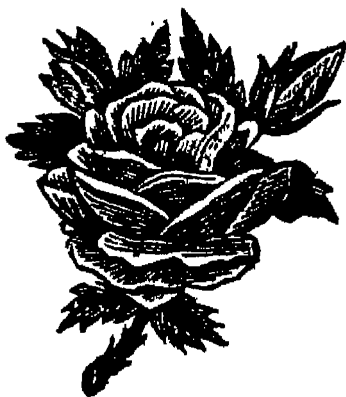
క॥ అసదృశవిభవమహోజ్జ్వల, మసారముఖసకలవర్ణ ♦ మానితనిత్యో
ల్లసనచణశుద్ధకాంతి, ప్రసారణా? యోగివర్య ♦ భావనశరణా! ౨౫౮

వనమయూరము.

భావజవిధానవిని ♦ పాతనసమర్థ, శ్రీవిలసితాత్మపద ♦ చింతనవిశేషా!
సేవకజనాదరణ ♦ శీలసదయోద్య, ద్భావుకకటాక్షపద♦భాసురవిభూషా! ౨౫౯

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబునం ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీరామకథామృతము

అరణ్యకాండము.

———o———

తృతీయాశ్వాసము.

———o———

కుసుమమంజరీమహి
తాకాశవికాసవిలసి ♦ తామేయగుణా
స్తోకకలాశ్లోకిత సు
శ్లోకచరిత్ర ప్రకార! సూత్రాధారా! ౧

ఆ॥ అవధరింపు మగజ ♦ యమ్మాయి వేడినఁ, జెప్పఁ దొడఁగెఁ జంద్ర ♦ శేఖరుండు
వినుము వన్నెలాఁడి ♦ విష్ణుమాయావిలా, సంబు సంబరంబు ♦ సంతరింప. ౨

క॥ ఆవలనున నునుబూవులఁ, బూవుంబోఁడి చిదుమంగఁ ♦ బూని రసికతా
ప్రావీణ్యము తనులతికా, శ్రీవిలసిత మిరవు వెలయఁ ♦ జేయుచునుండెన్. ౩

—♦ మాయలేడి సీతకుఁ గన్పడుట ♦—

ఉ॥ బంగరుమేని డంబరము ♦ పజ్జను నీలపుఁజూడిక్క యొప్పిదం
బుం గరువంపుఁ జెద్దముల ♦ ప్రోఁపును బ్రాపును గోరు రిక్కసం
చుం గమకించు మొక్కలపుఁ ♦ జుక్కలు చందురు బొట్టుతోఁడి చా
యం గొమరారు బొజ్జనెఱి ♦ యం గనుపట్టెఁ గురంగ మయ్యెడన్. ౪

సీ॥ పసిడికట్టడముపైఁ♦బరఁగు మానికములై, తనువిశేషము లొంటఁ ♦ దళుకు లీనఁ
బొదరు పూరెమ్మలఁ♦బొదలు రోలంబాళు, లగుచు నీల పుఁజూపు♦లందగింపఁ
జివురుమోవులఁ గేలి♦సేయఁ దోచిన హిత, శ్యామిక పెదవుల♦చక్కి నెఱయ
నీలోత్పలచ్ఛాయ♦నెఱిగాంచు వీను లా, కసము శబ్దాసక్తి♦గతి వచింప
మొలకవైదూర్యములు గోరి ♦ సెలు సెలంగి
మంటికిని మింటికిని దార్లు ♦ మలయఁజేయ
మొనసెఁ బచ్చల రుచులకై ♦ మోరసాచు
కథకుఁ బచ్చిక లంటుచు ♦ గడుసుమెకము. ౫

ఉ॥ చెంగటిపూపొద ల్దఱియఁ ♦ జేరి తటాలున దాఁటునంతలో
ముంగిటఁ దోఁచుఁ జక్కఁ గన ♦ ముట్టున శంకఁ దలంగు రాకపో
కం గననీని చెల్లటము ♦ గన్పడఁ గ్రోల్లుఱుకుం గడింది మా
యం గమకించు నమ్మృగ మి ♦ లాత్మజ చిత్తగతి న్మొఱంగఁగన్. ౬

ఆ॥ కన్ను లొక్క వైపు ♦ గా లొక్క వైపు మే, త్తెలివి తేట లొఱు పు ♦ దీర్ఘతయును
నొక్క వైపు గాఁగ♦నోడ కాటాడెన, మ్మెకము మరుని సిడము♦మకరమట్లు. ౭

చ॥ చివురులవంక ముట్టె యిడు♦జిహ్వక కెంపునఁ గూడ వాని పెం
పవియఁగఁజేయు నవ్వగ బ ♦ యల్పడఁ బూపొదరిండ్లు సొచ్చు న
వ్వువులును మేని చుక్కలకుఁ ♦ బోలని కైతవ మెంచి వాని వ
స్తువితతి జూఱవుచ్చు నెఱ ♦ చోద్యము నొక్కన నమ్మృగ మ్మొగిన్. ౮

మ॥ మృగయూథమ్ములఁ జేరఁబోవు నవె యి ♦ మ్మేలమ్ము వీక్షించి నా
వ్వఁగ భక్షింపఁదలంపకే తెరలు భా ♦ వాచ్ఛాదనావాప్తికై
తెగి పాఱుం బఱతెంచు నొంటఁ దనుసం ♦ దీప్తుల్వనంబెల్లఁ గ్ర
మ్మఁగ మాయామృగ మిల్లటంబయిన నే ♦ మం బొడ్లకుం దోఁపఁగన్. ౯

ఆ॥ అడవి నుంట నెఱుఁగ ♦ దటఁ రత్నమయమృగం
బచటఁ గాంచెనఁట ప ♦ రార్థ్య మంచు
నెంచెనటఁ మృగాక్షి ♦ యేలదే త న్నని
వాని చెయిద మెచ్చె ♦ వనరుహాక్షి! ౧౦

ఆ॥ మాయకాండ్ర జగము ♦ మాయలో ముంచి యా
డించువాని కొమ క ♦ డింది మాయ
లాని మరునిఁ గన్న ♦ మానిని యయ్యోగ
మాయ యొకని మాయ ♦ మఱువుపడునె. ౧౧

—♦ సీత మాయామృగముం గాంచి రామలక్ష్మణులం బిలుచుట. ♦—

మ॥ పిలిచెం బూవులు గోయుచే మఱచి సం ♦ స్ఫీతప్రకాశంబు చె
న్నొలయన్ స్మేరదృగాఢ్యయై తలఁపు లు ♦ ద్యోగంబు సామగ్రి యా
దల నిల్వం దమకించి వల్లభుని వా ♦ త్సల్యంబు పెంపార న
వ్వల సౌమిత్రిని రండు కాంచుఁ డిదె స ♦ ర్వస్వం బటం చాదృతిన్. ౧౨

క॥ అను నంతలోనె పెరసిరి, ధనుర్ధరు ల్వారు సీత ♦ తాత్పర్యముతో
ననిచిన వ్యగ్రత కనువ, ర్తినియై నిజచిత్తవృత్తి ♦ ప్రేరేపింపన్. ౧౩

—♦ లక్ష్మణుండు మృగమును రాక్షసమాయగా నిరూపించుట. ♦—

ఆ॥ వచ్చి దాని స్వర్ణ ♦ వర్ణంబు ప్రమదియు, సుందరాకృతియును ♦ జూచి పలుకు
రాణ నెఱయఁ బలికె ♦ రామునితోడ ని, ట్లనుచు లక్ష్మణుం డ ♦ హార్యతనయ!

ఉ॥ మోసమ కాక యిమ్మెయిని ♦ మోహనమౌ హరిణం బొకం డిలన్
భాసిల దిందుమండలము ♦ పట్టుననే మొకొ రత్నకాంచన
శ్రీసముపాత్తగాత్ర మిది ♦ చేరకమున్నె యెఱుంగ నయ్యెడున్
మోసల నున్న దేశముల ♦ ముంపఁగ నౌ నిజకాంతిసంపదన్. ౧౪

తే॥ అన్న! మారీచుఁడే యితం ♦ డరయ మింక
వంక యిడి యేమితలఁపున ♦ వచ్చినాఁడొ
మున్ను దన పొలముల యివి ♦ మునులపాలి
శక్తియై వీఁడు నెఱపు సం ♦ చారమునను. ౧౫

ఉ॥ ఎందఱు వేఁటకై పెరసి ♦ యేలిక లీమటుమాయకానిచే
మ్రందిరొ వీనినోటఁ బడి ♦ మానులికెంద ఱొడల్లు బాసిరో
మందలమారి తార్క్యానియె ♦ మానసము ల్గలగింప మేనితోఁ
బోం దెడఁబాపఁ గాని విడఁ ♦ బోవఁడ యివ్వెడరూపు లన్నియున్. ౧౬

తే॥ అనుచు నున్నది యున్నట్టు ♦ లను సుమిత్ర
కొడుకు పలుకుఁబడుల నాఁగి ♦ కువలయాక్షి
నాథ యిమ్మెయి మెకము గ ♦ నంగరాదు
నాదు చిత్తమ్ము దీనిఁ బె ♦ నంగి విడదు. ౧౭

—♦ సీత రాముని మృగార్థమై ప్రార్థించుట. ♦—

ఉ॥ పుట్టువు లెన్ని లే విలను ♦ బూర్ణశశాంకనిభమ్ము దీని మే
ల్పుట్టున కేది కారణము ♦ పున్నెపుఁ దేశము కాల మిట్టి శ్రీ

లుట్టిపడంగఁ జేయు బలె ♦ యూర్జిత మియ్యది చెంత నున్న నే
పట్టున నేని సంపదలు ♦ భావుకము ల్పొసగింప కుండునే. ౧౯

మ॥ వనవాసంబు గ్రమించి స్వీయపురికి ♦ న్వాంఛ ల్దలిర్పంగ నే
గిననాఁ డిమ్మహనీయమూర్తిఁ గనుచున్ ♦ గేళీపరత్వంబునన్
జనను ల్బందుగు లాప్తులు న్మనల మె ♦ చ్చంజూడ రే భవ్యభా
వన లొప్పార నిజప్రచారకలన ♦ ల్వ్యాకొచ్చు నప్పట్టునన్. ౨౦

ఉ॥ జీవముతోడఁ బట్టుపడి ♦ చిన్నెల వన్నెల తీయ మొప్ప రా
జీవము వీడి లక్ష్మికి తనుఁ ♦ జేరఁగఁ జేరిన మేలు కానిచో
జీవముఁ బాసె నేనిఁ దను ♦ చిహ్నము లేర్పడఁ దెచ్చి యిచ్చినన్
భావము పొంగ మేలి బృసి ♦ పై నిడి తీర్తు నుపాసనావిధుల్. ౨౧

ఆ॥ ఆడువారి కింత ♦ యాగడ మెట్లును, గూడ దనకుఁ డిట్లు ♦ కోటి సేయు
దీనిఁ గాంచి యెడఁద♦తివిరెడు దానికై, వేఁడవలసె వేఁట ♦ విధియు నరసి. ౨౨

క॥ మొకములఁ బట్టఁగ వీడఁగ, నకలంకప్రతిభ మెలఁగ ♦ నాదురు మీరల్
మొకమోటకైన రఘునా, యక! యిట్టి మహార్హవస్తు ♦ వార్జింపఁగదే. ౨౩

ఆ॥ అనుచు స్మేరదృష్టి ♦ నడ్డు సేయుచు నుడి, తీయదనముతోడి ♦ తీపులాఁడి
వేఁడికోలు మోడి ♦ విధము నారసి రసి, కాగ్రసరుఁడు రాముఁ ♦ డనియె నిట్లు.

—♦ రాముఁడు లక్ష్మణునితో మాటలాడుట ♦—

ఉ॥ తమ్ముఁడ! యిట్టిక్రొత్త గని ♦ తామరసాక్షుల చిత్తము ల్తటిన్
బమ్మెరపాటు గాంచవె వి ♦ పాకవిచారణ లట్టు లుండఁగా
కిమ్మన నాదు నెమ్మనము ♦ నీయది యాఁకపడంగ నయ్యె నా
కమ్మననేనిఁ గానని వి ♦ కాసముతోఁ దులకించు మేనితోన్. ౨౪

ఆ॥ అగ్నికీలఁ బోని ♦ యానాల్కఁ గనుఁగొను, మావలించు దీని ♦ యాస్యమునను
మేఘమండలమున♦మెఱుఁగుఁ బోలెడు చుక్క, లొప్పు నొడలిపేరి♦యుప్పరమున.

తే॥ రతనముల గని యీమృగ ♦ రాజ మట్లు, గాక బంగరుమేనున ♦ ఖచితములయి
మణిశలాకలు రోమము ♦ ల్మానుగఁ దగు, రీతి నుండునె యవయవ ♦ శ్రీ తలిర్ప.

ఆ॥ ఆమసారగల్ల ♦ కాస్య మాశంఖము, క్రాంచితోదరంబు ♦ నైన హారిణ
మాడువాండ్ర మాట ♦ కననేల నాబోఁటి, కిమ్మగను వికార ♦ మిరవుకొలుప.

క॥ అంసమున విల్లు దాల్చెడు, సంసారుల కెల్ల నిదియ ♦ సరణి యనినచో
హింసింపరె మనుజేంద్రులు, మాంసమునకు వనమునందు♦మలయు మృగములన్.

శా॥ సంపాదింతురు ధాతువు ల్ధనములు ♦ న్సద్ద్రవ్యరత్నంబులున్
బెంపుంగూర్చు తలంపున న్మఱియు భా ♦ వింపంగ శుక్రాదులున్
సంపన్నత్వముఁ బెద్ద సేయు నెఱికై ♦ శాసింపరే దాని నై
లింపౌఘం బెలయింపదే దనుజపా ♦ లిం గ్రమ్మి యర్థాప్తికిన్. ౩౦

క॥ కాంచనచర్మం బీమృగ, మంచిత మిటులెంచి యెట్టు ♦ లౌ విడువఁగ నే
సంచిత మొనర్తు నియ్యది, పంచత్వము గాంచనైన ♦ ప్రౌఢిమ నెఱయన్. ౩౧

క॥ మేదిని నావికి ప్రియకియు, గాదళియుఁ బ్రవేణియును ర ♦ కంబున దీనిన్
గా దొకటియుఁ బోల్పఁగ సం, మోదం బొదవించు నిది ప్ర♦ముఖ్యం బగుచున్.

తే॥ ఇదియె శ్రీమంతమిద్దాని♦నెనయనేర, వెలయుతారామృగములుమ♦హీమృగములు
దీని యజినంబుపై నుండి ♦ తీర్చువార, మేను సీతయు నౌపాస ♦ నానువిధుల.

చ॥ తెలిపితి వీవు వీఁ డసుర ♦ తేఁకువమై మెలగంగ నౌ నటం
చలఁతిగ నట్టులైనను దు ♦ రాత్ముఁడు వాని వధింపఁగా నగున్
బొలముల పీడ లేమఱక ♦ పోలునకాదె తొలంప నెమ్మదిన్
దలఁచిన యంతఁ దారసిలఁ ♦ దద్దయుఁ గాంచి తలంగ నేటికిన్. ౩౪

క॥ ఈతఱి వీనిం జంపెద, వాతాపి నగస్త్యమౌని ♦ వలె వార కెటుల్
సీతం గాపాడుచు నీ, వీతలమున నుండు మనకు ♦ మెద్దియు నింకన్. ౩౫

ఆ॥ పట్టి తెత్తు నొండె ♦ పడఁగొట్టి పనిముట్టు, లొదవినంతవట్టు ♦ నొడిచికొంచు
వత్తు నొండె నొండు ♦ వలనునఁ జనక మ, త్ప్రాణపదము జనకు♦పట్టిఁ గనుము.

తే॥ ఎన్ని పుట్టిన నేమైన ♦ నెందుఁ బోక, యప్రమత్తత నైదేహి ♦ నరయుచుండు
మల జటాయువుగూడఁదోఁ♦డగువలసినఁ, దడయ కేనరుదెంతువా♦స్తవముసుమ్ము.

—♦ రాముఁడు లక్ష్మణు నొప్పించి మృగము వెంట జనుట. ♦—

క॥ అని యనుజుఁడు వల్లె యనం, దనధను వసి శరధియుగముఁ ♦ దాలిచి రఘునం
దనుఁడు మృగము మార్గముఁ గొని, చనె విద్యావిభవలసిత ♦ సంయమివినుతా!

సీ॥ కనుచూపుమేరన♦కాన్పించుచు మెలంగుఁ, గదియవచ్చినయంతఁ♦గడలకుఱుకు
విద్యోతమానమై ♦ వెలయించు వన మెల్ల, నంతర్ధిఁ గైకొను ♦ నంతలోనె
నెలకొని రాఁజూచు ♦ నిర్దోషి యట్టులు, విలుగాంచి లంఘించు♦విన్ను దఱియ
మృగమండలముతోడి ♦ మేలమ్మునఁ జరించుఁ, బచ్చికపట్లపై ♦ భ్రాంతి నెఱపు

వృక్షషండంబులం డాగు♦వెడలు మొగిలు
సొచ్చి వెలువడు శారద ♦ శుభ్రకిరణ
బింబముం బురుడించుచు ♦ బిఱుసుఁదనము
మెత్తనయుఁ దోఁ పనమ్మాయ ♦ మెకము గడఁగి. ౩౯

క॥ దృశ్యాదృశ్యతలనె యు, త్పశ్యని శ్రీరాము మొఱఁగు ♦ పనిగొని తన యు
ద్దేశ్య మెఱుకపడకుండ వి, పశ్యం డెనయించె దూర ♦ పథ మణుమధ్యా! ౪౦
తే॥ కుపితుఁడై రామదేవుండు♦కోమలంబు, మెక మనక భానురశ్మిభా♦సకము బ్రహ్మ
నిర్మితము శ్వసదురగస♦న్నిభము నైన, యస్త్ర మవ్వాని గుఱిసేసి♦యనిచె సాధ్వి!

—♦ మాయామృగ మరణము. ♦—

తే॥ ఆశరము వక్ష మగలింప ♦ నాశరుండు
మాయ మాయమ్ము సేసి ని ♦ ర్మానదేహ
మొప్ప నుప్పరమును ముట్టి ♦ యుర్విఁ గూలి
తన్నుఁ గొనుచును రావణు ♦ తలఁపుఁ దలఁచి. ౪౨

క॥ హాసీతా! హాలక్ష్మణ!, యాసన్నుఁడ నైతి ననుచు ♦ నఱచి తను వెడం
బాసి వెలుఁగై రఘూద్వహు, భాసంబునఁ గలసె నపుడు ♦ పర్వేందుముఖి! ౪౩
ఆ॥ ఏమి సేసె మంచి ♦ యెవ్వారి కేమెడ, నెట్టు లెట్టు లెనసె ♦ నినకులీనుఁ
బాపకర్ముఁ డింత ♦ పరఁగునే రాము నే, ర్పనుచుఁ బొగడి రమరు♦లమరవంద్య!
క॥ పుట్టె నిదె ధూమకేతువు, నట్టింటనె రావణుని వి ♦ నాశమునకె హో
గట్టిముడి యనుచు రాముని, మట్టున విరివాన సురలు ♦ మలయించి రుమా!
ఆ॥ మున్నె రాముఁ బొగడె ♦ మునివేసమున నుండెఁ
ద్వ్యక్తసంగుఁ డయ్యెఁ ♦ దనువుఁ దొఱఁగు
నప్పు డతనిఁ గనెఁ దద ♦ స్త్రాహతుఁడు వాఁడు
ముక్తిఁ గాంచు టరుదె ♦ మోహనాంగి. ౪౬
క॥ ద్విజుఁడైన శ్వపచుఁడైనను, గజ మైనను రక్కసుండు ♦ గా నైనను దు
స్త్యజ మగు కర్మ మెడసి య, య్యజుఁ గెల్చి పరాత్ము నెనయు♦నంతస్స్మృతిచేన్.
ఉ॥ అంతట రామచంద్రుఁడు ద ♦ యామయుఁ డాత్రముతోడ రక్కసుం
డంతలు సేసి నానుడి బ ♦ యల్పడ నిట్లఱచెన్ స్వకీయదే
హాంతము గాంచుచున్ సతియు ♦ నయ్యనుజన్ముఁడు భీతభీతులై
వంతకుఁ బాల్పడంగల ర ♦ వారణ నంచుఁ దలంచి చెచ్చెరన్. ౪౮

క॥ కొండొక హరిణముఁ బొరిఁగొని, దండిమగఁడు రాముఁ డిరవు♦దలఁపునఁ దవులన్
మెండుకొను త్వరితగతి యు, ద్దండత నద్దానిఁ గొనుచుఁ♦దరలుచునుండెన్. ౪౯

—♦ సీత మాయాహరిణము వాక్కున కులికి లక్ష్మణునితో మాటలాడుట. ♦—

ఉ॥ ఆయువతీవతంసము ధ ♦ రాత్మజ రామునిపల్కుసంగతిన్
బాయని యార్తనాదము వి ♦ పత్త్రిమమై చెవి సోకినంత హా
హా యని లక్ష్మణుం గని త్వ ♦ దగ్రజుఁ డేమిటఁ గీడు నొందెనో
పోయి యెఱుంగు మవ్వలని ♦ పోకడ యెట్టిదొ సత్వరంబుగన్. ౫౦

ఆ॥ మాయదారి యసుర ♦ మండలి పొదువ నే
మాయెనో మహాత్ముఁ ♦ డనఘుఁ డతఁడు
గాఱిలు హరుల నడిమి ♦ గోవృషం బట్టులు
నిలుపఁజాల నుసుఱు ♦ నిలిచె దేల. ౫౧

క॥ వినఁబడదే హా లక్ష్మణ, యను నుడి యేయది తలంచి ♦ యటు నిటు మసలన్
గొనకొనె దన నప్పావనిఁ, గని గొనములప్రో వతండు♦గ్రన్నన ననియెన్. ౫౨

—♦ లక్ష్మణుఁడు సీతకుఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట. ♦—

ఉ॥ చెట్ట యొకండు రక్కసుఁడు ♦ చేడ్పడి జీవితముం దొఱంగు న
ప్పట్టున నీయెదం బెడఁద ♦ పా లొనరింప ఘటించినట్టి యా
గు ట్టనికాక యాకసము ♦ క్షోణియుఁ గూలవె ముజ్జగంబులున్
మట్టున మీఱె నేని నొక ♦ మాత్రన రాముఁ డడంప నోపఁడే. ౫౩

క॥ దీనతఁ గూయిడువాఁడే, దీనావనచతురుఁ డతఁడు ♦ దేవారులలో
మానిని! యమ్మహనీయుని, పూనికఁ దెరలింప నేర్చు ♦ పోటరి గలఁడే. ౫౪

—♦ సీత లక్ష్మణుని దూఱనాడుట. ♦

క॥ అను పలుకులు వినినంతనె, జనకజ యేచాయ నిట్లు ♦ జనె నీ కనఁగా
ననుమిత మయ్యెడు నీవ, ర్తన మిద్దాననె తలంగు ♦ తలఁపుం గొనుమీ! ౫౫
ఆ॥ ఏమి సేయఁ దలఁచి ♦ యిం దరుదెంచితో, నీదు నేస్త మెట్లు ♦ నేత నమ్మి
నాఁడొ యంతరమ్ము ♦ గూడిన నిమ్మెయి, జాడ నరయ నయ్యె ♦ జతన నెఱయ.

ఆ॥ అనుచుఁ దెలివిఁ బాసి♦యారాటపడుచు హా, రామ! హామనోహ ♦ రా మనోజ్ఞ
వేషభాష! నిన్ను ♦ విధి నట్టడవిపాలు, సేసెనే స్వజాతి ♦ చేతఁ జేసి. ౫౬

క॥ అని బోరన నేడ్చెడు న, వ్వనితామణిఁ గాంచి హరిణ ♦ వధు వట్టులు త్రా
సనిహతిఁ గనె ని ట్లీయమ, యనుచుం దలపోసి మఱియు♦నని నతుఁడగుచున్.

సీ॥ అమ్మరో! శోకాభి ♦ హత వాచు నెమ్మదిఁ, జెడుఁగు సంకల్పము ♦ ల్వేర్చె దేల
నీనాథుఁ డనఁడె యా ♦ నీరజగర్భాదు, లాశ్రయింతురు తన ♦ యండఁ గోరి
ఫాలలోచనుఁడేని ♦ ప్రతిభటింపఁ డనంగ, నన్యు లెంతటివార ♦ లతనిఁ బోల
నిను న్యాసభూత ని ♦ న్నేల కీడు దలంచి, యొంటి వీడుట కోడు ♦ చున్నవాఁడ
ఖరుఁడు గూలిన యది మొద ♦ ల్గానివార, ధీశు నెదిరింప లేక నీ♦కెగ్గు సేయు
తలఁపు మెయి నుండిరనువార్త♦దద్దవింటి,నొండు భావింపశోకక్షణ♦మోర్చికొనుము.

క॥ అచ్చెనఁటిఁ గూల్చి నీప్రియుఁ, డొచ్చెము లే కాశ్రమమున ♦ కోలిమికమెయిన్
వచ్చెడువాఁ డిఁకిట నా, పొచ్చెములేమి దఁపంగఁ ♦ బోలును నీకున్. ౬౦

ఆ॥ అనిన రౌద్రమూర్తి ♦ యై యేమి నీ కింత, చులుక నయ్యెనోటు♦చూడ విభుని
యార్తఘోష మతని♦యాపద తుదిముట్టఁ, గాంచి గాని కదలఁ♦గాన వెట్లు. ౬౧

క॥ ఆనేర్పరి పనిచెనొ నీ, కై నీ వరుదెంచితో న ♦ యం బేది యిఁకన్
నే ననవలెనే జ్ఞాతులఁ కేనెటినేనియు నదిచ్ఛ ♦ యెలమియుఁ గలదే. ౬౨

ఆ॥ అంత నేసి భరతు ♦ నమ్మ ని న్ననిచె వాఁ, డడవిలోన నట్టు ♦ లంటఁ గ్రాఁగె
నున్నవాఁడ నెట్లొ♦యొదిగి రంధ్రాన్వేష, ణానుషక్తి నేఁటి ♦ కదియుఁ బొసఁగె.

ఉ॥ మేలు దలంచి వచ్చితివె ♦ మెల్లగఁ జల్లని మాట లాడి యి
ల్లాలు గృశించుచున్ గృహము ♦ నం దటు లుండఁగ నొంటి నిమ్మెయిన్
గాలము వేఁచియుంటివి ర ♦ కమ్మగ మాకడ నాథుఁ దోల న
న్నేలఁగ నిమ్ముమై భరతు ♦ నిష్టము దీర్పఁగ వంశదూషణా! ౬౪

చ॥ కడుపు చెడంగఁ బుట్టితివి ♦ కాక సుమిత్రకు నాపె నీవు నాఁ
డడవికిఁ దర్లివచ్చుతటి ♦ నాడిన యానుషు లెట్లు నీమదిం
దొడరెడు వృత్తు లెట్టు లెటు ♦ దోఁచె నఘార్ణవపారముం గనం
బడయుదె యేను నీతలఁచు ♦ పాపపుఁ గర్మము విశ్వసింతునే. ౬౫

తే॥ మోహనాకారుఁ డవ్వీరు♦బ్రోల మెలఁగి, యొకనిఁ గామింతునే యతం♦డోసరిల్లె
నేని నాయుసు త్రెడలింప ♦ నెంతుఁగాక, నీవు గనుచుండ నిదియపో♦నిశ్చితంబు.

క॥ అని పరుషోక్తులఁ బలిచెడు, వనితామణిఁ గాంచి మోము ♦ వాంచి వినతుఁడై
తన కేలుదోయి మోడ్చి స, వినయముగా ననియె వాఁ డ ♦ విప్రభుతనయా! ౬౭

—♦ లక్ష్మణుఁడు సీతతో తననిర్దోషత విన్నవించుకొనుట. ♦—

సీ॥ తగునె యిట్లాడంగఁ ♦ దల్లిరో! నామది, దైవతంబ వటంచుఁ ♦ దలతు నెపుడు
నుత్తరం బిడనైన ♦ నుత్సాహ మొదవదు, నీవైపరీత్యంబు ♦ నిర్ణయింప

నిది చిత్ర మనఁ బోల ♦ దింతులదెసఁ బుట్టు, లేనిపన్నాగము ♦ ల్గాన నగుట
ధర్మవుపై వృత్తి ♦ దవులదు చాపల్య, మెక్కుడు తైక్ష్ణ్య ♦ మెంత లనఁగ
వచ్చు వ్రేల్మిడి భేదింప ♦ వార నేర్తు, రెంచ రెదిరి స్వభావమ్ము ♦ నేవగింతు
రంతలో నిన్ననఁగ నేల♦యన్నియు మది, నెఱిఁగి నీకాఁపుగొంట నా♦కెగ్గుగాదె.

తే॥ తోఁచుచున్నది రవిఁ బాయఁ ♦ జూచు సంజ్ఞ
చాయ నొక్కతె నిడి చన్న ♦ చంద మెల్ల
నామె తిట్టెను జముఁ గొడు ♦ కనక నీవు
నన్ను దూషించి తిం దేమి ♦ నయము గలదొ. ౧౯

తే॥ చెవులు చిల్లులు వడె మది♦చెదరె న్యాయ, మరసి పలికియు నీ తిట్టు♦లందినాడఁ
దథ్య మరయునుగాత భూ ♦ తవ్రజమ్ము, మలసి వనదేవతాళి ని ♦ న్మనుచుఁగాత!

క॥ అమ్మా! వినఁజాల నీనుడు, లమ్మహనీయుఁ గొలువంగ ♦ నరిగెద నాపై
నుమ్మలిక మెనయ నేమగు, నెమ్మె విధి తలఁపులోన ♦ నిడి యున్నాఁడో. ౨౧

క॥ అపశకునమ్ములుఁ దోఁచెడు, విపర్యయం బేమి రీతి ♦ విన నయ్యెడునో
నృపమౌళితోడ నీ వి, య్యుపవేశమున న్మెలంగు ♦ నొల పరయనొకో. ౨౨

క॥ మే లొనగూర్చెడుఁగావుత, మేలలినేనిఁ బరమేశు ♦ డీయిక్కట్టుల్
చాలి పరికించి యిందఱఁ, బాలించు తలంపు వెట్టి ♦ పావనమూర్తీ! ౨౩

తే॥ అనుచు నులుకుచుఁ బలికెడు♦నాతనిఁ గని,యొండు వుట్టిన నిమ్మెయి♦నుండుదానఁ
గాను విషశస్త్రవహ్నులనేని నీట, నేని నసువులఁ బుచ్చెద ♦ నింత నిజము. ౨౪

క॥ ఆదయితుఁ దక్క నొక్కనిఁ, బాదమునన యేని నంట ♦ భావించెదనే
పోదువొ యుందువొ యనుచుం, బైదలి యేడ్వందొడంగెఁ ♦ బరువం బెడలన్.

ఆ॥ ఆతఁ డూరడింప ♦ నైన నాలింప దొం
డనదు మంచి తలఁపు ♦ గొనదు వాఁడు
విసువు దోఁప మ్రొక్కి ♦ వెడలె రాముని జాడ
లరయువాఁడ ననుచు ♦ నార్తుఁ డగుచు. ౨౫

—♦ లక్ష్మణుఁడు రామునికొఱకేఁగ రావణుఁడు సీతాసమీపమునకు వచ్చుట ♦—

క॥ ఆతం డటుచనఁ దఱి గని, పాతకి రావణుఁడు దుష్ట ♦ భావంబున న
ప్పాతలిరుఁబోడిఁ గదియఁగ, నేతెంచెను భిక్షురూప ♦ మెలయుచునుండన్. ౨౬

సీ॥ కావిరంగున తీర్పు ♦ గల మేటి శాటుల, మాంసలాంసోరువు ♦ ల్మఱువుపఱచి
గంగమృత్తికబొట్టు ♦ కాంతిసంగతమున, మొగము జెట్టతనంబు ♦ మగుడఁజేసి

పూసిన నెఱిబూది ♦ పూంత తెల్పున మేన, నెలకొన్న క ప్పాడ్చి ♦ నిగ్గుదేర్చి
జుట్టు జన్నిదముల ♦ కట్టుబా ఱెడయని, కరకయష్టుల యిచ్చ ♦ కంబు సూపి
గొడుగు కక్షపాల ♦ గొని తార్చి పాదుక, ల్దొడిగి యల్లనల్ల ♦ నడుగు లిడుచు
వచ్చి పర్ణశాల♦వాకిట నిలఁబడె, సీత మొఱఁగు ధ్యాన ♦ చింత నెఱయ. ౭౮

ఆ॥ అన్నదమ్ము లడవి ♦ కరిగిన నొంటిమైఁ, జంద్రసూర్యు లెడయ ♦ సంజవోలె
నున్నదాని నమ్మ♦హోజ్జ్వలమూర్తి సం, తమస మట్లు గవిసె♦దానవుండు. ౭౯

క॥ శశిరహిత యైన రోహిణి, భృశదారుణ మైన గ్రహము ♦ పెనుపున నతఁ డా
శశధరముఖి సాధ్వీమణి, విశదయశం దొరసె నపుడు ♦ విమలచరిత్రా! ౮౦

క॥ సముదగ్రతేజుఁ డని దు, ష్కృత్యముఁ డని యవ్వానిఁ గాంచి ♦ కదలవు తరువుల్
స్తిమిత యయి నడిచె నాగొ, తమి వాయువు వీవఁ డయ్యెఁ♦దరుణీమణిరో! ౮౧

సీ॥ తమ్మిఁ బాసి యొకంటఁ ♦ దారసిల్లియు నిజ, పద్మినీత్వంబునఁ ♦ బరఁగుచుంట
బాంధవాంచితచంద్ర♦భావంబునకుఁ దానె, మూలకందం బయి♦మో మెలయుటఁ
గమలాక్షి యోగప్ర♦కారంబు గొని హీర, ణ్మయత సహార్థంబు♦మను పరయుట
మంగళాంగస్ఫూర్తి♦మాట యట్లుండంగ, హారంబట్టు కట్టొక్క♦యొఱపారయుట
లక్ష్మి శ్రీ యన నొప్పు నమ్మాత ♦ లాఁతి యనక
సాధురూపత నయ్యెంద్ర ♦ జాలికుండు
బ్రహ్మఘోషం బొలయ మేలి ♦ బ్రాహ్మణుండ
కాఁగఁ బోరానిచుట్టమై ♦ యాఁగి నిలిచె. ౮౨

తే॥ చిత్రిను శస్త్రసంఘం డట్లు ♦ చేరఁ గాంచి
యధి తృణచ్ఛన్నకూప మ ♦ య్యసుర మార
పరత తను వాని గుణలక్ష్మిఁ ♦ బ్రస్తుతింపఁ
దొడరెఁ దొడవుల తొడవుగా ♦ స్తుతవిలాస! ౮౩

సీ॥ ఎవ్వరిదానవే ♦ యిందీవరేక్షణ, యిం దేటి కరుదెంచి ♦ తిందువదన!
కమలమాలికఁ గొంటి♦కమలాలయవొ తెల్పు,మంఘ్రిపల్లవము లి♦య్యడవిఁద్రొక్కె
యొంటి నిల్వఁగ నేమి ♦ యొప్పమి వాటిల్లెఁ, బే రెద్ది వల్లభు ♦ ప్రీతి గలదె
చింతిల్లె దెవ్వారి ♦ చేకెంచి లలితాంగి!, కలికికన్నులపైనిఁ ♦ గరుణ లేదె
యిట్టిరూపు ప్రియ ♦ మీసాకుమార్యమీ, తళుకు కళలతోడి ♦ కులుకు గాంచి
యావనాధివాస ♦ మెడఁ గని శంకించి, యనవధాని ననగ ♦ నైతి నబల! ౮౪

తే॥ పీతకౌశేయవసనంబు ♦ పెనుపు దక్క, నేల కాటుకకన్నీట ♦ నిట్లు దడుప
మేని సౌవర్ణవర్ణంబు ♦ మించఁ గోరు, తప్పనకు దాని కియ్యది ♦ దండనంబె.

తే॥ దృక్ప్రసన్నత లనునవి ♦ తెఱగు లైన
నేమినేరంబు చొప్పడె ♦ నీకనులకుఁ
గాంతములు గావొ ప్రాంతర ♦ క్తములు గావొ
కృష్ణతారకములు గావొ ♦ కేవలములొ. ౮౬

క॥ సమములు శిఖరులు స్నిగ్ధము, లమలము లవు దశనములు మ♦హోగ్వాము లౌ ము
త్రైములఁ దెగడు టారసి పు, న్నెమునకు నగ వుడిపి మౌన ♦ నియతి వడసితో.

తే॥ శ్రీఘనము జఘనము పయిఁ ♦ జేర్చి మీఁద
శిఖరియుగ మిడి యేమి వి ♦ శేష మెంచి
నడుమ లేఁగాను నలయింపఁ ♦ దొడరినాఁడొ
సృష్టి యింతకు దాని య ♦ దృష్ట మదియ. ౮౮

తే॥ హ్రీవొ కీర్తివొ లక్ష్మివొ ♦ శ్రీవొ రతివొ
భూతివో యట్లుగాక యే ♦ పురుషు సతివొ
వేగమే తెల్పు మింకేల ♦ జాగొనర్పఁ
జే రెనసి మాటఁ దాఁచినఁ ♦ దీరుగలదె. ౮౯

ఉ॥ మేడలు మిద్దెలు న్నగరి ♦ మేలములు న్వరభోగపంక్తులున్
బోఁడిమి గల్గు సంపదలుఁ ♦ బోకడఁ బెట్టి యరణ్యభూమి నే
జాడ మెలంగ నేర్చితొ వి ♦ చార మదెట్టిదొ నాధుఁ డెట్టిఁడో
వేడబ మంచు నారయక ♦ వీడుదురే కని యెవ్వ రేనియున్. ౯౦

తే॥ ఎందు నేనియుఁ గనుపట్ట ♦ రింతు లింత
లెంతవాఁ డన నానొ ని ♦ న్నేలు నతఁడు
వసువులనొ రుద్రులనొ మరు ♦ ద్వర్గముననొ
యెందుఁ బొడమితొ యాతఁ డిం ♦ దెచటివాఁడొ. ౯౧

క॥ ఇది రక్షస్స్థలల మియ్యెడ, నదనున గంధర్వు లేని ♦ నమరుల యేనిన్
బద మిడ వెఱతురు మనుజుల, కెది గతి కనుఁగొనఁగ నైన ♦ నిందునిభాస్యా!

క॥ కావున నీవృత్తాంతం, బే వెరవున నేని నరయ ♦ కెట్లును మెలఁగం
గా వలనుపడదు తెలుపుము, తీవరపడ కింతవట్టు ♦ దీర్పనయంగన్. ౯౩

ఆ॥ అనుచు నెఱవు నతని♦యాభాషణము సౌమ్య, దర్శనంబు దబిసి♦తనము నెంచి
సిద్ధుఁ డనెడు తలఁపు♦నేకూర నెఱి లేక, గాంచి యాతిథేయ♦కలన మించి. ౯౪

—♦ సీత భిక్షురూపుఁడైన రావణు గౌరవించి తత్ప్రశ్నములకుఁ బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట ♦—

చ॥ ఇదె బ్రుసి దీనిపై నిలువు ♦ మీయదె పాద్య మనర్ఘ్య మర్ఘ్య మి
య్యదె యివె వన్యభోజ్యములు ♦ సాదరతం గొనుమయ్య ధన్యతం
బొదలెద మయ్య! యంచుఁ దగఁ ♦ బూజ లొనర్చెను నాథు రాకకున్
గొదకొను చూడ్కు లిమ్మగిచి ♦ కోనపయిం దవులెత్తి పాఱఁగన్. ౯౫

తే॥ ఒఱపు నేరిమి యొరిమెయు ♦ నోలిమియును
మెచ్చు సూపంగ నమ్మెయి ♦ మెఱుఁగుఁబోఁడి
యొదిఁగి మెలఁగుచుఁ బార్థ్య ♦ మొప్పఁ దనదు
వృత్త మెఱిఁగింపఁ దొడరె న ♦ ద్వ్రత్తిమహిత! ౯౬

ఆ॥ మహితుఁ డైన జనక ♦ మహిపతి దుహిత న, స్సీత యండ్రు నాదు♦చెట్టఁ బట్టె
రవికులీనుఁ డతఁడు ♦ రామనామాంకితుం, డధిగుణప్రతాప ♦ హరియశుఁడు. ౯౭

సీ॥ ఏనుఁ బండ్రెండేడు ♦ లిక్ష్వాకుకులు నింటఁ, గామరొప్ప నెఱపితిఁ ♦ గోటఱికము
మామామ దశరథ ♦ మహిజాని తనసూను, మన్నాథు రాజ్యర ♦ మాసనాథుఁ
జేయ సంభారముల్ ♦ చెచ్చెరఁ గూర్పింప, నియతుల మైతిమి ♦ నెఱిదలిర్ప
భద్రగజం బెక్కి ♦ పతిరా వశిష్ఠాదు, లలరుచుఁ దత్కృతి ♦ వలనుపఱుప
నెఱిఁగి ప్రాక్ప్రసంజి ♦ తేష్టవరద్వయు, కైక రాజుఁ బిలిచి ♦ కౌసలేయుఁ
డడవి కరుగ మామ♦కాత్మజుం డిలయేలఁ,గాఁ బొనర్పుమనుచుఁ♦గలఁచుటయును.

ఉ॥ ఆడినమాటకుం దలఁగ ♦ నద్దెస ధర్మువు వీఁడ జూడ నో
రాడక వృద్ధరాజు మహి ♦ తాత్ముఁడు చేడ్పడ నాపె యెంతకే
నోడక మత్ప్రియుం బిలిచి ♦ యున్నది యున్నటు దెల్పి నీవు నీ
పాడి దొఱంగ కీనృపతి ♦ పల్కు దిరం బొనరింపుమో యనన్. ౯౯

తే॥ ఈయ నేర్చుఁ బరుల వేఁడు ♦ టెఱుఁగఁ డెపుడు
సత్యమే పల్కు ననృతంబు ♦ జాడఁ బోవఁ
డరియు శర ణన్నఁ గాపాడు ♦ నరసి రాముఁ
డన్న మాట త్రిలోకియుఁ ♦ గొన్న పాట. ౧౦౦

క॥ ఏ నరిగెద వని కనఁ దలఁ, పూనిన పినతల్లి వనుప ♦ నొల్లమి నెఱపన్
గానమిఁ దండ్రి యుపేక్షనె, యానతి సేయంగఁ దరలి ♦ యానతుఁ డగుచున్.

* క॥ గోత్రానుత్రామాగ్రిమ, పుత్రుఁడు మన్నాథుఁ డెలమిఁ ♦ బొదలెడు మదిఁ ద
ద్గోత్రాణము కర్తవ్యము, యాత్రకు సెల వీగదె మ♦హామతి! యనుచున్. ౧౦౨

క॥ తనజననిం బ్రార్థించిన, ననఘాత్మక యెట్టకేల ♦ కనుమతి సేయన్
ననుఁ జేకొని ప్రస్థానం, బనితరముగ నెఱపఁ జూచు ♦ నాసమయమునన్. ౧౦౩

ఆ॥ అటు సుమిత్ర కొమరుఁ ♦ డనఘుఁడు లక్ష్మణుం, డన్నమాటఁ దప్ప♦నన్నవాఁడు
తనదు పాద మంటి ♦ దాస్య మొసంగవే, యనుచు దీనుఁ డగుచు ♦ నర్థి వేఁడ.

ఉ॥ తమ్ముని వీడఁగాఁ దలఁపు ♦ దద్దయుఁ దోఁపమి వాని రాకకున్
సమ్మతి సూప ముప్వ్రతము ♦ సంయమ మొప్పఁ జతుర్దశాబ్దముల్
నెమ్మిఁ జరింప నా ప్రతిన ♦ నేఁటి కొకే డెడ గాఁగ వచ్చి యా
యిమ్ముల నిల్చి తీర్చితి మ ♦ హీనచరిత్రత కార్య లుబ్బఁగన్. ౧౦౫

ఆ॥ ఒకముహూర్త మోర్చి ♦ యోసంయమీంద్ర! యిం
దుండుమయ్య! వార ♦ లొఱపు మీఱ
వన్యవస్తువితతి ♦ వారక గొనివత్తు
రెలమిఁగూర్తు రట స ♦ మీహితముల. ౧౦౬

క॥ ఎం దుండి యెచటి కేగుట, ముం దేయది నెలవు మాని ♦ ముఖ్యుల కొఱకట్
సందియము గలదె పీనుల, విందుగ వివరింపు మదియు ♦ విని యెద ననినన్. ౧౦౭

— ♦ రావణుఁడు నిజరూపముఁ జూపి సీతం గోరుట ♦ —

క॥ ఆనెఱి పోకడచి మనం, బానందమున న్మనుంగ ♦ నది యిది యనుచే
మాని నికషాత్మజుం డ, మ్మానినిఁ గాంపోవుతలఁపు ♦ మైకొనఁ బలికెన్. ౧౦౮

ఉ॥ ఎవ్వఁడు ముజ్జగంబుల జ ♦ యింపఁగఁ గట్టెనొ కంకణమ్ముఁ దా
రెవ్వని వార్త విన్న సుర ♦ లెన్నఁడు నిద్దురఁ బోరొ పోరులం
ద న్నెదిరించువారలను ♦ దార్కొనఁ బోదొ కుటుంబభార మో
యన్నులమిన్న! యాతఁ డితఁ ♦ డౌఁ జుమి రావణసంజ్ఞుఁ డాఢ్యుఁడున్. ౧౦౯

క॥ లంకాపురమునఁ గాపుర, మింకం గొఱఁత లని కలవె ♦ యెల్లజగములం
బొంకము గల కొమ లీతని, లెంకల యేలికొనఁ దలఁపు ♦ లేదే సీకున్. ౧౧౦

ఆ॥ సీకు భద్ర మొదవు ♦ నీరజాక్షిరో! నీవె, యగ్రమహిషి వంద ♦ అబలలందు
నైదువేల దాసు♦లనిశంబు నినుఁ గొల్చు, వార లౌదు రేమి♦వలను దలఁతొ.

ఆ॥ మూఁడు తలల కొండ ♦ మొనసి యాపుర ముందు
నేఁడు సంద్రములకు ♦ నేడుగడయ
కాఁగ నందనమ్ము ♦ గడచిన సిరి గల్గు
వనులు గాంచి ప్రీతి ♦ వఱలఁ గలవు. ౧౧౨

తే॥ చూడ నేర్చిన కనులకు ♦ సుంక మిడుట
గాదు పదిపై నొకం డని ♦ కాదు నిన్నుఁ
గాంచినదియే మొదలుగాఁగఁ ♦ గాంచనాంగి !
మెల్లతరుణులయందలి ♦ యిచ్చ తలఁగె, ౧౧౩

క॥ నాసేవ వడసి కొల్చెదు, నాసీమంతినుల మెలఁపు ♦ లరసి రసకలా
భాసురరాజ్య మొలసి వన, వాస మిది తలంపఁబోవు ♦ వరవర్ణినిరో ! ౧౧౪

క॥ పౌలస్త్యజాతుఁ డిటు బ్రీతి, మాలుచునున్నా డొకింత ♦ మాలిమి సూపం
జాలఁ డొరులయెడ నింకిట, జాలము సేయంగ వలదు ♦ జలజాతాక్షీ ! ౧౧౫

ఆ॥ అనినఁ గుపిత యగుచు♦నారామ రాము నె
మ్మదిఁ దలంచి మ్రొక్కి ♦ మానినిహతు
వాని లెక్క గొనక ♦ వాగస్త్రములఁ బ్రయో
గింపఁ దొడరె భృతని ♦ లింపకాంత ! ౧౧౬

— ♦ సీత రావణుని దూఱుట ♦ —

సీ॥ మేలి ధైర్యంబున♦మెఱుఁగారు తలఁపున, గొండరాయనిఁ గేలి♦గొనెడువాఁడు
గాంభీర్యమున కల్మి♦గాంచు నక్షోభ్యత, సరిదీశు నుంకింపఁ♦జాలువాడు
హంగారు స్వీయచి♦త్తాభోగసంపద, కైంద్రివైభవ మెంత♦య నెడువాఁడు
చూడనేర్చిన వారిఁ♦జొక్కించు సొబగున, నతనుసోయగ మెట్టి♦ద నెడువాఁడు

నైన రాము ననువ్రత ♦ నై భజింతు
మనము [illegible]ష్కను దనవుఁ ద ♦ న్మయము లగుచు
నుండ ద[illegible]గితనమున ♦ గం డడంగి
చనకుము [illegible]లంగు మింక ర ♦ క్షఃకులీన ! ౧౧౭

తే॥ సర్వలక్షణలక్ష్యుండు ♦ సత్యపరుఁ డ
ఖండవటుకువరపరి ♦ మండలుండు
సింహవిక్రాంతగామి నృ ♦ సింహుఁ డతనిఁ
గాంచి యచ్చోట నిలిచెదే ♦ కర్బురుండ ! ౧౧౮

క॥ ఇంద్రనిభుఁ గీర్తిపరు విజి, తేంద్రియుఁ బురుషోత్తము ♦ న్మహీంద్రతనూజుఁ
జంద్రాస్యుఁ బృథుభుజోరఁ, స్కుం ద్రప మున్గెదవు చూచి♦సురవిద్వేషీ! ౧౧౯

ఆ॥ విభుని కోపదృష్టి ♦ విధ మెంచి సిరి మించు, శూరు లెల్లఁ గడలు♦సూచువార
కలదె సింహి నొడియఁ♦గాంక్షించు జంబుకం, బొండు జగములందు♦నొకటనైన.

క॥ నన్నాదిత్యుని ప్రభ నీ, వెన్నఁడును స్పృశింపనేర ♦ విక్ష్వాకుకులుం
డున్న నిపుడే హరించును; బన్నగపతి యగుచు నీదు ♦ ప్రాణానిలముల్. ౧౨౧

క॥ కాంచెద వోరీ! యెల్లెడఁ, గాంచనవృక్షముల కాఁగఁ ♦ గలమ్రాఁకులనీ
పంచత్వ మనఁగ నానృప, పంచానను హస్తగతినిఁ ♦ బరఁగెడు నింకన్. ౧౨౨

సీ॥ క్షుధిత కేసరి నోటఁ ♦ జొనిపెదే హస్తంబు, నెత్తిపై మందర ♦ మెత్తి విడుతె
పాముకోఱలు ముట్టి ♦ పాఱార్పఁ దొడరుదే, కాలకూటము ద్రావఁ♦గాఁ దలంతె
సొలయక కనుదోయి ♦ సూదులు గ్రుచ్చెదే, క్షురధారపై జిహ్వ♦నెరప నెంతె
శిలఁ గట్టుకొని యబ్ధిఁ ♦ జేతుల నీదెదే, యొడియుదే చందురు ♦ నుష్ణకిరణు
వహ్నిఁ గొంగున నిడి ముడి♦వైవఁ జూతె, వాఁడి శూలాగ్రముల నడు♦వం గడఁగెదె
చెడుఁగ? రామప్రియ న్ననుఁ జేరి ధర్ష, ణం బొనర్పంగ మలయు నీ♦సంబరమున.

ఉ॥ సింగము నక్క స్యందినిక ♦ సింధువు గంజి సుధారసంబు మా
తంగముఁ బిల్లి వాయసము ♦ తార్క్ష్యుని మద్గువు కేకి గ్రద్ద హం
సం గనకంబు సీసకము ♦ చందనవారినిఁ బూతిపంక మే
హంగునఁ బోలు రామునకు ♦ నస్రప! నీ కటు లంతరం బగున్. ౧౨౪

ఉ॥ కార్ముకహస్తుఁడై కడఁగి ♦ కంజదళాక్షుఁడు రాముఁ డుద్ధతిన్
మర్మవిదుండు ని న్నదిరి ♦ మార్గణము ల్వరఁగించునప్పు డా
కర్మము గాలము న్నెఱసి ♦ క్రక్కదలింపఁ దలంప నన్ను నీ
నేర్మి మెయిన్ హరింపఁ దగు ♦ నే వెడలింపఁడె నీమదం బొగిన్. ౧౨౫

క॥ నే జీర్ణింతునె మక్షిక, తోఁ జేరిన ఘృతముఁ ద్రావఁ ♦ దోనె వెడల కే
యోజ నిమిడి యుండం గల, దోజాల్ముఁడ! దుష్టబుద్ధి ♦ యుడుగదె యింకన్.

ఆ॥ అనుచుఁ గినిసి పల్కి♦యాకల్కి యుల్కుచు, స్త్రీస్వభావమునను♦జెట్టఁ దలఁచి
కదలె మెలఁచు గాలిఁ♦గదలియు పోలె వాఁ, డదను గాంచి త్రాస♦మందఁజేయ.

—♦ రావణుఁడు సీతం జంకించి ప్రగల్భములు పలుకుట. ♦—

క॥ మిత్తికి మిత్తియ పో వాఁ, డత్తలిరుంబోఁడిఁ గాంచి ♦ యనెఁ గులబలక
ర్మాత్తములు బిరుదములు సం, పత్తియుఁ బ్రకటించుచుం బ్ర ♦ భావసమగ్రా!

ఆ॥ బ్రహ్మపౌత్రజుఁడ న ♦ పారబలోన్నతిఁ, గన్నవాఁడ వరముఁ ♦ గొన్నవాఁడఁ
బేరు దలఁచి నంతఁ ♦ బెంపేది ముజ్జగం, బులును వడఁకు నింత♦ముగుద! కనవు.

క॥ దిక్పాలకుల జయించితి, దృక్పాతమె చంద్రు సూర్యుఁ ♦ బెరలించె ననీ
దృక్పౌరుషమున నెల్ల సు, దృక్పాళులఁ దెచ్చి యునిచి♦తీర్చితి వ్రతముల్. ౧౩౦

క॥ ఆకైలాసం బెత్తి మ, హాకాలుని మెచ్చు వడసి ♦ యమరత్వము సు
శ్రీకలితం బావయికము, నేకూరం గొంటి నొంటఁ ♦ జింతలు దలఁగన్. ౧౩౧

తే॥ భ్రాత వైశ్రవణుండు సా♦పత్న్యపుఁ బగ, వాఁడుగాఁ దోలఁ గైలాస♦వాసుఁ జేరెఁ
గామగమన మతనిపుష్ప♦కమ్ము నొడిచి, కొంటి ముల్లోకములుదిరు♦గుదుక్షణమున.

తే॥ మయుఁడు మాయామయుఁడు విక్ర♦మం బెఱింగి
శక్తితోఁ గూఁతుఁ గొంచుఁ బ్ర♦సక్తితోడఁ
జేరి యయ్యుభయముఁ గూర్చి ♦ చెందె భద్ర
మితరయువతుల మాట యిం♦కేల చెప్ప. ౧౩౩

చ॥ బొమముడి వైచినంతటనె ♦ ఘో రవి చందురుఁ డౌను బోర వి
భ్రమముఁ దలంచి నిచ్చలు వి♦పాకదురంత స్వచింత వేఁప న
భ్రమువిభువాహనుండు పౌన♦ర న్స్వరభూజపదార్థము ప్రియం
బమరఁగఁ దెచ్చి యిచ్చు నమ♦రాఘము లన్నెఱిఁ దోడు సూపఁగన్. ౧౩౪

మ॥ ఎట కేఁ బోవుదు నెచ్చట న్నిలుతు నాఁ♦ డెల్లన్ భయోద్విగ్నతం
దటిను ల్పారపు వృక్షము ల్కదల వా♦తంకంబున న్వాయు వా
చటులత్వంబు దొఱంగి వీచు నను ని♦చ్చ ల్గొల్చు భూతౌఘ మొ
క్కట సామ్రాజ్యమ కాక తక్కినదియే ♦ కల్యాణి! యిల్లెంతయున్. ౧౩౫

ఉ॥ కన్నులఁ గాంచి యెన్నఁ దగుఁ ♦ గాని వచింప నశక్య మబ్ధిలో
నున్నది లంక రత్నమయి ♦ యున్నతసాలవిశాలకక్ష్య సం
పన్నగుణాతిరేక సుర ♦ భర్తకు బిచ్చము పెట్టినాడ దీ
న న్నెలకొంచు స్వర్గము గొ ♦ నన్నగుబాటను నాతలంపునన్. ౧౩౬

క॥ ఉన్నది నందనవనమున, కు న్నెల వని యాక పసిఁడి ♦ కుజములతో న
భ్యున్నతిఁ గాంచిన యుపవన, మన్నళినాకరము లెల్ల ♦ నమృతాయితముల్. ౧౩౭

తే॥ నాదు సంపత్తిఁ గనుఁగొన్న ♦ నళిననేత్ర!
యెన్నటికి మానుషసుఖంబు ♦ లెన్నఁబోవు
రాము మనుజు గతాయుష్కు ♦ రహిఁ దలంప
వచటి భోగంబు లొలసి త♦న్నాదరించి. ౧౩౮

ఉ॥ కొండికవాని రాజ్యరమ ♦ కుం బొసఁగింపఁగఁ గాంత కోరు ట
ట్లుండఁగ రాజు జ్యేష్ఠుఁడు ని ♦ రుద్యముఁ డంచుఁ దలంచెఁ గాక యే
దుండగి, మౌని నట్టడవిఁ ♦ ద్రోయునె లోకులు విశ్వసింతురే
[illegible]వనంబునం దనకుఁ ♦ బాల్పడె నీయగచాట్లు నెట్టనన్. ౧౩౯

తే॥ తనదు దేబెతనం బెల్ల ♦ తలములందు, ప్రోయ వీడక కైకొన్న ♦ మొఱకుతనము
కాక దీక్ష యొకండె యి ♦ క్కానలోనఁ, దమ్ము నిన్ను నలంచు నే ♦ స్తం బొకండె.

ఆ॥ ఊల ముండ్లఁ బడి య ♦ రాలకేశీ! యిట్లు, నీవు వ్రేలఁ బ్రోచు ♦ నెఱికిఁ దక్క
కందమూలములను ♦ గ్రసియించు పురుషుని, పౌరుషేయ మెంత ♦ ప్రౌఢి యెంత.

ఉ॥ కావున భ్రష్టరాజ్యుని న ♦ కాముని రామునిఁ గొల్వ నేల యి
ట్టీవనవాసఖేదము స ♦ హింపఁగ నేల స్మరైకతంత్రు న
న్నేవగనేని వీడక స ♦ మీహితము ల్సమకూర్చుకొమ్ము సం
భావన లుల్లసిల్ల నినుఁ ♦ బాలన సేయుదు నెల్లకాలమున్. ౧౪౨

ఉ॥ ఊర్వశి యేలువాని మహి ♦ మోన్నతు సన్నుతు నప్పురూరవున్
గర్వమున న్దలంచి చని ♦ కాంచె నట న్వితతానుతాపమున్
సర్వము నీయదే యనుచుఁ ♦ జాఱెడు న న్విడనాడి నీవు న
ట్లుర్వరపుత్రి! యున్మలిక ♦ మొందెదు సు మ్మెడయాని చింతచేన్. ౧౪౩

క॥ సంగతి గనఁ జాలవ యా, సంగరహితుఁ జెప్పి నన్ను ♦ జంకించెద వా
సంగరమున నేనియు నా, యంగుళితోఁ బోల్ప నర్హుఁ ♦ డా యతఁ డబలా! ౧౪౪

క॥ భోగ్యము లన్నియుఁ గొన నగు, భాగ్యము సమకూరె నన్ను ♦ భజియింపు మికన్
వాగ్యతభావాంగీకృతి, యోగ్యత కితఁ డెలమిఁ గాంచు ♦ నుత్పలనయనా! ౧౪౫

ఆ॥ అని వచింప వాని ♦ నాదరింపక కృథా, రక్తనయన యగుచు ♦ రాజవదన
పలికె నొంటి నః నికి ♦ పాటింప కసురేంద్రుఁ, డులుకఁ బరుసములు మ ♦ హోజ్జ్వలాంగి.

—♦ సీత మరల బరుసములగు మాటల నాతని మదిఁ గలచుట. ♦—

ఆ॥ ఏనె యుబ్బుదాన ♦ నీప్రలోభనముల, కనద! యిట్టు లాడి ♦ యలఁతి పడితి
కాక రాముఁ జక్కఁ ♦ గాంచెదే యిరు లెందు, నెగిచి తేజ మున్న ♦ యిరవు గనునె.

చ॥ శునకము పోలె నీ విచటు ♦ సొచ్చితి వన్నరసింహుఁ డున్న నీ
పని సెడఁ బాఱఁ బాఱుటయ ♦ పాల్పడు నొదల మెత్తి మేనితోఁ
జనియెదె నోటి కబ్బినది ♦ జాల్కొను నాడెదుగాక యోటమిం
గనఁ డెటు రుద్రుఁ డేని లయ ♦ కాలుఁడ యేనియుఁ జక్క నిల్చినన్. ౧౪౬

తే॥ సర్వభూతనమస్కృతు ♦ సాధురతుని, వైశ్రవణుఁ జెప్పికొంటి వీ ♦ వశ్రమమున
నన్న యని ధాత తాత యా ♦ ననియు దాన, నీదు చెట్టలు మలఁగనే ♦ నిందితాత్మ!

ఆ॥ వజ్రహస్తు నింటి ♦ వాలుగంటి హరింప, నెంచువార లెంద ♦ ఱెట్టు లయిరి
నన్నుఁ జెనకఁ దలఁచి ♦ నాడవు నీవును, మొదలివారి గతిని ♦ మొనయఁగలవు.

తే॥ తనదు దేబెతనం బెల్ల ♦ తలములందు, మ్రోయ వీడక కైకొన్న ♦ మొఱకుతనమ
కాక దీక్ష యొకండె యి♦క్కాననలోనఁ, దమ్ము నిన్ను నలంచు నే♦స్తం బొకండె.

ఆ॥ ఊల ముండ్లఁ బడి యు ♦ రాలకేశీ! యిట్లు, నీవు వ్రేలఁ బ్రోచు ♦ నెఱికిఁ దక్కఁ
కందమూలములను ♦ గ్రసియించు పురుషుని, పౌరుషేయ మెంత♦ప్రౌఢి యెంత.

ఉ॥ కావున భ్రష్టరాజ్యుని న ♦ కాముని రామునిఁ గొల్వ నేల యి
ట్లీవనవాసఖేదము స ♦ హింపఁగ నేల స్మరైకతంత్రు న
న్నేవగనేని వీడక స ♦ మీహితము ల్సమకూర్చుకొమ్ము సం
భావన లుల్లసిల్ల నినుఁ ♦ బాలన సేయుదు నెల్లకాలమున్. ౧౪౨

ఉ॥ ఊర్వశి యేలువాని మహి ♦ మోన్నతు సన్నుతు నప్పురూరవున్
గర్వమున న్గలంచి చని ♦ కాంచె నట న్వితతానుతాపమున్
సర్వము నీయదే యనుచుఁ ♦ జాటెడు న న్విడనాడి నీవు న
ట్లుర్వరపుత్రి! యున్మలిక ♦ మొందెదు సు మ్మెడయాని చింతచేన్. ౧౪౩

క॥ సంగతి గనఁ జాలవ యా, సంగరహితుఁ జెప్పి నన్ను ♦ జంకించెద వా
సంగరమున నేనియు నా, యంగుళితోఁ బోల్ప నర్హుఁ♦డా యతఁ డబలా! ౧౪౪

క॥ భోగ్యము లన్నియుఁ గొన నగు, భాగ్యము సమకూరె నన్ను♦భజియింపు మికన్
వాగ్యతభావాంగీకృతి, యోగ్యత కితఁ డెలమిఁ గాంచు ♦ నుత్పలనయనా! ౧౪౫

ఆ॥ అని వచింప వాని ♦ నాదరింపక కృథా, రక్తనయన యగుచు ♦ రాజవదన
పలికె నొంటి నతనికి♦పాటింప కసురేంద్రుఁ, డులుకఁ బరుసములు మ♦హోజ్జ్వలాంగి.

—♦ సీత మరల బరుసములగు మాటల నాతని మదిఁ గలచుట. ♦—

ఆ॥ ఏనె యుబ్బుదాన ♦ నీప్రలోభనముల, కనద! యిట్టు లాడి ♦ యలఁతి పడితి
కాక రాముఁ జక్కఁ♦గాంచెదే యిరు లెందు, నెగిచి తేజ మున్న♦యిరవు గనునె.

చ॥ శునకము పోలె నీ విచటు ♦ సొచ్చితి వన్నరసింహుఁ డున్న నీ
పని సెడఁబాఱఁ బాఱుటయు ♦ పాల్పడు నొందల యెత్తి మేనితోఁ
జనియెదె నోటి కబ్బినది ♦ జాల్కొన నాడెదుగాక యోటమిం
గనఁ డెటు రుద్రుఁ డేని లయ ♦ కాలుఁడ యేనియుఁ జక్క నిల్చినన్. ౧౪౬

తే॥ సర్వభూతనమస్కృతు ♦ సాధురతుని, వైశ్రవణుఁ జెప్పికొంటి వీ ♦ వశ్రమమున
నన్న యని ధాత తాత యా♦ననియు దాన, నీదు చెట్టలు మలఁగనే♦నిందితాత్మ!

ఆ॥ వజ్రహస్తు నింటి ♦ వాలుగంటి హరింప, నెంచువార లెంద ♦ ఱెట్టు లయిరి
నన్నుఁ జెనకఁ దలఁచి ♦ నాడవు నీవును, మొదలివారి గతిని ♦ మొనయఁగలవు.

మ॥ ఇటు చూడంజను నెంతకుం దగుదునో ♦ యేణాక్షి? యేఁ గానలం
పటతం బల్కెడు పల్కు గా దఖిలసా ♦ మ్రాజ్యంబె యేలింతు ని
ట్లటవీవృత్తిఁ గృశింపనేల దయితుం ♦ డామానవుం డిట్టి యీ
కుటిలోనా వసియించు టొప్పు సిరికిం ♦ గోల్పోక వాటిల్లెనే. ౧౬౧

క॥ నీ కెన్నఁటికిని విప్రియ, మోకంజదళాక్షి చేయ ♦ నోపఁ జుమీ న
న్నీకనులఁ గాంచి ప్రోవుము, చేకొను మెల్లవిభవములు ♦ సిరి ముద్రికయున్.

ఆ॥ నీదు భాగ్యమున నె ♦ నేఁ దక్కినాడ నొం
డెంచఁబోకు మనుచు ♦ నిరవుకొనఁగ
రాఁగ ఱాఁగ వాని ♦ రారాపు మది నెంచి
ముగుద సొలసి కనులు ♦ మూయుటయును. ౧౬౩

మ॥ పెనుగోళ్లన్ ధర వ్రక్కలించి ఘన మా ♦ పెల్లన్ సరోజాస్యతోఁ
దనబాహాబల మొప్ప మోచికొనుచున్ ♦ ధ్యానోపనమ్రంబు స్యం
దనరాజంబున నుంచి తానును దదా ♦ స్థానంబునం బొల్చి క్ర
న్ననఁ బోవం దొడరె న్నభోగతగతి ♦ న్వామాక్షి ఘోషిల్లఁగన్. ౧౬౪

తే॥ ఆయశస్విని సీత య ♦ య్యసురచేత, నట్లు గొనిపోవఁబడుచు బి♦ట్టఱచుచుండె
మత్త, నా భ్రాంతచిత్త నా♦మలయు నమ్మ,హాతురత్వంబు దను ముంప♦ననఘచరిత!

—♦ సీత ఘోషిల్లుట. ♦—

క॥ దూరమున నున్న రాముని, సారసదళనేత్ర యిటుకుఁ ♦ జయ్యన రావే
కారుణ్యమహిత యనుచుం, దీరుగఁ బిలువంగఁ దొడరుఁ ♦ దేఁకువ సెడఁగన్.

తే॥ అరదమునఁ గూలుఁ బన్నగేం ♦ ద్రాంగన యటు
లార్తిమై స్తంభముం బట్టి ♦ యట్టె పెనఁగుఁ
దన్ను నిందించుకొను విధిఁ ♦ దద్ద దూఱుఁ
గడఁగుఁ గడకొను చింత స ♦ క్కాంత తెరలి. ౧౬౭

క॥ నేత వవినీతలోకవి, నేత వటు పరంతపుఁడవు ♦ నిర్ణేతవు ని
ష్పాతక మెట్లు సహించెదు, సీతాముఖకమలభృంగ! ♦ శ్రీముఖ! రామా! ౧౬౮

తే॥ అన్న! లక్ష్మణ! గురుహృద ♦ యానుమోద
కా యెఱుంగవు గదె నాదు ♦ గతి సుతేజ!
నిన్ను దూషించి యనిచితి ♦ నేఁడె తత్ఫ
లంబు గాంచితి నింక మ ♦ లంగఁ గలదె. ౧౬౯

తే॥ నన్న కామను గామార్తుఁ◆డిన్నరాదుఁ, డొడిచికొని పోవుచున్నవాఁ◆డొడ లెఱుంగ
కున్నతఱి వేల్పులార! మీ ◆ రిన్నయేత, రంబు దలఁగరె తెలుపరే◆రామహాక్కి.

క॥ స్మృతిఁ బాసియున్న నన్ని, య్యతితుచ్ఛుఁడు మొఱఁగి రథము◆నం దిడిపోవన్
గతిగాంచె ననుచు వనదే, వతలార! వచింపవలయుఁ ◆ బ్రాణేశునకున్. ౧౬౧

మ॥ అవినీతుం డొనరించు నాకృతిఫలం ◆ బడ్డే కనంగాంచుఁ బో
యవనద్ధం బయి యుండుఁ గాలగతి స ◆ ర్వాఘంబు పాకంబు గూ
ర్ప విలోకించెదు భంగి నింకిట భవ ◆ త్పాపంబున న్నిన్ను రా
ఘవబాణాగ్ని దహించు రావణ జగ ◆ త్కల్యాణసంధాతయై. ౧౬౨

తే॥ కైక! నీకోర్కె కడముట్టఁ ◆ గాంచె ఫలము
సుఖముఁ గాంతురు నీవు నీ ◆ చుట్టములును
ధర్మపరుఁ డయి రాముఁ డ ◆ ర్థం బసువులుఁ
దలఁపఁ డే రక్కసుని చెఱఁ ◆ దవ్వులఁ గంటి. ౧౬౩

సీ॥ ఉంటిమి నీచెంత ◆ నోమాల్యవంతమా!, నీకు మాకు ఋణంబు◆నేఁడు దీఱె
గోదావరీదేవి! ◆ గొడవ లెల్లఁ దొలంచి, యిలు సేస్తు వనుకొంటి ◆ నింతవట్టు
గంటిరే నా వెత ◆ గర్ణికారములార!, యేమి నో మెడలెనో ◆ యెఱుకపడదు
మృగశాబకములార! ◆ మే లెంచి నన్నొంటఁ, దలఁపున నిలిపి నే◆స్తమ్ము నెఱపుఁ
డిందఱకు వందనములు మీ◆రెవ్వరైన, రామచంద్రు దయాసాంద్రు◆రాకఁ గాంచి
రాక్షసుని చెట్టనైన యీ◆రాపు దెలియఁ, జేయఁదగు రీతికై యింక◆సిద్ధపడుఁడు.

క॥ అలవడిన పలుకులను మీ, రలు రామునిఁ జేరఁ గాంచి ◆ రక్షఃకృతముం
దెలుపుఁడు శారికలారా!, యలిసారసకీరపరభృ ◆ తాంగనలారా! ౧౬౪

ఆ॥ విన్న యంత లోక ◆ విశ్రుతుం డమ్మూర్తి, నోట నున్న దాడ ◆ నొక్కి యొడిచి
కొనునకాని రిత్త ◆ గోల్పోవునే నాదు, వృత్త మెఱుకపఱుచు◆వేత్త లున్న. ౧౬౫

ఉ॥ సుందరమూర్తి! నిన్గనులఁ ◆ జూచెదు భాగ్యము కద్దొ లేదొ యీ
మందలమారిచేఁ బడితి ◆ మ్రందక వీడునె నన్ను వీఁడు నీ
కిందలివార్తఁ దెల్పు ఘను ◆ లెవ్వరొకో చెడుగా కృతాంతు వృ
త్తిం దలకొన్న దెయ్యదియొ ◆ దేవ! త్వదీయదయోదయం బెటో. ౧౬౬

—◆ సీత త్రోవలో జటాయువుం గని తనయవస్థఁ దెల్పుట. ◆—

తే॥ దీనముగ నట్లు వాపోవు ◆ దివ్యమూర్తి, యంచితాయతలోచన◆యపుడు గాంచె
నొక పృథువనస్పతిస్కంధ◆మొంది యున్న, గృధ్రరాజమ్ము స్వజనతా◆కీర్తితమ్ము.

క॥ కని సముపహితాలంబన, మని తేఁకువ నొంది సుహిజ ? యారాటమునన్
దనతీ రెలుఁ గొప్పఁగ నా, తని కెఱుకపడంగఁజేయు ♦ తలఁపునఁ బలికెన్. ౧౪౯

ఉ॥ అన్న! జటాయువా! కను మ ♦ హంకృతి న న్గొనిపోవుచున్నవాఁ
డిన్నరభోజిపాంసనుఁ డ ♦ నిష్ట నజేయుఁడ! యెట్లు నాజి నీ
కెన్నఁగఁ గాన నీ వరిగి ♦ యిత్థ చరిత్రుఁడు రాముతోడ నా
బన్నము విన్నవింపు మెడ ♦ పట్టకము న్జెఱ సీఁగఁ జెచ్చెరన్. ౧౫౦

క॥ జితకాశి క్రూరుఁ డాయుధ, తతిగలవాఁ డధికబలుఁడు ♦ దానవుఁ డెటు ని
న్మతి లెక్కఁగొనఁడు చని మ, త్పతి తత్సోదరుఁడు వినఁగ♦భాషింపఁగదే. ౧౫౧

ఆ॥ వారు నీవు గలసి♦వచ్చి యిచ్చెనఁటి పెం, పడచు వలన మేలు ♦ దుడుకుఁదనము
గా దటంచు నోడుపు♦కల్యాణి నుడికి వాఁ, డులికిపడుచు లేచి ♦ యుక్కు మిగిలి.

—♦ జటాయువు రావణుని నిందించి పలుకుట. ♦—

ఉ॥ చండపరాక్రముండు నయ ♦ శాలి ఖగేంద్రుఁడు గాంచె దైత్యు న
య్యండజయానతో నరద ♦ మాదటఁ గాంచె వచించె నోరి! యు
ద్దండుఁడు లోకనాథుఁ డగు ♦ దాశరథీశుని పత్ని నొంటిమై
నుండ మొఱంగి కొంచుఁ జన ♦ నోటమి వుట్టదె నీమనంబునన్. ౧౫౩

ఉ॥ చెట్టవ యింత కెట్టి గతిఁ ♦ జెందెదొ కాని విధాత్రి సంతతిన్
బుట్టితి వేదము ల్చదువు ♦ పున్నెము గంటి తపఃప్రసక్తిఁ బై
మెట్టున కెక్కి తేమి మిడి ♦ మేళము పాల్పడ నిట్టులైతో చే
పట్టెద వన్యభామినులఁ ♦ బాపభయుం బని లేదె దేహికిన్. ౧౫౪

ఆ॥ భువనమాత యీమె ♦ పురుషోత్తముని సాధ్వి, బ్రహ్మమూర్తి జనకు♦పట్టి రాజ
పత్ని యనఁగ నైనఁ ♦ బ్రజల కే మగు నోరి! మట్టుమీఱె నీదు ♦ చెట్టదనము.

ఆ॥ ఇంక మరల దేల ♦ యీతల యేశిల, యొడ్లచేతఁ దిట్టు ♦ లొందు బ్రదుకు
బ్రదుకె శాశ్వతత్వ ♦ పద్ధతి గొంటివే, చోటు ప్రొద్దు గాన ♦ కాటలాడ. ౧౫౬

క॥ వైశ్రవణజనని చాలక, యాశ్రవ యని నీదు మాత ♦ కభయం బిడి ని
న్విశ్రవసుఁడు గనఁ గని జగ, దాశ్రయులకు నెల్ల విషమ ♦ హంకృతిఁ బోసెన్.

తే॥ నీదు పెండ్లము నెవ్వఁడే ♦ నెఱిని బిలువ
నేమి దలఁతువు నీమది ♦ నెగ్గుసిగ్గు
నున్నఁ దలఁ బాఁచుకొనఁగఁ దా ♦ వొకఁడు గలదె
యెల్లపంచాంగమును విప్పి ♦ యెదుట నిడిన. ౧౫౭

చ॥ సిరి గల దందు ధర్మ్మ వెడ ♦ సేసి విమానము నెక్కి దుష్కృతుం
డరుసము గాంచు మాడ్కిఁ దగ ♦ వందక నెట్టనఁ గామచారివై
పరుసఁదనంబున న్మెలఁగు ♦ పద్ధతి నొక్కటఁ గూలువాఁడ వం
బరమున తెక్క లూడ వడిఁ ♦ బాటు విహంగమ మట్లు బోరనన్. ౧౮౯

తే॥ మేలు కీడ ననునవి రాజ♦మూలము లని, తెలిసి ధర్మార్థకామము♦లెత్తువమెయి
నడుపనేర్చు నతని సిరి♦విడ దధర్మ, పరుఁడ వీ వెట్లొనర్చెదో♦పాలనంబు. ౧౯౦

ఆ॥ లేరె ధర్మమరయు♦వారు నీనెలవునఁ, గామహతుని నిన్నుఁ ♦ గాన రెట్లు
చేదుమార్గిని గూండ్లఁ♦జేరిన పులుఁగు ల, ట్లడఁగు నీకతమున♦మడియఁబోరె!

ఆ॥ చెడిప జంత నీదు ♦ చెల్లెలి తప్పున, మడిసె నిచటి దైత్య ♦ మండలంబు
తేటిచూడఁ డొందు♦తెరువు ద్రొక్కఁడు రాముఁ, డేల పగతుఁ డయ్యె♦నింద అకును

తే॥ అంతమాత్రకు♦నతనిపై నడరి నీవు, వారిఁ గనఁబోవు దింతియు♦వఱల వింక
క్షీణపుణ్యుండ వైతి వీ♦చెడుగు పనుల, వంక నా బంకర్ఘురమున♦వారి మునిఁగి.

సీ॥ లోకనాథుని భార్య♦లోలత్వమున నీవు, హరియింప దొరఁకొంటి♦వంతమాత్ర
నిముడదు కొంగున ♦ నిడిన నిప్పట్టులు, వృత్తు నింద్రాశని ♦ విధము దోఁప
దహియించు ఘోరాహి♦వహియించి తే మని, కాలపాశము చుట్టఁ♦గాన వెట్లు
కులగిరి మోయు దే♦కూళ విషాన్నంబు, దినెదె యిద్దానితోఁ♦దీఱుగడకు
వత్తుగాక యొక్క ♦ వరుస నర్థము ధర్మ్మ, వసము సుఖము వీడి ♦ యాత్రపడుచు
నెదిరివారు ఘగడ ♦ నిల్లాలుఁ జుట్టాలు, నడల నాశ్రయింప ♦ నరువు లేక.

క॥ ఏను జటాయు ననను సమా, ఖ్యానము గలవాఁడ ఖ్యాతి♦గంటి బ్రిదికితిన్
మానుగ నఱువదివే లేం, డ్లానెటితోఁ బెద్దతనము ♦ నందితి సుఖినై. ౧౯౫

తే॥ అరుణసూనుఁడ బక్షిరా ♦ జంత లనఁగ
నొదుఁ గొండిక వీవు ర ♦ థాదిపరిక
రములుఁ గలవాఁడ వెగిచి బీ ♦ రమ్ము గొంటి
వైన నాపాలఁబడితి వెం ♦ దరిగ దింక. ౧౯౬

ఆ॥ ఏనుఁ జూచుచుండ ♦ నిక్ష్వాకుకులపత్ని, న్యాయహేతుయుక్త ♦ మైన శ్రుతియ
పోలెఁ జెట్ట నీకుఁ బోలునె హరియింప, నిలువు మెన్నువాఁడ ♦ నీదు బలము.

ఉ॥ శూరుఁడ వైన వే దొడరి ♦ చూడుము నాదు కడంక నింక నా
ధ్గూరవనంబుల న్వెదకి ♦ ధూర్తుని ని న్వధియింప వారి దు

ర్వారబలపరిచారుల జ ♦ వంబుమెయి న్గొని వచ్చి నంతకున్
దారి తలంగకుండువెని ♦ దారితుఁ జేయుదు నేన యిత్తఱిన్. ౧౯౮

ఆ॥ ఎట్లుఁ జచ్చువాఁడ ♦ వే పరాత్పరుఁడు రాముఁ, డతని కపటకృతంబు ♦ నాచరించి
భీతిఁ గుంది కుంది ♦ పెంపేద నను గిట్టి, యేని నిచటుఁ బాసి ♦ యెగయు టరిది.

క॥ నే జీవముతో నుండఁగ, నోజం జననీయ నుండు ♦ ముత్పలనయనన్
భూజను డించితి వేసియు. వే జను మిదె సంగరంబు ♦ విధ మిర్వారకున్. ౨౦౦

చ॥ చెలిమి ఘటిల్లి నందులకుఁ ♦ జేసెద నే నుపకార మమ్మహా
త్ముల కటు లాజి కాజి మును ♦ ద్రోవుడు గన్న సురాళికిన్ వితా
పలుకుట గాదు వృంతమునఁ ♦ బండిన పం డటు తేరిపైని ని
న్నిలువఁగనీక రాల్చెదు న ♦ నిన్ గొన నెట్టన నిశ్చయింపుమీ! ౨౦౧

—♦ జటాయువు రావణుతోఁ బోరుట. ♦—

ఆ॥ అనిన నన్ని కనులు ♦ నగ్నికుండంబుల, పోలె వెలుఁగఁ దొడరఁ ♦ బోరితమున
కడరి పెలుచ నార్చి♦యావిహంగ మడంతు, ననుచుఁ జక్కఁ జేర♦నరుగుటయును.

ఉ॥ ఆతఁ డెదిర్చి విస్తృతబ ♦ లాతతపక్షసపక్షవాతసం
జాతజవాతిరేకమునఁ ♦ జాలినయంతలు సేసి యాఘన
వ్రాతముఁ దూలఁబుచ్చి నెఱి ♦ వాని పరిచ్ఛద మెల్ల డుల్ల వి
ఖ్యాతయశుం డదల్చి తలఁ ♦ కం దల దన్ని తెరల్చి నిల్చినన్. ౨౦౩

ఉ॥ త్రోవఁగరాని రోసమున ♦ దుష్టుఁడు రక్కసుఁ డాఖగేంద్రునిన్
ద్రోవఁగ వాఁడు వోక ధృతి ♦ తోఁ బెనఁగ న్నగము ల్పతత్త్రు లా
నావగ నాప్రతీపపవ ♦ నాహతమేఘయుగంబు డంబు మై
వావిరిఁ బోరు పో రెసఁగె ♦ వారి కవారిత మా క్రమంబునన్. ౨౦౪

క॥ నిశితములగు నారాచము, లశనినిభంబులు వికర్ణి ♦ కాస్త్రంబులు న
ద్దశవదనుఁడు గురియించె న, వశత న్నవశతము లొకఁట ♦ వారని కృథచేన్.

తే॥ అవి గ్రహించి విదిర్చి వి♦హంగమోత్త, ముండు తీఱని చిట్టఁ బై♦నుండి కాళ్ల
గోళ్లఁ దుండంబునను జీల్చెఁ♦గో యని కడి,కండలుగ వాని నెమ్మేన♦ఖండుఁడగుచు.

ఆ॥ దాని కలుక గదుర ♦ నానిశాచరుఁడు ఘో, రాశుగముల జముని♦యష్టికలను
బోలువాని నైచెఁ ♦ బొలిసితి వె మ్మంచు, నొక పదింటి లెక్క♦నుగ్రుఁ డగుచు.

తే॥ దీనవై తేరిపై నున్న♦జానకిఁ గని, కలని కెగిచెడి యసుర యా♦గడము దలఁచి
యస్త్రనిహతి గణింపకె♦యాతని పయి,కొనియె ఖగపతి లేఁబ్రాయ♦మెన సెననఁగ.

—♦ రావణుని రథమును బరికరమును గూల్చి ధనువుల విఱిచి జటాయువు విక్రమించుట. ♦—

క॥ చరణముల నొడిచి వాని న, శరము శరాసనము విఱిచె♦సరగున బతగే
శ్వరుఁ డరి యాతని గెలుపు సు, కర మనఁబోల దని తలఁక ♦ గర్వోన్నతుఁడై.

ఉ॥ దాని సహింప కుద్ధతుఁడు ♦ దానవు డంతకు మీఱి యొండు వి
ల్లానెతేఁ దాల్చి గుప్పెను శ ♦ రావళు లొక్కట వేనవేలు సం
దానితనీడమధ్యమునఁ ♦ దార్కొని పేర్కొని వాఁడు తెక్కలన్
వాని విదిర్చి యంఘ్రుల న ♦ వారణ నద్దను వల్లె త్రుంచినన్. ౨౧౦

తే॥ తత్తరంబున నొండు కో ♦ దండ మరయు
నంతలో నంతరముఁ గాంచి ♦ యభ్రగేంద్రుఁ
డతని వర్మంబు దొనలు త్ర ♦ య్యంగఁ దన్ని
యగ్నిశిఖ లట్టి విశిఖంబు ♦ లవనిఁ గలిపె. ౨౧౧

ఉ॥ బంగరు వారవాణములు ♦ పారు పిసాచుల మోము లొప్పు బ
ల్మిం గడుకొంచుఁ దీవ్రగతి ♦ మేకొను యుగ్యఖరంబులం బత
త్పుంగవుఁ డబ్బురం బెనఁగ ♦ బోరన గీటడఁగించి రత్నచి
త్రాంగము కామగం బగు మ ♦ హారథమును దెగటార్చెఁ బెల్చనన్. ౨౧౨

ఆ॥ ఛత్రచామరములఁ ♦ జంద్రకాంతములఁ ద, ద్గ్రాహిజనముతో న♦గల్చి యంత
నుత్తమాంగమునుమ♦హోగ్రతుండమునఁ దుం,డించినైచె నక్క♦డిందిపులుఁగు.

తే॥ అన్ని పరికరములు సెడ ♦ నవని కుఱికె, సీత మునుకొని తలఁగ ని ♦ శీథినీచ
రుం డఖిలభూతములు ఖగేం♦ద్రుని నుతించె, సాధుసాధువచస్స్థితి♦సాధ్వి! వించె.

క॥ అలసె ఖగరాజు ముదుకఁడు, చలమునఁ బోరాడె నింకఁ ♦ జాలఁడు లె మ్మం
చు లతాతన్విం గొని చను, తలఁపు మది న్నెలకొనంగఁ ♦ ద్వరితుం డగుచున్.

ఉ॥ మాయలగొండి కొండొక వి ♦ మానము నెట్టన రా జనాధిభూ
జాయ నిజాయతి న్గొనుచుఁ ♦ జయ్యనఁ బోయెద నంచు నెంచు నా
చాయఁ దలంచి యప్పతగ ♦ శక్రుఁ డవక్రత వాని డాయఁగాఁ
బోయి యెటో యిర న్మనుచు ♦ బుద్ధికిఁ బాసి తటంచుఁ గ్రిమ్మఱన్. ౨౧౬

—♦ జటాయువు రావణు లెక్కసేయక పలుకుట. ♦—

ఆ॥ పలుకఁ దొడరె నిట్లు ♦ పాపుఁడ! విశ్రవు, పేరు సెఱుప నింత ♦ బేలవైతి
గాక నీకు దక్కఁ ♦ గాఁ బోదు పావన, చరిత మహిజ యీపె♦జాడఁ గనవు.

ఆ॥ విసముఁ గ్రోలఁ డెట్టి♦వెఱ్ఱియు జలతృష్ణఁ, బొసఁగె ననుచుఁ దనదు♦పస చెడంగఁ
బిడుగు లట్లు రాము♦భీషణబాణమ్ము, లగడుపఱచు నవ్వి♦డరయు డెట్లొ. ౨౧౮

తే॥ కాలపాశంబు మెడ గట్టి♦గా బిగించె, నింక మోక్షంబు కల దని ♦ యెన్నరాదు
బడిశమును సామిషం బని♦పట్టి మ్రింగు,ఝుషము గతి నీవు చత్తు వ♦సంశయంబు.

క॥ ఉక్కివుఁడ వీవు పొలియుట, యక్కజ మనఁబోల దెంద ♦ అనభిహితులు నీ
చక్కటిబందుగు లడఁగెద, రిక్కొఱగాని కొల వారి ♦ నెల్లర ముంపన్. ౨౨౦

క॥ అనుబంధ మరయనేరక, యనదలు దుష్కృతు లొనర్చి♦యగువారలకున్
వినిపాతం బొనఁగూర్చుదు, రనుపదమే చెఱుదు రింక♦నన నేమి యగున్. ౨౨౧

తే॥ ఖరుని చన్న తెఱం గెల్ల ♦ నరసి నీవు, వాని పట్టున పైమెట్టు♦వరుసఁ గొనఁ ద
లంచు టెన్న మదోన్మత్తు♦లాగు గని త, థాత్వగతిఁ గోరు పంద వి♦ధంబకాదె.

తే॥ వారి ధర్షింప నోపవు ♦ వార లున్న, చోటు ద్రొక్కంగ నేరవు ♦ చోరవృత్తి
గర్హితం బగు గతికిఁ బోఁ♦గంటికాక, రాము చూడ్కి కెదుర్పడి♦రావు మరలి.

ఆ॥ ఇప్పు డేమి చెడియె ♦ నింతటితో నిన్నుఁ, బోవనిత్తు ననుట ♦ పొల్లుమాట
రామకింకరుండ ♦ రా నిల్వు మొక్కొండు, గడియలోన మంటఁ♦గలుపువాఁడ.

క॥ చావంబోయెడు వానికి, నేవలనున నేమి చెట్ట ♦ లేర్పడఁ గలవో
యావిధము లన్ని మూఁడెను, బోవుదు వింక మంచిమాట ♦ పుట్టంగలదే. ౨౨౫

క॥ పాపానుబంధ మగు కృతి, కోపుదు నని పొరఁగనైన ♦ ను క్కడలున కా
కాపరమేష్ఠికి నేనియుఁ, బ్రాపించునె మంచిగతి స ♦ భాజనదూరా! ౨౨౬

—♦ జటాయువు రావణు నొడలెల్లఁ జించి చీకాకుపఱచుట ♦—

ఆ॥ అని తృణీకరించి ♦ యవ్వాని మూఁపుపై, వ్రాలి మెడ నరమ్ము ♦ వాఁడి తుండ
మునఁ బెకల్చి పట్టి♦మునుగొళ్లఁ బఱియలు, సేసె వెన్ను పఱపు♦చించి చించి.

ఆ॥ మావటీఁడు దుష్ట♦మాతంగమును విదా, రించు విధము దోఁపఁ♦గ్రించురక్క
సునిఁ దెరల్చి నెఱులు♦సునిశితనఖములఁ, ద్రెంచి మఱియు విక్ర♦మించుటయును.

క॥ విసువు దలకొన విహంగముఁ, గసిమసఁగుదు ననుచు నొంట♦క్ష్మాజం గనుచున్.
గసరి యఱచేతఁ జఱచిన, నసుర చెయిది లెక్కసేయ♦కాతఁడు పెలుచన్.

ఆ॥ వామబాహువనము ♦ వజ్రాభ మూ నిజ, తుండమునన నఱికి ♦ త్రొక్కి వైవ
మగుడ మొలిచి తొంటి♦మాఁద్రిన పెనుపొందె, వరదుఁ డైన విధి వి♦వర్తనమున.

క॥ పుట్టం దల లెత్తు ఫణుల, గు ట్టటుగా సీతజోలి ♦ గొనఁ జూడక వాఁ
డట్టె ఖగరాజు పైఁబడి, మట్టు మిగలి కాలఁ జేత ♦ మర్దనసేసెన్. ౨౩౧

క॥ తోడన పులుఁగులమన్నీఁ, డోడక నఖరములఁ ద్రోటి ♦ నురుపక్షములన్
వీడని యగ్గలిక న్నఱుఁ, మాడం దొరకొనియె నమరు ♦ లబ్బుర మనఁగన్.

క॥ సరిసరిగాఁ బోరిరి వా, రిరువురు నొండొరుల మెచ్చ ♦ ఛే యెఱుఁగక య
ప్పరుసునఁ బరుసఁదనంబునఁ, బురుషత్వమున న్మహార్త ♦ పుంగాల ముమా !

ఆ॥ నాఁటి ఖడ్గ మెత్తి ♦ నామేలు వోగడి బ, న్నంబు వాపికొనెడు ♦ నయ మెఱింగి
రౌద్రకర్ముఁ డసుర ♦ రామార్ధకర్శితు, వ్రేసె గఱులు కాళ్లు ♦ విఱిగి పడఁగ.

—♦ రావణుని చంద్రహాసముచే జటాయువు కూలుట ♦—

తే॥ అల్పజీవితుఁ డయి పులుం ♦ గవనిఁ గూలె
ధూళి గ్రుంగిన మేను నె ♦ త్తుటను జొత్తి
లంగఁ బైపయి మొయిలు గ ♦ ప్పంగ ఱెక్క
లవిసి పడ గుట్టవడు కొండ ♦ యట్టు లగుచు. ౨౩౫

తే॥ పాండురోరస్కుఁ డవ్వాఁడు ♦ ప్రథిత తేజుఁ
డట్లు పడి రాఘవాశ్రమో ♦ పాంతమునను
శాంతమై యున్న దావాగ్ని ♦ చంద మొప్ప
ననిచి రక్షోమనశ్శల్య ♦ నయము నూపె. ౨౩౬

క॥ కూలిన పతంగపుంగవు, కూలంకషసత్త్వ మెద ది ♦ గుల్గొనఁ జేయన్
నాలి సెడినవాఁ డసురుం, డోలిం బురికొనఁ గడంగె ♦ నుత్పలనయనా ! ౨౩౭

క॥ తన బంధువు ఖగనాయకు. ననవద్యచరిత్రి చేర ♦ నరిగి పొలిసితే
చనెదే తండ్రీ! యనుచుం, బనవుచుఁ బెనువగలఁ బొగిలెఁ ♦ బర్వేందుముఖీ! ౨౩౮

—♦ సీత జటాయువుంగూర్చి వగచి బంధువులం దలంచి విలపించుట. ♦—

చ॥ కరమున నాతని న్నిమిరి ♦ కాలము కర్మముఁ గూడెఁ గాక నీ
వరికి వశంబె నాదగు మ ♦ హాపకృతిం జెడి తేమి పల్కుదా
న రమణుఁ జేరి పల్క నయి ♦ న న్విపదంబుధి మున్గకుండు మి
ర్వ్వరమునుఁ బాపకర్ములకె ♦ షో విధి సాయముఁ గూడ నయ్యెడున్. ౨౩౯

క॥ నేమమున మేలుగీండ్లకు, నే మని శకునములు శకుని ♦ కేరితములు ము
న్నామొకొను నరుల కెందునుఁ, గామాంధుల కెన్నఁ జనవు ♦ గాక మహాత్మా!

ఆ॥ నీవు నిట్టు లైతి ♦ నెఱి వోవ నాయభా, గ్యమున నాధుఁ డింత ♦ యరయఁ డయ్యె
నేమి సేయు దాన ♦ నెట్లు గానుండెనో, యాశ్రుతాంతు దుష్ట ♦ మగు మతంబు. ౨౪౧

తే॥ కొన్ని మృగపక్షితతులు కా ♦ కుత్స్థచంద్రుఁ
గాంచి యివ్వార్త యెఱిఁగింపఁ ♦ గడగుటయును
గానవచ్చుచు నున్నది ♦ కదిసి వచ్చు
నేమొ యిమ్మాయపోలదిండి ♦ నింతలోన. ౨౮౭

తే॥ రామ! కావవె లక్ష్మణ! ♦ నామహోప, లాప మెన్నకు మీరలు ♦ లాఁతి వనకుఁ
డత్తలార! విపన్ననై ♦ యరుగుచున్న, దాన జనక! ధరిత్రి! నీ ♦ ధరణ మనదె.

క॥ అని పేరువేర నందఱ, వనితామణి యెదుర నున్న ♦ వారింబలె న
య్యనుఁగుం జుట్టలఁ బిలుచుచుఁ, బనవి పనవి మఱియుఁ జొక్కు ♦ పాటుఁ గదురఁగన్.

క॥ ఎలదీవె నేలపైఁ బడి, పొలుపఱఁ జిక్కువడి విరుల ♦ పొం పెడలిన య
వ్వలనునఁ గననయి బలుమ్రా, నలవడు నను నాసఁ బొదలు ♦ నాసమయమునన్.

తే॥ పాడురాకాసి పేరిప్ర ♦ భంజనుండు, కదిసి గదుముచు సంకల్ప ♦ కల్పిత మగు
రథముపైఁ బడవైచెఁ బా ♦ రమ్ము లేని, చింతఁ గొను నామెఁ దివిచి ర ♦ శ్మిప్రసక్తి.

తే॥ సీత నమ్మెయి వాఁడు ధ ♦ ర్షింప భువన, మపుడు సంతమసావృతం ♦ బయ్యె వీవఁ
డనిలుఁ డపగతతేజుఁ డ ♦ హర్పతి యయి, కానఁబడె భూతతతి వడఁ ♦ కం దొడంగె.

సీ॥ పలుగాకి పాపంబు ♦ పండె వీఁ డింకఁ జే, డ్పడు లెం డనుచుఁ బల్కెఁ ♦ బద్మభవుఁడు
దుర్జాతి యింతకు ♦ దొరకొనెఁగా యంచు, గోడు మే లెంచి ర ♦ క్కొన మునులు
కదిసి యే వెలయింతుఁ ♦ గా కెందుఁ జన నేమి, పొం డంచుఁ బ్రకటించె ♦ భూతధాత్రి
పైఁగాఁవు గానె మా ♦ పాలిదేవత కంచు, దేవలోకమువారు ♦ దిటవుపడిరి
మొనసి చనె రాము నాక్షణ ♦ మ్మునననె కాంచి
కూళ చెయిదముఁ దెలుపఁ బ ♦ క్షులు మృగములు
తొడరి తనకీడు దలఁపక ♦ ధూతకలుష
నట్లు చెఱఁగొని రావణుఁ ♦ డరుగు నంత. ౨౮౮

తే॥ ఆపదుద్ధారకుఁడు రాముఁ ♦ డనెడు మాట, చాటి చెప్పుచు నరిగె నా ♦ చంద్రవదన
రామ! రామ! దయాంబుధీ! ♦ రావె యనెడు, నుడికి నొం డెడ సేయక ♦ న్నులతురాయి.

వ॥ వెండియు నప్పొలదిండి గండరగండంపు పిచండిల తేజోమండలంబు దన కండదండయై మండనంబు సూప నుద్దండం బగు భుజాదండంబు బలిమి నొక్కండు లెక్కసేయక విమానరాజంబుపై రాజపుత్త్రి నునిచికొని గండుకొను చండితనంబునం దన వీటి దారి వట్టి వినువీధి నెయిద సమకట్టిన నారాజవదన నెమ్మేని మెఱుంగులు మెఱుంగులఁ దృణీకరించి యాభరణమణిద్యుతులతోడి సంగడంబున కలిమి నిఖిలాశాప్రదేశంబులకు నాశపాశలు గల్పింపఁ దదీయకాంచనకౌశేయ

చేలాంచలానలప్రభలు వాయుసహాయంబున నభ్రంబున నదభ్ర యగు తామ్రాభ్రరేఖిక సృజియించి యారక్కసుల ఱేని పేరి నల్లకొండ కోన నల్లనం గాల్పం దొడఁగెనో యని సుమనోవితానంబు చిత్తంబుల వంక వా శంకాలతలకుం బాదులుం బ్రోదులుం బొనరింప మారీచమర్దను నాహ్వానవిశేషంబు లక్కొఱ గామి దిక్కునకుం గవియంబోలు నను సందర్భంబునకు సగర్భంబు లగుచు రత్నగర్భానందన కబరీభారమ్మునుండి తెరలిన కెందామరరేకులు పవనాకీర్ణంబులై ఝల్లన నాతనిపయిం డొల్ల నీలమేఘంబు భేదించుకొని నెట్టనం దోఁచు దివాచంద్రమండలంబును వినాశంబై వడఁగొన్న పంకజంబును బోల్పం దగి సులలాటంబును సుకేశాంతంబునుఁ బద్మగర్భాభంబును నవ్రణంబునుఁ బ్రవిమల దంతప్రభాభాసితంబును సునాసంబును జాగుతామ్రోష్ఠంబును హాటకప్రభంబును నగు నద్దేవి వదనంబు రాహుసోపప్లుతంబై రామదేవకటాక్షామృతనిష్యందం బపేక్షింప నకాలకాలజలదంబు పొంత వైపరీత్యంబునం బొడకట్టు విద్యుల్లేఖ వడువున స్ఫురించియు స్ఫురింపనిదై నీలమణుల దండ నండఁగొన్న కాంచనకాంచి యట్టిదయ్యె కుట్టున నొరగియు మహాగజంబును సౌవర్ణకక్ష్య వోలె నవ్వాని వెలుంగం జేయుచు స్వీయభూషణ నిక్వాణంబుల నాచపలమలీమస మేఘంబు సఘోషంబగుచుండ నుత్తమాంగచ్యుతయైన పుష్పధార ధరాతలంబునం బడియుం బడక వాతధూతయై దశగ్రీవు నభివర్తించుచు నిజావస్థ నెఱింగించు నంతియకాక విమల యగు నక్షత్రమాల మేచకోపలమేదురం బగు మేరుశృంగంబునం గూలు నయ్యుపద్రవం బభివర్ణింపఁ జరణతలంబునుండి భూతలమ్మునకుం దొరలు రత్నభూషితంబగు నూపురంబు పతత్సౌదామనీమండలంబును నగ్నివర్ణంబులు సఘోషంబులునై యవకీర్ణంబు లగు తదీయభూషణంబులు ప్రక్షీణంబులై భూమిపై రాలు నక్షత్రంబులును స్తనాంతరపరిభ్రష్టంబులై నేల కొరగు సతరళతారహారంబులు గంగాతరంగిణీప్రవాహతారాధిపబింబంబులుంగా డాయం బాఱ నాయ భూతోత్పాతంబులం బరికింపంబోక యప్పెనుభూతంబు తేజోవిశేష దేదీప్యమాన యగు నప్పృథివీభామ పెఱాల్కం గొని పోవుచుండె నట్టి సమయంబున.

సీ॥ లాలించె నతి! తలం ♦ కేలె యంచుఁ బులుంగు, నుడుల వాతాహతా ♦ నోకహములు
శోకించెఁ దోడుగా ♦ శోషితసరసిజ, త్రస్తజలేచర ♦ ల్సరసినులు
జంకించె నసురఁ ద ♦ చ్ఛాయానుగతములై, శార్దూలసింహాది ♦ సత్త్వతతులు
ఘోషించె నాస్యద్భ్ర ♦ గుస్రుతు లుచ్ఛ్రిత, బాహుశృంగంబులు ♦ పర్వతములు
మేల్మి సెడఁ గృశించె ♦ మృగపోతములు దివా, కరుఁడు వెల్లవోయెఁ ♦ గాంచి కాంచి
యశ్రుపూరకలిత ♦ లాకంప్యమానాంగు, లైరి విపినదేవ ♦ తాళు లపుడు. ౨౪౧

ఆ॥ ఇంక ధర్మ మున్నె ♦ యెటఁ బోయెనో సత్య, మానృశంస్య ముడిగె ♦ నార్జవంబు
దారిఁ దలఁగె ననుచుఁ ♦ దల్లడిల్లుచుఁ బల్కె, నెల్లభూతగణ మ ♦ గేంద్రతనయ!

క॥ సీతం గాని చనువాఁడె యి, సీ? తాతకు మాటఁ బొడమి ♦ చెల్లునె యింకం
బోతర మడంగు లెం డని, భూతములకు భూతధాత్రి ♦ బుద్ధులు సెప్పెన్. ౨౫౩

ఆ॥ నేల వంకఁ జూచు ♦ నేల రాకుండె మ, న్నాథుఁ డను సుమిత్ర ♦ నందనుండు
బోధ సేయఁ డొకొ. ♦ పురుషోత్తమున కను, నెందు నేనిఁ జిక్కె ♦ రేమొ యనును.

ఉ॥ ఆమహిళాశిరోమణి ధ ♦ రాత్మజ శేముషి. రామరూప త
న్నామమయాత్మ జిహ్వ యవి ♦ నాకృతతద్గతదృష్టియుం దగన్
భూమరసాధ్యయై తనరు ♦ పోఁడిమిఁ గన్గొనియుం దలంపఁ డా
సేమము రక్కసుండు తన ♦ చేటునకే మతి సమ్మతింపఁగన్. ౨౫౫

మ॥ సడలె న్గేశకలాప మాతిలకమా ♦ జాఱెం బ్రపాతంబుగా
వెడలె న్గన్నుల వేఁడినీరు శ్వసనా ♦ వేగంబు గన్పట్టెఁ జొ
ప్పడె నైవర్ణ్యము వ్యాగ్రభావ మెసఁగెన్ ♦ బాటిల్లెఁ జింతాభరం
బుడురాజానన కాశరుం డతిమి త ♦ న్నుద్వృత్తిఁ గొంపోవుచోన్. ౨౫౬

తే॥ ఆమనస్విని రామేంద్రు ♦ నందరాక, రాకపోకలు లేని ని ♦ రాకరణము
పాలువడె నింక నీదైత్య ♦ పాలుని కృతి, గోలుపో నైతి ననుచు గ ♦ గ్గోలుపడియె.

చ॥ ఎడరున నల్కఁ గన్నుఁగవ ♦ యెఱ్ఱని డా లెనయంగ భంగపా
టెడ నలయింప రామవిభుఁ ♦ డేడ్తెఱఁ డాయమి ముట్టముంప న
ప్పడఁతుక పాని కైతవము ♦ భావమునం దలపోసి యీరెలుం
గడరఁగఁ దెంపున న్బలికె ♦ నాశరుఁ గాంచి కురంగలోచనా! ౨౫౮

—♦ సీత దుఃఖాతురయై రావణు దురాగతమును నిందించుట. ♦—

ఆ॥ ఏల సిగ్గుపడవొ ♦ యింతలు సేసి నీ, చాత్మ! యన్యభామ ♦ యనక దన్నుఁ
దెచ్చి తేమితలఁచి ♦ దేవ! నీ విద్దాన, ననుభవించు సౌఖ్య ♦ మనుచుఁ గలదె.

క॥ పతి యింటలేనితఱి న, స్నతిసాహసవృత్తి మొఱఁగి ♦ యవశత నుండన్
గతిసెడఁ గొంపోయె దస, న్మతి! యాయతిపైని యాస ♦ మాని మెలఁగెదే.

తే॥ ఇట్టి కష్టాత్ముఁడవు నీవె ♦ యినకులీను
నేమి బూమెలు పన్ని యి ♦ ల్లెడలఁజేయ
నెంచితో కాక యాచాయ ♦ యేణ మొకఁడు
విభుని ద్రిప్పంగఁ గలదె యీ ♦ విశ్వమునను. ౨౬౧

క॥ నీపౌరుష మే మాయెనొ, యే పుడిగియె యిట్టిమాయ ♦ లే కొనసైతో
పాపుఁడ నీపుట్టున విధి, పాపేతర మాతృకులముఁ ♦ బా డొనరించెన్, ౨౬౭

ఆ॥ క్రూర ! నిన్నుఁ దొడరి♦కూలెఁ గాక జటాయు, వింతలోనె వారి♦కెఱుకపఱుప
నెంచువాఁడె యైన♦నింతింత ముక్కలు, గాఁగ నిన్ను మంటఁ♦గలియ నిడరె.

ఆ॥ తేటతెల్ల మయ్యెఁ ♦ దెలివి యవ్వీరుల, మొఱఁగి ననుఁ దెరల్చు ♦ మోసముననె
యింక నిన్ను మెత్తు♦రెవ్వారు మున్నుఁ బూ, లమ్మి తిపుడు గట్టె ♦లమ్మఁగలవు.

ఆ॥ ఒంటి నడవి నుండి♦యురుజవసత్త్వల, నొక్క గడియలోనె ♦ యుక్కడంచె
నట్టి దొరకు దొంగ ♦ వైతి నీబోటికిఁ, బౌరుషేయ మేల ♦ బిరుదు కదేల.

క॥ ధన్యులు వారలె పో విభు, జన్యంబున నెదిరి నిలిచి ♦ జానగు ధృతి య
న్యాన్య మనిపించి మడిసిరి, మాన్యపదవి వడసి రిట్టి ♦ మలకలఁ బడిరే, ౨౬౮

క॥ చలియింప నేల మగఁటిమి, గలదేని న్నిలుము కీర్తిఁ ♦ గనె దెదిరి మహో
జ్జ్వలు రాము శరదవాగ్నిం, బులుంగవై యెల్లవారుఁ ♦ బొగడఁగ నసురా !

క॥ కాకున్న నన్నుఁ బనిచి సు, ఖాకర మగు బిరుదుకు గోరి ♦ యరుగు మొకంటన్
బో కన్యముఁ దలఁచిన ని, క్ష్వాకుకులుఁడు వెదకి నిన్ను ♦ సమయించు నెటుల్.

ఉ॥ మంచి దలంపఁ డేచెడుఁగు ♦ మంతనము న్విడఁజూడఁ డేయెడన్
గాంచనవృక్షము ల్గను న ♦ కారణవైరమ పూనఁ బథ్య మి
ట్లుం చన గేలిసేయు నడి ♦ యాసలకుం దలయొడ్డు నెట్లనన్
సంచితకర్మదోషమునఁ ♦ జావఁగఁబోవు జనుండు దుర్మతీ ! ౨౬౯

సీ॥ కాలపాశము గట్టెఁ ♦ గంఠనాళంబుల యమమార్గగతు లెల్ల♦నరయగలవు
వైతరణిం బడి♦వాపోయె దింకిట, వజ్రకీటములు దొ ♦ ల్వం బడ లెదు
లీధాయసము శాల్మ ♦ లీవృక్ష మందెద, వసిపత్రవనముపై ♦ నాడబొత్తు
వింధనాగ్నిని వేల్తు ♦ రినసూను దూతలు, సంతాపపడె దుక్క ♦ స్తంభమునను
నమ్మహాత్మున కీదృశం♦బగు నళీక, మాచరించి విసముఁ గ్రోలి♦నైతి వెవఁడు
నిన్నుఁ బ్రోచెడువాఁ డేది♦నెఱి దలంగఁ, దలఁతె తద్బాణకీలిక♦ల్దవిలి కాల్ప. ౨౭౦

క॥ కులనాశనుండు వీఁ డని, పలువురుఁ దిట్టంగఁ దనదు ♦ పడఁతుక లార్వన్
గలకలిమి యెల్ల మంటం, గలియఁగఁ గుచ్ఛితపుఁ బోకఁ♦గాంచెద వసురా!

ఆ॥ అని భృశార్త యగుచు♦నాడెడు నద్దేవి, నుడుల లెక్కగొనక ♦ నొవ్వ కతఁడు
తామి నడుపఁదొడరెఁ♦దద్విమానము మానఁ,బోఁడు కాలహతుఁడ♦పుణ్యగతిని.

—♦ సీత ఋశ్యమూకమున నున్న వానరులఁగని తనసొమ్ముల మూట వైచుట ♦—

ఉ॥ అమ్మెయిఁ బోవుచో నెదుట ♦ నామె గనుంగొనె శైలశృంగమం
దిమ్ముగ నున్న వానరుల నెవ్వర ♦ నేమి దలంచెనొక్కొ చే
లమ్మున కొంగున న్మణిక ♦ లాపముల న్బిగియంగఁ గట్టి నె
య్యమ్మెలయంగ వైచె నతఁ ♦ డారయనేరఁడు సంభ్రమంబునన్. ౨౨౩

క॥ అనిమేషనేత్రులై వా, రనిమిషపతివంద్యఁ గాంచి ♦ యసురయొకఁడు పా
వనచరితం గొని చనియెడు, ననుకొని రపగతునిఁ జెనయ ♦ రైరి సుశీలా! ౨౨౪

ఆ॥ నడుమ పడిన మేలి♦నాణియసొమ్ముల మూట,యెత్తి యునిచి రెచటి♦హితులొవారు
వాఁడు పంప దాటి ♦ వనసరోవరసరి. ద్వర్గములును గడచి ♦ వనధిఁ జేరి. ౨౨౫

క॥ తిమినక్రగ్రాహవికీర్ణము, సమయోల్లంఘనపరమ్ము ♦ సాగరమును సం
భ్రమమున నెన్న కసురయు, త్రొక్కముఁడై యన్వలనిగట్టు♦గవిసెఁ బ్రియసఖి!

తే॥ సిద్ధచారణులవ్వాని ♦ చే కెఱింగి, యిదియె యంతంబు వీని కి♦య్యదియె మిత్తి
యనుచునొడువంగసడికోర్చి♦యవలఁజొచ్చె, లంకనిశ్శంకుఁడగుచు నే♦ణాంకవదన.

—♦ రావణుఁడు లంకఁజేరి సీతనుఁ గాపుపెట్టి యందఱ గట్టడిసేయుట. ♦—

క॥ బహువీధులు బహుపథములు, బహుకక్ష్యలుఁ గడచి దైత్య ♦ పరిబృఢుఁడు శుభా
వహ మంతిపురిని మహిజా, మహిళామణి డించె వేడ్క ♦ మల్లడిఁగొనఁగన్.

ఆ॥ మయుఁడు నేర్పుకొలఁది ♦ మగువ మాయామయి, నొకతె సృష్టి సేసి♦యుల్లసిల్లు
పగిది సంతసిల్లెఁ ♦ బరిపరివిధముల, వాఁడు సీతఁ జేర్చి ♦ వనరుహాక్షి! ౨౨౯

క॥ అమ్మెయిఁ బ్రతివేశనమున, నమ్మానిని నునిచి ఘోర ♦ లగు రాక్షసుల్
గ్రమ్మఁగ వారలఁ గనుఁగొని, యమ్మనుజాశనుఁడు పలికె ♦ వనవద్యాంగీ! ౨౩౦

ఉ॥ ఇష్టము లేని యే నెలఁత ♦ యేనియుఁ బూరుషుఁ డేనియు న్మహా
త్కృష్టచరిత్ర నీమెఁ గనఁ ♦ గేరడము ల్పచరింపఁ బోల దే
కష్టముఁ గూర్పరాదు మణి ♦ కాంచనమౌక్తికవస్త్రమాల్యభో
జ్యేష్టుల నెందు నేకొఱఁత ♦ లెమ్మెయి నేనిఁ బొసంగ దేర్పడన్. ౨౩౧

క॥ ఈయమ కప్రియ మగు కృతి, నేయధముల యేనిఁ గూర్తు♦రేంచికొనుఁడు వా
రా యమనికేతనంబున, నాయతయాతనలఁ గాంచ ♦ నయ్యెడ ననుచున్.

తే॥ అనుచుఁ గట్టడి సేసి వాఁ♦డచటు వాసి, దిట్టలగు వారి నెనమండ్ర ♦ దివిజవైరి
వీరులం గాంచి మీర లి ♦ వ్విధిఁ దలంచి, యాజనస్థానమున వంక♦కరుగుఁ డింక.

ఉ॥ చెట్ట ఱొకండు మానవుఁడు ♦ సేరెను దండకవన్యసీమ వాఁ
డట్టె తెరల్చె యోధవరు ♦ లందఱ నాఖరముఖ్యుల న్బగం
బట్టితి నాతనిం జెఱుపఁ ♦ బన్నిద మొప్పఁగఁ గాన నేగి యా
మట్టున నిల్చి యెల్లెడల ♦ మా కెనయింపుఁడు తత్ప్రవర్తనల్. ౨౮౪

శా॥ రామాఖ్యుం డతఁ డాశరారి యయి నే♦రంబు ల్పొనర్పంగఁ ద
దాత్రిమారత్నముఁ దెచ్చితిన్ గడఁగి మీ ♦ రారాపు వాటిల్ల న
ల్లే మార్గంబునఁ దా మెలంగఁ గనునో ♦ యేమైన నేచాయ నే
బూనె ల్వన్నియ యేనివాని నొకటం ♦ బోకార్ప భావింపుఁడా! ౨౮౫

ఆ॥ అతని దెస నమర్ష ♦ మగ్గలం బయ్యెడి, ధైర్యకోటి కెక్కి ♦ తరము మీఱె
నామె నింతలోనె ♦ యవయవరోధంబు, తన్నిరోధ మింకఁ ♦ దలఁపవలయు.

తే॥ ఆరిపు నలంచి సంతోష♦మందువాఁడ, బేద నిధిఁ గాంచి సంతృప్తిఁ♦బెరసినట్టు
లంతవట్టు రుచింప వా♦హార మేని, నిదుర యేనియు నింతయు♦నిజము సుండు. ౨౮౭

ఆ॥ అలఁతిఁ బోవవలవ ♦ దస్త్రశస్త్రాదులే, మఱక మఱపు లేక ♦ మాఱు రూపు
లొప్ప నెందునేని ♦ నొప్పమి వాటిల్ల, కుండఁ జేరి మెలఁగుఁ ♦ డోరిమ నెఱయ.

క॥ ఏ నెఱుఁగుదు మీబలముల, నానెలవున కట్లుగాన ♦ ననుపఁ దొడరితిన్
బూనిక మైఁ బోలదిండుల, నే నేలినయట్టు లేలు ♦ నెఱి గనుఁ డింకన్. ౨౮౯

—♦ రావణాజ్ఞప్తులై యెనమండ్రు రక్కసులు జనస్థానమున కరుగుట. ♦—

మ॥ అనుచు న్వారి బహూకరించి సకలా ♦ ర్థాఘంబులుం గూర్చి పొం
డన నవ్వానికి మ్రొక్కి వీడ్కొని స్వకీ ♦ యం బౌ పరీవారముం
జనుదేరం జని రంజనాకృతులఁ బ్రి ♦ చ్ఛన్నాత్ములై నిల్చి ర
మ్మనికిన్ రామవిభుప్రతారణ మసా ♦ మాన్యంబుఁ జింతింపుచున్. ౨౯౦

ఆ॥ ఇట్లు సేసి యసుర ♦ యేఁ గృతార్థుఁడ నైతి, ననుచు నంతిపురికి ♦ నరిగి సత్వ
రమునఁ గాంచె రాము ♦ రాణివాసము దేవ, యజనభూత నచట ♦ నమరవినుత!

—♦ రావణుఁడు సీత ననునయింపఁబోవుట, ♦—

సీ॥ సుడిగాలి నల్గడ ♦ ల్చుట్టిన మున్నీట, మునుఁగఁ బాఱెడు నొక ♦ ననుకరించి
తనయూథముం బాసి ♦ తఱిమి కుక్కలు ముట్ట, డింప వడంకు లే♦డిని నయించి
యిభ మెత్తి యొక్కచో♦నిడిన మవ్వము వీడఁ, గలఁగు సరోజిని♦గతిని గాంచి
శశి పా త్తెడలి బలు ♦ శాపోపహతి నేల, నెనయ నా తారక ♦ ననుగమించి
శోకభారావనమ్రమై ♦ సోగకనుల, నుండి వెలువడి యశ్రువు ♦ ల్మెండుకొనఁగ
నొంటిమడి కన్నరామికి♦నొదిఁగి యున్న, యావెలఁదిమిన్నఁ గదిసి ర♦క్షోవిభుండు.

క॥ తత్తరపాటున నిట్లనె, బిత్తరి చూపు లొలుక గొన్ని ◆ బెరయింపుము నా
హృత్తాప మెడల నీదగు, పొత్తైనయం గాంచి భూరి ◆ పుణ్యుఁడ నాదున్.

తే॥ ఎలయ కిమ్మెయిఁ జింతిల్ల ◆ నేల బాల, యెల్ల లోకంబు లొక్కట ◆ నేలఁజాలు
సిరికి ననుఁ గొనికాక యా◆పురుషకార, హీనుఁ జేకొని యే మేల్మి◆నెనయఁగలవు.

మ॥ ఇవె దాసీశతము ల్సహస్రములు ప్రా ◆ జ్యేష్టోపభోగక్రమో
పవనంబు ల్మణిహర్మ్యము ల్భవనము ◆ ల్ప్రాసాదము ల్స్వర్గలా
భవిధానానుపలభ్యమానములు ని ◆ ర్భాగ్యుండు రాముండు నీ
కవిధేయుం డతఁ డిన్ని గూర్పగలఁడే ◆ యాప్రొద్దు సేవించినన్. ౨౯౭

క॥ దీనుఁడు రాజ్యభ్రష్టుఁడు, మానుషుఁ డల్పాయు వనభి ◆ మానధనుఁ డతే
జోనిహితుండు తపసి ని, న్నేనెఱిఁ బొదలింప నౌర ◆ హిం గనఁ గాంచున్.

ఆ॥ ఎఱిఁగి యెఱిఁగి యేల ◆ యేణాక్షి! యాతని, వలని చింతఁ బెరయ ◆ వాసవాదు
లెల్లఁ గొలుచు వార ◆ లీవు నాచెంగట, నున్నఁ దేఱిచూడ ◆ నొకఁడు గలఁడె.

ఉ॥ ముప్పదిరెండు కోటులకు ◆ ముప్పెటు లే దనసైన సైనికుల్
దప్పక రాజకార్యములఁ ◆ దార్కొని యుండెద రండఁబాయకే
యెప్పుడుఁ గొల్చు వార లిదె ◆ యేకసహస్రమితు ల్సుయోధు లీ
తిప్పఁ గనుంగొనంగఁ బోలఁ ◆ తీ! లయకాలున కేని శక్యమే ౨౯౮

తే॥ నను జయించెడు నాతఁ డీ ◆ నాల్గుచెఱఁగు
లైన నేలన కాదు ము ◆ య్యాఱు ద్వీప
ములను బదునాలు గగు జగ ◆ మ్ములను లేఁడు
వీసమునకును గా వడి ◆ యాస లెవియు. ౨౯౯

ఆ॥ లాతు లెవ్వ రేని ◆ లంక ధర్షింపంగఁ, దన్ను గెలువఁ బోడమి ◆ యున్నవారి
లోన లే రటంచు ◆ లోకము ల్నిర్జించు, నాఁడె భేరికాని ◆ నాద మొదవె.

తే॥ నెలఁత! మద్బాహుపరిగుప్త ◆ నిన్నుఁ గొనునె
యొండు వాయువు గుదియింప ◆ నోపునే మ
హాగ్నిశిఖ నొడి నిడికొన ◆ నలవరించు
పనికిఁ జొచ్చునె యెంత ని ◆ ర్భాగ్యుఁడైన. ౩౦౦

మ॥ వనవాసంబున క్లేశము ల్పొసఁగె నా ◆ వంతల్ దురంతంబులే
చనియె న్నేఁటికి సౌఖ్య మబ్బు నెఱికీ ◆ చందంబున న్ముట్టి ప్రా
క్తనపుణ్యంబు ఫలించె నింకఁ గొఱఁత ◆ ల్గాంక్షింపఁ నేలా వికా
సవహోల్లాసినివై సుఖింపుము కళా ◆ సంధానధౌరేయతన్. ౩౦౧

ఆ॥ సర్వసారభూత ♦ సంసారి కీలంక, మెల్లయోగ్యపదము ♦ లిందె వెలయు
ననుభవింపు మిచ్చ ♦ నంబరభూషణ, మాల్యభోజ్యవితతి ♦ మమత నెఱయ.

క॥ రసికుఁ డగు వాని చెలిమిం, బొసఁగెడు సౌఖ్యం బొకొంటఁ ♦ బొనరుపడునె నీ
పసితనము వీడ దేమని, పసగల జవ్వనము దండఁ ♦ బాయక యుండన్. ౩౦౪

ఆ॥ అనుచుఁ బొలసుదిండి ♦ యన్ను లాయమఁ గాని
తేర నొక్క వలను ♦ దిక్కకుండఁ
గలుగు కలుము లెల్ల ♦ గాన్పించి వినరించి
మెలమి మీఱ మఱియు ♦ నిట్టు లనియె. ౩౦౫

క॥ తగనే నే నినుఁ గొలువఁగ, వగ వీడ విదేమి వికచ ♦ వనజనిభం బీ
మొగము నొగిలింపనగునే, తగ వొండెడ నొంటనైనఁ ♦ దలఁపఁగవలదే. ౩౦౬

తే॥ దేవతలనేని వేడఁగా ♦ బోవఁ డీశఁ, డెన్నఁడు నమస్య లొడ్లకుఁ ♦ బన్నవాఁడు
గాడు నీసేవ కైకోలు ♦ గాంక్ష సేసె, నేలఁ గాఁ బోలదే యింత ♦ కింత మెరవె.

క॥ పాదములకు మ్రొక్కెదు న, మ్మోదం బొదవింతుఁ దలఁప ♦ మోసం బొకటన్
వేద మనుకొనుము నాపలు, కో దైవతమణి! వికాస ♦ మొంద విఁకేలా. ౩౦౭

తే॥ సందియం బేల దేవని ♦ ష్యంద మార్ష
సంభవం బగు తత్త్వ మో♦చామ యిదియు
ధర్మలోపకృతం బగు ♦ కర్మ మనఁగ
బోల దింతయు నీదగు ♦ బుద్ధిఁ గనుము. ౩౦౮

ఆ॥ అనుచు నాస గొలుపు ♦ నాయమ సద్వృత్తి
చిత్త దార్ఢ్య మెడఁదఁ ♦ జింత సేయుఁ
గాని యొంటిఁ జిక్కెఁ ♦ గల్యాణి యెటఁ బోవఁ
గల దటంచు మఱియుఁ ♦ గాంక్ష సేయు. ౩౧౦

—♦ సీత రావణు ననాదరించి గడ్డి యడ్డము సేసి పలుకుట. ♦—

తే॥ అమ్మొయిఁ బ్రలోభనమ్ముల ♦ నఱుముటయును
నామె దురపిల్లి స్వీయచే♦లాంచలమున
వదనశశిఁ గప్పి కన్నీరు ♦ వఱద పెల్లు
గాఁగఁ గళవళపడి మదిఁ ♦ గాంతు నునిచి. ౩౧౧

క॥ తృణ మెుంటి నడ్డుగా నిడి, గుణమంజరి తేఁటి నులివు ♦ గొనకొన రక్షో
గణవిభుఁడు వినఁగఁ బలికె న, నణీయ మా పాతివ్రత్యం బ ♦ నాదృతి నూపన్.

ఉ॥ వింటివొ భానువంశమణి ♦ విశ్రుతుఁ బంక్తిరథాఖ్యుఁ దత్సుతుం
బంటవలంతి భాగ్యముఁ బ్ర ♦ భావవికాసము రామదేవునిన్
గంటివొ లేదొ తత్సతినిఁ ♦ గాఁ గనుమీ నను నోరి నిన్ను నీ
తుంటరిమూఁక నీయెడనె ♦ తోఁచి హరించును నేఁట రేపటన్. ౩౧౩

ఉ॥ ఒంటిగ రాఁడు తమ్ముఁడును ♦ నోపినవాఁడు మొఱంగునాఁడు తా
రింటనె యున్న ని న్నెదిరి ♦ యింతకు మున్నె ఖరాదుల న్ననన్
గెంటఁ గడంగువార యప ♦ కీర్తియ కా కెది యంతమాత్ర నీ
కంటినభాగ్య మాకొలఁది ♦ కా తనలోపల నుబ్బియాడుటల్. ౩౧౪

చ॥ కల రొకకొంద ఱెందు ఘన ♦ కాయు లపాయవిధాయు లాశరు
ల్బలయుతు లంచుఁ బొంగెదవు ♦ పన్నగముల్ ఖగనాథు చక్కటిన్
బొలిసెడుభంగి కయ్యెదరు ♦ వో రఘునాథు నెదిర్చి నీవు నా
బలఁగములోన నే ననెడు ♦ వాఁ డని లేఁ డనుచు న్గ్రశింపఁగన్. ౩౧౫

ఆ॥ ప్రబలరామబాణ ♦ పంక్తులు గాంగభం, గముల గములు తటము ♦ గతిని నీదు
తనువు నొరసికొని వి♦దారించు నపుడు త, త్పురుషకార మీవె♦పొగడఁగలవు.

క॥ మును గెలిచితి లోకము లె, ల్లను వఱబలు నన్నుఁ బోలు ♦ లొవరి లేఁ డెం
దును ననెడు మద మడంగును, దనంతటనె రవికులీనుఁ ♦ దార్కొను నంతన్.

తే॥ బ్రదికిపోలేవు యూపని ♦ బద్ధమైన
పశువుపోలిక నీ వరి ♦ భావమునను
రాము నెదిరింపఁ గాంచి ని ♦ రాకరించి
యుభయ మిది విధివిహితమై ♦ యుండ నసుర! ౩౧౬

క॥ ఇప్పుడె దగ్ధుఁడ వయ్యెద, వప్పురుషుఁడు రోషకలన ♦ నరయున యేనిన్
దప్పదు నాపలు కెన్నఁడొ, యెప్పటనొ కాంచువాఁడ ♦ వే పరిభవముల్

ఆ॥ చంద్రు నుడుగణముల ♦ జలజల రాలఁగా, నేయు నొకట నుదధు ♦ లింకఁజేయుఁ
గాని విడఁబోఁడు♦క్ష్మాజాత నిను మంట, నెఱపు దయితుఁ డేక♦నియతుఁ డతఁడు.

క॥ తాఁకున చండాలుఁడ వు, ద్ధాకృతి ద్విజమంత్రపూత ♦ యగు నవవేదిన్
బ్రాకరణికార్ధశోభిత, నీ కెమ్మెయి నను స్పృశించు ♦ నెఱియుం గలదే. ౩౨౧

ఆ॥ రాజహంసయుక్తి ♦ రహి మీఱ నిచ్చలుఁ
బద్మషండవిహృతిఁ ♦ బరగుచుండు
హంసి పొదలు దూర ♦ నగు మద్గుకము మోము
గాంచునే వికార ♦ గతియుఁ గనునె. ౩౨౨

సీ॥ ఈరేడు జగముల ♦ నేలఁగాఁ జాలుఁబోఁ, నాభర్త దైవస ♦ నాథుఁ డతఁడ
యెంతలు గాకున్న ♦ నెక్కటి దండకా, రణ్యవిహారాను ♦ రక్తిఁ గనునె
కాలవశంబునఁ ♦ గన్ను మిన్నును గాన, కున్నాడ వియ్యది ♦ యురక చనునె
నీవు నీవారు నీ ♦ సేవకు లంతఃపు, రంబు వర్గంబును ♦ రాణ సెడఁగఁ
గోరి తెచ్చుకొంటి ♦ కొనప్రాయమున మ్రింగ
రాని కడియ మెదిరి ♦ ప్రాణములు హ
రించు నేమి గల ద ♦ రిందముఁ డమ్మగ
వానితోడి పగ య ♦ వార్య మగుచు. 323

ఆ॥ వఱలఁ బోదు లంక ♦ వైధవ్యసంయుక్త, యై శుభాంక మెడల ♦ నగుచు నింక
నాయు వెలమి సిరియు♦నైంద్రియకార్థ స, త్త్వములు సెడఁగ నీవు♦దరలు వంక.

క॥ ఆధార్మికు పత్నిని దై, త్యాధమ తదనువ్రత న్న♦యం బేద నను౯
బాధింపం దలకొంటివి, గాధంబగు నీదు నార ♦ కం బెట్లింక౯. 324

క॥ ఈరోషవహ్నిచే నిను, నీ రొనరింపంగ నిపుడె ♦ నేఁ జాలుదు కా
నీరా తపఃక్షతికిఁ బ్రియ, కోరువ దెద యావిధీచ్ఛ ♦ యొం డై యుంట౯. 325

ఆ॥ నీచ! నీతలంపు ♦ నేఁ గొన నిమ్మేను, గోసి యిడుము తినుము ♦ కొత్తిశిక్ష
పాలునేయు మేమి ♦ బ్రిదు కపకీర్తిశంబు, గన్నపిదప మొనయఁ♦గలిగి యున్న.

క॥ అని తూలనాడు నమ్మా, నిని పరుషాక్షరము లాత్మ ♦ నిష్ఠయుఁ గని య
ద్దనుజాధిపుఁ డేమిఁటఁ బెర, యని మతమున మునిఁగి యొంట♦నాఅని యలుక౯.

—♦ రావణుఁడు సీతకు నొకయేఁడు గడువిచ్చి చనుట. ♦—

ఉ॥ ఆయమఁ గాంచి యిట్టు లనె ♦ నంతకు నింతటఁ దెల్లవాతెనే
హేయవచోగతి న్నలుమ ♦ నెంచెదు రావణు నెంద తొంద టి
ట్లాయతరోషభాషణల ♦ నాడరు మున్నడి కన్ను సన్నల౯
బాయని కూర్మిమై మెలఁగఁ ♦ బ్రార్థనసేయఁ గడంగ రాదట౯. 329

క॥ ధృష్టవ యెమ్మెయినేనియుఁ, గష్టము లుడిపికొన నేర్చి ♦ కానవు కాన౯
భ్రష్ట వయి పడినపాట్ల క, నిష్టమె యిష్టోపభోగ ♦ హేతుస్థితియు౯. 330

తే॥ నిన్ను వదలితిఁ బండ్రెండు ♦ నెలలదనుక
యేమి దలఁచెదొ నీభర్త ♦ యెంత గలఁడొ
కాంచి యాలోన నను మెచ్చఁ ♦ గానకున్న
వంటవారలె తెగఁ గోసి ♦ వండఁగలరు, 331

మ॥ అని రాకాసుల ఘోరదర్శనల వాఁ ♦ డాలోనె వీక్షించి పా
దనిఘాతంబున నట్టహాసమున భూ ♦ తాత్రిసంబు సంధిల్ల ని
య్యనివిష్టం గొనిపొందు సాధ్వసము నె ♦ య్యంబుం బ్రివర్తింపఁ జే
సి నికామాలస గాఁగ మద్వశగతిం ♦ జెందింపుఁ డిచ్ఛాగతిణ్. ౩౩౨

క॥ దర్ప ముడిగించి దీనిం, దర్పకునకు నటు విధేయ ♦ తం బడయఁగ మీ
నేర్పు వెలయించి కొని తెం, డర్పణ మొనరించినాఁడ ♦ నన్నివిధములణ్. ౩౩౩

ఆ॥ అనిన యంత వార ♦ లద్దేవిఁ జుట్టుకొ, నంగ నివ్వరాంగ ♦ నం గడంగి
మన యశోకవనిక ♦ మధ్యమస్థలి ని గూ, ఢముగ నునిచి రక్ష♦ణమునఁ దవిలి.

క॥ వన్యగజవధువు నట్టుల, నన్యాస్థం జేసి వశము ♦ నందింపుఁడు స
న్మాన్యత వెలయఁగ సీభూ, కన్యక మీపాత్రిణ మనుచుఁ ♦ గట్టడి సేసెణ్. ౩౩౫

—♦ రావణాజ్ఞచే రాక్షసాంగనలు సీత నశోకవనిం జేర్చుట. ♦—

క॥ అంత రఘురాము కాంతం, జంతలు గొనిచని రశోక ♦ సత్కాంతారా
భ్యంతరపదమున కాయమ, వంతలపా ల్సేసి మలఁచు ♦ వల నరయంగణ్. ౩౩౬

ఆ॥ ఇంత సేసి యసుర ♦ యిచ్ఛమైఁ జరియింపఁ
డెఱఁగి యెఱఁగి యామె ♦ యిచ్ఛకంబె
కోరు భావ మరయు ♦ తీ రెంచు సత్కృతుల్
నివ్వటిల్లఁ జేయు ♦ నిచ్ఛ లగజ! ౩౩౭

క॥ ధన్యుఁడకా కాతం డొక, సన్యాసియె మాతృబుద్ధి ♦ సౌజన్య మసా
మాన్యముగ నిరూపించెడు, మాన్యత నెలకొలుపుచుండె♦మహిలామణిరో.

—♦ సీత పరితనియములు. ♦—

సీ॥ ఎల్లకాలమ్మునఁ ద ♦ దేకాకృతిఁ బ్రిసూన, ఫలముల నొసఁగు సం♦పత్తి దనరఁ
దనరంజనమున నం ♦ దనరహోపావన మకిం, చిత్కరం బనెడు వా♦క్సిద్ధి వెలయ
వెల యర్ధపతి కేని ♦ వలనే యిడఁగ నంచు, ద్విజపాలి సంతృప్తిఁ♦దేలి యాడఁ
దేలి యాడఁగఁ బద్మ♦పాలీసమాలీఢ, రసపూర్ణసరసికల్ ♦ రాణ నమర

నమర వైమానికులు పొంచి ♦ యరయ మలయ
మలయపవనార్భకుని లాల ♦ నలు వొసంగ
సంగరహితులకును స్మర ♦ సంగరముల
రములలితవృత్తి నూపునా ♦ రామమునను ౩౩౮

క॥ ఉండె మహీజ రాక్షసుల, దుండగములఁ బలుకఁబడుల ♦ దొసఁగుల ద్వైతం
బండఁగొన స్వమతి రామా, ఖండాద్వైతపరిసక్తి ♦ కలనఁ జెలంగన్. ౩౮౦

ఆ॥ పలుకు రాముఁ బలుకు ♦ భావంబు మున్నె త
న్మయము కృతికి వేఱె♦నయము కలదె
యొండు వృత్తి యనుచు ♦ నుండ దాయమ దెసఁ
బ్రాణములును రాము ♦ పాలి వగుట. ౩౮౧

ఉ॥ ధీరతఁ బాయ దింతకు న ♦ ధీరవిలోచన దేహపోషణో
దారత నొల్ల దేవిధి న ♦ ధశ్శయనీయత కోర్చి కొల్చినన్
నేరమె మోపి పోఁదఱుము ♦ నిద్దుర నన్నము నన్న సున్న యే
తీరునఁ దీర్చునో వ్రతము ♦ తీ ర్పొకయించుక దోప దేరికిన్. ౩౮౨

ఆ॥ ఇంద్రజాల మొక్కఁ ♦ డేణాక్షి జలముల, నిత్యకృత్యవిధులు ♦ నెఱపుచుండ
నమృతసార మందు ♦ నమరింపనై యుంట, యదియుఁ గన్నతల్లి♦యవని యెఱుఁగు

ఉ॥ కట్టిన కట్టు కట్టుఁ బరి ♦ కర్మవిహీనత శోకదైన్యముల్
దిట్టలతిల్లు నెమ్మనము ♦ దీర్ణ మొనర్పఁ గృశాంగి సీత య
మ్మట్టున నట్టులుండె ధృతి ♦ మాటకు రాముఁడె కర్తగాఁగఁ దా
నెట్టనఁ దన్మయాత్మకృతి ♦ నీతివశంవదయై నగాత్మజా! ౩౮౪

క॥ అన్నిఁటను రామనామమె, సన్నతగాత్రి! లగింపఁ ♦ జాలునులే య
భ్యున్నతి నెలకొల్పఁగ శ్రీ, సన్నాహముతోడి సుప్రీ ♦ సన్నతఁ గూర్పన్. ౩౮౫

ఆ॥ అనుచు విభుఁడు నొడువ ♦ నద్దేవి యద్దెస
కరిగి తమ్ముఁ డెట్టు ♦ లనియె నన్న
యెద్ది వినియెఁ గడఁగి ♦ యేవెంట మెలఁగి ర
వ్విధము దెలుపు మనుచు ♦ వేఁడుటయును. ౩౮౬

ఉ॥ యోగవియోగసంయుగధి ♦ యోగనియోగవిలక్షణాత్మ యో
గాగమలక్ష్యభావపద ♦ హారివిహారి విదారితారి వ
ర్గా గతిభేదవర్జితమ ♦ హాపథగమ్యనుసాహృదాంచితో
ద్యోగనిరూఢ నిత్యవిభు ♦ తోజ్జ్వలషడ్గుణయోగపుష్కలా! ౩౮౭

క॥ సారసనంభవముఖ్యా, శ్రీరమణీయమతియోగ ♦ చింతితవిభవా
సారాసారవిచారవి, దూరా భజమానలోక ♦ దోషక్షపణా! ౩౮౮

స్రగ్వి॥ నిత్యయోగాంచితో ♦ న్నిద్రిలక్ష్మీశకలా
ప్రిత్యయోపాత్తసం ♦ పద్విపద్భావనా
యత్యవక్రిప్రికా ♦ రాధిగమ్య ప్రిథా
సత్యచిత్సౌఖ్యసం ♦ సత్త్రిలక్ష్మ్యాత్మకా! ౩౮౯

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథాఽమృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబునం దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయగురవే నమః

శ్రీరామకథామృతము

అరణ్యకాండము.

———o———

చతుర్థాశ్వాసము.

———o———

శ్రీలలితాకార విశే
షాలంబనచణజగత్త్రి ♦ యౌవనదీక్షా
లీలాగృహీతసంప
ల్లాలితభోగోపపదక ♦ లాచతురతరా ! ౧

తే॥ అవధరింపుము చంద్రిక ♦ లావతంసుఁ
డిట్టులను గౌరితో దేవి ! ♦ యింతలంత
లనుచు రాముఁడు త్వరమాణుఁ ♦ డై సుదూర
పథము నెట్టనఁ గడచుచుఁ ♦ బడయునపుడు. ౨

ఆ॥ మాయదారి కడకు ♦ మారీచుఁ డమ్మెయి, నాడినట్టి నుడికి ♦ నోడి సీత
తన్నుఁ బఱచి యనుచు ♦ తద్విధం బెడఁ దల, పోసికొనుచు శీర్ణ ♦ బుద్ధి యగుచు. ౩

మ॥ పరిధిచ్ఛన్నరుచి న్నిశి న్నిగ్రహావృతిప్ర ♦ చ్ఛాదితచ్ఛాయు భా
స్కరుఁ బోల్పందగి యుంచు నెమ్మొగ మథ ♦ స్త్రాత్పశ్యమై దర్శనీ
యురమానిస్వముగాఁ బరాభవవిధం ♦ బాక్రోశముం దద్విప
త్పరిశంకాకలనంబు నొక్కట మది న్బాధింప ♦ సవ్యాధియై. ౪

—♦ శ్రీరాముఁడు లక్ష్మణుని రాక నూహించుట ♦—

తే॥ దీనుఁడై వచ్చు సౌమిత్రి ♦ తీరుగాంచి
రామచంద్రుండు త్రైలోక్య ♦ రక్షకుండు
మాన్యుఁ డీతండు మత్కృతి ♦ మలకఁ గనఁడు
గాన నీ ట్లొందుచున్నాడు ♦ కలకపాటు. ౫

క॥ ఏ నప్రాకృతతత్త్వం, బానెఱి నిడి ప్రాకృతత్వ ♦ మవలంబింపన్
గాని పోసఁగ దిక్కార్యము, గాన వికారిత వహింపఁ ♦ గా నగు నింకన్. ౬

ఉ॥ ఊరక నిస్పృహత్వమున ♦ నున్నదురాత్ములు తోడిరక్కసుల్
రా రతఁడాదరింపఁడు భ ♦ రం బగు శోకమున న్దరాసుతన్
జేరువఁ గాంచి కాంచి యటఁ ♦ జేరిన నెట్టన దేవకార్యమున్
దీరు పోసంగఁ గూర్చనగు ♦ తీర్పు ఘటిల్లును దత్ప్రసక్తిచేన్. ౭

ఆ॥ దుష్టరాక్షసాలి ♦ దూలించి యన్విష్ట, యైన సీతఁ గూడి ♦ యచటువీడి
సిరి దలిర్పఁ బురికిఁ ♦ జేరి పాలింప ని, లింపు లాదరించు ♦ లీల లమరు. ౮

క॥ లీలామానుషచరితము, లాలోకించి విని హృదయ ♦ మం దిడి భక్తిన్
గీలించి ధన్యు లౌదురు, బాలిశులై చెడక జనులు ♦ బా గగు ననుచున్. ౯

—♦ రామచంద్రుఁడు లక్ష్మణుని సీతను గూర్చి ప్రశ్నించుట ♦—

క॥ ఆలోచించి దయామయుఁ, డాలక్ష్మణుఁ గాంచి యేమి ♦ యారసి నీ వి
ట్లాలంబించితి సాహస, మాలోలేక్షణ వనాళి ♦ కర్పించితివే. ౧౦

చ॥ అడవికి వచ్చునాడు విడ ♦ నాడఁగలే కటు లాడినట్టి యా
నుడికిని సంతసిల్లి కొని ♦ నూతనలక్ష్మి విలాసమూర్తి న
ప్పడఁతుక నింతవట్టు గని ♦ పాలన సేయఁగఁ జాలి నేర కి
ప్పుడు నిను నమ్మి యిక్కతనఁ ♦ బోకడ వెట్టఁగ నాయె లక్ష్మణా? ౧౧

క॥ ఆదుఃఖసహాయాత్మిక, యేదిర వై దేహి యెంత ♦ యిడుమలు పడినన్
గా దని రాజ్యము బంధుహి, తాదుల విడనాడ నైన ♦ నఘ మెనసితినే. ౧౨

ఉ॥ ఎయ్యది లేక దేవపద ♦ మేని మహోన్నత మంచుఁ నెంచ నే
నియ్యల నేకలక్ష్యముగ ♦ నేలఁగ నైనఁ దలంప నట్టి నా
తియ్యనివింటివానినెఱ ♦ తీవులసంగడ మాగుణాబ్ధి నే
దయ్యము నెత్తి దాఁక నిడి ♦ దారి తలంగితివయ్య తమ్ముఁడా! ౧౩

తే॥ ఉండునే యింక జీవించి ♦ యుర్వితనయ
కాదె శూన్యంబు నావన ♦ గమనకష్ట
మాపకై నే నొడలు వీడ ♦ నాస వెడలి
నీవు చనఁ గైక యిష్టము ♦ ల్నెటేఁ బెరయవె. ౧౪

ఆ॥ పుత్రరాజ్యభోగ ♦ పూర్ణ సిద్ధార్థయా, మధ్యమాంబ నంబ ♦ మలసి యొదిగి
సేవ సేయకున్నె ♦ చింత నెట్టన మున్గి, నష్టపుత్రయై య ♦ నాథ యగుచు. ౧౫

క॥ ముదమునఁ బొదలుచు సతినా, కెదురై మే లరయు శెల్ల ♦ నెరవై వితగాఁ
దదపేత మైన యాత్మణ, సదనమునకు సిగ్గు మాలి ♦ చనుదెంచెదనే. ౧౬

తే॥ ఉన్నదో లేదొ తెలుపుమో ♦ యన్న ! సీత
యెన్నఁ డేకష్టములనేని ♦ నెఱుఁగ దబల
నీప్రమత్తత మడసెనో ♦ నీత యగుచు
నెచట శోకించుచున్నదో ♦ యెఱుకపడదు. ౧౭

ఆ॥ ఆదురాత్ముఁ డడఁగు♦నప్పు డట్లఱచిన, నిన్నుఁ గూడ భీతి♦నెఱయఁ బాత్ర
నదియె యాపె చెవికి ♦ నట్టిట్టు సోఁకంగ, నేమొ హేతు వయ్యె ♦నిట్టిగతికి.

క॥ శరసంధాన మొనర్ప న, సురమాయ బయల్పడంగఁ ♦ జూచితిఁ గా కా
సరణి యరయంగ నయ్యెన, హరిణాకృతితో మెలంగు ♦ నక్కాలమునన్. ౧౯

ఆ॥ ఎట్టులేని సీత ♦ నెడయనై జంతల, కంతరం బొసంగ ♦ తయ్యె వారు
కోరుకొనిన దదియె ♦ కొనసాగె విధిచిత్త, వృత్తి తోడుపడెడు ♦ విధ మొనర్ప.

క॥ ఖరసంహారము మొదలుగ, సురవైరులు కీడొనర్పఁ ♦ జూచుచునుండన్
దరుణ మొనఁగూడె నిమ్మెయి, దరుణీమణి యొంటి నుంట ♦ తారసిలంగన్. ౨౧

ఆ॥ మునిఁగినార మిట్టి ♦ ముప్పున వేఱొండు, గతియుఁ గలదె తనదు ♦ కర్మఫల మ
వశ్య మనుభవింప♦వలె నన్న నుడి దక్కఁ, దీర్తు ననెడువాఁడు♦తెలియఁబడునె.

క॥ ఏమని వచ్చితి వాసతి, యేమని పొమ్మనియె నింత ♦ యెఱిఁగింపుము చి
త్తామయము పాల్పడెం దన, కేమెయి భైషజ్య మింక ♦ నేర్పడియెడునో. ౨౩

తే॥ అనిన వెల్వెలవాఱెడు♦నమ్మొగము త, దంఘ్రిసరసీరుహైకాశ్ర♦యమ్ముఁ గోరఁ
గేలుదమ్ములు సాఁగి త♦ల్లాలనమున, మెలఁగ నిట్లని పలికె సు♦మిత్రసుతుఁడు.

—♦ లక్ష్మణుఁడు శ్రీరాముని ప్రశ్నలకు సమాధానముఁ జెప్పుట ♦—

శా॥ అన్నా! నేర మటం చెఱుంగ నటు ల ♦ య్యాదిత్యవిద్వేషి నీ
వన్నట్టే యని నట్టి దీనవచనం ♦ బాలించి కీడెంచి నీ

వున్నట్లుండుదె యన్నఁ దల్లి! యసురుం ♦ డొక్కండు దుర్వృత్తిమై
నన్నాడెల్ల యెఱింగి నీ కగునె యి ♦ ట్లాతంకముం గాంచఁగాన్. ౨౫

క॥ ఒక్కట సురాసురులు కై, పెక్కి తొడరఁ జక్కనిలిచి ♦ యేతైఱ సూపన్
దక్కుదురఁట రఘురాముని, చక్కటి దైన్యంపు నడికి ♦ సమయము గలదే.

తే॥ కీడు దలఁపకు మమ్మ! యా ♦ కృతకవచన
ములకుఁ దలఁకకుమమ్మ యి ♦ మ్ములకదారు
లున్నయవి రక్కసులవంక ♦ నోర్చియుండు
మొక్కగఁ జె నొంటి విడిచి పో ♦ నొప్ప దనుచు. ౨౭

క॥ పాదానతుండనై విని, వేదించిన నుస్సురనుచు ♦ వెక్కసపడుచున్
గా దన కనఁగూడని యప, వాదములం గూర్చి తిట్టి ♦ వలను సెడంగన్. ౨౮

క॥ ఆక్రోశింపఁగ నింక న, పక్రమ మేవంక నద్ది ♦ పడయఁగ నగునో
విక్రాంతి కూడ దని నుత, విక్రము! నీసేవ కిట్లు ♦ వెడలితి భీతిన్. ౨౯

క॥ నానేరమి సైపవె యన, దీనుండై రాముఁ డనిమెఁ ♦ దేజోవంతుం
గా న న్నెఱిఁగియు న్యస్త, న్మానినిఁ గాపాడు టుడిగి ♦ మరలఁదలంతే. ౩౦

క॥ చకిత యయి యాపె యఱచిన, ముకుద్రాఁ డటు దేవ్వ నన్న!♦మొనసితి విపుడా
యకలంకచంద్రముఖికి, న్వికలత్వం బొదవ నేమి ♦ వెరవో చెపుమా! ౩౧

ఆ॥ తప్పొనర్చి తీవు ♦ దారుణంబుగ నాపె
పలికె ననుచుఁ గోప ♦ భరము గదుర
నేమి సేయువార ♦ మింతి యేమయ్యెనో
తలఁపు మవల వలయు ♦ దశయు మదిని. ౩౨

ఆ॥ అబల నుడుల నెంచి ♦ యనుశాసనము జోలి
మఱచి మూఁడు కీడు ♦ మాటఁ ద్రోచి
యేల వచ్చి తింక నేమన్న ♦ నేమియుఁ
గలదె యెట్టి గతియొ ♦ కలుగుఁగాక. ౩౩

—♦ రాముఁడు సీతను బర్ణశాలయందు వెదకుట. ♦—

ఆ॥ అనుచుఁ దొట్రుపడుచు ♦ నారాట మందుచు
మేను నడఁకఁ గ్రిందు ♦ మీఁదుఁ జూడ
నోప కెయిది యాశ్రమో ♦ పాంతమును మొన
యంగఁ గడఁగుచున్న ♦ యవసరమున. ౩౪

క॥ అనిమిత్తంబులు పెక్కులు, పనుపడె మృగపక్షితతులు ♦ వాశితముల న
య్యనుపమ ముపద్రవము దా, రొక్కని తేనికిఁ దెలుపు తెఱఁగు♦గానఁగానయ్యెన్

క॥ ఉద్విగ్నమానసుఁడు గనె, సద్వినుతుఁడు శూన్యమైన ♦ సంవసథంబున్
హృద్వేలఁ గడచి శోక మ, పద్వారక మగుచు నెల్ల ♦ పద్ధతి ముంపన్. ౩౬

ఆ॥ అచటు సొచ్చి వెఱసి ♦ యంతరాంతరము శో
ధించి పదరి శోక ♦ దీర్ణుఁ డగుచు
హా విదేహభూవ ♦ రాత్మజ! భూపుత్రి!
యనుచు నఱచె దీనుఁ ♦ డై పురంధ్రి! ౩౭

క॥ హేమంతపద్మినిం బలె, సామంతుఁడు గాంచెఁ బర్ణ ♦ శాల న్నృగుణో
ద్దాముఁడు రాముఁడు రహిత, శ్రీమండన యగుచు నది వి♦శీర్ణతఁ గవియన్. ౩౮

సీ॥ విరు లిగురులు వాడ♦వీడఁ బాఱిన కొమ్మ, లలాడ నల్లాడు♦నాగములు
కన్నుల నీరొల్క♦గగనమ్మునకు మోఱ, లెత్తి ఘూర్ణిల్లెడు♦నేణకములు
ఱెక్కలు విప్పి చి♦వుక్కున నెగసి, నో, రెండ నాపోయెడు♦నండజములు
దేబెలై యందందుఁ♦దెర్లాడి పోవుచుఁ, దిరిగిచూడని వన♦దేవతలును
విప్రకీర్ణంబు లజినము♦ల్వికటము లగు
కటకములు బ్రుసు ల్కుశస్థలు ♦ ల్కాంతిహీన
ముటజచత్వరమును సీత ♦ యునికి లేని
తెఱఁగు వివరించె శ్రీరామ ♦ దేవునకును. ౩౯

చ॥ కనఁగాని యుస్సురంచు నిలఁ ♦ గాల్నిల కొయ్యన వ్రాలి సోలి జా
లి నెఱయ నెట్టనం బొరలి ♦ లేదు ధరాసుత యొంటు గాంచుఁబో
మెనొమృత యయ్యెనో తెరలి ♦ యేయెడఁ జిక్కెనో భక్ష్యభావముం
గనియెనొ కాననంబునఁ గ ♦ కావికలై దరిఁ గానకుండెనో. ౪౦

క॥ పువ్వులు ఫలములుఁ దేఁ జని, యవ్వలనున పెరిమ మసల నయ్యెనొ మఱియుం
ద వ్వేనసి మరలిరా నడ, మవ్వము సెడ నొక్కచోటు♦మలసి యలసెనో. ౪౧

తే॥ నాదు తలఁ పారయం గోరి♦నంద్యచరిత, యెందునేనియు డాఁగెనో♦యింతవట్టు
నిల్చునే భీరు వది పద్మి♦నీనివేశ, మెనసెనో నది కరిగెనో♦మెఱుకపడదు. ౪౨

క॥ అని యెల్లెడ లారసి తన, వనజాయతనేత్రిఁ గాంచు ♦ వల నెఱుకపడ రా
కునికి వగచి యున్మత్తత, గనుపడఁ గను ఱెప్పసేసి ♦ కాననగతుఁడై. ౪౩

ఆ॥ చెట్టుచెట్టు పుట్ట♦పుట్ట గట్టుంగట్టు, వాఁగువాఁగు దిరిగి♦వనరఁ దొడరె
నెందుఁ గానఁబడునొ♦యెదియేనిఁ దెలుపునో, యనెడు నాస రాముఁ♦డమలచరిత!

తే॥ కంటివె కదంబమ! కదంబ♦కాననప్రి, యాత్మ నాప్రియ సీత శు♦భాంగి నిందు
బిల్వ! బిల్వోపమ స్తనిఁ♦బీతవసన, జివురుఁబోఁడి వచింపుమా♦సిరిఁ దలంచి. ౮౫

సీ॥ తిలకమా! కాంచితే♦తిలకాంచితాలకఁ, గాంచనమా! కంటె♦కాంచనాంగిఁ
జంపక! కనుఁగొంటె♦చంపకనాసిక, లికుచమా! పొడగంటె♦లికుచకుచ
రంభ! వీక్షించితే♦రంభోరుజృంభితఁ, బాటల! చూచితే♦పాటలోష్ఠి
వకుల! వీక్షించితే♦వకులగంధాఢ్యాస్య, మాధవీ! కానవే♦మాధవీడ్యఁ

గానలో నున్న తరులార! ♦ కానరేల, భూజములు మీర లయ్యెది♦భూజసుండు
తోఁడ నెడు భావ ముంచి తో♦డ్తోడ నెంచి, నానవాతంక మెడలంగ♦నానతిండు.

క॥ శోకోపహతమనస్కన, శోకమ! యూరార్పవలదె ♦ శోభనమూర్తి
శ్రీకలన లెఱిఁగి తెలిపి త్వ, దేకార్థపదుం బొనర్చి♦ యెలమి దొలంకన్. ౮౭

ఆ॥ నీవు ననలు కొనలు ♦ నెఱయ శోభిల్లెదు, కర్ణికార! వినుచు♦కర్ణికాఢ్యఁ
గని వచించు కకుభ!♦కరభోరు వది పక్వ, తాల ఫలదురోజ♦తాల! తెలుపు. ౮౮

క॥ సహకారములారా! మీ, సహకారము నెఱయఁ గొనుఁడు♦సాహాయ్యకమం
దహమహమిక భాసిల్లెడు, నహంయుభావంబు వలవ♦దార్తులయెడలన్. ౮౯

సీ॥ తిలకమా! నాసతీ♦తిలకంబు గానవే, శ్రీమంతు లొడ్ల ల♦క్షింపఁ బోరు
ప్లక్షమా! మాక్షమా♦పత్య మీక్షించితే, జటిజాల మన్యప్రి♦సక్తిఁ గొనదు
గిరిమల్లికా! కంటె!♦గరిమాంచితనితంబ, నేల వత్సకపాలి♦కిట్టి జోలి
మాగధీ! చూచితే♦మాగధిశ్రిత నోర్తు, గణికల కిల్లాండ్రి♦గణన గలదె

కరుణావృక్షములార ! న ♦ న్గరుణఁజూడ
రాదె ప్రియజాడ పివరింప ♦ రాదెయింక
హా జనకరాజపుత్రి ! ని ♦న్నడవిపాలు
సేసెనేకైక మదినున్న ♦ చెడ్డతలఁపు. ౯౦

తే॥ యనుచుఁ బేర్వేర నవ్వని ♦ ననుచు తరుల
తావళుల నెల్ల నడుగుచు ♦ భావజాత
చింత దను ముంపఁ దొడర వి ♦ శీర్ణ హృదయ
వృత్తి నొండొకదెసఁ గాంచి ♦ వెడఁగుపడుచు. ౯౧

క॥ ఓపికవర్యములారా, యోపికమెయిఁ దెలుపఁ దఁలఁప ♦ రో పికవాణీ
శాపము గొననేరకె యా, శాపముదావహులు వీరి ♦ జాడ లరయరే? ౯౨

క॥ భృంగములారా ! చయ్యన, భృంగారుకగాత్రిఁ దెలిపి ♦ పెనుపుగనుఁడు మీ
యంగజుఁడు మీర లల నం, పెంగల పగ దలఁతురేమొ ♦ బేలతనమునన్.

తే॥ శారికల కేమి చనుఁ బలా ♦ శారికలనఁ
గాంచు మే లెంచి పలుకుఁ డ ♦ క్కాంచనాంగి
శారికాక్రీడనప్రియ ♦ సారతరవి
చారణ లొనర్చి యిదె మీకు ♦ జన్మఫలము. ౫౪

మ॥ పలుకు న్నీవలెఁ జిల్కలార ! కనరే ♦ బాలామణి న్నీవలెం
గులుకుం గంటిరె హంసలార ! పృథువ ♦ క్షోజోరుకాంచీస్థలిన్
జిలుకు న్నిరహిం బెళ్కుజూపుల మృగా ♦ నీకంబులారా ! మృగా
క్షుల కీపంటవలంతిక న్నెతల ని ♦ ల్చుం జూడరే యిద్యోడన్. ౫౫

తే॥ మత్తకాశినిఁ గంటివె ♦ మత్తవార, ణంబ! తెలుపు మవారణఁ ♦ గంబుకంఠి
పోలు పమరు గత్యురోజోరు♦వులకు నీదు, పరికరవిశేషములు పోల్చు♦బడులకావె.

ఆ॥ భయము లేదు తెలుపు ♦ వ్యాఘ్రింబ ! యిఁకిట
గౌరవమున కలిమిఁ ♦ గాంచువాఁడ
నిన్ను నీదు కొలము ♦ నీరజేక్షణఁ జంద్రి
వదనఁ జూచితేని ♦ వల నెఱింగి. ౫౬

ఉ॥ వానరవర్య ! మెల్లెడ శి ♦ వం బెనయంగల వెంచి పల్కుమా !
సూనశరాసు నాఁటివప్రి ♦ సూనఁపుముల్కి ధనాతనూజ న
మ్మానినిఁ గాంచితేని నను ♦ మానము వీడుము తోడివారిలో
నీనెఱి వన్నెకెక్కఁ దఱి ♦ నిల్పెద రాజపదాగ్ర్యపీఠికన్. ౫౭

మ॥ అని చింతాభరపీడితాత్ముఁడయి త ♦ ద్వ్యాసంగ మొప్పారఁ గ
న్ననివేశం బని వీడఁబోక కనుచు ♦ న్గల్యాణి నల్లాపముల్
దనలో నెన్నుచుఁ గన్నుచుట్టఱిక మా ♦ తన్వి న్భజింపంగ నా
పనికిం జొచ్చిన మాటలాడఁ దొడరెన్ ♦ భాషావిశేషస్తుతా ! ౫౮

ఆ॥ నన్ను గేలి సేయ ♦ నాయంబె సాధ్వి! రా, రమ్మటంచుఁ జీర ♦ యిమ్ముఁ బాసి
యేడ్చుచున్న వవిగో♦ యేణాంగనలు వాని, నూఱడింపకునికి♦ యుచితమగునె.

క॥ శోకవివర్ధని వాదె యు, శోకతరువు మఱువు సేరి ♦ చూపట్టితి రం
భాకాండముల నిజోరువు, లాకపడెదె మేలిసిరుల ♦ కావృతి గలదే. ౬౦

ఆ॥ కర్ణికారవనికఁ గలసి హసించెదు, నీదు హాసనిరతి ♦ నే నెఱుంగు
వాఁడ నైవ నిట్లు ♦ వనరుచుండెదు నెడ, వలవ దాశ్రమమున♦వలనుపడదు. ౬౧

ఆ॥ ఏమి పఱువు లిడెద ♦ వింతి! కల్వలబంతి!, మఱువుసొచ్చె దేల ♦ మాన్యశీల!
దాఁగు నంతలోనె ♦ డాగునే నీసిరి, యువిద నను మొఱంగు ♦ టుచిత మగునె.

క॥ నిలుము నిలుము వరవర్ణని!, చలమే నామీఁది నెనరు ♦ సడలించితివే
పలుకవటే పరిహాసము, గలకాలం బెల్లఁ జెల్లఁ ♦ గా నెఱపుదురే. ౬౪

ఆ॥ నీదు పట్టుపచ్చ ♦ నెఱిఁ గంటి డాఁగురు, మూఁత లేల కాంచి♦మొనయు నంత
నొట్టు పెట్టినాడ♦నుర్వీజ! యవ్వల, నంఘ్రి యిడక మాట♦లాడు మిపుడు. ౬౫

క॥ నా దురపిల్లు టరసి యే, యేదార్థ్యం బెంచి తలఁగ♦ నెంచెద వబలా
యౌదార్యము ధార్ష్ట్యము కన, రాదో నాయెఱుక మదికి♦రారాదో బళా. ౬౬

ఉ॥ ఇంతటి కష్టము ల్దలఁచి ♦ యేల తలంగు నుపేక్ష సేయు మ
త్కాంత ధరం దొరంగెనో వి ♦ ధాతృనిచెద్ది పిసాచు లొడ్డి యా
క్రాంతిమెయి న్హరించునెడఁ ♦ గాసిలి బాలమృణాలకోమలో
పాంతనఖాంతము ల్తునకు ♦ భాంగము లర్పణసేసి చెచ్చెరన్. ౬౭

ఆ॥ ఎంత దిక్కు మాలి ♦ యేణాక్షి ఘోషిల్ల, నయ్యొనోకదా దు ♦ రంతచింత
నంత మొందవలసె♦నక్కటా నా కిఁక, మే లటంచుఁ గలదె♦మిహిరకులుఁడ!

చ॥ అని విలపించుఁ జేడ్పడుఁ ద ♦ దన్యదిశం దిలకించు నొక్కటం
గని నటు సేరఁబాఱుఁ గల ♦ కంఠరవంబుల కుల్కు నింత ల
య్యొనె సతిసంగడం బనుఁ ద్వ ♦ దేకరతు న్నను వీడఁ బాడి గా
దనుఁ గలతావు లెల్లఁ గల ♦ యం బరికింతు నటంచు వే చనున్. ౬౯

ఆ॥ మరలఁ దమ్ము బెరసి ♦ మాటాడు బయలునఁ
జూడ్కి నెఱపుఁ దలఁకుఁ ♦ జొక్కు నింక
నేదిరా మృగాక్షి ♦ యేమయ్యెరా యను
నవధానతాన ♦ మాశ్రియమున. ౭౦

చ॥ అరిగితి వెందు హా జనక ♦ జా! యను జాయను బాసి దుర్మృగం
బరయఁగఁ జన్న న న్ననఁగ ♦ నా నను నా నను వీడ నాగుణా
కర వనిఁ డించి వచ్చితి వృ ♦ కావలి కావలిగాఁగ లక్ష్మణా!
సరభసవృత్తి వైతి వను ♦ సారము సారము గాదొ నీ కనున్. ౭౧

చ॥ అని మఱి వానిఁ డాయఁ జని ♦ యంసయుగంబునఁ గేలుదోయి నె
ట్టన గదియించి లక్ష్మణ! క ♦ టా యిది మూలము గాఁగ మేను బా

సినతతోఁ జేర నాజియు ని ♦ సీయుట వచ్చితి వాన వీడి యే
మనుచు నదల్ప నెట్టు లన ♦ నౌనొ దరిద్రుఁన కట్టి యాపదన్. ౨౨

ఆ॥ ఆర్జవంబు లేని♦యధముని కీర్తి యు, ట్లింతి నన్నుఁ బాసి ♦ యేగె నింక
నేమి గలదు నిలువ ♦ దిమ్మేన నుసులు పో, బడియు తక్క నొండు♦బాట లేదు.

మ॥ వనవాసంబు గ్రహించి యే నగరికి ♦ న్వాపోవుచుం బోవ ము
న్ననివార్యుం డయి యేగె సీతఁ గొని యి ♦ ష్టద్దేవిఁ గోల్పోయి యే
మని వచ్చెం బరికింప సీతఁ డెటులు ♦ న్వ్యర్థుండు నిర్వీర్యుఁ డం
చన రే లోకులు నిర్దయుం డనుచు డ ♦ య్యుం దిట్టరే బంధువుల్. ౨౩

తే॥ కాతరుఁడ నైతి నిక్క కి ♦ క్కలన నరుగ
నావిదేహవిభుండు మ ♦ హాత్ముఁ డడుగ
నే మనెడువాఁడ నాతఁ డి ♦ ష్టేమి దలచు
వాఁడు భర మయ్యె నెట్లు ని ♦ వ్వలని బ్రదుకు. ౨౪

తే॥ భరతపాలిత యప్పురిఁ ♦ బడయఁ జాల
దమ్ముఁడా! పొమ్ము రెండు శా ♦ న్యమ్ము లయ్యె
దివియు భువియును దీన వి ♦ దీర్ణహృదయు
న న్నెనసి యిచ్చటున నున్న ♦ నయము గలదె. ౨౫

తే॥ ఎట్లు జీవింపఁజాల నీ ♦ వేగి భరతు
కౌఁగిటం జేరి నావాక్క ♦ గా వచింపు
మాజ్ఞ యొసఁగితిఁ గలకాల ♦ మవని యెల్ల
నేలుకొను మని యిదియె న ♦ మీహితంబు. ౨౬

తే॥ తల్లులకు ముఫ్ఫ్వరకును వం ♦ దనము లే నొ
నర్చినవిగా సమర్పింపు ♦ మర్చనీయఁ
గోసలాత్మజ నేవేళఁ ♦ గొలిచి యామె
కొఱఁత లెల్లఁ దలంగుము ♦ గుణనిధాన! ౨౭

మ॥ అనుచున్ శోకము పేరి కర్దమమునన్ ♦ హస్తీంద్రముం బోలఁ గూ
లు నరేంద్రు ఘ్నను నగ్రజు న్గురు నలో ♦ లు న్భావితాత్ము న్మహా
త్ము నిరీక్షించి శుగాహతిం దెరలి యు ♦ న్మన్నాడి యన్నేలక
న్యా నిలీవత్వము నేర్పరించు మది ని ♦ ధ్యానించి తా నిట్లనున్. ౨౮

—♦ లక్ష్మణుఁడు రామునకు ధైర్యము బుట్టించుట. ♦—

చ॥ తగునె మహానుభావ! నిజ ♦ దార్ఢ్యము చేడ్పడ నింతమాత్రిఁకుఁ
వగవఁగఁ గానవచ్చియని ♦ వాసమునందున లేకయున్న నే
మగు సుచరిత్రి యేఁగోలుఁకు ♦ లారయ నేగెనో యేవనిం జరిం
పఁగఁ దలఁ పుంచెనో యెచటి ♦ పావనతీర్థము లాడఁ జొచ్చెనో. ౨౦

ఆ॥ భావ మరయ నైన♦భయము సూపఁగ నైన, నవ్వుటాల కైన♦నంద్యచరిత
యొక్కచోట డాఁగి♦యుండనోపుఁ బ్రయత్న, మొప్ప నరయవలయు♦నుదిలపడక.

క॥ ఒండు వికారము లెమ్మెయి, నుండకయుండంగ నిట్టు ♦ లోటుపడినచో
గండడఁగి పోవులే కా, కొండొకఫల మున్నె ఘనున ♦ కుచితం బగునే. ౨౨

ఆ॥ కాన నీవు నేనుఁ♦గలతావు లన్నియు, నరసి చూచి కార♦ణాంతరంబు
దోఁప నామె చొప్పు♦దొరకొను నమ్మెయిఁ, బురుషకార మెనయఁ♦బోలు ననఘ!

క॥ బలి బంధించి కడఁక ని, య్యిల యెల్లం గొనిన విష్ణు ♦ వీవు నొకఁడుగాఁ
దలపించెడు వర్తనముం, దలపోయుదుగాక యేల♦ధైర్యం బెడలన్. ౨౪

మ॥ అని సౌమిత్రి వచింప నవ్వలని సా ♦ హార్దంబునం దోఁగి య
మ్మనువంశ్యుండు సరస్సరిద్గిరిదరీ ♦ మార్గోపమార్గంబులున్
ఘనదుర్గంబులుఁ జొచ్చి కాంచి యొకటన్ ♦ గల్యాణి చొ ప్పెన్నలే
క నితాంతప్రథమానచింతనదశా ♦ క్రాంతాత్ముఁడై యిట్లనున్. ౨౫

—♦ శ్రీరాముఁడు సీతావియోగావస్థం బ్రదర్శించుట. ♦—

ఉ॥ చూడనిచోటు లేదుగద ♦ చూచితి నీవునుఁ దోఁడు గూడి యే
జాడయుఁ గానరాదు మహి ♦ జాత మహింం గలయంగఁబోలు న
న్వీడి చనం దలంచునె సు ♦ నిష్ఠిత చాలనివేళ నిట్టి వౌ
కీడులు మూడకుండు నెటు ♦ కృత్యవిధు ల్వానరింప నయ్యెడున్. ౨౬

చ॥ ఎవి యెటు లే నొనర్చితినొ ♦ యింతకు మున్నగు పుట్టువందు నిం
పవు నని కిల్బిషంబు లవి ♦ యన్నియుఁ బాకము నొంది నెంటవెం
ట విపదుపాకృతిం బెరయఁ ♦ డాఁగిన మూఁగిన నేమగుం బరా
భవ మన కొత్తిగిల్లి నయ ♦ పద్ధతిమైఁ దల యొడ్డఁగాఁ జనున్. ౨౭

చ॥ తన సిరి వోక స్వీయజన ♦ తావిరహంబును దండ్రి నాశమున్
వనమున నుంటయుం దగని ♦ వారలతో జగడంబులు న్మనం
బెనసి వికారిఁ జేయ నవి ♦ యెన్నియు నేని సహించి ప్రేయసిం
గొని ముద మందఁ గంటిఁ గడ ♦ కుం గడవంబడె నద్దియుం గటా. ౨౮

ఆ॥ పర్ణశాలఁ జేరి♦పడఁతి నీవునుఁ గొల్వ, నెల్ల కష్టదశల♦నీఁగినాఁడఁ
దరుణిఁ బాసి యిపుడు♦తద్దశాపరిపాక, దశవిధప్రపీడఁ♦దవిలినాఁడ. ౮౯

సీ॥ ఆకోకిలాలాప♦యయిన చెంగాబోలు న, పస్వరంబుగ మింటి♦పైని నరుగ
మునుపటి యమ్మేటి♦మురు వెల్లవీడుఁబో, ముఖచంద్రుఁ డారాహు♦ముఖమునందుఁ
దతరక్తచందనో♦చితము లురోజము, లుధిరోక్షితములై వి♦రూప మెనయు
సురుచిరహారాళి♦శోభిత కంధర, శీతశోణితగాఁగఁ ♦ బ్రిదిలెనేమొ
యసుర యెవ్వఁ♦డెట్టు లాక్రమింపఁగ నెంత, పడెనో యేమి వంకఁ♦ప్రాణ మునిచి
చనెనో యేవిధమున♦ననెనో యేమయ్యెనో, యేప్రసంగ మేని♦నెఱుకపడదు

ఉ॥ మొన్ననె యీశిలాఫలక ♦ ము న్నిటయం గని నన్ను మేలి క
న్నన్న నుపోపవిష్టునిఁ బో♦నర్చి స్మితాంచితయై సమాశ్రితుల్
నిన్ను హసించు నన్నెటి వి ♦ నీతునిఁ జేసెన కాదె యింతలోఁ
జన్నదె రూపుమాసి యవి ♦ చారిత యైన కృతాంతు శాసితిన్. ౯౧

క॥ ప్రియ గోదావరి నాప్రియ, కెయిదుంగా గొంటిఁ బోవ♦నెంచదు వనికే
నయమున నరుగు స్ఫురువు, సయుక్తమే కోరుఁ జేర♦జలజాకరమున్. ౯౨

క॥ నాకాంతవార్తఁ దెలుపుము, లోకేక్షణ కర్మసాక్షి ♦ లోకములందున్
నీకొలఁది గలదె వేలుపు, ప్రాకటయశ ముబ్బ నిట్టి♦పరిభవ మీఁగన్. ౯౩

తే॥ విచ్చెనో నొచ్చెనో యెట్లు ♦ వెఱఁగుపడెనో
యేదురాత్ము నికృతిఁజేసి ♦ యెడయఁగనెనో
వినుచుమయ్య! జగత్ప్రాణ! వినుతశీల!
నాప్రియాంగన చరితంబు ♦ నయ మెఱింగి. ౯౪

ఆ॥ భూతధాత్రి నీదు ♦ పుత్రి వృత్తాంతంబు, దెలుపరాదె యేల♦వలనుఁ బాసి
యుంటి వొంటి నిట్టు♦ లోర్చె దేమని నాదు, దీనదశకు నైన♦దిగులు లేదె. ౯౫

ఆ॥ అనుచు దీనుఁ డగుచు♦ననులాప మొనరించు, రాము సద్గుణాభి♦రాముఁ గాంచి
సరగ ననె నదీన♦సత్త్వుండు సౌమిత్రి, భావికార్యగతివి♦పాక మెంచి. ౯౬

ఉ॥ శోకము వీడు మీపలుకు ♦ శుద్ధచరిత్ర గణింపు మెందు నే
ప్రాకృతుఁ డేనియున్ జతనఁ ♦ బాయక కర్దమున న్మెలంగినన్
బోకడవెట్టు నాపదలఁ ♦ బోఁడిమి గాంచు సుఖించు నన్న న
ప్రాకృతపౌరుషుండ వెటు ♦ పాల్పడకుండును సిద్ధి నీకృతిన్. ౯౭

ఆ॥ అన నొకింత దేఱి♦యన్న! గోదావరి, మలయు మచటు లెల్లఁ♦గలయ వెదకి
యొండు గాంచువార♦మోయి నా నౌదల, నాన మోచికొనుచు♦నాతఁ డరిగి.

క॥ కలచోటు లెల్ల నారసి, కలకంఠి న్గాన కట్టి ♦ గతి వివరింపన్
దలఁపు మెయిఁ దాను న ప్పాల, మొలసి వివేచించి యనె ర♦ఘూద్వహుఁ డార్తిన్

ఉ॥ భూతములార! మీ కెఱుఁగఁ ♦ బోల నిదొక్కటి యున్నె దేవి! యో
గౌతమి! నీసఖీమణినిఁ ♦ గానవె కాన వెలందిఁ డించి మీ
యూఁతము నమ్మి పోవ నిటు♦లూరక యుండుట మేలె పోక వి
ఖ్యాత మొనర్పఁ డాపయినిఁ ♦ గల్గు భరమ్మున కేన చాలెదన్. ౧౦౦

ఆ॥ ఆవధార్యుఁ డెవఁడొ♦యాశంసన మొనర్పఁ, డనినఁ బొలసుదిండి♦యవినయంబుఁ
దలఁచి తలఁకు దోఁపఁ♦దా రెద్దియునుఁ బల్క, నోడి మిన్నకుండి♦రుత్పలాక్షి!

క॥ ఆస మొడలి యినవంశజుఁ, డాసౌమిత్రిఁ గని పగఱ♦కాపగ తానే
బాసటగా మనపాలిఁట, నేసఖు లున్నారు వారు ♦ నేనివెడఁగుతే. ౧౦౨

క॥ పడరాని పాటు లెల్లం, బడి యడవిం దిరిగి మేలు ♦ వడయంగల యి
య్యెడఁ బడఁతిమిన్నఁ బాపెను, జడుఁ డీవిధి కింక మంచి ♦ జాడయుఁ గలదే.

ఆ॥ ఎల్లకష్టములకు ♦ నేనని తనబుణ, మీఁగి చనియె సతి త ♦ దీప్సితంబు
లెవ్వి దీర్చినాఁడ ♦ నింతలు సేసి యే, నరిగి యెవరి మంచి ♦ కగుదు నింక.

ఉ॥ కూరుకు వచ్చునే కనుల ♦ కుం దరి త్రోవయుఁ గాన నౌను యా
హారవిహారము ల్గలవె ♦ యన్య మనన్య మనంగఁ జెల్లునే
తీరగునంచు మేనిపయి ♦ దేబెతనంబున నాస సేసి యే
నూరికి నేగువాఁడ నని ♦ యొక్కెడఁ ద్రిమ్మరిభావ ముంచినన్. ౧౦౫

క॥ ఈనది నీనేల జన, స్థానంబునఁ బ్రిస్రవణము ♦ శైలము వరుసన్
ధ్యానించుచుఁ దిరిగెద న, మ్మానిని యేనాఁటి కెట్లు♦మలయునొ యనుచున్.

ఆ॥ కంటివే మెకములు ♦ ఘనసత్త్వములు నన్నుఁ
గాంచి యేఁమొ పలుకఁ ♦ గాఁ గడంగు
నట్టు లున్నయవి స ♦ మాదరమున వాని
యింగితములు కొన్ని ♦ యెఱుకగలవు. ౧౦౭

క॥ అని వేఁడినీరు సోనలు. గనుకొలుకులనుండి జాఱఁ ♦ గా నమ్మాయా
మనుజుఁడు వానిఁ దఱిసి మీ, యనువర్తిని జాడ దెలుపుఁ♦డని యడుగుటయున్.

ఉ॥ తోడనె మోఱ లెత్తికొని ♦ తోఁకలు చక్క. విదిర్చి వింటిపై
నోడని చూడ్కి నెక్కొనఁగ ♦ నుత్పలలోచన చన్న యుద్దెసం
గూడిన పద్ధతి న్నెఱసి ♦ కోవిదుఁ డవ్విభుఁ దోడుకొంచుఁ బో
నాడక మాట లాడుటయు ♦ నన్నెఱసన్నలు గాంచి చెచ్చెరన్. ౧౦౯

తే॥ అన్న! చూచితె మృగము లీ ♦ వఱుగఁగఁ దమ
కన్నయంతలు వివరింపఁ ♦ గాఁ దొడంగె
దక్షిణాపథమున దృష్టి ♦ తవులుసూప
నందు నైరృతసంచార ♦ మధిగతంబు. ౧౧౦

ఆ॥ కానఁ దద్గతాను♦గతులమై యద్దేవి, వలను గాంచఁగల మ♦వశ్య మనిన
నట్లె చేయువార♦మని రాముఁ డద్దెస, కనుజుఁ డెనసిరాఁగ♦నరుగుటయును.

క॥ ఆదారి మొనసి నంతనె, యాదేవి ధరించు సుమము♦లం దగుపడినన్
గాదిలితమ్మునితో నను, శ్రీదయితుఁడు తద్గతాను♦చింతన మొలయన్. ౧౧౨

మ॥ అవె యిప్పూవులు లక్ష్మణా! యరసి యే ♦ నర్పించితి న్నాఁడు నేఁ
డవలోకించితి జాత్ర వేనలికి వ్రేఁ ♦ గా సంకటం బైన ని
క్లైవఁడో దుష్టుఁడు సాధ్వి నీడ్చికొనిపో ♦ యెం గావుత న్నాదు క
ర్మవిపాకం బిటు లుండ నిక్క మిదె యా ♦ మానింపుమీ చక్కఁగన్. ౧౧౩

క॥ వాడవు విరు లివి యిన్నెతి, జాడ నెఱింగింప ధరణి♦శ్వసనుఁ డినుఁడుఁ గా
పాడుచునున్నా రనఁదగుఁ, బోఁడిమి చెడకుండ నాదు♦బుద్ధి న్నెఱయన్. ౧౧౪

తే॥ అనుచు నాత్రోవఁ బ్రస్రవ ♦ ణాద్రిఁ జేర
నరిగి గిరినాథ! కనఁగొంటె ♦ యలరుఁబోఁడి
నని యడుగ నయ్యదియుఁ బల్క ♦ కట్లె యుండ
నెంచి తలయూఁచి యేమన్యో ♦ నింతకనుచు. ౧౧౫

క॥ కుపితుఁ డయి క్షుద్రమృగమున్, ద్విపవైరియపోలె శిఖరి♦వీక్షించి యిదే
క్షపణ మొనరింతు శరముల, సపరిచ్ఛదు నిన్నటంచు♦సంరంభమునన్. ౧౧౬

క॥ కన్నుల నిప్పులు రాలఁగ, నన్నగము న్నదినిఁ గాంచి♦యార్భటి నెఱయన్
గన్నియ వార్త దెలుపలే, కున్న ఫలం బేమి మీర♦లుర్వి నటంచున్. ౧౧౭

ఆ॥ ధర్షణం బొనర్పఁ♦దద్గుహాశయముల, మ్రోసె గిరియుఁ బలుకు♦రూఢి తనర
సీక తోఁచుఁగాక♦నేర మియ్యాపద, నెఱిఁగి యెఱిఁగి తెలుప♦నే మటంచు. ౧౧౮

వ॥ అట్టియెడ దుర్నిరీక్షతేజుం డగు నారఘూద్వహుండు తత్పర్యంతభూపరివర్తిత యగు నవ్వర్తనిపైఁ దనదు చూడ్కి నిగుడించి యాక్రోంచురక్కసుని యురుతర యగు పాదచిహ్నసరణియు నద్దానిచక్కటిం దప్రస్తమై యీవల నావలం దొడిబడం బరువు లిడుచు జానకీదేవి యిడిన తప్పటడుగులును బదంపడి యన్ని చుండు వెంబడింబడి యెంచ్చొండం బొనరించిన పదక్రిమణక్రిమంబునుం గని

తోడ్తోడ నఱిగి భగ్నంబు లైన శరశరాసనతూణీరంబులును బహుధావికీర్ణం బైన స్యందనోత్తమంబును వీక్షించి వెండియు వెనువెంటం బొడకట్టుచున్న కొండొక లక్షణంబుల నుపలక్షించుచు సంభ్రాంతహృదయుండై యనుంగుఁదమ్మునిం గనుంగొని యిట్లనియె. ౧౧౯

ఆ॥ అడుగుజాడఁ దోఁచె ♦ నద్దెవి నొకదుష్టుఁ, డాక్రమింపఁ దొడరి ♦ నట్టి తెఱఁగు
తోన కానుపించెఁ ♦ దునిసిన వి ల్లమ్ము, లట్లు దొనలు భగ్న ♦ మైన రథము.

ఉ॥ కంటివె లక్ష్మణా! మఱియుఁ ♦ గానఁగనయ్యెడుఁ గాన నెల్లెడల్
దుంటలు పూవుటెత్తులు వి ♦ ధూతవిభూషణహేమబిందువుల్
కొంటెల కయ్యె నిర్వురకుఁ ♦ గోమలికై పెనఁగంగ నంచు బ
ల్గంటుల రక్తధార లవె ♦ కళ్లమునం బొడకట్టి తెల్పెడున్. ౧౨౧

ఆ॥ ఎవ్వ రెట్లు పోరి ♦ యేనిఁ గోమలగాత్రిఁ, గోసి కోసి పంచు ♦ కొని భుజించి
రేమొ యేమి సేయ ♦ నెంచిరో వల దన్న, వారుఁ గలరె వారి ♦ వలను డాసి.

వ॥ దీప్తపావకసవిధంబై ద్యుతిమాలావసథం బగు సాంగ్రామిక రథంబు పడిన యచ్చోటున ముక్తామణిరత్నజాలసమావృతంబును దపనీయభూషణభూషితంబును మహోన్నతంబు నగు కోదండంబు వేదండంబునాఁగ నెట్లు పడియున్న యదియో చూడుము తరుణాదిత్యసంకాశంబును వైదూర్యగుళికాంచితంబును సమరోచితంబును నైన యకాంచనకవచం బట్లు విశీర్ణంబై నేల వ్రాలియుం గ్రాలుచున్నయది దివ్యమాల్యోపశోభితంబును శతశలాకంబును నగు నాతపత్రంబు శతశకలంబు భగ్నదండంబు నయ్యె నెందుఁ జూచినం దానె యనం దల మెల్ల నాక్రమించినయది స్వర్ణపుంఖంబులు రథాక్షమాత్రంబులు నైన విశిఖంబులు విశిఖంబులు విప్రకీర్ణంబులు నభిహతంబులు నైనయవి శరపూర్ణంబు లగు రెండు శరావరంబు లెట్లు విధ్వస్తంబు లైనవియో కనుంగొనుము ప్రగ్రహప్రతోదహస్తుండై యున్న సారథి నిహతుండై కూలినాఁడు సోష్ణీషమణికుండలులు సచామరులు నగు చామరగ్రాహులు ధరణీతలశయానులై దీర్ఘనిద్రం జెందిరి. పోల్చి యియ్యది యంతయు విచారింపు మెవ్వండో దురాసదుఁ డగు రక్షోవీరుండు జీవితాంతం బగు నాతోడి వైరంబునకుం బన్నిదంబు సఱచి యిస్మేయిని మ్మరసినవాఁడై ప్రవర్తింపనోపు నెట్టులేనియు నగుంగావుత మాతపస్విని ఘోరాకారులు యథేష్టసంచారులు గష్టాత్ములు నగు పిశితాశనుల పాలంబడి నేలంబడ కింతవట్టు జీవించి యుండంగలదే నిజధర్మం బేనియు నద్దెవి నిద్దెసతలం గాపాడ నోపదయ్యె లోకకర్త యనం జాలి శూరుండనై కరుణవేది నగు నన్ని

య్యెడం గావ నేయాశ్వరులును సమర్థులు గారైరి భువనహితప్రయుక్తుండును దాంతుండును దీనావనలోలుండు నయ్యు మృదుభావంబున నున్న యాతండు సర్వభూతజాతంబులచేతను నిరసింపంబడుఁ జుమీ త్రిదశాధీశునిం దొట్టి దొరలెల్ల నన్ను నిర్వీర్యునింగాఁ దలంచి పొంచి నిరీక్షించుచుండిరి కాబోలు నాయందలి గుణసంఘాతంబెల్ల దోషాభిపాతాత్మతం బరిపాకంబు నొందె నింకం గాఁగలకర్జం బవధానింపుము.

—♦ శ్రీరాముని క్రోధావేశము. ♦—

ఉ॥ చల్లని సద్గుణౌఘ ముప ♦ సంహృతముం బొనరించి తోఁచె నా
యుల్లమునందుఁ దేజ మిపు ♦ డుజ్జ్వలమై శశి జ్యోత్స్న నాఁగి భా
సిల్లెడు భానుమంతునకు ♦ బాసటయై కలభూతపఙ్క్తితోఁ
బ్రిల్లద మైన రక్కసుల ♦ పాళెము గూలెడుఁగాత దీనిచేన్. ౧౨౪

తే॥ జగ మగంధర్వయక్షర♦క్షఃపిశాచ
కిన్నరనరంబు గాఁగల ♦ దిన్నయమున
నొల్లు సుఖ మందుదురె యింక ♦ నురుశరాస
మెత్తి శస్త్రాస్త్రముల దివి ♦ కేను పఱుప. ౧౨౫

సీ॥ జగదంతచారుల♦సంచార ముడిగించి, గ్రహమండలం బెల్లఁ♦గట్టివైచి
చలువలతేని ప్రి♦సంగంబు వారించి, యనలార్క తేజంబు♦లట్టు లార్చి
వాయుప్రచారంబు♦వలను నిర్బంధించి, గట్టులఁ బొడిపొడి♦గాఁ దెరల్చి
నదనదీసాగర♦నాశనం బొనరించి, తరులతాకుంజము♦ లద్దఁ గూల్చి
సర్వమును శూన్యమే యను♦జాడ నెఱయ
మచ్ఛరాగ్నులు విహరింపఁ ♦ మలయు నంత
లోన లోఁబడి వేల్పులు ♦ లోలనయన
నర్పణ మొనర్ప భావింప ♦ రైర యేని. ౧౨౬

ఉ॥ కందుర కాక విక్రమపుఁ ♦ గందువ లెల్లరు వెంటవెంట నా
క్రందనము ల్పొనర్చుచు వి ♦ కావికలై గతి గాన క్రొక్కటన్
మ్రిందెడు నప్పు డే మనిన ♦ మానునె యయ్యాది కల్పకాల పుం
బొందిక యిన్నెఱిం దొడరెఁ ♦ బో యని నీ వెడఁ గాంచుచుండఁగన్. ౧౨౭

తే॥ దూఱుటకు సందు లేక ని♦ర్ఘాతు లౌదు, రొక్కెడ మెలంగువార లం♦దుక్కడంగి
మచ్ఛరాసననిర్ముక్త♦మార్గణములు, దివి భువియు నాక్రమించెడు♦తీ రెసంగ.

ఉ॥ నాదగు రోస మిమ్మెయి వి ♦ నాకృతసంస్థముగాఁ గడంగినన్
బోదురుగాక దేవతలుఁ ♦ బూర్వసుపర్వులు నొక్కపెట్టనన్
గా దనుమాట యున్నె యతి ♦ గాములు మోములు విచ్చుగాములై
మీఁద శరాళు లేర్పడఁ గ్రొ ♦ మ్మించుచు విశ్వము సంచలింపఁగన్. ౧౨౯

ఆ॥ జీవలోకమిట్ల♦జీవలోకము సేసి, యొండుసృష్టి యెడఁద♦నుంచువాఁడ
నడ్డుగలదె జరకు♦నంతకునకుమిత్తి, కల్లవిధికినాకు♦నఖిలగతుల. ౧౩౦

క॥ అని కార్ముకముం గొని యి, ట్లనరాని శరమ్ము దొడిగి♦యనుపమలక్ష్మిం
దనరి యనివార్యుఁ డైనన్, దన కేలుందోయి మోడ్చి♦తమ్ముఁడుఁ దోడ్తోన్.

ఆ॥ మోమువాడ ముప్పు♦మొనయఁ జూడఁ దలిర్చు, జాడతోడ మురువు♦సరవి వీడ
నయ్యపూర్వరూప♦మరసి వడంకుచు, నిట్టు లనియె శార♦దేందువదన. ౧౩౨

—♦ లక్ష్మణుఁడు రాముని తీవ్రత నివారించుట. ♦—

తే॥ సర్వభూతహితుండవు ♦ సరణి మృదువు
శాంతదాంతత్వములు నీకు ♦ సమ్మతములు
క్రోధవశమున నిజసత్త్వ ♦ రూఢి మఱచి
యిపుడు క్షయకాలహరు తేజ ♦ మొనయఁగంటె. ౧౩౩

ఆ॥ చంద్రునందు లక్ష్మి♦జలజాప్తునెడఁ బ్రభ, గంధవహునియందు♦గతి ధరిత్రి
క్షమయు నెట్టు లట్లు♦సత్కీర్తి నీయందు, నియత యింతవట్టు♦ నిర్మలాత్మ!

చ॥ వడఁకెడు సర్వభూతములు ♦ వారిజసంభవముఖ్యు లేగతిం
దడఁబడుచున్నవారో యిఁకఁ ♦ దక్కిననారల మాటలేల బి
ట్టడరెడు క్రోధవహ్నిని శ ♦ రాసము నెట్టన నీవు దాల్చి న
ల్గడలు దహింతు నంచు లయ ♦ కాలునిఁ బోలఁగ నిట్టనిల్చినన్. ౧౩౫

చ॥ అరదము భగ్నమై పడియె ♦ సాయుధముల్ సపరిచ్ఛదంబు నై
ఖురహతి నేమిఘట్టనము ♦ గూడిన శోణితబిందుపాతముల్
సరణి నొకొండొ కానొకని ♦ సంభ్రమ మూరఁగఁ గిట్టి పోరి యం
తరమునఁ బాసినట్టి నెఱి ♦ దప్పని దా వల నొప్పఁ జెప్పెడిన్. ౧౩౬

క॥ తీరెనసిన సంగ్రామము, ఘోరంబే యయిన సైని ♦ కుల సంమర్దం
బారూఢము గా దనియెడు, చేరుం బరికరము లతని ♦ దిట్టతనంబున్, ౧౩౭

క॥ ఇక్కలన స్నీదయితం, దక్కఁగొనంబోలు నంచుఁ ♦ దలఁపరు పరు లి
ట్లొక్కనికై ముజగములఁ, జక్కడవఁజూచు జాడ♦జానై యున్నే. ౧౩౮

తే॥ నీకు విప్రియ మొనరింప♦నేర్తు రెవరు, దీక్షితున కన్యసాధుల♦తీరు నెఱయఁ
గాన నీయెడ నేవఁ డప♦కార మెంచె, వాని నరసి వధింప నౌ♦వలను మెఱయ.

చ॥ ననుఁ గొని విల్లు పూని ముని ♦ నాథులుఁ దోడుగ సాగరంబులున్
వనగిరికందర ల్జనని ♦ వాసములు న్సరసీసరి త్తటుల్
గనుఁగొని దేవి యచ్చోటులఁ ♦ గానఁగ నేఁ గతి గల్గదేని నె
ట్టన నగు నింద్రముఖ్యుల క ♦ డ ల్పరి శోధనముం బొనర్పఁగాన్. ౧౪౦

తే॥ అరసి కాన మనఁగఁబోల♦దట్లుగాక, తక్కనేనియు సుర లంత♦దనుక వార్త
దెలుపరేనియుఁ ద్వద్దీప్త♦తేజ మప్పు, డెప్పగిఁదినైన నెఱయించు♦టొప్పఁగలదు.

తే॥ నీవె శోకమోహములకు♦నెలవుగాఁగ, నొర్లు సహియించువా రెవ్వ♦రుర్విలోన
నంతరామర్షమున విశ్వ♦మడఁపఁ దలఁచి, తార్తులౌ ప్రజ లెవ్వారి♦నడుగువారు.

ఆ॥ పెద్దతపముతోడి ♦ పెనుపొందు ధర్మము ల్సేసి దశరథుండు ♦ శ్రీసమృద్ధిఁ
గాంచె నిన్ను సౌధ♦ఘటము నమర్యాఘు, మట్టు లట్టి నీదు ♦ మహిమ యసదె.

క॥ సరవి న్నిన్నే మద్ది నిడి, యరిగెన్ స్వర్గమున కాతఁ ♦ డని భరతుఁడు త్వ
చ్చరణముల కెఱఁగి తెలుపఁడె, తరమే నీగరిమ పొగడ ♦ దైవతమూర్తీ!

ఆ॥ భ్రష్టుఁడై యయాతి ♦ నష్టపుత్రుం డయి, మనవసిష్ఠమౌని ♦ మాన్యు లింక
నెంద ఱెంద ఱెట్టు ♦ లెడలరు ధృతి నిష్ట, హాన మెనసి యార్తి♦కగ్గ మగుచు.

తే॥ అవని కదలుట చంద్రసూ ♦ ర్యగ్రహణము
లట్లు దోఁచుట భూతౌఘ ♦ మలఁతివడుట
గలుగుచుండు నెడలుచుండుఁ ♦ గాని దైవ
గతిని మీఱిన తెఱఁ గెందుఁ ♦ గానఁబడదు. ౧౪౬

క॥ శాంతి నెలకొనుచు వసుధా, కాంతులు తఱిమైనఁ దప్పు ♦ గని శిక్షింపన్
గాంతురు యుక్తం బగు గతి, నింత ప్రకృతి యనిన స్వీయ♦మెయ్యది యగునో.

ఆ॥ సర్వభూతములకు ♦ శరణంబ వీవ ని, న్గొలిచి సురలు మునులుఁ♦గోరుచుండ్రు
పరమగతియ తమకుఁ♦బాల్పడు ననుచు నీ, యరయరాని దొక్కఁ♦డవనిఁగలదె.

తే॥ దృష్టగుణదోషములు గాక ♦ ధృతి మొనయక
కర్మములు ఫలసంపత్తి ♦ గాంచి వెలయఁ
బోల వింతయు నీదివ్య ♦ బుద్ధి నరసి
యెట్లొనర్పంగ నగు నది ♦ మొనయగనుము. ౧౪౯

మ॥ నను శిక్షించితికాదె మున్నడి జగ ♦ న్నాథా! సురాచార్యుఁడుక్
నిను బోధింపఁగలాఁడె బోధమయుత ♦ న్నికొ౯ంటి విట్లుంచు నే
ననుశాసించుట గా దుపాధివికృతి ♦ వ్యాసంగముం గొన్న నె
మ్మనముక్ స్వాత్మపరత్వయోగకృతి సం ♦ భావింపఁ బ్రార్థించెదక్. ౧౫౦

క॥ జయ మెనయుమయ్య! రిపు న, త్యయమున మొనయించి స్వకమ♦హారాజ్యశ్రీ
నయలక్ష్మి గూర్ప మహిజా, నయు క్త్వ మొప్పార మూఁడు♦జగములుఁ బొగడక్

వ॥ అని యిట్లు లాశంసించి. ౧౫౨

క॥ పాదములు పట్టుకొని ప్రీతి, పాదితసకలార్థుఁ డగుచు భద్రియశా! న
న్నాదృతిఁ గని భువనవ్యా, పాద ముడుగు మని యనుజుఁడు♦ప్రథితుఁడు వేఁడక్.

ఉ॥ పూర్వజుఁ డయ్యెఁ గర్జ మను ♦ పూర్వముగా వివరించు తమ్ము నా
నిర్వహణాఢ్య మా నుడి య ♦ నిందిత మంచుఁ దలంచి వాని ని
గ్గర్వత మెచ్చి రాఘవుఁ డ ♦ కాలవినిస్సృతశోపవహ్నితోఁ
బర్విడఁజూచు శత్రు మను♦భావమున న్మరలించెఁ గ్రక్కునక్. ౧౫౪

క॥ వి ల్లెక్కు డించి లక్ష్మణుఁ, డెల్లముగాఁ గాంచి యింకఁ♦దెఱఁ గెద్దియొ నీ
యుల్లమున నెంచి యను మా, సల్లలితాలాపఁ బడయు ♦ జాడ పొసంగక్.

ఆ॥ అనిన నాతఁ డనియె, నఖిలాత్మ! నీయర యనిది కలదె యిచటు♦నందుఁ గలుగు
నెలవు లెల్ల గాంచి♦నెక్కోలు గైకొందు, మన్యతలము నెనయు♦నట్టి పనికి.

ఉ॥ ఇందుఁ గలారు రక్కసు ల ♦ హీంద్రులు కిన్నరు లన్యులుక్ ధరా
కందరశైలసానుఘన ♦ కాననసీమల నాక్రమించి సం
క్రందనవంద్య! యెల్లెడలుఁ ♦ గన్గొనఁగా నగు గాలి వీవఁగా
నెందును సంచలించు నె మ ♦ హీధర మట్టులు నీవు నావుడుక్. ౧౫౭

క॥ మెచ్చి ధరణీసుతావిభుఁ, డచ్చోటున నొండుభాగ ♦ మల్లనఁ గని యా
ముచ్చుఁ గనుఁగొంటె సీతం, గ్రిచ్చి హరించి గిరివోలెఁ♦గదలఁడు తోఁత్రోక్.

ఆ॥ ఒదిఁగె నొంట నెత్తు♦రొలుకు నో రీతని, చెయిద మెఱుకపఱుపఁ♦జెట్ట బలువు
గలఁడు పులుఁగురూపు♦గైకొనిన ట్లున్న, వాఁడు వీనిఁ జంప♦వలయు ననుచు.

క॥ ఘోరశరము దొశి యేయం, గా రాఘవుఁ డడరు సన్న♦గని పక్షీంద్రుం
డాచాటపడుచు నిట్లనె, శ్రీరామా! యనుచుఁ జేఁ♦చేద్పడునుడితోక్. ౧౬౦

—♦ జటాయువు శ్రీరామునిచే మోక్షముం బడయుట. ♦—

ఆ॥ ఏ జటాయువుం గ♦దే జీవనౌషధి, దేని నరయ నడవిఁ♦దిరుగుచుంటి
వదియు నాయసువులు♦నసుర రావణుచే హ, రింపఁ బడిన వైన♦రీతి వినుము.

ఉ॥ మిమ్ము మొఱంగి సీతఁ గొని ♦ మే లని తాఁ జన నాఁపె యార్వ నే
నిమ్మున నుండి పైదుమికి ♦ యేడ్తెఱ నూపి యలంచి యోరి! మా
యమ్మను పీడు మన్న వినఁ ♦ డాదట వాని రథమ్ము విండ్లుఁ దూ
ణమ్ములుఁ దూండ్లువోలె సుర ♦ ణా! పొడి సేసి నియంతఁ గూల్చితిన్. ౧౬౨

ఆ॥ ఎంత సేయనైన ♦ నేమాయె మాయికుం
డొండు రథముఁ గూర్చి ♦ యువిద నునిచి
నన్ను ఖడ్గనిహతి ♦ నతికి యుప్పరమున
నరిగె నింక నెద్ది ♦ యనఁగఁ గలదు. ౧౬౩

క॥ న న్నన్యనిహతు సేయఁగ, నన్నా! యింకేల యనిన ♦ నడలుచు విలు దూఁ
పు న్నెఱయ నైచి యాతని, గన్నులఁ గని పొదివి పట్టి ♦ గద్గద వాడమన్.

ఆ॥ అటులె యార్తిఁ బొరలు ♦ ననుజునిఁ గనుఁగొని
మున్నె యాపదలకు ♦ మొదలుఁ దుదియు
లేక యుండ నిప్డు ♦ శ్రీకరుం డీమితుఁ
డిట్టులయ్యె నింక ♦ నెడయుఁగలదె. ౧౬౪

క॥ నాదగు నలక్ష్మి యబ్ధిం, బా దగపడ నింకఁ జేయుఁ ♦ బావకు నార్చున్
శ్రీద యగు భూమి నూషర, మా దారిఁ బొనర్చు ననుట♦యనధిగతంబే. ౧౬౬

తే॥ ఈవ్యసనవాగురాబంధ ♦ మెట్లు ద్రెంతు
నీపితృవయస్యు చెలిమి నే ♦ నెట్లు మఱతు
నని యతనిఁ గ్రుచ్చి యన్న! మ ♦ దర్థ మిట్లు
పడితె యని బిట్టు ఘోషిల్లెఁ ♦ బద్మనయన! ౧౬౭

ఉ॥ వెండియుఁ దమ్మునిం గని ని ♦ వేదితవృత్తతఁ గాంచె నింత కీ
యండజ మండఁబాసి చన ♦ నయ్యెడు విక్లబ మయ్యెఁ జూఁపు నో
రెండెడుఁ బ్రాణము ల్నిలక ♦ యిట్టటు దూఁగెడు మత్కృతంబునన్
గండడఁగెంగదా పులుఁగు ♦ గండరగండఁ డటంచుఁ బొక్కుచున్. ౧౬౮

ఆ॥ పక్కితేని మేను♦పరుపార నిమురుచు, నన్న! యోపుదేని♦నతివ యన్న
వలుకు లసుర తెఱవు♦పాపి నిన్గూల్చిన, కడఁక వినుచు మనుచు♦నడుగుటయును.

క॥ దీనాత్ముఁ డయ్యె ఖగపతి, దీనత రఘువిభుఁడు వేఁడు♦తీ రారసి ని
ధ్యానించుచు గద్గదకం, ఠానద్ధముగాఁగ నిట్టు♦లనె గుహాజననీ! ౧౭౦

వ॥ రావణుండను రాక్షసేంద్రుండు బ్రహ్మపౌత్త్రుండగు విశ్రవువలనఁ గైకసి యను
నాదిమరాక్షసపుత్త్రియందు జన్మించినవాఁడు సముద్రగతయగు లంకాపురి నేలు

చుండు నాతండు నావలని యోటమి సంభావించి వాతదుర్దినసంకుల యగు తన
మాయం బ్రవర్తిల్లఁ జేసి యలమటపడియున్న నన్నీశ్వరవరలబ్ధం బగు ఖడ్గం
బున నడఁచి కూలం ద్రోచి రామరామా యని యడలుచున్న యద్దేవిం గొని
దక్షిణాభిముఖుండై చనియె. నాతండు వాలినమగంటిమికలిమి సామాన్య లెక్క-
సేయం డనంతరవిధానంబు నడుప దేవరవారి యంతరంగంబె ప్రమాణం
బవ్వాఁడు విందనామకముహూర్తంబున నీసాధ్వి హరించెం గావున బడిశంబు
గొన్న మత్స్యంబుకైవడి నచిరకాలంబునన నశియించు నీధనంబు నిన్నుఁ జేరు
నీవు సుఖం బెనయంగలాఁడ వియ్యంశం బమ్మదోన్మత్తుం డెఱుంగం డింకను బలు
పలుకు లాడంజాలఁ గాలం బాసన్నం బైనయది యుశీరశీర్షకంబులగు సౌవర్ణ
వృక్షంబులం దిలకించుచున్నవాఁడ లీలామానుషమూర్తి వగు నిన్నుం గనుంగొ
నుచు నీచే నుపలాలితుండ నగుచు నుసుఱులు వాయంగంటి నీ దయ యుంచవే
యని యాస్యంబుననుండి శోణితం బురలం గన్నులెఱ్ఱఁజేసి కాలు సాఁచి తల
నేల వైచి యాచిరంతనమిత్రుం డగు పతత్త్రికులావతంసుండు గతాసుం డయ్యె
నయ్యవసరంబున. ౧౭౧

క॥ పలవించుచు సమదుఃఖత, నలమటఁ బడు తమ్ముఁగుఱ్ఱ ♦ నారసి యిమ్మైఁ
బలికె రఘుకులతిలకుఁ డ, క్కలాయనిలయేంద్రు నాఁచి♦కొను నెమ్మదితోఁ.

మ॥ సుఖ ముండెన్ బహువర్షము ల్సబలుఁడున్ ♦ శూరుండునౌ నొప్ప స
త్సఖుఁ డయ్యెం దమతండ్రికిం దమకు నీ ♦ తాశోకమోకంబు నెం
చి ఖరుం డాసురుఁ గిట్టి పోరి తెరలిం ♦ చె న్వాని ప్రాబల్య ము
న్మఖుఁడై వార్తయుఁ దెల్పి మే నెడలెఁ బ్రా♦ముఖ్యంబు భావించితే. ౧౭౩

క॥ కాలము దురతిక్రమ మిం, కేలా విలపింప నితని♦కెయ్యది హిత మి
వ్వేలఁ బొనరింప నగు మ, త్పాలంబనపరుఁడు ముక్తిఁ♦బడయక యున్నే. ౧౭౪

ఆ॥ ఎట్టిపుట్టులందు♦నేనియు శూరులు, సాధువర్తనులు ప్ర♦శాంతు లుందు
రట్టి ధర్మ వెనసి♦యస్మచ్ఛరణ్యుఁడై, సర్వతః ప్రశస్తిఁ♦దవిలె నితఁడు. ౧౭౫

ఆ॥ తాతజనకమృతియు ♦ సీతాహరణమును, గృధ్రరాజవిగమ ♦ కృచ్ఛ్రకోటి
నెనయఁ జాల వింక ♦ నేర్చి తె మ్మింధన, వితతి లెమ్ము శుద్ధ ♦ విషయముగను.

క॥ అని యాతఁడు సమకూర్పఁగ, ననలుని మథియించి కొని మ ♦ హామతి సత్పా
జ్యుని మాన్యునిఁగాఁ బతగేం, ద్రునిఁ బొగడుచుఁ జిత నమర్చి♦శ్రుతమంత్రవిధిన్.

ఉ॥ ఆతని దానిపై నిడి శ ♦ యానునిఁగాఁ బొనరించి సంస్కృతం
బై తనరారు వహ్ని నెఱ ♦ యం దరికొల్పి పతంగముఖ్య! భూ

దాతలు ధర్మశీలు రథి ♦ తత్త్వసమాహితు లాహితాగ్నులుం
బూతచరిత్రులుం బడయు ♦ పుణ్యపదం బగుఁగాక నీ కిటన్. ౧౬౮

క॥ అపరావర్తివ మైతివి, విపరీతునివలనఁ గెడయు ♦ విధ మైనను నా
యుపకారమువల నరసితి, వపరావృత్తము సువర్గ ♦ మయ్యెడు నీకున్. ౧౬౯

వ॥ అని యుగ్గడించి. ౧౭౦

ఉ॥ అండజరాజతృప్తికయి ♦ యన్నయుఁ దమ్ముఁడు రోహిమాంసపుం
బిండము లుంచి పుల్గుమిఁ ♦ బ్రీతిలఁ జేసి జలావగాహ మా
దండనె గౌతమి న్నిఅపి ♦ తర్పణము ల్పచరించి యమ్మెయిన్
నిండుమదిం బితృక్రియలు ♦ నిష్ఠితులై పొనరించి రాదటన్. ౧౭౧

ఆ॥ రౌద్రియామ్యసూక్త ♦ రాజపారాయణం, బొనరఁ జేసి ముక్తి ♦ యోగవిధియు
జరిపి సౌమ్య! నీవు ♦ సర్వోన్నతుండవై, పరమపదము సేరి ♦ పరఁగు మనిన. ౧౭౨

వ॥ ఆక్షణంబె యాగృధ్రాధినాథుండు. ౧౭౩

తే॥ దివ్యరూపధరుం డయి ♦ తేజరిల్లెఁ
బారిషదు లొంటఁ గొలువఁ బు ♦ ష్పకము నైద్యు
తాభ మొప్పార సురలు పు ♦ ష్పాఘుక్లప్త
వృష్టి మొనయింప హార్దాబ్ధి ♦ వేల గడవ. ౧౭౪

క॥ ఎవ్వని నామస్మృతిచే, నివ్వటిలునొ కర్మయోగ ♦ నిష్ఠాఫలముల్
నొవ్వక తత్కృత సంస్కృతి, నవ్విహగము ముక్తిఁ గాంచు ♦ టబ్రమె చెలియా!

ఆ॥ కేలుదోయి నుదుటఁ ♦ గీలించి సంభ్రమ, హర్షకలన లొంట ♦ నందగింప
రాముఁ జేరవచ్చి ♦ రాణించు భక్తి నా, తండు వొగడఁదొడ రెఁ ♦ దలిరుఁబోఁడి!.

—♦ జటాయువు శ్రీరాముని నుతించుట ♦—

క॥ ఏ నెంతధన్యుఁడనొ ల, క్ష్మీనాయక నిన్నుఁ గొలుచు ♦ సిరి యొదవెఁ దప
స్థాన మనఁ దనరు మునులును, నీనెఱి యిట్టి దని నొడువ ♦ నేర్చినవారే. ౧౭౭

సీ॥ గణియింపలేము నీ ♦ కల్యాణగుణములు లో, యఖిలాత్మ! నీరూప ♦ మప్రమేయ
మెట్టులు వర్ణింతు ♦ మట్టిఁడౌ మాహాత్మ్య, మంతలంతలె విలా ♦ సాధిగమము
లెల్లకర్తములపై ♦ హేతువు నీశక్తి, లాలించు ఘృతి యోగ ♦ లక్ష్మి నిన్నె
యుపరుఁడ వయ్యుఁ బ ♦ రాత్మతత్త్వమ వైతి, నిరవధిసుఖదాయి ♦ నీదు చెలిమి

కల్పతరువుల నీడ ని ♦ కామభోగ
భోగిపర్యంకమున ♦ భక్తపుంజదుఃఖ
శమని సిరి గొల్వ నెగడి భా ♦ స్కరశతద్యు
తీద్యమా మెఱుఁ గయ్యది ♦ యిదియకాదె. ౧౮౮

ఆ॥ పుట్టునట్టు లెనసి పొరలు ♦ వారల కెల్ల
దూరమగును నీపరి ♦ చార మెపుడు
నభవ! భవము తెరువు ♦ నాదరింపని ఘనుల్
మునులు నిన్నుఁ గొలువ ♦ మొనయఁగలరు. ౧౮౯

క॥ భవజలనిధి దాటింపఁగ, భవవినుతము నీదు పాద ♦ పద్మమె పోతం
బవిరతసుఖదాయక మది, రవితనయాద్యుతిసమక్ష! ♦ రాజీవాక్షా! ౧౯౦

ఆ॥ సముఁడవయ్యు దనుజ ♦ సాహసరి మెడలింతు
వజుఁడవయ్యు జనన ♦ మందఁగాంతు
పరమపదము నంద ♦ పరఁగియు మునివృత్తు
లెనసి మెలఁగె దెవ్వఁ ♦ డెఱుఁగు నిన్ను. ౧౯౧

క॥ గిరివరధారి! యెపుడుఁ, గిరిజాగిరిశులు భజించి ♦ కీర్తింతురు నీ
వరద మగు పదము నెట్టన, సురాసురు ల్గొలిచి యెదలఁ ♦ జొక్కుట యరుదే.

క॥ పరహితనిరతాత్మకు లటు, పరగుణతద్భ్యాతితుష్టి ♦ పరులు పరస్త్రీ
పరధనవిరతులు నిను రఘు, వర! కొలుతురు భాగ్యలక్ష్మి♦వర మిదె యనుచున్.

ఉ॥ ముద్దులు గుల్కు మేల్నగవు ♦ ముచ్చట లొల్కెడు మోము నీలపుం
బద్దులు దిద్దు కొప్పెమ్మెఱుఁగు ♦ పట్టగు మేను దయామయాబ్ధికిన్
హా ద్దనఁజాలి జాలి తెఱఁ ♦ గల్లనఁ బాపఁగనోపు చూపు నీ
యొద్దనె కాక యొల్లకడ ♦ నొక్కెడనేనియుఁ గద్దె రాఘవా! ౧౯౪

క॥ హరి యని కమలజుఁ డని శం, కరుఁ డని త్రిగుణానువృత్తిఁ♦గల్పించితి వా
తరణి జలపూర్ణఘటమున, స్ఫురించి భిద నేర్పఱించు♦పోల్కి నధీశా! ౧౯౫

క॥ రతిపతిశతకోటినిభున్, శతగతిగోచరమతిపరి ♦ చారవిదూరున్
యతికృతిసుమనోహితు రఘు, పతి నిను సేవించి భవముఁ♦బాసితి దేవా! ౧౯౬

క॥ అని యిటు లేకపరిజ్ఞన్, వినుతించు విహంగవిభు. వి♦వేక మరసి య
మ్మనుకులతిలకుఁ డనిమెఁ గనుఁ, గొనలు దయాప్రకృతు లతనిఁ♦గొని లాలింపన్.

ఆ॥ అన్న! నీయొనర్చి♦నట్టి యీ స్తవరాజ, మెవఁడు వ్రాసియుఁ జదువు♦నేకభక్తి
వినుసతండు నీవు ♦ గనినట్లు సారూప్య, మంది పరమపదము♦నందఁగలఁడు.

క॥ అను పద మను శ్రీరామున, కనుపదమే యెఱిఁగి యరిగెఁ♦బల వైకుంఠం
బను పదమునకు జటాయువు, తనపదవిన్ సురలు మునులుఁ♦దద్దయుఁ బొగడన్.

ఉ॥ అచ్చటు వాసి వాసిఁగను ♦ నన్నయుఁ దమ్ముఁడు వింతతావులుం
జొచ్చి విమర్శసేయుచుఁ బ్ర ♦ సూనఫలాంచితవృక్షషండముల్
మెచ్చుచు దక్షిణాపథము ♦ మేకొని పశ్చిమమార్గ మెంచుచున్
జెచ్చెరఁ బోయి రొండుదెసఁ ♦ జేరి మెలంగు తెఱంగు లేర్పడన్. ౨౦౦

—♦ రామలక్ష్మణులు జనస్థానము దాటి తిరిగి సీత నన్వేషించుట. ♦—

క॥ మించు జనస్థానమును గ్ర, మించి యవల సాలగుల్మ♦మేదుర మగు నా
క్రౌంచారణ్యముఁ గాంచిరి, పంచాననవిక్రమప్ర♦పంచితు లచటన్. ౨౦౧

క॥ కలతలము లెల్ల నారసి, కలభగమనఁ గాన కదియుఁ♦గడచి ఘనవనం
బలఘుతరతరుదరీవృత, మలఘుపరాక్రములు సొచ్చి♦యలమటపడియున్. ౨౦౨

—♦ మతంగాశ్రమమార్గమున లక్ష్మణుఁ డయోముఖిని పరాభవించుట ♦—

క॥ ఆ శ్రమ మెన్నకయె మతం, గాశ్రమ ముందొవ నున్న ♦ యక్కానను గ
ర్భాశ్రయమున దరి యొక్కఁడు, సశ్రీకులు గని సకాశ ♦ సంగతు లగుచున్.

క॥ ఆదరిపోలె భయంకరి, యై దరిఁ జూపట్టె నొక్క ♦ యాసురి యాగూ
పాదృష్టి యానినాదము, మీఁ దెఱుఁగనివారి నెల్ల ♦ మెలఁచి యలంపన్. ౨౦౪

చ॥ మెకములఁ బట్టి కీ ల్విఱిచి ♦ మెక్కుచుఁ జొక్కుచుఁ దీక్ష్ణదంష్ట్రికల్
వికృతకరాళవక్త్రమును ♦ వ్రేలు శిరోజము లుబ్బి జాఱు పొ
ట్టకుఁ దగు గట్టిచర్మమును ♦ ఘాకవచింపఁగఁ దోవ కడ్డమై
వెకలితనంబున న్నగుచు ♦ వెక్కస మౌ బలుసంభ్రమంబునన్. ౨౦౫

క॥ తా మున్నుగ నరుదెంచెడు, సౌమిత్రిం బొదివి పట్టెఁ♦జాలుదు వీవే
నా మేలు దలఁచి యేత్తెఱ, గాము మదం బడఁచి నెగడఁ ♦ గా నని పెలుచన్.

వ॥ వెండియు. ౨౦౬

తే॥ ఏ నయోముఖి యనుదాన ♦ నిచట నిన్నుఁ
గాంచి మోహించి యిటు సంభ్ర ♦ మించితి నిఁక
గోనల నదీపులినగిరి ♦ కూటములఁ బె
నంగు మిటు నీబ్రదుకునన్ని ♦ నాళ్లు ననుచు. ౨౦౭

తే॥ గ్రొచ్చి యుపగూహాన మొనర్చి♦కొసరుచున్న, చెట్టరాకాసిఁ దిట్టి వ♦శిప్రవరుఁడు
కర్ణనాసాస్తనమ్ములొగి♦ఖండితమ్ము, సేయ నఱచుచు నది రక్త♦సిక్త యగుచు.

క॥ బిలముఖము సొచ్చి చనె న, వ్వల గహనం బైన యొండు♦వనమునఁ జనుచోఁ
గలుగు శకునముల నారసి, కలఁగుచు సౌమిత్రి రాముఁ♦గనుఁగొని పలికెన్.

క॥ దాక్షిణ్యనిధీ! యేమొ యు, దక్షిణభుజ మదరె నిట్టి♦తఱి దారుణమౌ
పక్షియు వంచులకాఖ్యం, బక్షీణరవంబు గాఁగ♦నఱవం దొడరెన్. ౨౧౧

ఆ॥ మఱియుఁ గొన్ని చెడుగు ♦ మలకలు గననయ్యె
నింక నెట్టి యెడరు ♦ లెదురుపడునొ
కాని యవల జయము ♦ గలిగెడు నని మదిఁ
గూర్పఁ బడియె నయ్య ♦ కోవిదేంద్ర! ౨౧౨

వ॥ ఎట్టులైనను దుర్గమం బగు నియ్యటవీగర్భం బుత్తరించు నంతవట్టు నెట్టన నవధానపరుండవై యుండుము. ౨౧౩

తే॥ అనుచు శుచి శీలవంతుండు♦నైన లక్ష్మ
ణుండు వలుకంగ నలఘువీ ♦ రుండు రాముఁ
డట్లు మేలొన్న నన్నయు ♦ ననుజుఁడునుఁ ద
దంతరం బెల్ల నరయుచు ♦ నరుగునపుడు. ౨౧౪

క॥ విపుల మగు శబ్ద మొక్కఁడు, విపినము భగ్నంబుగాఁగ♦విన్నను మన్నన్
విపరీతముగా స్వర్గం, బపగత మగు ననఁగఁ దోఁచె♦నయ్యెడ నగజా! ౨౧౫

క॥ ఆరావ మట్లు పొడమఁగ, నే రాక్షసకృత్యమో మ♦హీయస్త్వమునన్
బోరామి వెట్టునో యని, యా రాముఁడు తోఁడుతోడ♦నటు గను నంతన్.

—♦ కబంధవధ. ♦—

సీ॥ కాటుకకొండపైఁ♦గాలుద్రివ్వెడు మేను, చీఁకటిచెలిమికి♦చేయి సాప
నద్రిగర్భంబున ♦ నాబడ బాముఖ, మట్లుదరమున ని ♦ జాస్య మమర
నవి మిత్తి దాల్చు వా♦లమ్ములే యనఁగ నై, దీర్ఘవాలమ్ములు♦దివులుసూప
మందరమ్మున చుట్టు♦నులఁచిన వాసుకి, తలతోఁకలను బాహు♦వులు నయింప
నమ్మెయిఁ గబంధమాత్రుఁడే ♦ యగుచుఁ దన్ను
బేరునఁ గబంధుఁడా యని ♦ పిలుచువారి
నోరు పెడఁ దోనె పెడలాగి ♦ నోటఁ బెట్టు
కొనెడు చెడుదానవుని రఘు ♦ కులుఁడు గాంచె. ౨౧౬

తే॥ వాని యోజనపర్యంత ♦ వర్తులైన, దీర్ఘభుజములఁ జిక్కి వి ♦ దీర్ణతఁ గను
మేటులం గని తనపడు♦పాటు లెంచి, చేరదే నాఁడు మృత్యు వా♦ చెట్టఁబెరయ.

క॥ కొండ యన నైన యాపెను, మొండెములోఁ దలకుఁ జేర్చ ♦ మొగిఁ బ్రాఁకిడు బల్
దండలకుఁ దోఁడుగా వే, దండశతసహస్రబలయు ♦ తత్వముఁ దనరున్. ౨౧౯

తే॥ యోజనాయతతద్బాహు ♦ యుక్తిఁ దవులఁ
గాంచుగతి గల్గిన విముక్తి ♦ గలుగఁబోవ
దెంతబలవంతులకునేని ♦ నెట్టి సత్త్వ
ములకునేనియుఁ దద్గర్భ ♦ మును మొనయక. ౨౨౦

తే॥ అగ్నికుండం బనఁగ నొక్కఁ ♦ డాయత మయి
కన్ను వక్షస్స్థలంబునఁ ♦ గ్రాలుచుండు
నాశుదర్శిత్వ మద్దాన ♦ నలవడుఁ బెను
కోఱ లన్నాల్క యచటనే ♦ గాఱులుచుండు. ౨౨౧

క॥ ఉమిసినఁ బెడవాఁతఁ దెరలు, నెముకల ప్రోవులును గొండ ♦ లే యనఁగా న
య్యాము ద్వారము ప్రాప్తప్రా, ణిమృతిక్రిమలబ్ధఘోర ♦ ణిం దెలియ నగున్.

తే॥ ఇట్టి మార్గంబు గాని వచ్చు ♦ టెఱిఁగి యసుర
దిట్ట భుజపంజరమున బం ♦ ధించి తివిచెఁ
గూర్చు గాచిల్కలను వారుఁ ♦ గ్రోశమాత్ర
మునవె కాంచియు లోఁబడి ♦ మొనసి రంత. ౨౨౩

క॥ ధైర్యమునను సాహసమున, నర్యమతేజుండు రాముఁ ♦ డలఁతిపడఁడు సం
ధార్యత బాలత్వము నని, వార్యము లౌట ననుజన్మ ♦ వర్యుఁ డలుకున్.

తే॥ అన్నతో నిట్టు లనె వీని ♦ యలఁతి గాని
సందిఁటం జిక్కితి మొకొండు ♦ సరణి దోఁప
దిచట న న్నిడి యెందేని ♦ నెయిదు మవల
నె ట్లగు తలంపు విధిమది ♦ నెనయఁ గలదొ. ౨౨౪

క॥ మొనసి సుఖ మందు తఱి నను, మనమున నిడి మేలిగతికి ♦ మలయించెద వి
మ్మునకు నగు మార్గ మియ్యదె, యన రఘుకులసింహ మిట్టు ♦ లనె నాతనితోన్,

ఆ॥ ఇంత కిట్టు లయ్యె ♦ దే నాఁటిసత్త్వంబు. దలఁపవలదె భూమి ♦ తలను మోఁచి
ననుచు నీ వెడల మ ♦ నస్వితఁ గాపాడు, వార లెవ్వ రింక ♦ వసుధలోన.

క॥ ఆపదలు రాఁదొడంగినఁ, జూపట్టదు తుదియు మొదలు ♦ శుద్ధాత్మ! యటే
ప్రాపరయు శుభము లొక్కట, నేపట్టుననేని విధియె ♦ హేతువు తలఁపన్, ౨౨౭

ఉ॥ శూరులయేనియు న్నపరి ♦ శుద్ధులయేనియుఁ బుణ్యులేనియున్
నేరుపుమీఱఁ గర్జముల ♦ నెట్టనఁ దీర్చినవారలేనియున్
గా రొకవేళ నొక్కతృణ ♦ కంబున కైననుఁ బోల్ప నంతతోఁ
బోరు మహాత్ము లాదురు వి ♦ భుత్వముఁ గాంతురు మంచి దా గతిన్. ౨౨౯

క॥ కాలము దుష్టమగుచు మన, పాలఁ బడెన్ సీత నరయు ♦ పని యని కాక
వ్వేలఁ గడచి యఘకల్లో, లాలంబన మైన యాప ♦ దబ్ధియుఁ బెరసెన్, ౨౩౦

ఆ॥ ప్రాప్తకాల మరసి ♦ పైఁబడు నది యెల్లఁ
ద్రోఁచి పుచ్చుచున్ని ♦ రూఢి తనర
నున్నయంత మీఁద ♦ నొదవదే యొండొక్క
తఱియుఁ దఱియు మేలు ♦ దలఁపరాదె. ౨౩౧

మ॥ అనుచుం జేరఁగవచ్చువారిఁ గని య ♦ య్యాదిత్యవిద్వేషి యే
మనువా రెవ్వరు మీర లేమి పనికి ♦ ట్లత్యర్థ మప్రియ్య మా
వనకృత్యం జొరఁగంటి రిచ్చటనె మీ ♦ వ్యాపార మేపారెనే
కనరో కాలముఁ గర్మముం జెనయఁగాఁ ♦ గావే యకార్యంబులున్. ౨౩౨

చ॥ పొడవగు కొమ్ము లొప్ప ♦ దరి పోటున కోపిన కోడె లట్లు మీ
రడరుచు వచ్చి రీశరశ ♦ రాసనము ల్దలమీఱి నెక్కొనన్
దడ వొకయింత గల్గిన వి ♦ ధానము లెంతురుగాక యిమ్మెయిన్
బడుదురు నోట నాపయినిఁ ♦ బాల్పడునే కథ మాయకుండునే. ౨౩౩

ఆ॥ క్షుధ యలంచుచున్న ♦ చొప్పెంచి విధి మిమ్ముఁ, జూపె నిదియ కాదె ♦ శోభనం బ
హంబు పెక్కునాళ్ల ♦ కమరె నా కాహార, మెడసియున్న కొఱఁత ♦ యింత దీఱె.

క॥ రం డని గర్జిల్లుచు నా, తం డటు కర్షింప రాముఁ ♦ దమ్ముఁడు గని యిం
కొండు దలఁప నేల భుజా, దండ మొకఁడు నఱుకు మొండు ♦ తన పని య యగున్.

ఉ॥ వీఁ డిటు వ్యాపరించె నగు ♦ వ్రేయఁగ నింకిట నూరకుండినన్
వాఁడిమగంటుము ల్గలుగు ♦ వారలు చంపరు వాని జన్మమం
దోడిన యప్పసింబలె ర ♦ ఘూద్వహ! భీషణుఁ డం చెఱింగియుం
జూడఁగరా దనంగ బల ♦ సూదనవంద్యుఁడు రాముఁ డో మనన్. ౨౩౬

ఆ॥ వాఁడు వెకలినవ్వు ♦ వఱల నెట్టెట్టు లే
దేది యని గ్రసింప ♦ నెగువ శితము
లైన ఖడ్గములను ♦ దానవు దక్షిణ
వామభుజము ఱడఁచి ♦ వైచుటయును. ౨౩౭

క॥ రోహిణశాఖ లన జగ, ద్ద్రోహికరము లవనితలము♦దుర్గింగఁగఁ బడ స్రో
తస్స్రపహుఁ డగుచు వాఁ డయ్యెడ, నాహారియుగ్మంబుఁ గాంచి♦ యనె నిట్లు సఖీ!

క॥ నాపాలిభాగ్యదేవత, లో పరదేవతలొ మీర♦లొక్కటఁగ నన్నె
యీపగిది కర్జము న్వాఱ, పేపఱ నెఱపితిరి తెలుపుఁ♦డీ దయ వెలయన్. ౨౩౯

తే॥ అనిన వానికి శుభలక్ష♦ణాంచితుండు
లక్ష్మణుం డిట్టు లనె గుణా♦లయుఁ డితండు
రాముఁ డే లక్ష్మణాఖ్యుండ♦ రహిఁ దనర్చు
నన్నదమ్ముల మే మర్క♦మాన్వయులము. ౨౪౦

క॥ ఇమ్మహనీయుని సతి సీ, తమ్మ న్నే మింట లేని♦యను వారసి యే
ద్రిమ్మరి యో కొనిచనె వాఁ, డెమ్మెయి పిమ్మటిపడంగ♦నెంచెనొ పిదపన్. ౨౪౧

ఉ॥ ఆయమ నారయ న్వనవ♦నాంతరము ల్గనుచుం గడంగి రా
నాయెను నీపాలంబునకు♦ నన్యవిలక్షణ మైన మేనితో
నీయెడ నుంటి వెందులకు♦ నెవ్వఁడ వీ వభుజుండ వయ్యు ని
డ్డేయను వెంచి సంతసిలె♦ దేర్పడఁ దెల్పుము మాకు నావుడున్. ౨౪౨

వ॥ అద్దేవారి హర్షపారావారంబునఁ దోఁగుచు నిట్లనియె. ౨౪౩

క॥ స్వాగతమె మీకు సద్గుణ, యోగాశ్రయులార! నను మ♦హాన్నతుఁ జేయన్
గాఁగల కర్జ మరసి యి, ట్లీగతి నరు దెంచితిరె స♦మీహితబుద్ధిన్. ౨౪౪

తే॥ ఏమికతననొ యిమ్మహో♦హిప్రసార
మైన భుజయుగ మొకవ్రేఁటు♦ నంది తెగియె
వజ్రసారం బనఁగ నేల♦ వత్తు రెట్టు
లీరు మద్భాగ్యము ఫలాప్తి♦ నెనయుకున్న. ౨౪౫

—♦ కబంధుని పూర్వజన్మవృత్తాంతము. ♦—

ఉ॥ నాయొడ లిట్టు లైన తొలి♦ నాఁటి దొసంగు తెఱంగు దెల్పెదన్
శ్రీయుతులార! చక్కఁ జెవిఁ♦ జేర్పుఁడు నేర్పున నేఁడు రామనా
మాయిత మిమ్మహాస్పదము♦ మానిత మాద్భృతి మీఱఁ దన్నుఁ దా
నై యొలయించి ధన్యతమ♦ తాంచితుఁ జేయఁగ నైన యిన్నెటన్. ౨౪౬

ఆ॥ తనరినాడ మున్ను♦ దను వను గంధర్వ
సుతుఁడ నగుచు స్త్రైణ♦ సుఖమనోజ్ఞ

రూపయౌవనప్రౌ ♦ రూఢవిలాసోద
యుండ నై చరించు ♦ చుంటిఁ గడఁగి. ౨౪౭

క॥ అంచితతపఃప్రసక్తి వి, రించను మెప్పించి చనని ♦ శ్రీవిభవము చే
మించిన యవధ్యతను న, ర్థించి పడసి సాటి లేక ♦ రెమ్మి మదమునన్. ౨౪౮

క॥ అక్రమము నెఱయ నష్టా, వక్రమునీంద్రుని సురేంద్ర ♦ వంద్యచరణు ని
ర్వక్రునిఁ గాంచి హసించితి, విక్రాంతి తెరల్పదే వి ♦ వేకనిరూఢిన్. ౨౪౯

తే॥ అమ్మహాత్ముని క్షమ క్రోధుఁ ♦ డాక్రమింప
స్త్రీస్వభావశాలీనతా ♦ స్థితిభజించెఁ
దోనె క్రాలుచు నన్నుఁ గాంచి ♦ ధూర్తుఁడ! పిశి
తాశనుండవు గమ్మని ♦ యఱుముటయును. ౨౫౦

తే॥ పాదములపైఁ బడి మహాను ♦ భావ! సదయ!
నేరమి క్షమింపవే యని ♦ నియతి దనర
వేఁడుకొన వేడబంబులు ♦ విడువు మింక
నేని నానుడిదెస నవ ♦ ధాని వగుము. ౨౫౧

తే॥ దశరథాత్మజుఁ డగుచుఁ ద్రే ♦ తాయుగమున
దానవారి జనించుఁ ద ♦ ద్దయుఁ బ్రసక్తి
మౌనివర్యులఁ గాచు దు ♦ ర్మదుల నడఁచు
వచ్చు నద్దేవుఁ డీ వున్న ♦ వనమునకును. ౨౫౨

క॥ అన్నయుఁ దమ్ముఁడు నన్నెఱిఁ, గ్రొన్ననవిలుతుఁ డిరురూపు ♦ గొనె ననన్నై రా
మన్నన సెడ నీ వడరఁగ, వెన్నెలరాయని హసించి ♦ వెలయు మొగములన్.

క॥ తనవారుచు నే నీయో, జనాయతము ప్రబల మగు భు ♦ జద్వయము తెగన్
ఘనభుజు లడఁచి తొడుసుమె, ననలముచే నిడి దహింప ♦ నగు యోగమునన్.

ఆ॥ తొంటిచందమునను ♦ దొడరు సంచున మించి
యాపరాత్ము కొలువు ♦ నందఁ గాంచి
పరమపదముఁ బడయు ♦ భాగ్యమ్ము నీ కగుఁ
బొమ్మటంచుఁ దపసి ♦ పొదలుటయును. ౨౫౫

ఉ॥ రక్కసి రూపు బల్మొగిలు ♦ రాయిడి వెట్టెడు మేను మించు పే
రుక్కున బీరమున్ సుజను ♦ లోర్వని చెద్దములుం దలిర్పఁ జేఁ
జిక్కినవారి వెక్కసపు ♦ సిల్గులపాలొనరించువాఁడ నై
యొక్కట నింద్రుపైఁ గవిసి ♦ యాంత విధాతృవరమ్మె యన్మదిన్. ౨౫౬

కం॥ ఆతనిఁ బీడింపఁగ వ, జ్రాతతపాతమున శిరము♦నంఘ్రులుఁ జొరఁగన్
గోత మొనరించె నుదరముఁ, జేతులు విడనాడె నేమి♦చింతించెనొకో. ౧౫౭

ఆ॥ చావరాని వెతయె ♦ సంభవించెను వర
యుక్తి ననుచు నేడ్వ ♦ నొడ్లు దెలుపఁ
గరుణ నిందృఁ డిట్లు ♦ గన్ను నో రురమున
నుండఁ జేసి బ్రిదుకు ♦ మోరి యనియె. ౧౫౮

కం॥ ఆదట నిచ్చో టొకఁడే, నాదైవము బలిమి కలిమి ♦ నందంగని యి
ట్లీదరిఁ జేరెడు ప్రాణుల, వా దనకే మెసవి యొంటి ♦ వర్తిలుచుంటిన్. ౧౫౯

తే॥ ఇట్టి యుదరంభరినిఁ దరి ♦ యింపఁజేయ
మీర లరుదెంచితిరి దీని ♦ మించు మేలు
గలదె దహియింపుఁ డిమ్మేను ♦ గంప వెట్టి
యన్నలార! దయాపర ♦ మార్థులార!. ౧౬౦

కం॥ తొల్లింటిరూపుఁగని యా, తల్లి శుభ మ్మరసి తెలుపఁ ♦ దావల మాదున్
బల్లిదు లగు మీ కెయ్యది, యొల్లనిపని నెఱపుఁ డిపుడ♦యొలయుదు ననుచున్.

శా॥ ప్రార్థింపం బరమార్థ మంచు మది సం ♦ భావించి యవ్వాని మే
నర్థిన్ లోయ దొరల్చి వన్యగజక ♦ ష్ఠ్యాభజ్యమానంబు లం
తర్థామంబులు నైన కాష్ఠములు సం ♦ ధానించి దీప్తాగ్నిచే
నిర్ధూమంబుగఁ గాల్చి రాసురలు మా ♦ నిశ్శేష్ఠులు న్మే లనన్. ౧౬౧

కం॥ ఘృతపిండోపమ మగు న, య్యతిబలు మే నొరసి యల్ల ♦ నల్లనఁ దుష్య
న్మతిఁ గాల్చుచుండె సీతా, పతి మెచ్చుచు ననలుఁ డపుడు ♦ పర్వతతనయా!

ఉ॥ ఆహుతి సేసి యగ్ని కటు ♦ లన్నయుఁ దమ్ముఁడుఁ గాంచుచుండ ధా
మాహితుఁడై దెస ల్వెలుఁగ ♦ నంబరచారిత శంబరాంతక
శ్రీహిత మైన డంబరము ♦ చెల్వము దోఁపఁగ నైన రూపమున్
స్వాహా మటంచు రామ! సుకృ ♦ తోఽస్మి యటంచు ధరించెఁ జెచ్చెరన్,

కం॥ విరజస్కాంబరములు సుం, దరతరభూషణము లచ్ఛ ♦ తరసురభిమిళ
ద్ధరిదంతరసుమదామము, లరు దరు దనఁ దాల్చి వితత ♦ హర్షాంచితుఁడై.

ఉ॥ అంచలఁ గట్టినట్టిది మ ♦ హావిభవంబుల మించునట్టి ద
మ్మించుల మండలం బనఁగ ♦ మేలగు పేరు వహించి నట్టి దా
కాంచనపుష్పకం బొకఁడు ♦ గ్రక్కునఁ దోఁచిన రాచవారిరా
యంచల మేటి రాముఁ గని ♦ యాదృతి భక్తి ప్రసక్తియుం దగన్, ౧౬౬

క॥ దనుతనుజుఁడు నయవినయా, వనతుండై కేలు మోడ్చి ♦ వర్ధిష్ణుకలా
వననిర్ని మేషదృష్టిం, దనుపారుచుఁ బొగడె నిట్లు ♦ తత్త్వరసజ్ఞా! ౧౮౭

క॥ మునివరుఁ డాచార్యుఁడుగాఁ, దనపాలిఁటి సుకృత మట్లు ♦ తారసిలంగా
జనిసాఫల్య మెనయఁగా, ననన్యసామాన్యసిద్ధి ♦ నందితి దేవా! ౧౮౮

క॥ ఉత్సాహ మెనసె మది మహి, తౌత్సుక్యము కలిమి నినుఁ బ♦రాత్మ నుతింపన్
వాత్సల్యనిధివి సంవి, ద్దిత్సుఁడ నే వెఱుఁగకున్న ♦ తెలువులు గలవే. ౧౮౯

తే॥ అజుఁ డనంతుఁ డనాద్యంతుఁ ♦ డాతఁ డెపు డ
వాఙ్మనసగోచరుం డని ♦ వాస్తవంబె
తెలుపు శ్రుతి యైన దాని కీ ♦ తెలివి గలుగ
నెద్ది హేతువొ యయ్యది ♦ యెఱుఁగఁబడదు. ౧౯౦

తే॥ స్థూలసూక్ష్మప్రపంచము ♦ లూచుచుండు
నెపుడు దృశ్యాత్మత్రిడవ కాన ♦ నిట్టి నిన్ను
జడము వ్యతిరిక్త మసదు గృ ♦ శ్యంబు నైన
మది గనంజాలునే మౌని ♦ మాన్యచరిత!. ౧౯౧

తే॥ ఆత్మభాసంబు మతియు నై ♦ క్యంబు బెరయ
జీవసంజ్ఞితుఁడై యాత్మ ♦ చెలఁగుచుండు
నట్టి బుద్ధ్యాదులకు సాక్షి ♦ యైన యట్టి
మదిమె బ్రహ్మంబు నీ వదె ♦ యగుదు వెపుడు. ౧౯౨

క॥ ఆనిర్వికారునం ద, జ్ఞానవశంబునన యెల్ల ♦ జగ మారోప్యం
బౌ నడఁగు ననెడు నెఱిచే నీ నెల వరయుదురు ఘనులు♦నిఖిలాధీశా! ౧౯౩

వ॥ అట్టి నీసూక్ష్మజగన్మయం బగు రూపంబు హైరణ్యగర్భం బనియు స్థూలభూత
ప్రపంచాత్మకం బగు దేహంబు వైరాజం బనియుం దనరుచుండు నందు సూక్ష్మం
బు భావనావిషయంబై ధ్యాతృధ్యానమంగళాస్పదం బగుచుండు బూర్వాపూర్వ
ప్రధానంబులు నుత్తరోత్తరగుణభూతంబులు మహదాదుల వలనం బరఁగి తదా
వృతంబైన స్థూలకోశంబున సకలవైకల్యధారణాశ్రయుండ వైన నీవె విరా
ట్టునా నొప్పారుచుండుదు. వట్టి నీవైరాజమూర్తికి లోకంబు లన్నియు నవయవం
బులై యుండు నందుఁ బాతాలంబు పాదమూలంబును మహాతలంబు పార్ష్ణిదేశం
బును రసాతలంబు గుల్ఫస్థానంబును తలాతలంబు జంఘాప్రదేశంబును సుతలంబు
జానువులును వితలం బూరువులును నతలంబు కటియు భూమి జఘనంబును నంత
రిక్షంబు నాభియు జ్యోతిశ్చక్రం బురస్థలంబును మహర్లోకంబు కంఠంబును జన

లోకంబు వదనంబును దపోలోకంబు శంఖాస్థియు సత్యలోకంబు శీర్షంబును నై యుండు. నింద్రాదు లయిన లోకపాలకులు బాహువులును దిక్కులు శ్రోత్రంబులును నాసత్యులు నాసికలును వహ్ని వక్త్రంబును సవిత దృష్టియుఁ జంద్రుండు మనంబును గాలుండు భ్రూభంగంబును వాక్పతి బుద్ధియు రుద్రుఁ డహంకారంబును ఛందస్సులు వాక్కులును యముఁడు దంష్ట్రలును నక్షత్రంబులు దంతంబులును జగన్మోహిని యగు మాయ హాసంబును సృష్టి యపాంగమోకంబును ధర్మంబు పురోభాగంబు నధర్మంబు పశ్చాద్భాగంబును రేఁబవల్లు నిమిషోన్మేషంబులును సప్తసముద్రంబులు కుక్షియు నదులు నాభియు వృక్షౌషధులు రోమంబులును సృష్టి రేతఃప్రసారంబును జ్ఞానశక్తి యనుభావంబు నై ప్రకాశించుచుండు. ౨౭౪

క॥ ఇట్టి దగు స్థూలరూపము, నెట్టన భావించు యోగ♦నిష్ఠితు లలమిఁ
గ ట్లైనయుదురు మహాంబుధి, యట్టిద యీ భవము దాఁటి♦యఖిలాండపతీ!

తే॥ ఘనుఁడు సర్వజ్ఞుఁ డెపుడు శం ♦ కరుఁడు దీని
నద్రిజాతకు దెలుపుఁ దా ♦ నరయుచుండు
సంతతధ్యాననిష్ఠాని ♦ రంతరతను
దనరు నీరూ పనన్యసా ♦ ధారణంబు. ౨౭౬

తే॥ తారకబ్రహ్మవాచక ♦ త్వమునఁ దనరు
ప్రణవమున కగు నీపేరు ♦ పట్టుఁగొమ్మ
యదియె యుపదేశ మొనరించు ♦ నందఱకును
గాశి విశ్వేశ్వరుఁడు హర్ష ♦ కలితుఁ డగుచు. ౨౭౭

ఆ॥ ఎట్లు నీదు రూప♦మెంచు సాధకుఁడు త, దాత్మభావ మెనయు♦నంతమునకుఁ
బ్రేమరసము నిచ్చ♦పెరుగ గద్గదపుల, కాంకహర్షపూరి♦తాంగుఁ డగుచు.

సీ॥ విల్లు నమ్ములు వంక♦వేడుక నైలఅపుచు, నెనరులకోట నా♦నెగడు చూడ్కి
మరుని నిర్వాణంబు♦మాటు సేయఁగఁ జాలు, శ్యామలవర్ణంపుఁ♦జక్కదనము
జడలు వల్కలములు♦సన్న్యాసులకు నేల, యనిపించు తద్భూష♦ణాదరణము
నిత్యానపాయిని♦నిర్మోఘగాత్రి యా, జ్యాపుత్రి నెమకెడు♦సంభ్రమంబు
తోడు తోడ జోడు ♦ గూడ నౌ పాడియుఁ
దనర మేలిపంట ♦ మొనయు పొలము
నీదు రూప మెపుడు ♦ నేఁ దలంతుఁ దొలంతుఁ
గర్మచయము ముక్తిఁ ♦ గాంతు రామ! ౨౭౯

క॥ ఇది యొక్కటియే చాలును, ముద మొదవింపంగఁ దన్ను ♦ ముక్తికిఁ గూర్పన్
సదమలమతి దయసేయవె, యద నిదె కదె రామ! సద్గుణాంచితధామా!

క॥ పరమాత్ముఁడ వగు నీమా, య రహస్యం బరయనేర ♦ రయ్యా యది నన్
బెరయక తలంగఁ జేయుము, వరదా! ప్రార్థింతు నిడుదు ♦ వందనశతముల్.

—♦ శ్రీరాముఁడు కబంధునకు వరము లొసఁగుట.

ఆ॥ అనిన వాని భక్తి ♦ కచ్చెరు వంది గం, ధర్వరాజ! తుష్టిఁ ♦ దనరి నాఁడ
యోగిగమ్య మాత్మ ♦ భోగనిరంతరం, బైన మత్పదంబు ♦ నందు మయ్య! ౨౮౧

తే॥ ఎవరు నిచ్చలు నీస్తోత్ర ♦ మిచ్చ నిలిపి, నన్ను భావింతు రవ్వారు ♦ ననుచువారు
భావభవభవపీడలఁ ♦ బాసి నాఁడు, లోకముం గాంచ నంచితా ♦ లోక మెనయ.

క॥ అని యానతి సేసిన య, మ్మనువంశవిభూషణమ్ము ♦ మాలిమి గని యి
ట్లనె గంధర్వుఁడు తనమో, మునువికసితకమలలక్ష్మి ♦ నరసికొనంగన్. ౨౮౪

తే॥ నీ మెఱుంగనియది యొంట ♦ నెఱయఁగలదె, యైన నఖిలాధినాథ నే ♦ నంటి మున్ను
దేవిఁ గైకొనఁగా నగు ♦ తెఱఁగు వినుచు, వాఁడ నని కాన నానుడి ♦ జాడఁ గొనుము

తే॥ లోక మా ఆగు యుక్తుల ♦ లో విమర్శ
సేయఁబడుచుండు నొకట ల ♦ క్ష్మీ సమృద్ధి
గోరువానికి సాయంబు ♦ గోన కెనయుట
పోల దెందునుఁ గాలంబ ♦ పూర్వవిధము. ౨౮౬

క॥ దశభాగ మెనయు నాతఁడు, దశాంతపరిమృష్టుఁ జేరఁ ♦ దగు నటుగా కీ
వశమున నె దారహరణం, బశనినిభాస్త్ర గణింప ♦ నయ్యెను నీకున్. ౨౮౭

ఆ॥ కాన నొండు దలఁపఁ ♦ గా దింకఁ దగునట్టి, మిత్రుఁ జేర్చికొనుట ♦ మేలు కార్య
సిద్ధి తోనె దాన ♦ జేకూరు నయ్యది, దెలుపువాఁడ నింత ♦ దెలిసి వినుము. ౨౮౮

—♦ కబంధుఁడు శ్రీరామునకు మార్గము సెప్పుట. ♦—

సీ॥ సుగ్రీవుఁ డనువాఁడు ♦ సూనృతచరితుండు, భానుసూనుం డొండు ♦ పరఁగుచుండు
వానరనాథుండు ♦ వాఁ డింద్రతనయుండు, వరపరాక్రమశాలి ♦ వాని భ్రాత
కొండొక కతమున ♦ గొనకొనె నవ్వాలి, కనయంబు విడరాని ♦ దైన గొంటు
దారవియోగంబు ♦ దలకొనఁ దరలింప, నై జగం బంతయు ♦ నరసి కనుచు
మరలి ఋశ్యమూక ♦ మహీధరంబున గుహా, మేలి తా వటంచు ♦ మెఱుఁ గెఱింగి
యలఘుమతులు నలువు ♦ రనుపముల్మంత్రులు, గొలువనున్న వాఁడు ♦ కొంతదలఁచి.

వ॥ ఆరవిసంభూతుండును బలపరాక్రమతేజోవిశేషంబులం దనరారువాఁడు సత్యసంధుండు వినీతుండు దక్షుండు ప్రగల్భుండు ధృతిద్యుతివిద్యాబుద్ధిసంపన్నుండు గామరూపి కృతజ్ఞుండు గారణాంతరంబున నట్లొదిఁగియుండెం గాని సాధారణుండు గాఁ డవ్వాని నలఁతి సేయక సానుజుండ వై యరిగి సానుమంతంబున సాऽనుచరుండై యున్న వానరేంద్రునితో వహ్నిసాక్షికం బగు సఖ్యంబుసంధానించుకొనుము. సహాయార్థి యగు నాతని కర్జంబుం జక్కఁబఱిచి శాఖామృగవాహినుల పొందికతోడం గూడ నయ్యసదృక్షుని సాహాయ్యకంబు వడసి రావణాలయంబున భవద్వియోగంబునం గృశయై నీకై శోకించుచున్న మహీసంభూత సీత సమాహిత నారసి యారక్కసుల నుక్కడంచి యద్దేవిం గొనివచ్చి ముదితాత్ముండ వై ప్రజలం బ్రోవం గనుము. మున్నడి యన్నరాదు లున్న నెలవులు సడిసన్నలు నెన్ని యేనియుం బన్నియేనియు నన్నిపుణుం డెఱిఁగి యెఱింగింపంగలవాఁడు నీకుం జేదోడు వాదోడు నై మేరుగిరిశృంగంబుననో పాతాలలోకంబు గుహనో యాయమ నునిచి నట్టులైనం గొని తెచ్చి యిచ్చి నీపాదపద్మంబు లర్చింపంగలండు. సందేహింపవలవదు రామచంద్రా! నీదుమార్గంబు శివంకరం బవుంగావుత మయ్యా యయ్యవియే ప్రత్యగ్దిశం బుష్పితంబులు ఫలితంబులు నగు మహామహీరుహంబులు నీరంధ్రంబులుగ దారితల నొరసికొని చూపట్టుచున్నయవి తెరలించియో తెఱపిసేసికొనియో యధిరోహణం బొనర్చియో యవ్వనప్రదేశంబు గడచి చనిన నందనప్రతిమంబు నుత్తరకురూద్దేశనిర్దేశ్యంబును నగు మతంగాశ్రమంబు పంపాసరోవరంబు చెంతన చూపట్టంగలదు. దానిం గాంచి పొంచి తీరెంచి యనన్యసామాన్యప్రచారంబగు నప్పట్టునం బెట్టని విరిపూవులును ముట్టని మధుఫలంబులును గొట్టని మృగచయంబులును బడయంగని యామోదలహరిం దేలుదురు. బహుయోజనాయతయుఁ బంచగిరిసంభూతయు నగు పంపాపుష్కరిణి కమలోత్పలశాలినియు నమృతరసవాహినియు హంససారసచక్రాదిపతత్రిమిథున సంచారవినోదినియు నై యొప్పారుచుండు నందలి పద్మపరాగవాసితంబులు శివంబులు శీతంబులు మధురంబులు సుఖకరంబులు ననామయంబులు నగు రసంబులు గ్రోలినంతన క్షుత్పిపాస లెడయంగలవు. వలయునేని ఘృతపిండోపమంబు లగు వివిధమత్స్యంబులు నక్షతంబులుగా నందు మెలంగుచుండు నవ్వాని ననతిప్రయాసంబున నందుకొనవచ్చు. మున్ను మతంగముని శిష్యు లాచార్యునకు సమర్పింప వన్యపుష్పఫలాదులు గొని వచ్చునెడ నవ్వారి మేనుల నుండి దొరలిన స్వేదబిందువు లమూల్యమాల్యంబులై యెల్లెడల నీనాఁటికిం గనువారికిఁ గనులపండు వొనర్చుచున్నయవి. అమ్మునీంద్రులయొద్ద శుశ్రూషలచేఁ గృతార్థ యై నలువొందుచున్న పరిచారిణి శ్రమణ యను శబరాంగన ధర్మమూర్తివి సర్వభూత

నమస్కృతుండ వగు నిన్ను సేవించి దేవలోకంబున కేగ నీరాక నిరీక్షించుచున్న యది యట్లుగాన నెట్లును నమ్మహితాశ్రమంబున కవశ్యంబు మీర లరుగవలసి నదియ యాయమఁ బుణ్యం బొనరించి యయ్యమేయతపస్థలంబునం బొడకట్టు వింతలెల్ల నారయం గని సంతసించి పంప సేవించి తత్తీరదేశంబుఁ గొని చని కట్టెదుర ఋశ్యమూకపర్వతంబు వీక్షించి దఱియం జని ముఱియంగలవారు. మతంగముని ప్రభావంబునం బుణ్యాత్ముల కక్కొండచఱియలం బన్నుండి స్వప్నంబునం గాంచునవి యెల్ల మేల్కాంచినంతనె ప్రత్యక్షసిద్ధంబు లగుఁ బాపాత్ము లద్దాని నధిరోహింపనేరరు. నెట్టనం బెరసి యొక్కెడ శయనించిరేనియు నాసుప్తుల నెవ్వరో రాక్షసులు ప్రహరించి యొండెడం బాఱవైచెదరు. తదీయాశ్రమంబుం బీడింపక యనేకపద్ధతులఁ జరించు ననేకపంబుల ఘీంకారంబు లెప్పుడును మేఘనిస్వనంబుల ననుకరించుచుండు. శిశునాగంబుల యాక్రందనంబులును సుందరమూర్తులును స్పృహణీయంబులు. అగ్గిరిం గనుంగొని శిలాపిధానయగు దద్గుహ నిరీక్షించి తత్పూర్వభాగంబున రమ్యఫలపుష్పతరులతానికుంజశోభితకూలవలయితం బగు నొక్క హ్రదంబు చేరువ మిత్రనందనుం గనంగాంచి మైత్రి నిష్పాదింపుము. మిహిరకులమణీ! మద్భాగ్యమణీ! నా కానతి యొసంగవే యనిన రఘురాముండు సానుజన్ముండై సంతసిల్లి యింక విమానరాజం బధిరోహింపు మమ్మహనీయపదంబు సౌఖ్యంబు చూఱగొను మని యనుజ్ఞ సేసిన. ౨౯౦

ఆ॥ సంతసించి మ్రొక్కి ♦ చని పుష్పకం బెక్కి, యప్పరాత్ముఁ బొగడి ♦ యమరవరులు
పొగడ గనియె వాఁడు ♦ పుణ్యలోకం బిది, రామసేవ సామ ♦ రస్య మబల! ౨౯౧

క॥ ఆదట నతఁ డెఱఁగించిన, యాదారియె దారి గాఁగ ♦ ననుజన్మునితో
నాదారులఁ బ్రోవఁగఁ దిర, మౌ దైవతతరువు రాముఁ ♦ డరిగెఁ బ్రియసఖీ!

ఉ॥ కొండల దండ నేగుచు న ♦ కుంఠితవిక్రము లాత్తకార్ముకుల్
మండితమండనుల్ లెఱసి ♦ మానుగఁ దేనియ లొల్కు. పూవులుం
బండులు మెండుకొన్న నెఱిఁ ♦ బ్రస్తుతము ల్తరువు ల్లత ల్వొదల్
నిండుమనంబులం గనిరి ♦ నేతలు శ్రీఁ ఉతలు వృత్తు లొప్పఁగన్. ౨౯౩

—♦ రామలక్ష్మణులు శబరి యాశ్రమంబుఁ జేరుట. ♦—

క॥ అయ్యానందంబునఁ జెలు, వయ్యారే యనఁగఁ దనరి ♦ యయ్యెలమి మెయిన్
డయ్యక చని బోయకొలము, తొయ్యలి గల మేలిపొలము ♦ ద్రొక్కిరి గిరిజా.

క॥ పంపాతీరంబున నై, లింపనదిం గదియు వనము ♦ లీల న్నగు నా
యిం పెనయింపంగల సిరిఁ, బొంపిరివోవుచు ధరిత్రి ♦ పున్నెం బనుచున్. ౨౯౪

ఆ॥ ఒలయు రుచుల నూటఁ♦లూరించు నత్తాప, సాశ్రమంబు వెరయ♦నరిగి నంతఁ
దనరు తపము గురుల♦తచ్ఛాసనముతోడి, మెలపుఁ దలఁపులోన♦మెయికొనంగ.

—♦ శబరి రామలక్ష్మణుల సేవించుట. ♦—

సీ॥ మెఱుఁగారు చక్కని♦మేనుల పొదలిక, ల్పొదలు పూవులఁ గాంచి♦పొదలుచుండ
నొండొరు ల్మరు వొప్ప♦నోలయించు ముచ్చట, లత్త్రత్తి విని చిల్క♦లబ్రిపడఁగ
నెమ్మోముదమ్ముల♦సి కెంచి నేఁటివే, యని తేఁటికోమ లాట♦లాడి పాడ
వి ల్లమ్ము లరసియు♦వెఱ పేద హరిణము, ల్కల్యాణదృష్టుల♦కలిమి వొగడ
వచ్చువారి తీరు♦వారక గనుఁగొని, యెదురు వోయి హర్ష♦మెసక మెసఁగ
బ్రాముకొనియె నేమి♦భాగ్యమో తత్పదా, బ్జములఁ గనుల శబరి♦కమలనయన!

క॥ పాదములు గడిగి తజ్జల, మాదృతి శిరమున ధరించి ♦ యలరారఁ గనెన్
మోదం బామోదము సం, మోదం బానందమును స♦మూహతఁ బొదువన్.

చ॥ కొని చని యన్నదమ్ములనుఁ ♦ గోటికి నొక్కఁడె చాలు నన్న య
య్యనుపమభక్తి నెక్కొనఁగ ♦ నంచితపీఠము లుంచి చేర్చి య
య్యనువునఁ బూజసేసి రుచు ♦ లారసి వన్యల నేర్చి తెచ్చి యుం
చినయవి యంచు నొండొకట ♦ జిక్కని చక్కని పం డ్లొసంగినన్. ౨౯౯

క॥ అందుకొని యెలమిఁ గని ముద, మందిరి రఘునాథుఁ డనియె♦నమ్మరో చెఱుపుల్
పొందవు కద గురువుల యా, నం దలఁతే ననుచు తపము♦నం బ్రాఁకిడదే. ౩౦౦

తే॥ నిగ్రహించితే క్రోధమ్ము♦నియతి గలదె
యంచితాహారవర్తన ♦ లందు మెలఁగఁ
బుణ్యమూర్తులు తపసుల ♦ ప్రోరువు వాసి
యొంటి నిలిచియుఁ దలఁగని ♦ యోరిమ మనెదె. ౩౦౧

ఆ॥ అనుచుఁ గుశలవార్త♦లరయు నమ్మాయామ, నుష్యుఁ గాంచి తండ్రి♦నోము పెల్లఁ
గొఱఁత లేక పండె♦గూలంకష ఘఘౌఘు, మడఁగె నెసఁగె గురుస♦మర్చనములు.

క॥ నిను సౌమిత్రిసమేతుని, ననిమిషదృగ్వర్తనమున ♦ నారసి పూజల్
మొనయించి మురియు భాగ్యము, వొనరారె న్నాదు పూర్వ♦పుణ్యమున హరీ.

తే॥ నిన్నుఁ గనఁ గంటిఁ గనుఁగొంటి ♦ నిఖిలజగతి
నీసపర్యలఁ దనిసిరి ♦ నెఱయు వేల్పు
లక్షతంబులు సుకృతంబు ♦ లయ్యె నింక
నయ్యెడు ఫలం బదెట్టిదో ♦ యరయరాదు. ౩౦౪

ఉ॥ ఇచ్చోటున మతంగముని ♦ యిచ్చకు వచ్చిన శిష్యు లాఘనుల్
వోచ్చె మెఱుంగ దన్న నడి ♦ బోలున పో యని నాదు సేవలన్
మెచ్చుచు దివ్యవర్షశత ♦ మేయము కాలము సత్తపస్యలన్
నిచ్చనలం గడించిరి స ♦ నిష్ఠత బ్రహ్మపదోపలబ్ధికిన్. ౩౦౫

ఉ॥ అంచలఁ బూన్చినట్టివి స ♦ మంచితమూర్తులు వ్యోమయానము
ల్మించు వెలుంగుల న్మోనయ ♦ మేకొను నయ్యెడ నన్నుఁ గాంచి నీ
వెంచకు మొండొకొం డిచట ♦ నెక్కటి రామమయాంతరాత్మ వై
మంచి దలంచుచుండు మన ♦ మానము వైభవ మబ్బు నీ కటన్. ౩౦౬

తే॥ అవ్యయుండు సనాతనుఁ ♦ డప్పరాత్ముఁ
డచ్యుతుఁడు దాశరథి యయి ♦ యవతరించెఁ
జెడుఁగుల నడంపఁ జేకొని ♦ శిష్టజనముఁ
బ్రోవఁ బరమార్థతత్వాను ♦ భూతి నెఱప. ౩౦౭

క॥ తమ్మునితో నాఘనుఁ డీ, యిమ్మెనయఁగ నరుగుదెంచు♦నీ వంతకుఁ జి
త్తమ్మున ధృతిమెయి నుండుము, సమ్మోదాంబుధి మెలంగు♦సంయమ మొదవున్.

ఉ॥ అన్నయుఁ దమ్ముఁడు న్మోనయు ♦ నంతన తత్పదపద్మరేణువుల్
గన్నుల నద్దికొంచు నన ♦ ఘంబులు సద్విధిదృష్టము లకృతుల్
పన్ని వొనర్పు మర్చ్యాణలు ♦ పావనవృత్తిత నాదట న్మహా
భ్యున్నతిఁ గాంతు మే నెడలి ♦ యుత్తమకీర్తి జగంబు నిండఁగన్. ౩౦౮

తే॥ నెనరు తేనియ లొలుక న♦న్నేత కనులఁ, గాంచు నంతన కలుగు న♦క్షయపదం బ
టంచుఁ జెలిపి వెసం జని♦రయ్య! నీవు, చిత్రకూటాద్రి చేరువఁ♦జేరు నపుడు.

క॥ ఏ నట్టులె నిలిచితిఁ ద్వ, ధ్యానపరాధీన నగుచు ♦ నమ్మెయి సఫలం
బై నెగడె గురుల యానతి, యీనీదర్శనము వారి ♦ కెర వన నయ్యెన్. ౩౦౯

ఆ॥ అప్రమేయమూర్తి!♦యాడుదానను మూఢ, హీనజాతిజాత♦నెట్టు లేను
దగుదు నీదు దాస♦దాసపరంపరఁ, జేరువారిఁ గొలుచు♦సిరికి నైన. ౩౧౦

ఆ॥ అట్టి నాకుఁ గలిగె♦నధికార మీ నిన్నె, కొలువ నందు నేమి♦గురుల దయయొ
నీకటాక్షదృష్టి♦నేరిమియో కాక, యింత వైభవమున♦కే నగుదునె. ౩౧౧

క॥ వాఙ్మనసాతీతుఁడ వటు, దృఙ్మాత్రుఁడ వైన నిను ను♦తింపం గన నీ
దృఙ్ముగ్ధను నోసఁగితి ప్రత్యఙ్మూర్తీ! నీదు కీర్తి♦తరమే పొగడన్. ౩౧౨

ఆ॥ ఏమి మహిమ లెంచి♦యెట్లెట్టు లేమంచు, నిను నుతింప నెందు♦నేర్తు రెవరొ
యింత గానఁ దండ్రి♦యెడయక నీసేవ, సేయు మనిన నెట్లొ♦సేయుదాన. ౩౧౪

వ॥ ప్రసన్నుండ వై యెయ్యది యనుజ్ఞాతం బొనర్చెదో యనిన వాత్సల్యరసభరి
తుండై భరతాగ్రజుం డాయమతో నిట్లనియె. ౩౧౫

—♦ శ్రీరాముఁడు శబరికి భక్తిమార్గముం జెప్పుట. ♦—

సీ॥ వత్సరో! జాతివి♦వాదంబు భావింపఁ, బేరు పెద్దతికంబుఁ♦బెద్దసేయ
స్త్రీత్వంబు పుంస్త్వంబు♦చిన్నెలు గణియింప, నాశ్రమవై శేష్య♦మాదరింప
దర్పించి పొనరించు♦దానము లెక్కింప, నట్టి తపశ్చర్య♦లనుమతింప
జన్నంబు లను నంతఁ♦జయ్యన నరుదేర, వేదాధ్యయన మెంచి♦వ్రేలుసూప

భక్తిపరు లగు వారు నా ♦ భాగ్య మనుచు
వారి కష్టసుఖమ్ముల ♦ వలను గనుచు
మొనయువాఁడఁ జుమీ తద్వి ♦ ముఖుల పొత్తుఁ
గోరఁబో నింత నిజము వా ♦ క్రుచ్చినాఁడ. ౩౧౬

వ॥ అట్టి భక్తియోగంబునకు సజ్జనసాంగత్యంబు మొదలి సాధనంబు మత్కథాऽ
లాపంబు ద్వితీయంబు మద్గుణప్రసక్తి తృతీయంబు మద్వచోవ్యాఖ్యాతృత్వంబు
చతుర్థంబు నిర్మాయికవృత్తి యగు ప్రపత్తియు నిజాచార్యోపాసనంబునుఁ బంచ
మంబు నిచ్చలుం బెచ్చుపెరుగు పుణ్యశీలత్వంబును యమనియమాభిరతియు
మత్పూజననిష్ఠాగరిష్ఠతయును షష్ఠంబు మదీయసాంగమంత్రోపాసనంబు సప్త
మంబు మద్భక్తారాధనంబును సర్వభూతగతమద్భావనంబును బాహ్యార్థవిరాగం
బును శమాదిసంపత్తియు నను నియ్యది యష్టమంబు మదేకతత్త్వవిచారంబు నవ
మంబు నై పరఁగుచుండు. ౩౧౭

ఆ॥ అబల యైనఁ బురుషుఁ♦డైన నుత్తమజనుం, డైన హీనజాతి♦యైన నొండు
జంతు వైనఁ బ్రేమ♦సంజ్ఞిత మద్భక్తిఁ, జెందెనేని ముక్తి♦నొందు నిజము. ౩౧౮

క॥ సంజాతమాత్ర యగుచు స, మంజస యై తనరు భక్తి♦మద్భావైక్య
వ్యంజన యగు ముక్తికిఁ దా, నంజన మగు న ప్పుడె ని♦రంజనచరితా. ౩౧౯

ఉ॥ కావున ముక్తికిం బరమ ♦ కారణ మియ్యదె యంచుఁ బెద్ద లీ
త్రోవనె నిశ్చయించి రది ♦ త్రోవని చిత్తమున న్మలంగి తా
నీ వనవద్యభావవు మ ♦ నీషులఁ గొల్చితి నన్ను నిచ్చలుం
భావనఁ దాల్చి తింతగని ♦ భావిని! నీ యనువృత్తిఁ గాంచితిన్. ౩౨౦

—♦ శబరి రామలక్ష్మణులకు మతంగాశ్రమప్రదేశంబులు చూపుట. ♦—

క॥ ఏకొంఱతలు లే వింకిట, నీ కయ్యెను ముక్తి సులభ ♦ నీగురువుల సు
శ్రీకరతపస్థలంబులు, మా కాదృతి నెఱుకపఱుపు♦మా తలఁపొప్పన్. ౩౨౨

ఆ॥ అనిన సంతసిల్లి♦యవ్వారిఁ గొని చని, యల్లకాననంబు ♦ నందుఁ గలుగు
మేలి తలము లెల్ల♦మెకొని తెలుపంగఁ, బూనె నిట్లు శబరి♦పుణ్యమూర్తి! ౩౨౩

క॥ ఇదినిత్యతృప్తఖగమృగ, ముదితవికాసము సమంచి♦తోర్వీజలతా
స్పద మాధ్యసరస్తీరము, సదమలమతులార! గనుఁడు♦సంయమివనముల్. ౩౨౪

సీ॥ ఎల్లతీర్థమ్ములు♦నెలయించి రిచ్చోట, మంత్రాప్తములుగ న♦మ్మంత్రివేత్త
లుపవాసకృశులు పో♦నోప కిం దొనగూర్చి, రాన ప్తసింధుస♦మాశ్రయణము
వేదులు గాంచితే♦విశ్వాత్మ! నినుఁ గొల్చు, వారి తే జెల్లెడ♦ల్వెలుఁగఁ జేయు
వానిలోనఁ బ్రీతిచి♦వలను మీఱినయది, పొసఁగింతు రిచ్చటఁ♦బూలపూజ
ఘనులు స్నాతులై వైచిన ♦ కచ్చడములు
నేఁటి కాఱవు చెట్లపై ♦ నెఱసి యుండి
కువలయము లర్చితము లన్య ♦ కుసుమములును
వాఁడ వయ్యెవె యవియు ని ♦ క్ష్వాకుతిలక! ౩౨౫

క॥ అని పలికిన విని యన్నియుఁ, గని సంతస మంది రత్న♦ఖని రాముఁడు నీ
వనితరమతి వవనిజ మ, ద్వనిత చనిన తెరు వెఱింగి♦వచియింపు మనన్. ౩౨౬

వ॥ అయ్యోగినీవతంసంబు రఘురామనరేంద్రుని సముల్లసితదృష్టివిశేషంబున విలో
కించి. ౩౨౭

ఆ॥ మాయలాని కిట్టి ♦ మర్మంబు తగదె మా, యన్న! యరయ కీవు ♦ న న్నడిగెద
వన్న సన్న నొడువ♦కగు నె ట్లుపేక్షింపఁ, దెలుపుదాన వినుము ♦ తేటపడఁగ.

తే॥ రావణుఁడు గొని చనె సీతఁ ♦ బావనాత్మ
యున్నయది యిప్డు లంకలో ♦ నుచితవృత్తిఁ
బొమ్ము సుగ్రీవుఁ గైకొమ్ము ♦ పొడవుపడుము
రమ్ము తలఁచి నంతలు సేసి ♦ రామఁ బెరసి. ౩౨౯

క॥ నీయెఱుఁగనియది గలదే, మాయూహల నెంతుగాక ♦ మహీజాధిప! నా
కీయవె సెల విఁక నీదయఁ, బోయెద మే నగ్ని కొసఁగి ♦ పుణ్యపదవికిన్. ౩౩౦

ఆ॥ నిను స్మరించి ముక్తి ♦ నెఱిఁ గాంతు రన్యులు, నీవు చూచుచుండ ♦ నీయనుజ్ఞ
వడసి వహ్నిలోన ♦ వైతు నిమ్మేను నా, కెట్టి యూహితమ్ము ♦ లిడఁ దలంతొ.

క॥ ఒక గడె యిచ్చో నిలువుము, సకలాత్మకు నిన్నుఁ గనెదు ♦ జాడనె పరమా
ర్థకలక్ష్యపదము గాంచెద, నకలంకశశాంకముఖ ద♦యామయహృదయా! ౩౩౫

—♦ శబరి యగ్నిప్రవేశము సేయుట ♦—

ఆ॥ అనుచు వేఁడి వారి♦నామంత్రిణ మొనర్చి, తత్ప్రసాద మెనసి ♦ తత్క్షణంబె
యఖిలబంధనమ్ము ♦ లాహుతాశనునందు, వ్రేల్చి దివ్యరూప ♦ విఖ్యాతి మించి.

వ॥ తత్కాలోపనతం బగు విమానరాజం బధిష్ఠించి యసమాన తేజోవిరాజితయై యుత్తమశ్లోకితం బగు పురుషోత్తమపదం బాస్పదంబు సేసె. ౩౩౬

ఆ॥ అధమజన్మ యయ్యు ♦ నాశబరాంగన, యట్టు లయ్యె ననఁగ ♦ నధికు లెవ్వ
రేల ముక్తిఁ గొన ర ♦ ధీశు శ్రీరాముని, భక్తవత్సలునిఁ బ్ర♦పత్తిఁ గొలిచి.

ఉ॥ కావున భక్తియోగము ప్ర ♦ కాశితముక్తిపథంబు తత్కృతిన్
భావనసేసి రామపద ♦ పద్మములం దనివొప్ప నిచ్చలున్
సేవ లొనర్చువారలకె ♦ చేకుఱు సర్వమతత్ప్రకారులై
పోవుదు రొంట నొడ్లు పుఱుఁ ♦ బోఁడి తలంపకు మవ్విచారముల్. ౩౩౭

తే॥ శ్యామతనుఁ బుండరీకాక్షు♦సర్వగతునిఁ, బూజితు నొనర్చు వారలే♦పూజ్యు లెందు
నందఱకుఁ బ్రియ మదె నాకు ♦ నభిలషితము
గాన నెఱిఁగించితిని దీని ♦ క్రమ మరయుము. ౩౩౮

ఉ॥ అంతట రామచంద్రుఁడు మ ♦ హాత్ముఁడు తమ్ముఁడుఁ దాను సంతసం
బెంతయు నగ్గలంబుగ మ ♦ హేచ్ఛత సన్మును లిడ్డ పుణ్యతీ
ర్థాంతరము ల్గణించుచుఁ ద ♦ దాశ్రియసత్క్రియలన్ సముల్లస
త్స్వాంత మొనర్చె దేవపితృ ♦ సంయమిలోకము లోకపూజితా! ౩౩౯

క॥ నాఁడచ్చో నిలిచిమె మఱు, నాఁ డుదయము గాకమున్నె ♦ నంధితచరితుల్
పోఁడిమి వెలయఁ దరలి విరి, బోఁడీ! పంప యను సరసి♦బొదున్న తలఁపులన్.

—♦ రామలక్ష్మణులు శుభనిమిత్తముల కలరుచు పంపం జేరఁబోవుట. ♦—

ఆ॥ పోవుచుండి రపుడు♦భూజన్మజాని యి, ట్లనియెఁ దమ్ముకుఱ్ఱ♦యనువుఁగాంచి
యన్న! మేలు గంటి♦మఖిలకిల్బిషములు, బాసె నిట్టి పుణ్య♦పదముఁగనుట. ౩౪౦

క॥ అలరుచు నున్నది మది యీ, స్థలపరిభావంబె యనఁగ♦నందియమే య
య్యలఘుతపోనిష్ఠితు లి, ట్లలవార్చుటఁ దీర్థరాజ ♦ మయ్యెం జుమ్మీ. ౩౪౧

క॥ కృత్యవిధు లెల్లఁ దీర్చితి, మత్యయములుఁ దలఁగు నింక♦నని హృద్గతి సం
ప్రత్యయము దెలుపుచున్నది, సత్యాప్త్యాలంబనంబు ♦ సమకూరెడునో. ౩౪౨

క॥ త్వరపడుచున్నది నాయం, తరంగ మిపు డుత్తరంగ ♦ తారాధృత వా
నరరాజు చెలిమి పనుపడ, విరతము లగు నంతరములు ♦ వేయును నేలా. ౩౮౩

ఆ॥ పంప సరసి కలిమి ♦ పాలించి యీనాఁడె
ఋశ్యమూక మెనసి ♦ యెలమి దొనుకఁ
గీశవిభుని చెలిమిఁ ♦ గీర్తింతు మన మన
స్కార మొప్పఁ దదను ♦ జన్మఁ డపుడు. ౩౮౪

క॥ అన్నా! నాకును నటులే, యున్నది మది సరభసముగ ♦ నొనరెడుఁ గర్జం
బిన్ని యన నేల నీతలఁ, పెన్నిన యది తలఁగనేర్చు ♦ నే యొండొంటన్. ౩౮౫

మ॥ అదె పంపాసరసీస్రవంతి యదె యా ♦ నాఋశ్యమూకంబు సం
పదలం బొంపిరివోవు వాయుపదుఁ డ ♦ వ్వైతాళికుం డిప్డు మే
ల్పదము ల్గూర్చి సుశబ్దతాముఖగుణ ♦ ప్రస్తార మొప్పారఁగా
నద నంచు న్నినుఁ జేరఁ బద్మవని చా ♦ యం గొంచుఁ దోఁతెంచెడిన్. ౩౮౬

చ॥ కలరవము ల్సెలంగ స్ఫుట ♦ కంజవనాంతరసీమ నాటపా
టల నలిరేగి క్రొన్ననల ♦ డంబర మంబర మాక్రమించు చా
ప్పులుఁ దులకింప ని న్సెరసి ♦ పూజ లొనర్ప నెదుర్కొడంగ రాఁ
దలఁచు కృతార్థు లట్లు ప్రమ ♦ దంబున నొప్పెడుఁ దద్విహంగముల్. ౩౮౭

క॥ తరఁగల చప్పుడు లునుఁ దుం, పురులుం బురికొని చరించు ♦ పోఁడుములున్ శం
బరలక్ష్మీసాహిత్యము, సరసీసాన్నిధ్య మొంట ♦ జాలెడు ననఘా. ౩౮౮

క॥ ఇప్పటి నిమిత్తములె యిదుఁ, దప్పక మే లనుచుఁ దనదు ♦ తమ్ముఁడు నొడువన్
విప్పారెడు మోమున నా, యొప్పులకుప్ప సిరిఁ గాంచి ♦ యొలయుచు నడిచెన్.

వ॥ అని యిట్టు లయ్యాదంభుండు శంభుం జెఱింగించిన శాంభవీదేవి సముజ్జృంభిత ప్రహర్షాంభోనిధి యై యనంతరశుభసమారంభప్రియంభావుకంబు లగు భవద్వాగ్గుంభంబులు చయ్యన నెలకొల్పవే యని నెయ్యంబు సూపుటయు. ౩౯౦

ఉ॥ లింగవిశిష్టజాతిభృద ♦ లీకవికారవిదూర భావనా
సంగతభక్తలోకచయ ♦ సంస్కరణాత్తవిచార చేతనా
లింగితనిత్యతృప్తికృద ♦ లేపసుఖార్ణవవృత్తిధీర స
త్ప్రాంగణసంప్రసాదనవి ♦ ధానవిభాసురభావభాస్వరా. ౩౯౧

క॥ నియతవ్రతసంస్థాని, ర్ణయసారవశిష్టనిర్భ ♦ ర వేశ్మరసా
దయహేతుభూతకరుణా, మయవీక్షణలక్ష్యమాణ ♦ మానసనిష్ఠా. 3౫౨

మాలిని॥ సదయనవినివేద్యా ♦ సంస్తుతాస్థానహృద్యా
మదవదరినిరాసా ♦ మంత్రితోద్దామభాసా
సదరవిదరలోకా ♦ శాభృదంచద్విలోకా
సదసదుపరికక్ష్యా ♦ సర్వవేదాన్తలక్ష్యా. 3౫3

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుమామహేశ్వరచరణనలిననిత్యసేవాసమాసాదితానవద్య
కవితాయోగహృద్యమహితాత్రేయగోత్రపవిత్రహనుమత్సుధీతనయ
విదితనయ లక్ష్మ్యంబా గర్భశుక్తిముక్తాఫలాయమాన
వేంకటప్ప కవీంద్రాభిధాన ప్రణీతంబైన
శ్రీరామకథామృతంబను మహాప్రబంధంబునం
దరణ్యకాండంబున సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

